דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

יום שישי, כ"ו באדר תשמ"ז, 27 במארס 1987 ● גליון 19078

היום 68 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר 1.35 ש"ח, באילת 1.17 ש"ח

היום בדבר

הרמטכ"ל, ראיון / **טלי זלינגר**. ביון אמריקאי, ביון ישראלי / **אמיר אורן**. הפרשה תסתיים בקלפי / **חגי אשד**. אליקים רובינשטיין, מנהל / **טובה צימוקי**. פרופ' קרייטלר על פולארד. חגי סגל, טרוריסט מהראיין / **אוריאל בן־עמי**. נפלאות הנוצרים / **אמנון דנקנר**, וושינגטון. הבולגרים / **מיכאל בר זהר**. שש עשרה, שבע עשרה, שמונה עשרה / **אהוד מנור**.

מזג האויר

(ע). – תחזית מזג האויר להיום: מעונן חלקית עד בהיר. תשקיף לשבת דומה.

הטמפרטורות: ירושלים: 6–10, רמת־הגולן: 5–10, צפת: 4–9, חיפה: 10–18, טבריה: 8–21, נצרת: 7–15, עפולה: 6–18, שומרון: 7–13, תל־אביב: 11–18, לוד: 8–18, יריחו: 10–22, עזה: 10–18, באר־שבע: 7–17, אילת: 12–23.

קארטר שוכנע: בלי מטריה בינ"ל לא תוכל ירדן להשתתף בוועידה

נשיא סוריה אסד מוכן לנהל שיחות ישירות על עתיד הגולן – מעריך הנשיא לשעבר של ארה"ב

מאת יקיר צור וטובה צימוקי, סופרי „דבר"

נשיא ארה"ב לשעבר, ג'ימי קארטר, התרשם כי נשיא סוריה חאפז אסד, מוכן לשיחות ישירות עם ישראל על עתיד רמת־הגולן במסגרת ועידה בין־לאומית, אם יגיעו למסקנה שוועידה כזו איננה רק הצגה. הוא אמר את הדברים לעיתונאים בצאתו מפגישה עם חוקרים במכון טרומן באוניברסיטה העברית בירושלים.

בתשובה לשאלה האם אסד עצמו התבטא בצורה זו אמר קארטר, כי הוא מעדיף שאסד ידבר בעצמו, אולם אישר כי זו היתה התרשמותו שלו.

במלאות שמונה שנים לחתימת הסכם השלום עם מצרים חלקה אתמול ירושלים כבוד לשושבין הראשי של שלום זה, לנשיא לשעבר קארטר.

קארטר, שבא לישראל לאחר ביקור בסוריה, במצרים ובירדן, אמר כי „אולי אין בסיס לאופטימיות אבל בהחלט יש בסיס לתקווה", בכל הנוגע להמשך תהליך השלום.

הנשיא לשעבר, המקפיד להגדיר עצמו כ„אזרח פרטי", אמר בסעודה אצל הנשיא הרצוג כי ידווח על שיחותיו במזרח־התיכון לראשי הממשל בוואשינגטון וכי הוא סבור שיש סיכוי וטעם במאמצים למען השלום. הוא סיפר כי מצא בין העמים במדינות ערב כמיהה לשלום בלי כל קשר לעמדות המנהיגים. במיוחד הרגיש כי בטיוליו ברחובות דמשק וחאלב זכו הוא ורעייתו לגילויי חיבה מפתיעים בקנה מידה המעיד על רצון לשלום. עוד אמר, כי הוא „ממש נדהם" – מהיקף

(המשך בעמ' 2)

ג'ימי קארטר ושמעון פרס בפתח משרד החוץ, אתמול (צילום: יצחק הררי)

„קאהיר מצפה לביקור קרוב של שמיר"

מאת סופרו המדיני של „דבר"

אישים בכירים במצרים מעוניינים שראש ממשלת ישראל יצחק שמיר, יבקר בקרוב בקהיר. כך דיווח אתמול לשמיר נשיא ארה"ב לשעבר ג'ימי קארטר.

קארטר ושמיר לא הגיעו לכלל הסכמה בעניין ועידת השלום הבינלאומית, אותה רואה נשיא ארה"ב לשעבר כצעד קיוביל לשיחות ישירות. הוא הסביר לשמיר כי ירדן איננה יכולה להרשות לעצמה צעד נועז כפי שעשה סאדאת, והיא זקוקה למטריה בינלאומית בטרם יחל מו"מ ישיר.

שמיר דחה גישה זו ואמר כי מאחורי הטיעונים שמשמיעות מדינות ערב מסתתר הרצון שלא לנהל מו"מ, אלא למצוא דרך לכפות פתרון על ישראל. שמיר אמר כי יש לאמץ את הדרך שנקט קארטר בקמפ־דייויד ולכנס את ישראל, ירדן, מצרים והפלשתינאים יחד עם ארה"ב.

ראש הממשלה, יצחק שמיר, שיגר אתמול איגרת לנשיא מצרים, חוסני מובארק, במלאות שמונה שנים לחתימת חוזה השלום בין שתי המדינות.

„חילוקי־דעות בעלי אופי חיובי" – הגדירו שלושת הפלשתינאים את שיחתם עם פרס

אבו־רחמה, סניורא ונוסייבה, שעמדותיהם מקורבות ל„פתח": לא רוצים להחמיץ הזדמנות הוועידה

מאת דני רובינשטיין

„חילוקי דעות גלויים ובעלי אופי חיובי", כך הגדירו אתמול שלושת האישים הפלשתינאים מהשטחים את השיחה הממושכת שערכו עם מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס.

השלושה, עו"ד פאיז אבו־רחמה מעזה, חנא סניורא ממזרח ירושלים וד"ר סרי נוסייבה ממכללת בירזית נחשבים לבעלי עמדות המקורבות ל„פתח" וליאסר עראפאת. עו"ד אבו־רחמה וסניורא אף נבחרו במגע באישור אש"ף כנציגי השטחים למו"מ אפשרי. היוזמה לפגישה היתה מצידו של שמעון פרס, לאחר שיום קודם לכן נפגש פרס עם קבוצה גדולה של אישים מהשטחים, שרובם נחשבים כמקורבים לירדן.

בשיחה אתמול שארכה קרוב לשעתיים הוחלפו דעות ומ"מ ראש הממשלה דיבר על פתרונות אפשריים נוסח האוטונומיה והחלוקה הפונקציונאלית.

בהתייחסות לאפשרות כינוס הוועידה הבין־לאומית נחלקו הדעות באשר לייצוג הפלשתינאים. האישים מהשטחים עמדו על הצורך בהשתתפות אש"ף ופרס שלל זאת. עוד דרשו הפלשתינאים כי עקרון הזכות להגדרה עצמית יעמוד בבסיס המו"מ ואילו פרס אמר שנושא זה יידון במו"מ עצמו.

מבין הנושאים האקטואליים בשטחים העלו האישים הערבים את ענין צווי הגרוש והמעצרים המנהליים, ושר־החוץ אמר שכל עוד ימשיך אש"ף בפעולות טרור תמשך מדיניות בשטחים הכוללת גם גרוש ומעצרים מנהליים.

משתתפי השיחה הסכימו להמשיך בפגישות נוספות.

סופרו המדיני של „דבר" מוסר: „הפלשתינאים החמיצו בעבר הזדמנויות רבות לשלום ועתה אין הם מעוניינים להחמיץ את ההזדמנות שנקרתה בדרכם, בדמות ועידה בין־לאומית". כך אמרו אתמול שלושת האישים הפלשתינאים שנפגשו עם פרס בלשכתו.

פרס אמר לשלושת האישים כי ישראל מעוניינת במו"מ ישיר בפתיחה בין־לאומית, עם משלחת ירדנית־פלשתינאית.

אוניברסיטאות בשטחים נסגרות בהוראת ברק

(עז). – אלוף פיקוד המרכז אהוד ברק הורה אמש על סגירת אוניברסיטת א־נג'אח בשכם ממחר עד ה־11 באפריל. אוניברסיטת פרד בבית לחם תסגר היום עד ה־1 באפריל.

מקורות צבאיים מסר שצו הסגירה ניתן בגלל החשש להפרות סדר הצפויות ב„יום האדמה" בשבוע הבא.

נציג אש"ף בצרפת נכח בהרצאת ביילין

מאת גדעון קוץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). – נציג אש"ף בצרפת איברהים סוס היה אמש בין המאזינים להרצאתו של המנכ"ל המדיני של משרד החוץ הישראלי ד"ר יוסי ביילין במכון הצרפתי ליחסים בין־לאומיים בפאריס.

סוס נכח לכל אורך ההרצאה השאלות והתשובות שאחריה אך לא השתתף בה ולא נוצר כל מגע בין השניים. כשנשאל ביילין על נוכחותו של נציג אש"ף בהרצאתו ענה „מעולם לא התעניינתי בהרכב הקהל בהרצאותיי".

בדבריו אמר ביילין בין השאר כי הבעיה הפלשתינאית היא לב הסכסוך במזרח התיכון וכי כל הסכם בלי פתרון לבעיה זו יהיה מלאכותי ונטול ערך. עם זאת, אמר, כי שתי המפלגות הגדולות בישראל מאוחדות בדעתן כי אש"ף לא יוכל להשתתף בשום צורה של ועידת שלום משום שלא הפסיק את הטרור ולא הכיר בישראל.

סניורה, אבו־רחמה ונוסייבה מגיעים לפגישה עם פרס, אתמול (צילום: יצחק הררי)

שלושה ח"כים אישרו את הרפורמה ב'רוב קולות'

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

רק שני חברי כנסת מוועדת הכספים נכחו בחדר הישיבות אמש כאשר הגיעה העת להצביע בנוגע לאישור הרפורמה במיסוי. היו אלה נאוה ארד (מערך) ואריאל ויינשטיין (ליכוד).

– ויינשטיין, ששימש כיו"ר הוועדה לצורך העניין חש כי אין זה יאה לאשר בפורום שכזה את הרפורמה. הוא הזעיק לצורך ההצבעה את היו"ר הקבוע אברהם שפירא, וכך אישרו השלושה את הרפורמה ברוב קולות.

עם זאת ליבה של הרפורמה, על יחידים, עדיין שנוי במחלוקת ורק בשבוע הבא תכריע ועדת הכספים בנוגע לדרך שבה יילקחו מקצת ההטבות מן המיגזרים העשירים יותר ויועברו אל המיגזר הבינוני והנמוך.

הקונגרס דוחה את הכוונה לפרוש חובה של ישראל כנראה „בשל פרשת פולארד"

מאת סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – תת־ועדה מרכזית של הקונגרס דחתה את הצעתו של ממשל רייגן לפרוש את חובותיהן של ישראל ומצרים לארה"ב, והדבר עשוי לפגוע במגעים בשתי מדינות אלה.

אם ההצעה החדשה, תאושר ישראל עתידה להפסיד 300 מיליון דולאר בשנה הקרובה וכ־2.5 מיליארד דולאר בעשור הבא. מצרים – שחובה הכללי הוא לארה"ב נופל מחובה הישראלי, תפסיד מעט פחות מכך.

משקיפים בקונגרס הסכימו אתמול לדעה, כי הצעד החדש ננקט בחלקו כהענשת ישראל על פרשת ג'ונתן פולארד.

הציר הדמוקראטי דייויד אובי מוויסקונסין, יו"ר תת־הוועדה ההקצבות של הקונגרס לפעולות־חוץ, הציע שלשום תיקון, שלפיו יורה הממשל כל פעולה להקלת החוב, עד אשר יסתיים הדיון בקונגרס. שתי הנהנות העיקריות מהקלת־החוב אפשרית הן ישראל ומצרים.

תת־הוועדה של אובי אישרה את הצעתו, והוא וחברים אחרים בה טענו, כי הממשל מנסה לעקוף את סמכות הקונגרס על־ידי קידום הצעותיו באורח חד־צדדי.

בסוף השנה שעברה הציע ממשל רייגן תוכנית לעזור לישראל ולמצרים לשלם את הריבית על חובותיהם הצבאיים האדירים לארה"ב. לפי הצעת הממשל, שאינה דורשת חקיקה חדשה, יוקטנו התשלומים השנתיים של שתי מדינות אלה ב־30 – 20 השנים הבאות, ובסופה של תקופה זו הם ישלמו תשלום מיותר.

ישראל ומצרים עדיין לא קיבלו הצעות אלה, אולם פקידים בכירים בשתי המדינות האמינו, כי ההצעות עשויות לשמש בסיס למו"מ על הזלת תשלומי החוב.

אובי עצמו לא התייחס לפרשת פולארד וטען שהוא מגיש את התיקון, כדי למנוע מהממשל לתת סיוע „בדלת האחורית". אולם לפני שבועיים הוא פרסם הודעת גינוי לישראל בגין פרשת פולארד באומרו, כי ישראל הזיקה לתדמיתה בוואשינגטון. בהקשר זה הוא ציין את הסיוע המאסיבי של ארה"ב לישראל.

מורת־רוח רבה על החשדות מתנדבים בריגול לארה"ב

מאת טלי זלינגר, הסופרת לענייני צבא של „דבר"

הגילוי כביכול לפיו שימשו מתנדבים אמריקאים לעבודות עזר בבסיסי צה"ל כמרגלים בשירות סוכנות הביון האמריקאית עורר מורת רוח רבה בקרב יוזמי המפעל הזה והמשתתפים בו.

מקורות מוסמכים במערכת הבטחון הביעו תמיהה לגבי מקור השמועה, שלדבריהם היא משוללת בסיס הגיוני.

הפגנת הסטודנטים, אתמול בת"א. ראה ידיעה בעמוד 2 (צילום: יעקב שאלתיאל)

מחוז ירושלים של „העבודה" יהיה מודל מעשי ליישום מסע ההסברה בבחירות

מאת עליזה ולך, כתבת „דבר" לענייני מפלגות

במסגרת היערכותה של מפלגת העבודה לבחירות, אפילו יהיו במועדן, הוחלט אתמול לבנות את מחוז ירושלים של המפלגה כמודל מעשי ליישום מסע ההסברה.

בפגישה אצל מזכ"ל המפלגה, ח"כ עוזי ברעם, השתתפו מלבד מזכיר מחוז ירושלים עמנואל זיסמן ומזכיר מועצת פועלי ירושלים ניסן הדס ואנשיהם, גם חברי צוות התקשורת ואגף הבחירות של מפלגת העבודה. בפורום הבחירות־תקשורת שותפים גם משה תאומים, אחד מיועצי הדימוי של שמעון פרס, ואריה רוטנברג מפרסום „קשר בראל".

מחוז ירושלים נבחר לשמש מודל הודות לגיבושו, לארגונו ולפעילותו האינטנסיבית. בפגישה אתמול סוכם שמערכת ההסברה בירושלים תתחיל בחודש אפריל, ובמהלכה ייעשו סקרים לבדיקת העמדות וההיזון־החוזר לדגשים שיובלטו במסע ההסברה.

מסע ההסברה, שתוקצב בכמה רבבות שקלים, יקיף את המקומונים, דברי־דפוס, מודעות ואמצעי פרסום אחרים וכן אסיפות הסברה. ניתוח הבעיות המיוחדות לירושלים, וביניהן יחסי דתיים־חילוניים, יסייע למפלגה בגיבוש מסע ההסברה הכלל־ארצי בעתיד.

מאות מכתבים, כספי תרומות וחבילות מישראל – לפולארד

מאת נתן רועי, סופר „דבר" בתל־אביב

ועד האורחים למען פולארד יעביר בימים הקרובים סכום ראשון של תרומות אזרחים שנאסף במהלך מבצע ההתרמה.

תיבת המכתבים של ועד האורחים למען פולארד התמלאה בשבועות האחרונים במאות מכתבי־אזרחים. רוב הכותבים הם אקדמאים ממוצא אנגלו־סכסי, בעלי מקצועות חופשיים.

אין מכתבים מאנשי מושבים, פועלי יצור, אנשי ההתיישבות־העובדת. בין הפונים גם פנסיונרים, גימלאים ממערכת הבטחון ועמק ישראל. יש מכתבים רבים מירושלים ותל־אביב, אך לא מחיפה.

סטודנטים יוצאי מדינות אנגלו־סכסיות התארגנו יחד למבצע וכן אמהות רמת־גניות שהתרימו 6,000 מבאי „קניון איילון" ברמת־גן ... והעבירה את התחיבות לידי בני משפחת פולארד. מספר אזרחים אף הולך לשלוח חבילות מזון לבני הזוג פולארד בבית־הכלא.

„אחרי התוכנית של נסים משעל, כתב הטלוויזיה בוואשינגטון, לא הצלחתי להירדם והרגשתי את מה שביטאתם בהופעותיכם בטלוויזיה. אפעל בקיבוצי להתרמה ולהעברת תרומה לפי הכתובת" – כתבה קיבוצניקית.

עולה חדש מארה"ב כתב: „אני עולה חדש מארה"ב הנסמך עתה על אחרים כדי לעשות כאן צעדים ראשונים לכן אני תורם 150 ש"ח. לדעתי, עמדת הציבור בישראל לנוכח הפרשה מעודדת מאד".

מכתב אחר הציג עמדה מקורית: „האיש סיכן ועמל במשך שנה וחצי וקיבל בסך הכל 45,000 דולאר. בדיוק מחצית ממשכורתו של ארנסט יפת..."

هكذا من الأصل

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

השר צור קורא ליהודי דרא"פ לצאת כדי „לא לאחר את המועד"

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

שר הקליטה יעקב צור אמר אתמול בחיפה, כי בדרום אפריקה הולך ומתהווה מצב שמחייב את היהודים לצאת משם ורצוי כי יעשו את הסידורים המתאימים כדי לא לאחר את המועד.

במסיבת עתונאים אמר השר, כי ההסטוריה היהודית מלמדת, שבתקופה של התמוטטות פוליטית וחברתית שילמו יהודים בדרך־כלל מחיר יקר מאוד. בדרום אפריקה פועלים גורמים קיצוניים ותנועות פשיסטיות, הזכיר צור. הוא מסר, כי בשנת 1985 עלו לארץ 250 עולים מדרום־אפריקה, אשתקד עלו 700 והשנה מצפים לעלייתם של כ־1,000 איש. בדרום־אפריקה מתגוררים כיום גם כ־15,000 יורדים ומשרד הקליטה עושה מאמצים לסייע להם לחזור לארץ.

אשר לסיכויי העליה של יהודים מברה"מ אמר צור, כי נוכח השינויים המסתמנים במדינה זו, הן במאמצי השלטונות הסובייטים להידברות עם ארה"ב והן באורח החיים בתוך ברה"מ, יש להגביר את המאבק המדיני והציבורי למען פתיחת שערי העליה. השר סבור, כי זה הזמן שעל ישראל למצוא דרכי הידברות עם שלטונות ברה"מ אם באורח ישיר ואם באורח עקיף ולדון עמם בנושאים יהודיים, על אף הידיעה שהדבר יחייב אותנו בנושאים מדיניים. „אם הממשלה תיכבע בנושא זה לעמדת הליכוד אנו עלולים להחטיא כלפי התחייבויותינו ליהדות ברה"מ", אמר.

השר גם קרא לגלות עמדה נחושה יותר כלפי הארגונים היהודיים בארה"ב, המעניקים מעמד של „פליט" ליהודי ברה"מ המגיעים לוינה.

משרד הקליטה נערך בימים אלה לקראת אפשרות של קליטה מוגברת של עולים מברה"מ, והוכן מודל קליטה של 10,000 נפש, שבו הושם דגש מיוחד על הכנת מקומות דיור לעולים בשכר דירה, הכשרה מקצועית, קליטה חברתית וכן דאגה למקורות תעסוקה ולזכויות פנסיה של העולים, בעיקר של המבוגרים שבהם.

צור גילה כי מבין 267,000 העולים מברה"מ שעלו לארץ בשנות ה־70, נשארו בה כ־94 אלף.

אשר לקליטת העולים מאתיופיה אמר שר הקליטה, כי עד סוף שנת התקציב הנוכחית יושכנו כל 4,000 המשפחות מאתיופיה בדירות קבע „יד שניה". עד כה שוכנו 2,400 משפחות.

ביוזמת „קול ישראל" בערבית – לרגל 8 שנים לקמפ־דיוויד

פרס השיב לשאלות מאזינים מארצות־ערב בשידור ישיר

הפונים – ממצרים, לבנון, מארוקו, אלג'יר, ירדן ותוניס

מאת מיכאל הלבי, סופר „דבר"

„קול ישראל" בערבית ציין את השנה השמינית לחתימת הסכם קמפ־דיוויד בשידור ישיר שנמשך שלוש שעות במהלכו השיב מ"מ ראש הממשלה שר־החוץ שמעון פרס, על שאלותיהם של מאזינים מארצות ערב.

פרס השיב בשפה האנגלית לשאלותיהם של עתונאים ממצרים, אישיות בכירה מלבנון, מספר שואלים ממארוקו, מאלג'יר, מירדן ומתוניס, וכן לשואלים מיו"ש ולערביי ישראל.

בין השאר שוחח פרס עם מוסטפה חליל, מי שהיה ראש ממשלת מצרים בעת חתימת הסכמי השלום, ושניהם ציינו את חשיבות השלום לבני שתי הארצות. חליל אמר בשידור מיוחד בשפה הערבית כי השלום במצרים הוכיח את עצמו והביא לפיתוחה של מצרים, ואמר כי על מדינות ערב ללמוד מצעד זה ולפעול למען שלום ביניהן ובין ישראל.

פרס אמר כי הוא נהנה לראות את ההתפתחות במצרים והוסיף כי הנשיא המצרי חוסני מובארק פועל למען השלום ולמען פיתוח ארצו.

שאלות רבות עסקו בהשתתפותם של נציגי אש"ף בוועידת השלום הבין־לאומית. פרס אמר כי ישראל מוכנה לשבת עם משלחת משותפת ירדנית־פלסתינית. אישיות לבנונית שסרבה להזדהות תוארה על־ידי הקריין כאדם שמילא בעבר תפקידים רבים בלבנון. פרס אמר כי ישראל תשקול את צעדיה בלבנון לפי הנסיבות המחייבות, והסביר כי ישראל מעוניינת שלבנון תשוב ותהיה עצמאית, וכי כל צעד שישראל תנקוט בלבנון יהיה רק להבטחת גבולה הצפוני ולטובת תושבי לבנון.

פרס הביע סיפוק על שהיה היזם להקמת הגדר הטובה בין ישראל ולבנון בהיותו שר־הבטחון וציין כי גדר זאת הוכיחה את עצמה ושימשה מוקד ומפגש בין תושבי שתי הארצות השכנות.

„קול ישראל" בערבית, שיזם את הרעיון, השקיע בו מאמצים רבים. אולפן מיוחד הוקם בבון שבגרמניה כדי לקלוט את שיחות השואלים מארצות־ערב. רק חלק מהפונים הזדהה. השאלות תורגמו לעברית על־ידי העתונאי אמיל חועאל ודבריו של שמעון פרס תורגמו מאנגלית לערבית על־ידי העתונאי שלמה ענבארי. את התוכנית הפיק ארנון גרוס, שהביע סיפוק מהצלחתה ואמר כי הוא יציע להנהלת רשות השידור תוכניות דומות גם בעתיד.

סופר „דבר" מציין כי לערביי ישראל היתה שאלה אחת בלבד: בקשר לשכר הלימוד באוניברסיטאות.

האלות הונפו, הסוסים זינקו – ושלוש סטודנטיות נפצעו בהפגנה בתל־אביב

מאת יעל פישביין
כתבת „דבר" לענייני חינוך

שלוש סטודנטיות נפצעו אתמול במהלך הפגנה שנערכה בכניסת האוניברסיטה בתל־אביב. אחת מהן מואשמת שירקה על שוטר. לטענתה הפיל אותה השוטר מספר פעמים לפני שהרים לבדוק באמת ירקה. יו"ר התאחדות הסטודנטים יהודה ברמן, יו"ר אגודת הסטודנטים בתל־אביב צביקה קינר, ועוד חמישה פעילים נעצרו בחשד לאירגון הפגנה לא חוקית והסתה לאלימות.

עשרות שוטרים ואנשי משמר הגבול חמושים באלות, חלקם רכובים על סוסים גוייסו אתמול לשמור על הסדר בהפגנת הסטודנטים בשערי הקמפוס התל־אביבי. אחרי נאומים שהושמעו על־ידי פעילי הסטודנטים, החלו המפגינים לנוע לעבר המדרכה ממול ואז החלו להדוף אותם.

שלוש הסטודנטיות שנפצעו פונו בזו אחר זו מן המקום. אחת מהן, יעל שלגי, נפגעה ברגלה לאחר שלטענתה זינק עליה שוטר רכוב על סוס. סטודנטית שניה, לאה הרשקוביץ, נפגעה לאחר שנדחפה בכח לעבר המדרכה על ידי שוטרי מג"ב, סטודנטית שלישית שבקשה לא לפרסם את שמה כדי לא לגרום הלם להוריה הזקנים, סרקה את אמת ידה אחרי שהופלה, לטענתה, על הכביש מספר פעמים שוב בידי שוטר חמוש באלה. השוטר טוען כנגד אותה סטודנטית כי פעל אחרי שהיא ירקה עליו.

כל העצורים שוחררו אמש לאחר שהיו עצורים מספר שעות בתחנת המשטרה ברמת גן. יו"ר האגודה בתל אביב, צביקה קינר, הגדיר את התנהגות המשטרה כ„אלימה בצורה לא סבירה". קינר טען: „לא התכוונו להיאבק במשטרה אנחנו נאבקים על שכר לימוד הוגן ואיננו מבינים מדוע הופעל נגדנו כוח כזה".

יו"ר אירגון הסטודנטים של מפלגת העבודה עמית מור מחה אתמול על כוונת מזכירות הממשלה לדחות את הדיון בשכר הלימוד באוניברסיטאות ליום א' בעוד שבוע בגלל ועידת חירות, למרות שוועדת נבון כבר סיכמה סופית את עבודת חבריה וביקשה לזרז את הדיון. „אנו קוראים לראש הממשלה לגלות רגישות לבעיית הסטודנטים ולהביא את העניין להכרעה כבר ביום א' הקרוב מבלי לדחותו בשבוע". קבוצה של סטודנטים מתכננת להתנחל ליד בית ראש הממשלה ולא לזוז ממנו עד שנושא שכר הלימוד יוכרע.

ההפגנות יימשכו בשבוע הבא.

דבר DAVAR دافار
מאוחד עם למרחב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
עורך „דבר־השבוע" טוביה מנדלסון
מנהל כללי אהרון קראוס
המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב, רח' שינקין 45, ת"ד 199, מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות טלפונים ישירים 286156, 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים:
המערכת רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזיה קומה ג טלפון 242203 מ 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 3־2־642111, מ. 33104

קארטר שוכנע

(המשך מעמ' 1)

הדמוקרטיזציה במצרים, וזאת לאחר שיחות שניהל בקאהיר עם מנהיגי האופוזיציה המצרית.

רצונו של קארטר להיפגש עם מנחם בגין דווקא ביום הזה, לא התמלא, אולם השניים שוחחו בטלפון. ג'ימי קארטר אמר שהתרשם כי בגין מאושש והיה לבבי. בבית הנשיא הוא נשמע אומר לרעייתו רוזלין כי בגין ביקש „לחבק אותה ולמסור לה עד כמה ביקורם בארץ רצוי".

בכל הופעותיו הדגיש קארטר כי לערבים יש „אותם החלומות ואותן התקוות" שיש לישראלים וכי שלום אפשר לעשות רק עם אויבים.

הוא הביע סיפוק על שהיה לו תפקיד היסטורי באחד האירועים המרכזיים בזירה הבין־לאומית בתקופתנו.

נשיא המדינה חיים הרצוג, שבירך את האורח, זימן לארוחה גם את ותיקי „קמפ דיוויד", שהיו עם קארטר בעת הכנת וחתימת הסכמי השלום, עזר ויצמן, שמחה דיניץ, אהרן ברק, יחיאל קדישאי, אליהו בן אלישר, אליקים רובינשטיין וכן שמעון פרס, אבא אבן, אהוד אולמרט ודן מרידור. הרצוג אמר, כי למרות שבישראל חלוקות הדעות על הדרך להשגת השלום, הרי שכולם שותפים להכרה שללא מעורבות אישית של ג'ימי קארטר בהשגת השלום עם מצרים ספק אם היו מגיעים אליו. לדבריו, הביטוי העליון והחשוב ביותר של השלום עם מצרים הוא בכך שלא נפל אף חייל מצרי או ישראלי כתוצאה מפעולות איבה, ולא נוספה משפחה למשפחת השכול. „הביטוי הפרוזאי ביותר ליחסים אלו, הוא בעובדה שמדי יום יוצא אוטובוס מתל־אביב לקהיר", אמר הנשיא.

שיחה עם פרס

את עיקר שיחתו אתמול עם שמעון פרס הקדיש קארטר לסקירת שיחותיו במדינות ערב ובעיקר בסוריה.

הנשיא לשעבר העריך כי חוסיין מלך ירדן מגלה עמדה גמישה למדי, אך איננו מסוגל להכנס למו"מ ללא מסגרת בין־לאומית. בתשובה להערתו של פרס כי הדגש חייב להיות על מו"מ ישיר, אמר האורח: „על כך אין אי־הבנות, הדבר ברור לכל הצדדים". מקורות ישראליים אמרו כי קארטר לא הביא עמו מסרים מן המנהיגים הערביים עמם נפגש. קארטר מתח ביקורת על כך שהנשיא רייגן וממשלו לא העניקו בשש השנים האחרונות את החשיבות הראויה לתהליך השלום.

כינוס יוצאי בולגריה נערך אתמול בהיכל התרבות בתל־אביב בהשתתפות הנשיא הרצוג, רה"מ יצחק שמיר ורעייתו שולמית (ילידת בולגריה) וח"כים (צילום: מאיר כפיר)

שיבושים צפויים בעבודת אחיות בתה"ח של קופ"ח

מאת רנקה הרניש, סופרת „דבר"

מכירת דירות שירות, שהשכירה קופת־חולים הכללית במשך שנים לעובדים בבתי־החולים עלולה לגרום בקרוב לעיצומי אחיות – נודע לסופרת „דבר".

מכירת הדירות הועלתה אמש בדיוני מזכירות הסתדרות אחיות בתי־החולים. נציגות קופת־החולים סיפרו על ההתמרמרות הגוברת בקרב האחיות, שאינן מסוגלות לרכוש את הדירות בהן הן מתגוררות במשך שנים בתנאי שכירות נוחים.

אחוז גבוה של אחיות בתי־החולים של קופת־חולים מתגורר בדירות שירות.

הבנק הבינלאומי מצטרף להורדת הריבית ב־4%

מאת סופרת „דבר"

הנהלת הבנק הבינלאומי החליטה אתמול להוריד את ריבית החובה הבסיסית ב־4 אחוזים לשנה החל מ־1 באפריל, לאחר שבנק לאומי הודיע על הורדת הריבית.

הריבית השנתית תרד מ־31 ל־27 אחוז, ירידה של שליש אחוז לחודש.

ריבית החובה תעמוד אפוא על 2.25 אחוזים בחודש, במקום 2.58 עד כה. הריבית החריגה לא תשתנה. הריבית על משיכת־יתר בעו"ש משופר תרד ל־3.25 לעומת 3.58 אחוזים עד כה.

יש לצפות שבנקים אחרים יצטרפו אף הם להורדת הריבית.

בפילהרמונית

הגיון בלתי־מלהיב

על התוכנית השניה לקונצרט השמיני של התזמורת הפילהרמונית הישראלית ניצח בפעם הראשונה המנצח הסקוטי אלכסנדר גיבסון, ובראשית תוכניתו היתה הפתיחה „שודד הים" של ברליוז, מוסיקה ציורית שבהרכה תאור הים הסוער.

למנצח האורח טכניקת ניצוח אישית ברורה מאוד, ודווקא משום כך נראה שלא עלה בידו להפיק מן התזמורת את רצונו, ולכן הפתיחה לא שיכנעה; ובעיקר הסימפוניה הראשונה של אלגאר, שהתמה את התוכנית, מוסיקה מופשטת, המדברת על שמחה וצער, על מאבק וניצחון, לא הלהיבה, לנוכח עיצובה ההגיוני על־ידי המנצח.

בין שתי היצירות הושמעה סינפוניה קונצרטית בסי־במול מג'ור לכינור, צ'לו, אבוב ובאסון מאת היידן. את הקונצ'רטינו (הסולנים), שהיה כאמן יפה, הרכיבו נגנים מקרב הפילהרמונית: הכנר אורי פיאנקה, הצ'לן מיכאל הרן, האבובן ברוס ויינשטיין והבסונאי זאב דורמן. כאן התרחבה באורח משכנע ההתחרות בין הקונצ'רטינו לבין הטוטי, בין הקונצ'רטינו לבין הנשפים, ובין הסולנים לבין עצמם.

ירושה גדולה

מאת חנה זמר

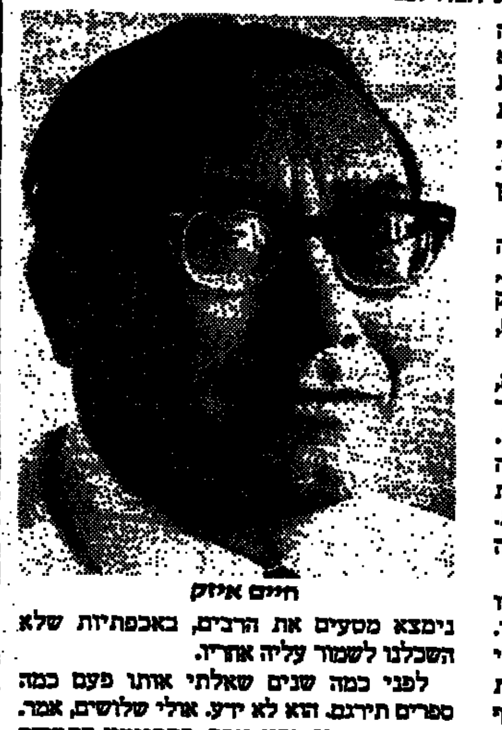

חיים איזק

בסוף המאה העשרים, למות בגיל 66 זה למות די צעיר. אכן, ידידי ומורי חיים איזק לא זכה לאריכות ימים, אך שנות חייו היו רבות מעש וברוכות הישגים. בין השאר העשיר את התרבות העברית בנכסים של עיון ושל ספרות, מן הטובים בעולם. וזה היה באמת רק בין השאר. הוא תרם גם תרומה ישירה להעשרת הלשון העברית, בצד עבודתו העיתונאית.

איזק היה פנומן. ללא השכלה פורמלית זכה להתמנות חבר־יועץ באקדמיה ללשון העברית, והיה חבר בוועדתה לחידושי מלים. ידען מובהק ובעל כושר יצירה משלו, קפדן ועם זאת גמיש, חסיד אבל לא חסיד־שוטה.

האוטודידקט הזה, שנעשה חבר האקדמיה, היה עילוי לא רק בלשון העברית. הוא נולד בגרמניה, בפרנקפורט, אבל עזב אותה בגיל 15. והנה, הגרמנית שלו נשתמרה עמו והתפתחה והתעשרה עד כי בגיל 65 זכה לקבל את מדליית גתה, אות הצטיינות הניתן בקמצנות. כבדרך אגב רכש גם את השפה האנגלית וגם בה שלט כווירטואוז, בעושרה ובדקויותיה.

על אנשים רבים אומרים אחרי מותם שהיו צנועים וענווים. על איזק ידעו זאת גם בחייו. הפרסים שבהם זכה, פרס טשרניחובסקי לתרגומי מופת ופרס סוקולוב לעיתונאות כתובה ומדליית גתה שכבר הוזכרה, והמדף הארוך־ארוך של כרכי תרגומיו לא סיחררו את ראשו ולא הגביהו את ליבו, ולא שינו מאורח חייו הכמעט־סגפני. ככל שהשיג יותר, עבד יותר. שנים רבות היתה בריאותו לקויה מאוד, אבל תמיד חי כאדם בריא. לעיתים היה מאושפז, וגם בבית־החולים עבד, מחברת התרגומים לעולם אתו.

במערכת היו אומרים שאיזק מפוזר. האמת היא שהיה מרוכז, נתון כולו במה שעשה ולא שם לב למתרחש סביבו. כל מה שהוטל עליו עשה היטב. במגוון תפקידים – עורך חדשות, עורך גליונות שבת וסופר מדיני וסופר פארלמנטרי ושליח בארה"ב – אבל הפנינים בכתיבתו היו מדורי הלשון שלו.

כמזכיר המערכת הוא הקדיש הרבה מזמנו ומיכולתו לשמירת נקיון השפה בעיתון. הוא טרח הרבה לשרש שגיאות שגורות בעט הכותבים, להשליט תעתיק נכון וכתיב אחיד, בהנחיות ותזכורות ובפיקוח, כפי שעשו ראשוני „דבר" לפניו, מתוך דרך ארץ לאות הכתובה, מתוך חרדה פן תשתבש העברית שבפינו ופן נימצא מטעים את הרבים, באכפתיות שלא השכלנו לשמור עליה אחריו.

לפני כמה שנים שאלתי אותו פעם כמה ספרים תירגם. הוא לא ידע. אולי שלושים, אמר. אחר כך ספרנו, והיו יותר. בתרגומיו התמודד עם יצירות חשובות, גם בתחום העיון וגם בתחום הספרות היפה. הוא לא בחר באתגרים קלים. פרויד ויונג ופסטאלוצי ובורקהארט וקאפקא ולנץ ופריש ובל וגראס ורבים אחרים, כולם טובים, כולם חשובים.

אנשים רבים כל כך הולכים לעולמם בלי להשאיר אחריהם דבר. ראו מה השאיר האיש הזה אחריו, לא רק במדפים, אלא גם בין הדפים. הוא גם השאיר אחריו בנים לתפארת שהוא התגאה בהם והעריך את כשרם המדעי.

אחרי שלושים וחמש שנות ידידות קשה לכתוב על אדם שלפתע איננו. אני מרגישה שבדברים מעטים אלה לא עשיתי צדק לאיש ולסגולותיו, ולא לפועלו ולהישגיו. אבל גם בחייו לא עשינו עמו צדק אף פעם. הוא לא ידע לדרוש ולא לתבוע, ומעולם לא חשב שמגיע לו משהו. הוא לא הסתובב במסיבות קוקטייל ולא הצטופף במחיצת גדולים. הוא הגיע למה שהגיע כמעט בעל כורחו. כי לא היו כמוהו.

ועכשיו גם הוא איננו.

פער של מאה מיליון דולרים בין תקציב הבטחון ל„לביא"

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

פער של כ־100 מיליון דולר קיים בין תקציב הבטחון לבין תוכניות העבודה של ה„לביא" לשנה הקרובה. הממונה על התקציבים במשרד האוצר ומנכ"ל משרד הבטחון דנו בנושא זה אתמול.

על־פי התקציב הוקדשו לנושא כ־210 מיליון דולר בלבד. משרד האוצר מתנגד ל„לביא" ומבקש לבטל את הפרוייקט אף כי עמדת המשרד הרשמית עדיין בשלבי הכנה. אם לא תימצא הבנה בסעיף מרכזי זה לא ניתן יהיה להכריע בדבר מול תקציב הבטחון בימים הקרובים.

לפני שבוע נדחתה בשל כך ישיבה של ועדת המשנה המשותפת לוועדות הכספים והבטחון של הכנסת, הדנה בתקציב הבטחון, והוועדה אמורה להתכנס היום כדי לנסות ולהגיע להסכמה. ה„לביא" יהיה נושא מרכזי.

טיסת בכורה

סופר „דבר", אריה אגר מוסר: מזג האוויר הגשום עיכב השבוע את טיסת הבכורה של ה„לביא" השני. דרושים לפחות שני ימים יפים כדי להשלים את הכנת המטוס לטיסה. לפי שעה עמד המטוס בכל מבחנים כגון הרצת המנוע על הקרקע, הפעלת מערכות שונות ושורה של ריצות מסלול חלקיות – ולא נתגלו בו כל תקלות.

היום שביתה בבנק טפחות

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

הנהלת בנק טפחות, בנק המשכנתאות הגדול במדינה, מתכוונת להשבית את כלפי הבנק, כנראה כבר מהיום, בתגובה על עיצומים חריפים של העובדים.

העובדים דורשים תוספות שכר בהסכם שעדיין לא נחתם, כפי שקיבלו יתר הבנקים המסחריים. למרות ש„טפחות" הוא בנק רווחי מאד הורו ראשי בנק „המזרחי", החברה האם למנכ"ל „טפחות" שלא להיענות לדרישות.

ההסתדרות היפנתה אתמול במפתיע את העורף לעובדי הבנק. למרות שהכירה בסכסוך העבודה שלהם החליטו נציגיה לכפות על עובדי „טפחות" לקבל את תנאי ההנהלה ולחזור מיד לעבודה עם תוספות מינימליות. נציגי ההסתדרות אף מאיימים כי אם לא ייכנעו העובדים תסיר ההסתדרות את אישורה לתמיכתה בסכסוך העבודה שלהם.

אמש הודיעו העובדים כי בכל מקרה יאבקו לפיטורי מנכ"ל טפחות וייצאו למאבק בשעת הצורך גם נגד ההסתדרות.

שרי „חירות" ילחצו על קצב להתמודד מול לוי על מ"מ יו"ר

מאת עליזה ולך,
כתבת „דבר" לענייני מפלגות

עד לפתיחת הוועידה ביום א' הקרוב יפעילו שרי „חירות", חוץ מדוד לוי, לחצים על משה קצב שיתמודד מול דוד לוי על תפקיד מ"מ יו"ר התנועה.

אתמול הודיע ח"כ עובדיה עלי, הנמנה עם מחנה לוי, לאריאל שרון כי יתמודד מולו על תפקיד יו"ר המרכז. ההודעה הגיעה במהלך פגישה שקיים שרון במלון „דיפלומט" בתל־אביב עם ותיקי תנועת „חירות". „לפני כמה ימים פנה אלי עובדיה עלי והודיע לי שאין בכוונתו להתמודד מולי ושלא אשים לב לפרסומים", אמר שרון לקהלו, „ועכשיו הוא מודיע שיתמודד מולי".

בגלל הצבת מועמדים לתפקידי יו"ר המרכז ויו"ר המזכירות, מול השרים שרון וארנס, התחוור לשרי „חירות" ולמקורביהם שרק ללוי אין מתחרים על התפקיד שהוא שואף אליו, ולכן יופעל הלחץ על משה קצב, המתלבט, שיודיע על הצבת מועמדותו נגד לוי.

דוד לוי וח"כ מיכה רייסר, נאמנו, כבר מנהלים נגד קצב מסע של דה־לגיטימציה. לוי, שלטום, ורייסר, אתמול, קראו לקצב „להתפטר מתפקיד יו"ר נשיאות הוועידה אם בכוונתו להתמודד על תפקיד מ"מ יו"ר התנועה, כדי שלא יפגע באובייקטיביות שלו.

השר משה קצב הגיב אמש על התקפותיו של דוד לוי נגדו, וזו הפעם הראשונה אמר בפה מלא כי תקופה ארוכה נמנע לוי משיתוף־פעולה עמו. „התקפותיו של לוי בעוררות מתח ומלהיטות את הרוחות", אמר קצב. „השיסוי של לוי הוא בלתי אחראי".

ראש הממשלה יצחק שמיר יצא אמש להגנת קצב. „אני מצטער על ההתקפה נגד השר משה קצב, העושה ימים כלילות כדי להבטיח את תקינות הוועידה" אמר שמיר. „ההתקפה היא פרי טעות".

במחנה התמודדות

דוד לוי קיים אמש כינוס ארצי במלון „פאלאס" בתל־אביב. על־פי הערכות שקולות נכחו באולם כ־1,000 איש, אך אין וראות שכולם היו צירים. על הבמה ישבו כל חברי־הכנסת המזוהים עם לוי וכן אישים מרכזיים אחרים שאינם ח"כים. הפתעה חוללה נוכחותו של ח"כ דב שילנסקי בכינוס. דרור פוגל, ראש מועצת רמת־ישי, אמר: „מוטקה צפורי כבר הצטרף למחנה ואחרי עבודה של כמה חודשים הצטרף גם שילנסקי".

יד יצחק בן־צבי

ספרים חדשים

★ **ויקטור גרן – תיאור ארץ ישראל – הגליל**
זהו הכרך השביעי והאחרון המתאר את מסעותיו של גרן בלבנון, בגליל העליון ובגליל התחתון. בכרך הזה זוכה החבל הצפוני של ארץ ישראל לתיאור מפורט ומדוקדק כמו שאר אזורי הארץ בכרכים הקודמים. ניתן להשיג את כל שבעת הכרכים במבצע מיוחד לתקופה מוגבלת.

★ **יוסי לוי – ירושלים בימי הבית הראשון והבית השני – מסלולי סיורים**
(בהוצאת מרכז רחל ינאית בן־צבי).
הספרון מיועד להנחות את המדריך והמטייל באתרים בירושלים ששרדו מימי בית ראשון ושני. לספרון מצורף לוח תאריכים כדי להקל על ההתמצאות בזמן ההתרחשות של המאורעות.

★ **עידן 9 – ימי חומה ומגדל, 1936–1939**
בספר ארבעה פרקים מרכזיים: א – מחקרים וסיכומים על תקופת חומה ומגדל. ב – פרשיות של כמה מהישובים הנודעים ביותר. ג – זכרונות של אנשים שהיו עדים לאירועים מסעירים. ד – העשרה – מאמרים על ספרות התקופה.
הספר בכריכה קשה או רכה.

★ **יזהר הירשפלד – בית המגורים הארץ־ישראלי**
(בשיתוף החברה לחקירת א"י ועתיקותיה).
הספר משרטט את דמותו של בית המגורים בארץ ישראל בתקופה הרומית־ביזנטית. הספר תורם ללימוד מבנה החברה והמירקם המשפחתי בתקופות העתיקות.

מנויי „קתדרה" ו„פעמים" – זכאים להנחה של 25% על כל ספר המוזמן ישירות מההוצאה. להזמנת ספרים בדואר – נא לצרף 2 ש' עבור דמי משלוח. „יד יצחק בן־צבי", ת.ד. 7660, ירושלים, טל' 02-639201־2

אנו מודיעים בצער רב על מותו הטראגי בתאונת דרכים של ראש מועצתנו

בן ציון סופר ז"ל

ההלוויה תתקיים במושב עלמה היום יום ששי כ"ו אדר תשמ"ז 27.3.87 בשעה 12.00

האבלים
חברי המועצה
ההנהלה
ועובדי מועצה אזורית
מרום הגליל

אנו מודיעים בצער רב על מות חברנו

צבי שוסטק ז"ל

ההלויה התקיימה ביום חמישי כ"ה אדר תשמ"ז 26.3.87

המשפחה
ובית כפר גלעדי

אגודת העתונאים בת"א
אבלה על מות חברה

חיים איזק ז"ל

ומשתתפת בצער המשפחה

ועדת העורכים
אבלה
על פטירתו של
חבר לשעבר

חיים איזק ז"ל

ומביעה את תנחומיה למשפחה

לחברתנו
הדסה ברכה
משתתפים בצערך הכבד
במות

אמך ז"ל

בית כור

לרפי יזהר ומשפחתו
משתתפים בצערכם הכבד
במות עליכם

האב ז"ל

חבריך לעבודה
בית אופטרומק

לחברנו
מנשה שבטר
איתך באבלך על מות

אשתך ז"ל

בית הסנה

על מותה של

לוסי לבון

רעייתו של שר הביטחון לשעבר
פנחס לבון ז"ל

אבל: **יצחק רבין**
שר הביטחון

המחלקה להסברה של ההסתדרות הציונית העולמית
מתאבלת על מותה של

הגב' **לוסי לבון ז"ל**

אשר סייעה לטיפוח העיתונאות היהודית בעולם

עוזי נרקיס
ראש המחלקה להסברה

אנו אבלים על מותה של

לוסי לבון ז"ל

אלמנתו של פנחס לבון
ומתנדבת מסורה בארכיון העבודה
משתתפים בצער המשפחה

מכון לבון – ארכיון העבודה
ההנהלה והעובדים

נסים: מועצת הליבראלים כונסה תוך הפרה גסה של שלטון החוק!

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

למרות צו בית־המשפט המחוזי בחיפה, שאסר על כינוס המועצה הארצית של המפלגה הליבראלית אתמול, כינס אותה יו"ר המועצה, בלחצו של יצחק מודעי, ואף העביר בה את רשימת החברים שביקש להוסיף להשלמת מוסדותיו.

יצחק מודעי אמר, שעל־פי הייעוץ המשפטי שקיבל, הוא רשאי לקיים את הישיבה ואף להביא לאישורה את רשימת האנשים שביקש לצרף. יצוין, כי רשימת 24 החברים אושרה בהצבעה גלויה של כמה עשרות חברי מועצה בלבד, שכן רוב אנשי מחנה שריד־נסים לא נכחו בישיבה.

ישיבת המועצה אתמול אחרי הצהריים במלון „דן" נוהלה בחסות חברת אבטחה, והמאבטחים אף חילקו לחברי המועצה את כרטיסי ההשתתפות. המאבטחים מנעו גם את כניסתם של העיתונאים בשעה שקבעה לפתיחת הישיבה, ורק אחרי מחאה הורה יו"ר המועצה להתיר את כניסת העיתונאים ואף התנצל בפניהם.

שר האוצר משה נסים, שלא הגיע לכינוס מתוך כבוד לצו בית־המשפט, אמר אמש ל„דבר" ש„הישיבה היתה ביזוי כמעט ללא תקדים של בית־המשפט, והפרה גסה של שלטון החוק בישראל". לדברי נסים, אין משמעות להחלטה שקיבלה המועצה, שכן היתה הפרה ובית־המשפט המחוזי בחיפה ודאי יתן על כך את דעתו בישיבה שנועדה ליום ב' הקרוב, למיצוי ההליך במעמד שני הצדדים.

<u>סקר בין 650 חברי קופ"ח</u>

80% מוכנים להשתתף בחלק מעלות הניתוחים

מאת רבקה הרציג, סופרת „דבר"

סקר בין 650 חברי קופת־חולים שהתבקשו להתייחס לאפשרות השתתפות חלקית בהוצאות ניתוח שעלותו 1,000 דולר השיבו 80 אחוז בחיוב. כך התברר בסקר שערכה בימים אלה חטיבת רופאי בתי־החולים של קופת־חולים. לפי הסקר ממתינים כ־80,000 חברי קופת־חולים לניתוחים.

80 אחוז מן המשיבים הביעו נכונות להשתתף בסכום של בין 200 ל־400 דולר, וזאת על מנת לזרז את מועד הניתוח. 20 האחוזים הנותרים אמרו שמצבם הכלכלי אינו מאפשר להם השתתפות עצמית בהוצאות ניתוח. אף אחד ממשתתפי הסקר לא העלה עניין העקרונות שבגללם מסרבת ההסתדרות הכללית לגבות כספים ישירות מחולים עבור טיפולים רפואיים שונים, כולל ניתוחים וביקור אצל רופא.

יו"ר חטיבת בתי־החולים של קופת־חולים ד"ר חיים סולן אמר ל„דבר", כי בסקר נבדק גם זמן ההמתנה הממוצע של החולים לניתוחים. לניתוח קאטארקט, למשל, ההמתנה נמשכת 18 חודש. לניתוח ערמונית ב„בלינסון" ממתינים 24 חודש כ־200 חולים. ההמתנה לניתוחי בקע ב„סורוקה" נמשכת 48 חודשים (ארבע שנים) ומספר הממתינים מגיע ל־900. „אנחנו שוקלים הפסקת הרשמה לניתוחים עד שלא ינותחו רוב הממתינים היום והתורים יהיו סבירים" – אמר ד"ר סולן בציינו כי „הרופאים לא רוצים להשתתף בהונאת הציבור".

הקבינט הכלכלי דן היום בפריסת חובות המושבים

מאת דויד מרשיוב ואהוד רודנבליום, סופרי „דבר"

הקבינט הכלכלי יקיים היום ישיבה מיוחדת לדיון בממצאי „ועדת־דבירי", שמונתה על ידי שרי האוצר והחקלאות לפתרון מצוקת המושבים. שר החקלאות, אריק נחמקין, אמר אתמול בשיחה עם עיתונאים בבאר שבע כי על פי המלצות „ועדת־דבירי", בראשותו של רו"ח שמעון רביד, מדובר בפריסת חובות של כ־600 מיליון ש"ח בשיעורי זמן שבין שלוש ל־15 שנים, בהתאם לחומרת המצב בכל ישוב וישוב. לדבריו, אם יאושרו המלצות הוועדה, יוקצו כ־100 מיליון דולאר מתקציב המדינה לישובי רמת־הגולן ובקעת הירדן.

הסניגור שפטל התנצל בעקבות נזיפה חריפה של אב בית־הדין

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

אב בית־הדין המיוחד במשפט דמיאניוק נזף אתמול בסניגור הישראלי יורם שפטל, באופן החמור ביותר מאז תחילת המשפט. השופט לוין הזהיר את שפטל באומרו: „הגיע הזמן שאנחנו נצטרך לנקוט נגד אדוני אמצעים המצריך להעמידו לדין על ביזוי בית המשפט".

שפטל ניסה להתווכח עם השופט לוין וזה קטע אותו במילים: „אני קורא את אדוני לסדר בפעם השניה ואם אדוני יחזור על התנהגות כזאת ימצא את עצמו בחוץ. הגיע הזמן לנהוג בכבוד בבית־משפט בישראל".

התקרית, שהיא כאמור החמורה ביותר מאז תחילת המשפט, אירעה לאחר ששפטל קם ממושבו האשים את התביעה כי זהו משפט ראווה. הוא התנגד לשאלות התביעה שהוצגו לעדה הלגה גרביץ מגרמניה. שפטל שאל „בשביל מה הסיפורים על המחנה" השופט לוין קטע אותו בכעס על סגנונו הבוטה ועל המילים „סיפורים". שפטל המשיך בשלו ברמיזה שמדובר במשפט ראווה ואמר „הרי בשביל זה שכרו את האולם הזה".

השופט לוין קטע אותו שוב ושפטל ניסה לתקן את עצמו באומרו שהתכוון כי לא בית־המשפט שכר את האולם אלא התביעה. הדברים עוררו את חמתו של השופט לוין, שהזהיר כאמור על ביזוי בית־המשפט.

לאחר הפסקה ארוכה מן הרגיל התייעצו השופטים עם הסניגור שפטל בלשכתם ובהתחדש הדיון התנצל שפטל על דבריו.

העדה הלגה גרביץ מגרמניה המשיכה להעיד אתמול על מסמכים שונים שאספה בחקירתה בגרה"מ, העוסקים במחנה טרווניקי.

ביום ב' הקרוב תימשך חקירתה בידי התביעה, המבקשת לחקרה על תשעה מסמכים נוספים, לאחר מכן תיערך החקירה הנגדית של העדה בידי הסנגוריה.

מהלך המשפט

(ע). – עו"ד שפטל מסר לאחר ההפסקה את ההודעה הבאה: „במהלך ההתייעצות שהיתה בלשכת השופטים התנצלתי בפני כבודכם, ואני רוצה לשוב ולהתנצל באולם הזה, על הערה שנפלטה מפי, בקשר לשכירת אולם בנייני האומה לשמש במשפט זה, שניתן היה להבין ממנה כאילו בית המשפט מנהל כאן משפט ראווה. גם בעבר היו מספר התבטאויות מצידי שניתן להבינן כאילו מנהל בית משפט זה משפט ראווה – לא זו היתה כוונת הדברים. מכל מקום ברצוני להביע שוב מעומק ליבי את התנצלותי הכנה, מה גם שלא היתה כוונה רעה בדברי".

השופט לוין הגיב על כך: „שמענו את הדברים, רשמנו אותם בפנינו ואנו מקווים מאד שבעתיד לא תישמענה עוד הערות מיותרות כגון אלה שנשמעו".

העימות שקדם להתנצלות היה בישיבת הבוקר אתמול, כאשר העדה הלגה גרביץ, פרקליטת מחוז האמבורג של המערכת המשפטית הגרמנית, המשיכה להשמיע עדותה כעדת התביעה. התובע עו"ד מיכאל שקד הציג בפניה במשך שעה ארוכה תצלומים ומסמכים שונים שנאספו בקשר למחנה טרווניקי. בשלב מסויים של החקירה קם עו"ד שפטל וביקש להפסיק את חקירת העדה, בטענה כי הדברים הללו ממילא אינם שנויים במחלוקת. „למה להביא את כל הסיפורים הללו?" הפסיד הסניגור.

על כך הגיב השופט לוין: „למה להתבטא בסגנון כזה?"

שפטל: „אני מתנצל, אבל מן הראוי לצמצם את עדותה של הגברת מגרמניה לשאלות השנויות במחלוקת ובעיקר לשאלה החשובה ביותר – זהותו של הנאשם, זאת מאחר וזהותו של גלובוצ'ניק למשל, שהיה מפקד הס.ס. באיזור לובלין או של מפקד מחנה טרווניקי קרל שטרייבל, אינה שנויה במחלוקת".

כאן העיר השופט צבי טל, כי הוא תמה על דרישה זו, שהרי הסניגוריה עצמה נהגת לא אחת לקיים חקירה נגדית מדוקדקת ביותר, גם בנושאים שאינם שנויים במחלוקת.

שפטל מגיב: „החקירה המדוקדקת שאנו עורכים באה לבדוק את זכרונם של העדים, ואילו כאן האם הסניגור אורקנור ניסה להלוק ולו ברמז שבטרבלינקה הושמדו 870,000 יהודים? או למה להעלות כאן דברים המוסכמים על הכל – אלא אם כן נעשה הדבר למטרות אחרות, מטרות שבשבילן אף שכרו את האולם הזה".

אב בית הדין רב לוין הגיב בזעם והודיע: „אנו קוראים את אדוני לסדר. אני מבקש ממנו שימשוך את דבריו בחזרה, אחרת נאלץ להאשימו בביזוי הדין".

אחרי תקרית זו התנהל הדיון בשקט.

בתשובה לשאלות התביעה סיפרה העדה, שלפי המסמכים שהובאו בפניה היו בטרווניקי שני מחנות – מחנה עבודה ומחנה אימונים. מחנה העבודה בטרווניקי חוסל ב־3 בנובמבר 1943, באקציה שבוצעה ב„חג ההודיה לקציר". באותו יום נרצחו במחנה כל עובדי הכפיה היהודיים – כ־6,000 עצירים, אשר הובאו אל הבורות שהוכנו מראש. המעשה הזה בוצע על־ידי קומנדו מיוחד שהובא למקום, ואשר אנשיו, שכונו „יחידת השריפה", נודו למוות לאחר ביצוע ה„משימה".

העדה מסרה עוד, כי סך־הכל נפלו קורבן במבצע זה ובמבצעים אחרים באיזור לובלין באותה עת כ־42,000 איש מכל ישובי המחוז. רבים מהם היו יהודים שהובאו מגיטו וארשה.

עד תום הדיון אתמול לא גילה התובע את „קלפיו" באורח ישיר, כיוון ששום מיסמך מתוך עשרות שהוגשו לא התייחס ישירות לדמיאניוק.

המשך המשפט והחקירה הראשית של העדה גרביץ ביום ב' בבוקר.

המדינה נגד דמיאניוק

אוריאל בן־עמי

הילד מבקש סליחה מאבא

בקצב הזה, יורם שפטל עוד ייזקק לסניגור. מה לא נכתב כבר על הטון הבוטה שלו, על עליבות הצגת הדברים בפיו, על קטיעתו בגסות את דברי השופט לוין? אבל שפטל, סניגור אלמוני עד לפני כחודש וחצי – מזמין לעצמו צרות. אחרי שיצא בשצף־קצף נגד השופטים וביקש לפסול אותם בשל עוינותם, כביכול, כלפיו, הוא הגיש גם ערעור על כך לבג"ץ, גמר חשבונות עם העיתונאים וקשר את העדה הקשישה גברת ראדיוקר ל„קשר הסובייטי" נגד דמיאניוק.

שפטל מתנהג כמי שכבר הפסיד את הכל. הוא גם מהסס לקפוץ בעצמו מן המשפט הזה וכל התנהגותו – כך נראה – משוועת לעזרה. שפטל, כך נרמה, מייחל לעזרתו של השופט לוין, שיחלץ אותו מן המשפט הזה בכך שיפטור אותו.

בינתיים, הוא תולה בו עיניים של ילד נזוף ומסוקיפנים, אחרי שלוין מזהיר כי ימצא עצמו מחוץ לאולם המשפטים – בגלל התנהגותו המבישה.

שפטל, שפל־עיניים, מתנצל מעומק ליבו, לדבריו: „במיוחד לנוכח הדברים הנרגשים והאבהיים... ובמיוחד לאור הדרך האבהית שאב בית־הדין פנה אלי בלשכתו".

יכול להיות שיורם שפטל צריך אבא שיחזיק לו את היד במשפט ורושם לפעמים את היד גם על הפה. בכך הוא ימנע ממנו לכרוך את החבל סביב צווארו שלו, במקום על זה של הנאשם.

הכוח שצבר שפטל כלפיו עד כה, הצליח להשכיח מהציבור את הנאשם כאחראי לכל מעשי הזוועה, המתוארים במשפט. קצין משטרה אומר, שאילו היה הקהל יכול להתקרב עד כדי מגע לנאשם או לסניגורו הישראלי – הוא היה בוחר בשפטל קודם־לכן.

לעתים קרובות, גם נוכלים מועדים מעודדים רחמים, ואיזו אהדה שקטה לנוכח הקסם שהם נוסכים סביבם. שפטל לא ניתן אפילו במעט יקסם הזה. הוא רוצה, כנראה, בבוז, לחזור למעמדו הקבוע כעורך־דין אלילי מתל־אביב, שרק בטעות הגיע לכאן, ומחפש את הדרך הביתה.

בפיתולי־פיתולים ובמשפטים מסובכים ובתוספת הבלת־פוסקת שלו אל השופטים, „כבודכם, עם כל הכבוד" – יורם שפטל הכריח את השופט לוין להחמיא אפילו למרק או'קונור.

לוין, שנזף לא פעם בסניגור האמריקאי על סגנונו הבוטה, החמיא לו אתמול על נימוסיו הטובים לעומת אלה של שפטל.

אתמול, בהתנצלותו הפומבית, תוך פריסה על נימיו האבהיים של השופט לוין – הזכיר יורם שפטל צעיר מאוהב נכזב. אולי זה לא קשור לכאן, אך לי הוא הזכיר את „שיר ערב" של נתן זך:

בערב
כשאמרה לי נערתי
לך
ידעתי לרחוב להתהלך
והייתי הולך ומסתבך
מסתבך הולך
הולך הולך ומסתבך.

ראשי הקרמלין נועדו במוסקווה עם מנהיגי יהדות ארצות־הברית

מאת בן זבלוני, סופר „דבר" בירושלים

משלחת יהודית „רמת דרג מארה"ב, המורכבת מראשי הקונגרס היהודי העולמי ויו"ר ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים, שוהה במוסקווה כאורחה של המפלגה הקומוניסטית אנטולי דובריניו, לשעבר שגריר בוושינגטון, לשיחות עם ראשי הקרמלין על בעיות יהודיות.

יו"ר ועידת הנשיאים מוריס אברם, נשיא הקונגרס היהודי העולמי אדגר ברונפמן, ומנכ"ל הקונגרס ד"ר ישראל זינגר, הגיעו לשיחות עם המנהיגים הסובייטים על בעיות יהודיות, וכבר נפגשו עם שר החוץ הסובייטי אדוארד שוורדנדזה ועם מנהיגים אחרים.

כפי שנודע לסופר „דבר" קדם לשיחות תיאום מלא עם מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס.

בשיחות תידון אפשרות קיום טיסות ישירות ממוסקווה לישראל, וכן תועלה בקשה להתיר ללמוד עברית בברה"מ, לשחרר את אסירי ציון ולאפשר להם לעלות ארצה.

בעקבות התייעצות עם האדמו"ר מבעלז החליטה המשלחת לקיים שיעור גמרא בביתו של מסורב עליה.

בחוגים מדיניים ויהודיים מצפים לתוצאות השיחות בין ראשי הארגונים היהודיים לבין המנהיגים הסובייטים, ורואים בביקור סימן ל„הפשרת השלגים" ולמדיניות החדשה של גורבאצ'וב.

„אמפל" הגדילה את רווחיה

מתכוונת לחלק דיווידנדים

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

חברת „אמפל", שהיא חברת השקעות אמריקאית־ישראלית מקבוצת בנק „הפועלים", שיפרה את תוצאותיה העסקיות בשנת 1986 לעומת השנה הקודמת.

מנתונים המתפרסמים היום מתברר, שהרווח הנקי של „אמפל" גדל ב־1986 בשיעור של שבעה אחוזים: 6.4 מיליון דולר לעומת 6 מיליון דולר בשנה הקודמת. ראוי לציין, שהרווח הנקי בשנת 1985 כלל הכנסה בלתי רגילה בסך 647 אלף דולר, שלא חזרה על עצמה בשנת 1986.

הרווח הנקי למניה בשנת 1986 הגיע ל־0.27 דולר למניה, לעומת רווח נקי של 0.25 דולר למניה שנה קודם לכן.

הכנסותיה של „אמפל" הגיעו ל־112.16 מיליון דולר, לעומת 99.8 מיליון דולר – עלייה בשיעור של 12.4 אחוז.

„אמפל" תחלק דיווידנד לבעלי המניות שלה כדלקמן: 0.03 דולר למניה מסוג א', 0.325 דולר למניית בכורה הנושאת ריבית של 6.5 אחוזים ו־0.20 דולר למניית בכורה הנושאת ריבית של 4 אחוזים.

מפעל „רבינטקס" לא ייסגר: יקבל הזמנות אחרות מארה"ב

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר" בעמק

הנהלת „רבינטקס" תמשיך לעת עתה להפעיל את מפעלה בבית־שאן, ולא תשלח, כפי שתוכננה, מכתבי פיטורין ל־150 העובדים, זאת נוכח הסיכוי לקבל בקרוב הזמנות מארה"ב. כזכור בוטלה באחרונה הזמנה גדולה של ביגוד מסכות אביב, על־ידי הצבא האמריקאי.

מנכ"ל „רבינטקס" מנחם קליר, אמר אתמול ל„דבר" שההנהלה חידשה את מגעיה עם גורמים שונים בארה"ב לקבלת הזמנות חדשות, ואלה עשויות להגיע תוך כשלושה חודשים. במגעים שהתקיימו עם משרד הבטחון, מסתמנת אפשרות של קבלת מכרזים, שיאפשרו למפעל בבית שאן לעמוד בתקופת המעבר.

ב„רבינטקס" לא השלימו עדיין עם ביטול החוזה עם צבא ארה"ב וגם אתמול נמסר שנמשכים המאמצים כדי לשנות את ההחלטה.

מזכיר מועצת פועלי בית שאן, פיני קבלו, מסר אתמול שפנייתו שלו ופנייתה של יו"ר ועדת העבודה והרווחה של הכנסת אורה נמיר למשרד הבטחון, לסייע ל„רבינטקס" – מצאו שם אוזן קשבת. קבלו, שנפגש גם עם הנספח לענייני עבודה בשגרירות האמריקאית הודיע אתמול לפועלים על ביטול האיום של פיטורין ועל דחיית הסגירה הקרובה של המפעל.

<u>חודש לאחר שנתגלה הרואין במכוניתו</u>

בר־לב הודיע לפטריארך כי אין כל האשמות נגדו

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

אין למשטרה כל האשמות נגד הפטריארך היווני – אורתודוכסי תאודורוס הראשון שנעצר לפני כחודש בגשר אלנבי כשבמכוניתו הרואין וזהב. שר המשטרה חיים בר־לב הודיע ביום ד' לפטריארך כי חקירת המשטרה נמשכת במטרה לגלות את כל האחראים. הפטריארך הביע שביעות רצון מדברי השר ואמר כי הוא מבין את הצורך לחפש במכוניות העוברות על הגשר מירדן לישראל.

תחילת הפרשה בחיפוש שערכה המשטרה ברכב השרד של הפטריארך כ־13 בפברואר השנה, בעקבות מידע מוקדם. במסגן האוויר של מנוע המכונית נמצאו 200 מסגרות לתליוני זהב במשקל כולל של 2.8 קילוגרם ובמקום אחר במכונית נתגלו 4.5 קילוגרם הרואין. חוקרי היחידה הארצית לחקירת פשעים חמורים עצרו את נהגו של הפטריארך – עווסת פואד חוסייני, ומעצרו הוארך בבית־המשפט השלום בירושלים. את הפטריארך עצמו החליטו גורמי בטחון בכירים לא לעצור. הוא טען כי לא ידע דבר על המטען במכוניתו.

לבקשת המשטרה הוצא צו איסור פרסום על הפרשה מיד עם מעצרו של נהג הפטריארך. הנהג העצור נחקר ארוכות על ידי חוקרי היחידה הארצית לחקירת פשעים ובתום חקירתו, לאחר שלושה שבועות מיום מעצרו, הוא שוחרר בערבות. חקירת המשטרה בפרשה זו נמשכת.

מחסור בטייסים מאיים על טיסות „אל־על" בחג

מאת אריה אגוזי, סופר „דבר"

19 טיסות של „אל־על" עד חג הפסח עדיין אינן מאויישות בצוותי אוויר עקב המחסור בטייסים, נודע לסופר „דבר". בחברה חוששים משיבושים בביצוע לוח־הטיסות המתוכנן בלאו הכי.

דובר „אל־על" אמר בתשובה על שאלת סופר „דבר", כי לדעת ההנהלה יש לחברה די טייסים לביצוע לוח־הטיסות שלה. הוא הטעים, כי מנוי וגמור עם המנכ"ל רפאל הרלב שלא לקבל טייסים חדשים, כל עוד לא יונהג סולם שכר מקוצץ לאלה שיתקבלו בעתיד.

יגאל אפרתי הובא למנוחות

(עש"ת). – יגאל אפרתי (57), מחלוצי תעשיית הסרטים בישראל, הובא אתמול למנוחות בגבעת שאול בירושלים. מאות מידידיו ומכריו, ובהם ראשי ענף הקולנוע השתתפו בהלויה.

הקים לפני כ־30 שנה את שירות הסרטים הישראלי במשרד החינוך וניהל אותו עד מותו. ביוזמתו ובהשראתו הפיק השירות אלפי סרטים בכל שטחי החיים. היה ממייסדי קבוצת „המשוררים „לקראת" ורבים משיריו פורסמו במוספים הספרותיים.

מידע על פושעים נאצים בבריטניה הועבר מישראל לקהילה היהודית

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

יו"ר תנועת העבודה הציונית, יהואל לקס, העביר לידי ראשי הקהילה היהודית בבריטניה מידע על פושעים נאצים המתגוררים בבריטניה שנמצא בארכיונים ישראליים ואיננו מסתמך על מקורות סובייטיים.

בביקורו האחרון בבריטניה הפנה לקס את תשומת ליבם של ראשי הקהילה היהודית בבריטניה וכן של מספר חברי פרלמנט בריטיים, לכך שעדויות נגד חלק מהפושעים הנאצים המתגוררים בבריטניה מצויות בארכיונים בישראל, והוא נתבקש על־ידי אותם גורמים לרכז את החומר המצוי בארכיונים ישראליים ולהעבירו לידם. החומר יועבר למשרד הפנים הבריטי.

זה כמה חודשים נתונה הקהילה היהודית בבריטניה במאבק עם משרד הפנים בלונדון שמסרב לפי שעה לנקוט צעדים נגד 17 נאצים לשעבר שהיגרו לבריטניה, ושישה מהם קיבלו אזרחות בריטית לאחר שהסתירו את עברם בשירות הנאצים בליטא, לטביה וברה"מ. משרד הפנים הבריטי איננו נלהב לשלול את אזרחותם של הנאצים אף שראש הממשלה מרגרט תאצ'ר הודיעה כבר לראשי הקהילה היהודית כי החומר העובדתי ייבדק לעומק.

עשרות מהגרים ליטאים ולטבים התקשרו אל ראשי הקהילה היהודית בבריטניה וביקשום שלא יפעלו לחשיפת בני ארצם.

هكذا من الأصل

מזכ"ל המפלגה המודחת בסין חזר להופיע במפתיע בציבור

פקין (רויטר). – המזכ"ל המודח של המפלגה הקומוניסטית הסינית, הו יאו־באנג, הופיע אתמול בציבור לראשונה מאז הודח מתפקידו לפני כחודשיים. הו הופיע בפני 3,000 באי הקונגרס הלאומי הסיני וישב על במת הכבוד המרכזית.

מנהיגי המפלגה קידמו בלחיצות ידיים חמות את הו, שפוטר ממשרתו לאחר מהומות הסטודנטים בערים שונות בסין. מאז פיטוריו, נמתחה על הו ביקורת חריפה באמצעי התקשורת הסיניים, שהאשימו אותו ב"יד רכה" כלפי הפגנות פוליטיות מערביות.

הו האזין בפנים קפואות לנאומו של ראש הממשלה ג'או זיאנג, שתקף את המנהיגות האידיאולוגית ה"חלשה ורכה", שהביאה להפגנות הסטודנטים בדצמבר אשתקד. אולם ג'או הרגיש, כי "הליברליזם הבורגני" – המושג שיוחס למנהיגותו של הו – הובס, ועתה יש להיאבק למען אחדות לאומית.

הו עצמו קרא את הנוסח הכתוב של נאומו של ג'או ומפעם לפעם סימן בו בעט אדום קטעים מסוימים. הוא אף הריע לג'או, בשעה שדיבר על "הליברליזם הבורגני", ובכך מתח ביקורת עקיפה על הו.

יצוין, כי הופעתו של הו בציבור בטקס רשמי של המפלגה עוקבת במתכונת ליחס בו זכו מנהיגים אחרים של המפלגה הקומוניסטית הסינית, לאחר שהודחו מתפקידיהם.

הקונגרס הלאומי הסיני, שהתכנס למושב בן שבועיים, הוא גוף ייצוגי בעיקרו, ולהחלטותיו אין כל השפעה מעשית. קונגרס המפלגה הקומוניסטית, המוסד המרכזי בפוליטיקה הסינית, יתכנס באוקטובר הקרוב.

נגן הג'ז דייב ברובק עם הגיעו למוסקווה לסיבוב הופעות. (צילום: א.פ.)

מפלגת המרכז הבריטית עומדת במקום השני

לונדון (א.פ.) – סקר דעת קהל שפורסם אתמול בבריטניה הראה, כי מפלגת המרכז הבריטית, "המערך הליברלי סוציאל־דמוקרטי", תופסת את המקום השני יחד עם מפלגת הלייבור בין המפלגות בבריטניה.

שתי מפלגות האופוזיציה מפגרות בחמישה אחוזים אחרי המפלגה השמרנית השלטת. לפי הסקר, שפורסם בעיתון הבריטי "טודיי", אם תוצאות אלה יתאמתו, ייחסרו לשמרנים 20 מושבים כדי להשיג רוב מוחלט בפרלמנט. אפשרות כזו עשויה ליצור משבר פוליטי בבריטניה.

לפי הסקר יקבלו מפלגת הלייבור ומפלגת המרכז 33 אחוז כל אחת, ואילו השמרנים יקבלו 36 אחוז. בסקר שפורסם לפני כחודש קיבלו השמרנים והלייבור 38 אחוז כל אחת, ואילו מפלגת המרכז קיבלה 32 אחוז.

בישוף באפריקה מבקש לאפשר פוליגמיה

קאמפלה (ע"ר). – בישוף אנגליקני פנה בקריאה לכנסיה האנגליקנית לעיין מחדש בהתנגדותה המסורתית לפוליגמיה.

הבישוף כריסטופר ססניונג'ו ממערב אוגאנדה, אמר, כי רבים מתומכי הכנסיה באפריקה נשואים ליותר מאשה אחת ורואים בפוליגמיה חלק מתרבותם.

"תפקידנו הוא להביא את האנשים לישו הנוצרי, המסוגל להפוך את חסרי הטעם ליין מתוק, בין שהם מונוגמיים ובין שהם פוליגמיים", אמר הבישוף.

בשוודיה קוראים להורים את סרטי דונלד דאק

שטוקהולם (רויטר). – פוליטיקאי שוודי בכיר קרא אתמול להורים, שלא להתיר לילדיהם לצפות בסרטי וולט דיסני, משום שהם נותנים נופך רומאנטי לאלימות.

חבר הפרלמנט אולף אדלסון, לשעבר מנהיג המפלגה השמרנית שבאופוזיציה, כתב במאמר בעיתון "דאגנס ניהטר", גדול עיתוני שוודיה, כי ראה סרט מצויר, שבו הוכה דונלד דאק בידי שני סנאים.

"הסרט היה צריך להראות, שדונלד דאק מת, ששני הסנאים מובאים לדין באשמת רצח, ושבן דודו של דונלד בוכה בהלווייתו. במקום זאת, הוא קם והתאושש", אמר אדלסון.

הפוליטיקאי אמר, שעל יוצרי הסרטים המצוירים לגלות יתר אחריות. לדבריו, על אף שהוא מתנגד לצנזורה, ההורים חייבים להבטיח שילדיהם לא יצפו בסרטים הנותנים נופך רומאנטי לאלימות.

בחירות צפויות באיטליה אחרי פרישת אנדריאוטי

הבחירות רומא (ע"ר). – המנהיג הדמו־נוצרי הוותיק ג'וליו אנדריאוטי הסתלק ממאמציו ליישב את המשבר הממשלתי בן שלושת השבועות באיטליה, ובכך נפתחה הדרך לעריכת בחירות חדשות.

אנדריאוטי בן ה־68 הודיע לנשיא פרנצ'סקו קוסיגה, כי הוא מוותר על המנדט שניתן לו כראש הממשלה המיועד, משום שאין ביכולתו לפשר את המשבר בין מפלגתו ובין המפלגה הסוציאליסטית, שבראשה עומד ראש הממשלה היוצא בטינו קראקסי.

בעקבות זאת פתח קוסיגה במגעים עם מדינאים אחרים במטרה להיחלץ מהמשבר. אולם גם הנשיא עצמו אמר, כי הסיכויים לכך קלושים.

מקורות פוליטיים אמרו, כי אפשר לקבוע כמעט בוודאות, שבחירות כלליות חדשות צפויות שנה לפני המועד הנקוב.

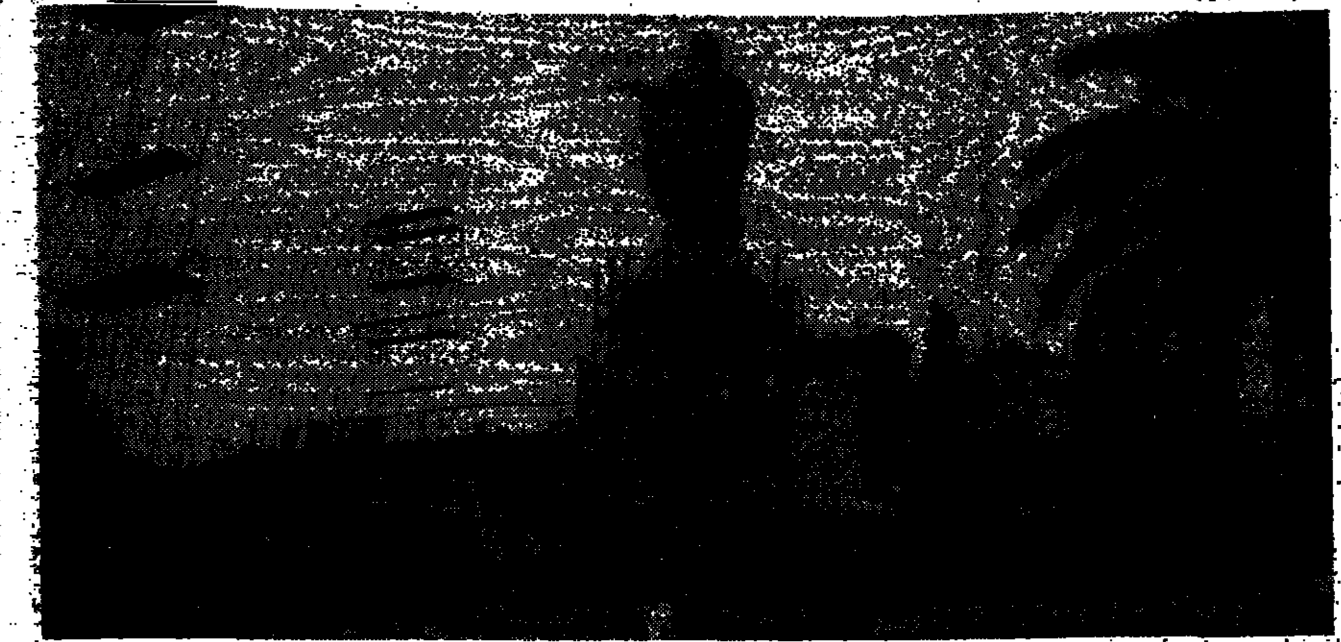

פועלים בסאנטיאגו שבצ'ילה משפצים את פסל הבתולה מאריה במרכז העיר לקראת ביקורו של האפיפיור, שיגיע לשם בשבוע הבא. (צילום: א.פ.)

תאצ'ר לביקור במוסקווה לדיונים על הוצאת הטילים לטווח בינוני

מוסקווה (רויטר). – ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר עומדת להגיע מחר למוסקווה לביקור רשמי, והקרמלין מקווה כי ביקורה יקרב את נאט"ו לעמדה הסובייטית בנוגע לסילוק הטילים לטווח בינוני מאירופה.

בתוך כך נתגלעו חילוקי דעות בין ארה"ב לבריה"מ בשיחות על פירוק הנשק, המתקיימות בימים אלה בז'נווה, וראש המשלחת הסובייטית לשיחות האשים את ארה"ב בכך, ששינתה את עמדתה ועתה היא דורשת לכלול גם את הטילים לטווח קצר בהסכם, ובכך מקשה על השגתו.

במסיבת עיתונאים במוסקווה, אמר ראש המחלקה לפירוק הנשק במשרד החוץ הסובייטי, ויקטור קארפוב, כי המשלחת האמריקאית הסכימה קודם לכן, שהדיונים על סילוק הטילים לטווח קצר יתקיימו לאחר תום הדיונים על הטילים בטווח בינוני, אולם עתה נסוגה בה מעמדתה.

לאור התפתחות זו הביעו אתמול פקידים סובייטים את תקוותם, שתאצ'ר תפעיל לחץ על בעלות בריתה בנאט"ו למען השגת התקדמות לקראת הסכם בעניין הטילים לטווח בינוני. עם זאת הם הדגישו, כי תאצ'ר ידועה כבת שיח קשוחה ולא יהיה קל לשכנעה בצדקת העמדות הסובייטיות.

תאצ'ר תיוועד לשיחות עם מנהיג בריה"מ מיכאיל גורבצ'וב ועם ראש הממשלה ניקולאי ריז'קוב. מלבד בעיות הפירוק, היא עומדת להעלות גם את שאלת זכויות האדם, בתגובה על הצעת גורבצ'וב לקיים ועידה בנושאים הומניטאריים במוסקווה.

במהלך הביקור היא עומדת להיפגש לפחות עם אחד מבכירי מתנגדי המשטר, ואפשר שיהיה זה המדען אנדריי סאחרוב. כמה אזרחים סובייטיים המבקשים להגר למערב כתבו מכתבים לתאצ'ר מתוך תקווה שהיא תעלה את עניינם בשיחותיה עם המנהיגים הסובייטים.

לקראת הביקור נפגשה תאצ'ר עם מנהיגי צרפת ומערב גרמניה לשם התייעצויות על ההצעה הסובייטית האחרונה לסילוק הטילים לטווח בינוני מאירופה, וזאת במטרה להציג עמדה אירופאית מגובשת בשיחות עם גורבצ'וב.

תוניסיה ניתקה את יחסיה עם איראן עקב חשיפת רשת טרור

מאת גדעון קרץ סופר "דבר" בצרפת והסוכנויות הידיעות

פאריס (מיוחד ל"דבר"). – תוניסיה הודיעה אתמול על ניתוק יחסיה הדיפלומטיים עם איראן בעקבות חשיפתה בפאריס של רשת מחבלים שנשאו דרכונים תוניסאים, שהופעלו על ידי איראן. הדיפלומאטים האיראנים נתבקשו לעזוב את תוניס תוך שלושה ימים.

לפי מקורות בטחוניים, הודו המחבלים בסיוע לפיגועים קודמים והסתירו חומרי חבלה ששימשו אז ביעדות מסביב לפאריס. על פי מסמכים שנמצאו ברשותם, הם התכוונו גם להתנקש בחיי הנשיא מיטראן וראש הממשלה שיראק, כן נבדק אם סייעו לטבח ברובע היהודי באוגוסט 1982.

השירותים הגרמנים שיתפו פעולה עם הצרפתים בחשיפת הרשת. החשיפה מסבכת את יחסיה של צרפת עם איראן על רקע הסכנה המרחפת על חיי בני הערובה הצרפתים בלבנון.

תוניס אומרת בהודעתה, שדיפלומטים איראנים עסקו בגיוס אזרחים תוניסאים לפעילות חתרנית מחוץ לגבולות המדינה. הם גם האשימו את איראן בהפרת הריבונות התוניסאית בנסיון לעורר פילוג דתי במדינה.

אתמול הואשמו שמונת המחבלים רשמית בפני שופט חוקר בהשתתפות בארגון פושע ואחזקת נשק וחומרי חבלה, התברר, כי הם נושאים דרכונים תוניסאים, אולם הם חברי ארגון "חיזבאללה", ואחד מהם נחשד כאחד ממייסדי הארגון.

שמונת המחבלים מעורבים, ככל הנראה, באורח פעיל גם בגל הפיגועים הקטלני של הסתיו שעבר...

הלובים מפוצצים מתקני נשק ודלק בצפון צ'אד ובורחים צפונה בבהלה

פאריס (רויטר). – כוחות לוב מפנים במהירות את מערום החשוב האחרון בצפון צ'אד ובכך מאפשרים לכוחות ממשלת צ'אד להתקדם צפונה – כך מסרו אתמול מקורות צבאיים ודיפלומטים בבירת צרפת.

המקורות אמרו, כי כוח לובי המונה כ־3,080 איש נסוג את נווה המדבר פאיה לארגו, אולם לדבריהם סופות חול חזקות מעכבות את נסיגת הכוחות. הלובים ואף התקדמות כוחות הממשלה לעבר העיר.

הנסיגה הלובית החפוזה, שהחלה שלשום בבוקר, באה אחרי כיבוש הבסיס הלובי החשוב בואדי דום, הנמצא 150 ק"מ צפונית מזרחית לפאיה לארגו. המורדים הפרו־לוביים הודו אתמול, כי ואדי דום, שבה שכן בסיס חיל אוויר חשוב, נפלה לידי כוחות הממשלה.

לפי הידיעות האחרונות, הכוחות הלובים מפוצצים מתקני תחמושת ודלק בטרם התחילו בנסיגתם צפונה לכיוון רכס טיבסטי הגובל עם דרומה של לוב.

מקור מערבי אמר אתמול, כי כוחות הממשלה נמצאים כנראה לקראת הכרעה סופית בסכסוך עם המורדים. מקורות מערביים העריכו, כי האחיזה הלובית בצפון צ'אד נמצאת בפני התמוטטות.

לנווה המדבר פאיה לארגו, השוכן כ־800 ק"מ מצפון לבירה אנג'אמנה, יש משמעות סימלית רבה, משום ששם נולד הנשיא חסין הברה – והיא משמשת כבירה האדמיניסטרטיבית של הצפון.

אתמול עלתה שאלת הסכסוך בצ'אד על סדר יומן של השיחות בין נשיא צרפת פרנסואה מיטראן ובין נשיא אלג'יריה שאדלי בנג'דיד, שהתקיימו בבירת אלג'יריה, באלג'יר. שהה כיום נשיא צ'אד לשעבר גוקוני עואדי ושם מתקיימות שיחות בינו לבין ממשלת צ'אד הנוכחית.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
המועצה הארצית של קופת־חולים
קופת חולים
ישיבת המועצה הארצית תתקיים ביום שני כ"ט באדר תשמ"ז – 30.3.87 בשעה 16.30, באולם הישיבות בבית ההנהלה המרכזית של קופת־חולים רחוב ארלוזורוב 101 תל־אביב.
סדר היום:
1. אישור תקציב קופת־חולים לשנת 1987/88.
2. אישור תקציב מבקר קופת־חולים לשנת 1987/88.
3. שונות.
א. מויאל, יו"ר המועצה הארצית

ב"ה
זמני הדלקת הנרות
פרשת השבוע
כ"ז באדר תשמ"ז – פרשת ויקהל פקודי

צאתם	עש"ק
ירושלים – 6.32	ירושלים – 5.16
תל־אביב – 6.30	תל־אביב – 5.34
חיפה – 6.33	חיפה – 5.27

מפלגת העבודה הישראלית • מחוז ירושלים
מטה הבחירות לוועידת ותיקי התנועה והגימלאים
הזמנה
הנך מוזמן/ת לכנס ותיקי התנועה והגימלאים אשר ייערך ביום א' כ"ח באדר תשמ"ז – 29.3.87 ב־5.30 בערב בבית אלישבע רח' אלעזר המודעי (קטמון).
בהשתתפות:
הח' טדי קולק ראש העיריה
הח' ירוחם משל יו"ר ותיקי התנועה והגימלאים
הח' עמנואל זיסמן – מזכיר המחוז
לקראת הבחירות לוועידת ותיקי התנועה והגימלאים.
בברכה
משה שלף, יו"ר ועדת הבחירות
צבי רזון, יו"ר מטה הבחירות

זכו בפיס

בהגרלת דבי־פרס מצבבר של מפעל הפיס מס. 13/87 שהתקיימה ביום 26.3.87 זכו הכרטיסים הבאים:

בהגרלה הרגילה וההגרלה כדור המזל זכה כרטיס מס. 830472 בסך כולל של 380,000 ש"ח.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 280,000 ש"ח.

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר: 568229.

בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: 578070 230205.

בסך 300 ש"ח זכו המספרים:
:047941 :042630 :025629
:114123 :085908 :068395
:240655 :212988 :171507
:466601 :325654 :315827
:499629 :498550 :497856
:549448 :506098 :500097
:583881 :580261 :577964
:665196 :616907 :614372
:802934 :763621 :690120
:887210 :873293 :827000
.894071 :891054

בסך –.150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־3722; 5914.

בסך –.25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־194; 494.

בסך –.16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־256; 261; 819.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 0 זכו בסך של –.2.5 ש"ח.

בסך –.5 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 003; 037; 046; 288; 304; 463; 483; 522; 540; 580; 590; 600; 688; 709; 737; 767; 812; 849; 891; 894; 917; 922; 923; 928; 930; 975.

בסך –.2.5 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 02; 03; 08; 16; 19; 22; 23; 33; 34; 41; 43; 55; 56; 58; 59; 63; 65; 69; 71; 76; 80; 89; 91; 92; 94.

רק הרשימה הכללית של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

יד טבנקין
פרסומים חדשים "ביד טבנקין":
★ אופציה ירדנית – ישראל, ירדן והפלשתינים. דן שיפטן. המחיר: 30 ש'.
★ במוקדי עשייה והכרעה. ישראל גלילי. המחיר: 19 ש'.
★ היחיד והיחד – תולדות בית הספר הקיבוצי. ראובן פורת. המחיר: 19 ש'.
★ COMMUNAL LIFE – an international perspective. עורכים: י. גורני, י. עובד, ע. פז. המחיר: 70 ש'.
★ ילקוט למחשבה סוציאליסטית מס. 9. העורך: אשר מניב. המחיר: 5 ש'.
★ טלוויזיה קיבוצית – היבטים מיבניים, מוסדיים ותיפקודיים (חוברת מחקר ט"ז). דב שנער.
★ סקר וידיאו בקיבוצים – 1986. מחיר שתי החוברות: 6 ש'.
★ בעיתות משבר כלכלי (חוברת עיון ס"ג). המחיר: 3 ש'.
★ ★ ★
הזמנות ומכירה:
"הפצה" יד טבנקין, אפעל 52960
☎ (03)344367 ובחנויות הספרים.

יד יצחק בן־צבי
המועצה הציונית בישראל איזור הגליל העליון
50 שנה לחומה ומגדל
שלושה ימי עיון וסיור
במלאת חמישים שנה ל"חומה ומגדל" – נקיים כנס בן 3 ימי עיון וסיור בהשתתפות מיטב החוקרים מהאוניברסיטאות בארץ.
בכנס יידונו היבטים היסטוריים, גיאוגרפיים והתיישבותיים והוא יתקיים בבית ההבראה "מעלות" בימים ו'–ח' בניסן תשמ"ז – 5–7 באפריל 1987 ישולבו סיורים באתרים מרכזיים.
מורים שישתתפו בכנס – יזכו בגמול השתלמות.
מחיר מלא (הרצאות, סיורים ופנסיון מלא – 2 בחדר): –.200 ש"ח.
למשתתפי הכנס יחולק (ללא תשלום נוסף) הקובץ מסידרת "עידן" על "חומה ומגדל".
ההרשמה: באמצעות המחאה לפקודת "יד יצחק בן־צבי" ת.ד. 7660, ירושלים 91076.
פרטים נוספים: טל: 02־639170, 02־667675.
מספר המקומות מוגבל.

נהג! עשה את המינימום למען אלה העושים את המכסימום.
תן טרמפ לחייל!

חדש!
ביטוח פירסום לחודשיים
מיבצע
הימים הבטוחים
בשוק הדירות
הלוח הכללי ידיעות אחרונות
רוצה למכור (או לקנות) דירה?
בלוח הכללי של ידיעות אחרונות נמכרות דירות רבות במודעה הראשונה, כי הוא היחיד המגיע לשלושה מכל ארבעה קוראי עיתונים.
אולם, אם אתה מעוניין לפרסם את מודעתך יותר מפעם אחת - אין בעיות, ללוח הכללי יש חידוש בשבילך: תמורת תוספת של 20 ש"ח בלבד, תקבל "ביטוח פרסום לחודשיים"
במיבצע "הימים הבטוחים" תוכל לפרסם את מודעתך בימים המתאימים לך ביותר לביצוע העיסקה.
פרסם מודעתך ביום ו' במדורי הדירות, והלוח הכללי יאפשר לך לבחור את ימי הפירסום החזקים ביותר - שמונה פעמים במשך חודשיים. בימי שישי או בכל יום אחר.
זכור: בלוח הכללי מודעתך מגיעה ליותר מ־2 מיליון קוראים. לכן תקבל יותר הצעות ותוכל להשיג מחיר טוב יותר עבור הנכס שלך. פשוט עניין של עוצמה.
פרטים בכל משרדי הפרסום ובמשרדי הלוח הכללי טל. 03־261211
הלוח הכללי ידיעות אחרונות דבר
הטלפון לא מפסיק לצלצל

תורומניה
בסתיו, בחורף, באביב ובקיץ

* הרים גבוהים בעלי נוף קסום.
* כפרים שקטים.
* חופים נוצצים.
* ערים יפות.
* ואת טרנסילבניה ההדרת.
* אוצרות אומנות.
* מורשה יהודית.
* פולקלור.
* ואנשים שיקבלו אותך בסבר פנים נאות.
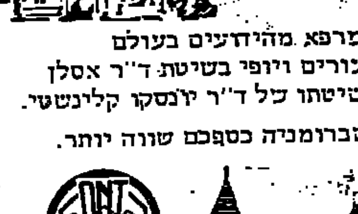
ברומניה תמצא גם 160 אתרי מרפא מהידועים בעולם הכוללים: מרחצאות, טיפולי נעורים ויופי בשיטת ד"ר אסלן וטיפולים בבעיות ראומטיות בשיטתו של ד"ר יונסקו קלינשטי.
צאו השנה לרומניה ותיווכחו שברומניה כספכם שווה יותר.

מס נסיעות 50% הנחה
הלמן עכשיו וחסוך
למידע נוסף צלצל או כתוב אלינו.
להזמנות פנה אל סוכן הנסיעות שלך.
גזור ושלח
לכבוד משרד התיירות הרומני
רח' בן יהודה 1 ת"א 69181 טל. 03-663536
אבקש לשלוח אלי חוברת מידע על חופשות ברומניה.
שמי:
כתובתי:

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים

כוכב עולה

ד"ר מרגריטה מתיטוהלום, שמועמדותה לתפקיד דוברת המפלגה הסוציאל־דמוקראטית במשכורת שנתית של 155 אלף מרק הביאה להתפטרותו של הה"ר וילי בראנדט, כבר לא תועסק במפלגה שאין היא חברה בה. לעומת זאת ממילא תזכה בעתיד הלא־רחוק ההיסטוריונית הצעירה המבטיחה – בתו של דובר משרד החוץ היווני באויל מתיטוהלום – לאזרחות גרמנית. היא עומדת להנשא לד"ר פרידברט פליגר, פוליטולוג צעיר, כוכב עולה

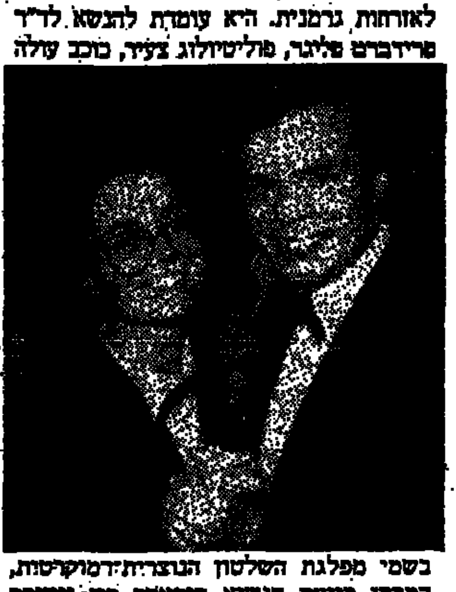

בשמי מפלגת השלטון הנוצרית־דמוקרטית, המכהן כיועץ הנשיא ריכארד פון ויצזקר לעתונות ולתקשורת. פליגר, שהתחתנו מסה נפגש עמו במשכן הנשיא בבון לפני כשבועיים, ביקר לא מכבר יחד עם שרת הנוער והבריאות ד"ר רוטר זוסמוט באושוויץ והביע את רצונו לתאר את חוויותיו על דפי "דבר". הוא נלווה בשעתו לנשיא וייצזקר בביקורו בארץ ונמנה גם עם הצוות המכין עתה את קבלת הפנים לנשיא חיים הרצוג במערב־גרמניה. בתמונה: ד"ר פרידברט פליגר וארושתו.
ש. שלמה

מבצע חסר תקדים

במהלך מבצע חסר תקדים שעורכים מזה ארבעה חודשים צוותים של רופאים ביו־רוגיים מבית החולים "סורוקה" בבאר־שבע, עולה ש־0.2% מכלל הנבדקים לגילוי מוקדם של גידולים סרטניים בעור ניזקקו לטיפול או למעקב רפואי צמוד. ראש המרכז למחקר ופיתוח שרותים מתקדמים בכירורגיה פלסטית בפקולטה למדעי הבריאות באוניברסיטת בן־גוריון ד"ר ליאו רוזנברג יזם את המבצע בעקבות טיפול בחולים שכבר הגיעו אליו בשלבים מתקדמים של המחלה וכשל כך הסתיים הטיפול בהם בכשלון. במסגרת המבצע שהגה, שעיקרו שינוי ההרגלים, המערך הטיפולי, יוצאים הרופאים מהמרפאות אל הקהילה בישובי הנגב ו"מכסים" ישוב שלם בכל ביקור. עד כה נסרקו במסגרת המבצע ישובים אחדים, בעיקר בהתיישבות העובדת. בהם רבים המקרים של בהירות עור וחשיפה גבוהה לשמש. בתוך כך התגלו גידולים ממאירים בשלבים התחלתיים ומספר רב של מצבים טרום־סרטניים.
אמיר רוזנבליט

צעירים נמרצים

האוניברסיטה העברית בירושלים, המצבדת כמו כל המוסדות להשכלה גבוהה בישראל, במצוקה כספית ניכרת, נקטה "צעירים נמרצים" על מנת לאזן את גרעונה. הצעירים כוללים פיתוח עסקים, רחיית רכישת ציוד וספרים ובדיקה מחדש של המבנה הארגוני ושיטות העבודה, במטרה לשנות אותם ולהביא לצמצום ההוצאות. פעולות אלו נעשות תוך ניסיון מירבי שלא לפגוע ברמת הלימודים והמחקר. העובדים החליטו גם הם להרתם למטרה זו ויתנו לשם כך על חלק משכרם (6%–10%). אולם האוניברסיטה לבדה לא תוכל לעמוד במשימה ללא עזרת הממשלה וללא תמיכה אוהדה של השוחרים ברחבי העולם. בארץ עושים השוחרים מאמץ לגיוס מילגות לסטודנטים נזקקים, ולשם כך יקיימו ארוחת ערב חגיגית במלון "הילטון" בת"א ב־30.4.87. אורח הכבוד יהיה מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס (בתמונה) ובתכנית האמנותית תופיע אילנית. תרומה בסך 1,000 ש"ח לזוג מהווה כמצי מילגה לסטודנט. כרטיסים אפשר להשיג במשרד האגודה טל. 03־296010.

זה שורויך!

צעירה יפה, בעלת שיער בלונדיני גולש על כתפיה, היתה אתמול הראשונה במלוויית הנשיא קארטר שחצתה את גשר אלנבי, ומצא נשואה צמודה לרוזלין קארטר. שבה דבה ושרה התגלה בהצגה אל מתחת למעילה האופנתי: על חמות שמלתה בצד ימין – אקדח בצד שמאל – סכין קומנדו. כפי שנראו, היא מאבטחת, ודי הופתעה לשמוע כי בישראל מלאכת האבטחה כולה בידי גברים. או קריירה, לתמונת השווה.

שלושה דורות

מקהלת צדיקוב שהופיעה אתמול בהיכל התרבות במגינה הבולגרית הגדולה, כיום שוב אינה מקהלה "בולגרית" טהורה. כמו העדה כולה שנטמעה בארץ, גם המקהלה מעורבת כיום – כך אומרת נחמה ליבין, המנהלת את המקהלה מטעם מועצת פועלי תל־אביב. למעשה, אלה שלוש מקהלות של שלושה דורות, ואמש הופיעו שלושתן: זו של ילדים זו של בוגרים, פועלות תחת ניצוחן של אריקארי בלאנק, ואילו מקהלת הוותיקים בניצוחו של עמוס מלר ובכולן יחד כ־170 איש.

ביקור ספורטיבי

קבוצה של 20 מהמייסדים וותיקי "הפועל" התארחו השבוע במסגרת משחקי "הפועל", אצל יו"ר הכנסת. בהציגו את הוותיקים בפני יו"ר הכנסת אמר מזכ"ל "הפועל" יצחק אופק, שבין המוזמנים ישנם שלושה דורות של ותיקים: דור המייסדים – חברים כמו ברוך בג, ואריה שריג, דור הבניינים – חברים שבאו עם גל העלייה מצ'כיה ומליטא ותרמו בנושא המקצועי, כמו דוב פרוסק, ושאול שפן, ודור ההמשך של הוותיקים, בהתכוננו לספורטאים כמו דוד טבק, העייה בורנשטיין, ויחזקאל יצחק. אופק הוסיף ואמר שבזכות הנוכחים הגיעה ההתאגדות להישגים בתחום הספורט גם תרמה למדינה שכולה. מקלות העזרה הראשונה של "הפועל" קם מגן דוד אדום של היום ומפליים קם חיל הים. יו"ר ועדת ותיקי הפועל, חשאל פנן, בירך. לכבוד השיב יו"ר הכנסת, הר"ר שלמה הלל, ואיחל הצלחה למארגני משחקי הפועל הי13 ואמר שהוא רואה במשחקים מפעל לאומי. יו"ר הכנסת הוסיף ואמר שהוא רואה בטיפוח הספורט בקרב צעירים, ונער אחד מהנושאים המרכזיים של מדינת ישראל וקרא להתאגדות הפועל להתגייס למשימה זו.

זה לא ניסוי גרעיני, אלא ענן אבק המיתמר מעל לכביש שהקקיל מכשירה אותו בימים אלה, והעתיד לחבר את תל־ערד עם הקריות באזור יתיר. אורך הכביש 8.5 ק"מ והוא יחבר את האזור עם ירושלים דרך מעלה אדומים. צילום: אימאג' 85 – אמיר רוזנבליט

זכרונות

ארבע פעמים ניסה אנדריי סחרוב להבריח את זכרונותיו מעיר גלותו גורקי ובכל הפעמים נתפס כתב־היד על־ידי סוכני הק.ג.ב. סחרוב לא אמר נואש; ובפעם החמישית עלה הדבר בידו והזכרונות, אשר נכתבו במשך 5 שנים בין 1978 ל־1983, הגיעו אל המערב ויראו אור כספר. אשתו, ילנה בונר, ניצלה את שהותה בת שש החודשים בארה"ב כדי לכתוב את זכרונותיה ואלה יראו אור לאחרונה באנגלית תחת השם "לבד ביחד". בפתח ספרה כותבת ילנה: "הזמן קצר וכוחי דל. איני רוצה לוותר – רצוני לשכוח משום שחיינו בגורקי כה שונים מאורח החיים בארה"ב חיים נורמליים בכלל. אלה אינם זכרונות –. הכל קרוב מדי ומיוסר מדי מכדי להיות זכרונות. יומן מתאים יותר, אך אופן החיים שלנו אינו מאפשר כתיבת יומן. הוא עלול ליפול בסופו של דבר בידיים הלא נכונות. יותר מהכל זוהי כרוניקה." זכרונות יילנה בונר יראו אור בהוצאת "מסדה", אשר מחזיקה גם את האופציה על הוצאתו לאור של כתב־היד המוברח של אנדריי סחרוב.

טעות בדיווח

רעיית נשיא ישראל, אורה הרצוג, התגברה תוך שעות מעטות על בעיה לוגיסטית באירוח: מלכתחילה היה ברור כי הנשיא לשעבר קארטר יבוא לארץ לבדו, ועל־כן גם המוזמנים לסעודת הצהריים שנערכה לכבודו אתמול הנשיא הרצוג ורעייתו הוזמנו בגפם, בלי נשותיהם. שלשום נתקבלה הודעה שגם רוזלין תבוא ואז הוזמנו מיד גם רעיות האורחים, והרכב המוזמנים כמעט הוכפל.

★

אגב, רוזלין קארטר (בתמונה) איננה יודעת מהיכן שאבו אמצעי התקשורת בישראל את הידיעה שהיא עמדה לבלות במלון המלוכה שכרבת עמן בעת שהותו של בעלה בארץ. נכון שעד שלשום היא לא חשבה לבוא לכאן, אבל רצתה לחזור לארה"ב בגלל עניין משפחתי. לאחר מכן התברר שנוכחותה בבית שוב איננה הכרחית והיא הצטרפה לביקור בעלה בישראל.

המדור נערך ע"י אורה זרניצקי

עולם הצללים של הסוכן המשטרתי

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לעינייני משטרה

עולם הצללים של הסוכנים המשטרתיים הציף השבוע את המיגון של קוראי העיתונים, עם פרסום "יומנו" של הסוכן המשטרתי עמי בן יהודה. הסוכן המשטרתי הצטייר באסוציאציה כ"עוד פולארד קטן", אבל משלנו, ישראלי ופטריוט. בעצם המדובר בעבריין, עוד אחד מבני הרקק המשטרתיים הזוכה ליחס של כבוד בגלל הסדר שערך עם המשטרה כדי "להפיל" עבריינים אחרים.

בדצמבר 1985 הגישה עו"ד עדנה ארבל, פרקליטת מחוז המרכז, דו"ח של ועדה שקמה בראשותה ועסקה בהפעלת שוטרים מוסווים (אין זה המקרה שבו אנו דנים) וסוכנים סמויים למלחמה בעבריינות. דו"ח זה סודי ולא פורסם עד היום. תמצית: סכמה את מסקנותיה הדו"ח העבר ליום של הקמתה, פרקליט המדינה יונה בלטמן. במשך כשנתיים ערכה הועדה 35 ישיבות שבהן השתתפו נציגי המדינה והפרקליטות. במכתב המינוי שלה כתב בלטמן: "הניסיון אשר נצטבר עד כה מצדיק בדיקת הנושא מיסודו וקביעת הנחיות לפעולה בעתיד. לפיכך, הינכם מתבקשים לבדוק את השאלות הכרוכות בהפעלת שוטרים וסוכנים בעבירות סמים ובעבירות אחרות ולהציע הנחיות למשטרה ולפרקליטות בעניין זה."

בדו"ח שהגיש הרגישה פרקליטת המחוז את הצורך – השנוי לעיתים קרובות במחלוקת – בהפעלת סוכנים. "המציאות – ובעקבותיה רשויות הביטחון ובית המשפט – הכירו בצורך בשימוש בסוכנים בתנאים מסויימים לצורך השגת ראיות נגד עבריינים... שימוש בסוכנים לגילוי עבריינים מהווה מעין הסמכת מלכודת, כשהדברים אמורים בעבירות שייחודן בשיתוף פעולה בין העבריין הסוכן. בתי המשפט הכירו בהפעלת סוכנים כ"הכרח בלתי יגונה" במלחמה בפשע, אם כי בתנאים ובגבולות מסויימים חייב להיות איזון בין ההכרח להסתייע בהם מחד ובין כללי ההגינות ונקיון הכפיים בדרך הפעלתם מאידך. חשוב איפוא לקבוע את כללי המשחק ולתחום את גבולות האסור והמותר לסוכן במלאו את תפקידו".

דו"ח הועדה עסק בעולם הצללים של המותר והאסור בעבודת הסוכן, של הסוכן העבריין־הסוכן לצורך החדירה לעולם הפשע. הסוכן הוגדר בדו"ח ארבל כמקור שהמשטרה מפעילה במטרה שיחשוף ויביא ראיות על ביצוע עבירות וימסור עדות בבית המשפט. הדו"ח הבחין בין שני סוגים של סוכנים שהמשטרה מפעילה: א. סוכן משטרתי (ס"מ בלשון השוטרים) – אזרח שגוייס למשטרה בתנאי כדי שישמש סוכן בשטח. בתום פעולתו כסוכן ימשיך לשרת במשטרה, ב. סוכן־עבריין (מס"ח – מקור חשאי, בלשון השוטרים) – עבריין שיש לו קשר עם המשטרה. בדרך כלל הוא פועל על פי הסכם מיוחד. בתום עבודת־תפקידו, יזכה בעצמה של עד מדינה ולא ישרת כשוטר לאחר סיום התפקיד.

העבריינים מכנים את הסוכן המשטרתי, שהוא עבריין, "אנטנה" או "שטינקר". דרך הפעלתו מורכבת ביותר ובדרך כלל הוא מוכר למפקד היחידה המפעילה, מפקד היחידה המרכזית של משטרת מחוז תל־אביב (למשל) ולמפעילו היומי. המפעיל הוא הדואג לכל מחסורו ולביצוע ההסדר בינו למשטרה. מדי בוקר הוא מגיע לתחנת המשטרה או למקום מוסכם ומקבל תדרוך מלא ממפעילו שמציין בפניו את "המטרות העברייניות" ומורה לו לגשת אליהן ולהפליל אותן. אם המדובר במט"ח־סמים (הסוכן הנפוץ ביותר) עליו לצאת לזירות רכישת הסמים, לרכוש את הסם מן המפיץ, להקליט אותו, וכל זאת תחת עיניהם הפקוחה של אנשי המשטרה המצלמים את האירוע ומתעדים אותו. כאשר מסתיים שלב איסוף הראיות נגד המפיץ הוא נעצר על ידי הבלשים ואז מתחיל החלק הקשה – הכנת החומר לפרקליטות שתתבע את הסוכן למשפט על הפצת סמים קשים. הסוכן המשטרתי, נרקומן בדרך כלל, יתחיל או להעיד נגד המפיצים, לעמוד בעימותים עימם, יזהה אותם כספר תמונות של עבריינים, ויביא להפללתם.

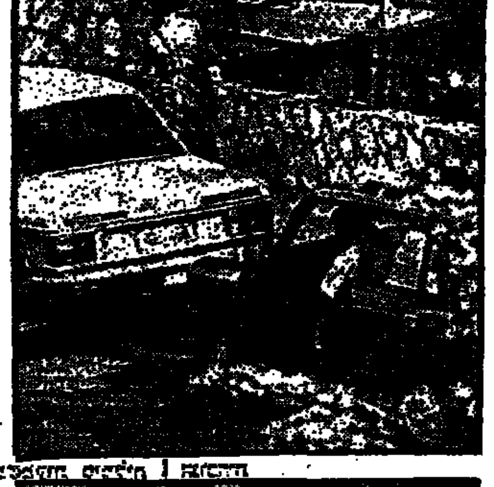

עמי בן־יהודה, שנמצא ללא רוח חיים בדירה משטרתית ברחוב מוסינזון 10 בתל־אביב לפני כשבוע, היה מס"ח. שבע שנים שימש מקור משטרתי שהעביר מידע לאנשי מחלקת המודיעין של משטרת מחוז תל־אביב. סיפור חייו מקפל טרגדיה של אדם משכיל ואינטליגנטי, שנקלע לעולם הפשע בעקבות צריכת סמים. נגד בן יהודה לא היו תיקים פליליים, והוא הגיע למשטרה והציע לה לשתף עימה פעולה. בעקבות כך הוצמד אליו מפעיל, שלמה אוסקר – איש היחידה המרכזית של משטרת מחוז תל־אביב. המפעיל היה נפגש עימו כל בוקר ומורה לו לערוך פעולות שונות להפללת עברייני סמים באיזור. גוש דן. בן יהודה פעל רק באיזור תל־אביב ועשה זאת: כי היה זקוק לכסף, לאוזן קשבת (לאחר שמשפחתו – רעייתו וילדיו – נטשוהו) ומכיוון שרצה להינתק מכל מפיצי הסם, כדי שלא יוכל לרכוש מהם סמים. נוסף... הוא התגורר באומר, בדירה משטרתית, קיבל סכום כסף מסוים כל חודש, סיוע פסיכולוגי, כסף לסמים, והכל בצמוד להסכם שנחתם עימו.

ב־18 ביוני 1986 בידיעת הפרקליטות, נחתם הסכם בין בן יהודה, שהתגורר אז ברמת־גן, לבין המשטרה באמצעות ראש מפלג מודיעין ביחידה המרכזית של משטרת מחוז תל־אביב, סגן ניצב זוי לדר. בהסדר זה סוכמו הפרטים הבאים: א. הוא חייב לפעול על פי הנחיות מפעיליו כפי שיקבע ראש מפלג המודיעין, ב. עליו לאסוף ראיות לבצע הקלטות ולהעיד בבית המשפט על כל הידוע לו ועל כל אשר ייוודע לו במהלך הפעלתו בקשר לעבירות פליליות של כל אותם אנשים שעימם "יעבוד" בעת פעולתו. בהסדר זה הוסכם שיופעל לתקופה של שלושה חודשים מיום חתימת ההסכם, במשך זמן פעולתו יתגורר בדירה של "מעידר" וישתתף בהחזקה ב־100 דולר. שאר הוצאות הדירה וההפרש בשכר הדירה ישולמו על ידי המשטרה. פרט לכך יקבל הסוכן מהמשטרה 300 דולר (בשקלים לפי שער יציג של יום התשלום) ובסיום המשפטים הוא יקבל גמול של 2500 דולר מן המשטרה. אם לא יעמוד בכל אלה, יבוטל ההסדר עימו. על הסכם זה חתמו לדר, מפעילו בועז אמיתי וקצין הסוכנים במחוז תל־אביב.

ביום רביעי שעבר נמצאה גופתו של בן יהודה בדירתו ברחוב מוסינזון. בבית זה התגורר עם מס"ח אחר בשם יום טוב בוקעי. בן יהודה היה אחד הגורמים העיקריים להגשת כתבי אישום נגד 26 עבריינים. נגד חלק מהם כבר העיד בבית המשפט ונגד האחרים עדיין לא העיד. מיד עם היוודע מותו, החל גל שמועות בין העבריינים ש"נלכד" על ידי בן יהודה ואחרים מהם פנו לעורכי דינם כדי שיפעלו לזיכויים ולשחרורים ממעצרים מאחר שהאיש שעמד להעיד נגדם הלך לעולמו. במקביל לכך נפל הפחד על עשרות סוכנים כמו בן־יהודה שחששו לחייהם מאחר שהשמועה היתה ש"חוסל" (על אף שעדיין אין זה מבוסס). התביעה החלה לעסוק בקבילות עדויות מיד עם היוודע מותו והובהר כי על פי סעיף 10 א' לפקודת הראיות רשאי בית המשפט לקבל הודעת עד במשטרה כמו אלה שנאמרו בבית המשפט ועל כן אין פגיעה בדין. לפי סעיף 10־א (ב) של פקודת הראיות ניתן לאמץ את ההודעה של בן יהודה במשטרה אם יוכח שהופעל אמצעי פסול כדי למנוע את נותן ההודעה מלמסור עדות בבית משפט. אם יוכח, בבדיקה הטוקסיקולוגית של המכון לרפואה משפטית, כי עמי בן יהודה נרצח, הרי עדויותיו במשטרה יוכלו להרשיע עברייני סמים שלכד, אולם אם יוברר כי מת ממנת יתר של סמים קשים, תתקל הפרקליטות בבעיה קשה בעת שתבקש להרשיע עברייני סמים שנלכדו על ידי בן יהודה אך לא הספיק להעיד נגדם בבית המשפט.

התמונות אלה צולמו ב־24 באוגוסט 1986 על ידי תצפית משטרתית, בעת מפגש שערך הסוכן המשטרתי עמי בן יהודה עם חשוד בהפצת סמים. בתמונות נראים הפרטים הבאים: א. החשוד במכירת הסם נכנס למקום מפגש לקבלת הסם; ב. החשוד, שהניח את הסם, יוצא ממקום המפגש ונכנס למכוניתו הפרטית; ג. בן יהודה נכנס למקום המפגש כדי ליטול את הסם; ד. בן־יהודה יוצא ממקום המפגש לקבלת הסם

בנק טפחות

הודעה

לצערנו נקטו עובדי הבנק עיצומים שלא באישור ההסתדרות אשר אינם מאפשרים לנו לנהל את העסקים בצורה תקינה. ואנו נאלצים לסגור את משרדי הבנק ואת סניפיו החל מיום שישי ה־27.3.87. אנו מצטערים על אי־הנעימות שנגרם ואנו מקווים שהעובדים יחזרו בהקדם לעבודה תקינה ונוכל לחדש את פעילות הבנק ואת שרותיו לכל לקוחותיו ולכל אלה העומדים בקשרי מסחר עמו.

הנהלת בנק טפחות

תורנות בבתי מרקחת

ליום שישי 27.3.87
תל־אביב
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
ירושלים
מאור – יפו 46 – 233592
חיפה
חניתה – חניתה 22 ב"ש – 231905
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
המגן – ביאליק 30 רמת־גן – 723674
בת־ים – חולון
מזור – חביבה רייך 20 בת־ים – 583360
דר' חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433

בתי מרקחת ליום שבת 28.3.87
תל־אביב
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746
שור (ברנרס) – פנקס 27 – 443449
שור טבצניק – המלך ג'ורג' 54 – 280644 מוצ"ש
מעיין חיים – סניף צהלון
שר ירושלים – ירושלים 98 יפו – 822986 מוצ"ש
ירושלים
מרפאת רוממה – הס"ג 28 – 523191
קרית משה – קרית משה 1 – 526135 מוצ"ש
חיפה
ק. אליעזר – כבר מאירהוף 6 – 511707
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271

בני־ברק – רמת־גן
גרמזה – ביאליק 50 רמת־גן – 722237
בת־ים – חולון
בלפור – בלפור 90 בת־ים – 583448
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על התורנים הנשארים בישראל.
בתל אביב
בימים א' – עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו' וערב חג מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ.

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא – 03־284649
בימים א' – ה' מ־21.00 עד 23.00
בימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים כ־15.00 עד 23.00
חיפה
הנמל 26 קומה ב' 04־522566
כל יום כולל ערבי חג, שבת ושבתות וחגים מ־20.00 עד 28.00

ער"ן – עזרה ראשונה נפשית
תל־אביב
קו למבוגרים 03־261111
קו לילדים ונוער 03־261113
בירושלים – 02־227171
בחיפה 04־672222/3

קו פתוח – אוזן קשבת לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03־224680 (24 שעות)

מנת דם חיים לאדם

זכור: תרומת דם אחת מקנה ביטוח דם שנתי למשפחתך ולך.

להתרמת דם פנה לסניף מגן דוד אדום הקרוב.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

ביקושים ועליות שערים בשוק המניות

לאחר המתנה של כעשרה ימים להורדת הריבית במשק, הגיעה הודעת בל"ל על הורדת הריבית ללקוחות הבנק, וגרמה במישרין לפעילות בורסאית חיובית. פעילי השוק מאמינים שבל"ל הינו הסנונית הראשונה המבשרת בשורות חיוביות בנושא הריבית ולאחריה יגיעו סנוניות נוספות בדמות כלל המערכת הפיננסית. בנוסף סוברים פעילי השוק כי הורדת הריבית „הסימלית" של בל"ל תוביל בעקבותיה בזמן הקרוב ירידה משמעותית בהרבה בגובה הריבית. ירידה זו עשויה לאפשר הסטת כספים ניכרת יותר לכיוון הבורסה ובעקבותיה פעילות חיובית ביותר.

קרנות בנק לאומי השלימו אתמול יום רכישות נוסף בבורסה תוך הפגנת פעילות חיובית ביותר. עיקר פעילות בל"ל השתקף במגוון המניות המצויות בקרנותיו כים המלח, דלתא גליל, דשנים, גבים, נכסים, פולגת ושורה ארוכה נוספת. גם בנק הפועלים המשיך בפעילות חיובית שמצאה ביטוי במניות כליגת, פטרוכימיים, קונצרן כלל ונוספות. סוחרי הבורסה היו אתמול בתחושה אופטימית לגבי הצפוי בבורסה בתקופה הקרובה, והם מאמינים שחודש אפריל יהיה חיובי.

הצלחה לחברה הכלכלית

שלשום הנפיקה החברה הכלכלית לירושלים בראשונה מניות ואופציות לציבור הרחב, בשווי כספי של 8 בילין דולר. סך ההזמנות להנפקה עמד על פי 11 לערך, והמחיר שנקבע ליחידה הינו 59 שקלים דהיינו כ־78.8% מעל מחיר המינימום. המזמינים את ההנפקה היו מכל ציבור המשקיעים, החל מקרנות הנאמנות ועבור למשקיעים מוסדיים וכלה במשקיעים קטנים מקרב הציבור הרחב. הצלחת ההנפקה מעידה על יכולתו של השוק לקלוט הנפקות חדשות הנחשבות כסבירות. ניתן להניח שבעקבות הנפקת החברה הכלכלית תמשכנה הנפקות גדולות יחסית של חברות מבוססות. הנפקות מסוג זה דרושות לבורסה ע"מ לגוון את סל ההשקעות ולאפשר העתקת כספים גדולים למניות חדשות בשוק. מהראוי לזכור שההשקעות המסורתיות כקונצרן דיסקונט או כלל די מיצו את עצמן לאור העליות בשערים באחרונה.

הודעות הבורסה

★ נכסים ובנין – החברה הרוויחה בשנת 1986 2.57 מיליון ש"ח, בהשוואה ל־1.8 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

★ נכסי הדיב – החברה הרוויחה בשנת 1986 סך של 0.7 מיליון ש"ח בהשוואה ל־1.8 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

★ אפיק – ההסדר בין בל"ל לבונפי פיק להעברת 1.7 מיליון ש"ח לבונפי פיק ולא לקופת אפיק.

★ הנפקות – התק"ם תנסה לגייס את המגזר העיסקי לצורכי מימון השקעות באמצעות הנפקה של אגרות חוב לציבור. לצורך מימוש התוכנית ישעבדו הקיבוצים נכסי דלא ניידי הנמצאים בבעלות התנועה.

★ מפעלת – הרווח הנקי ל־9 החודשים שהסתיימו ב־31 לדצמבר 1986 הסתכם ב־2,980 מיליון ש"ח, בהשוואה ל־644 אלפי ש"ח בכל שנת 1985.

★ הדר – הרווח הנקי לשנת 1986 הסתכם ב־2,273 מיליון ש"ח, בהשוואה לנקי של 1,823 מיליון ש"ח בשנת 1985.

★ לכיש – אריה לוי בעל עניין בלכיש הקטין אחזקותיו במניות לכיש.

בנקאיות שבהסדר

אתמול נמשכה מגמת שחיקת השערים האיטית בבנקאיות. התשואה בבנקאיות נעה סביב ב־16.7%. אי.די.בי. רג' 16.73%, פועלים ע"ש 16.86%, בל"ל 16.58%, המזרחי 16.78%, דיסקונט א' 16.59%. במידה הריבית לפיקדונות תרד באורח בולט עשוי הדבר להביא להתייצבות בשערי הבנקאיות. המחזורים המבוצעים בבנקאיות נעים באחרונה סביב כ־2.2 מיליון ש"ח.

דרוקר – משחקי מזל?

מניות דרוקר זוכות באחרונה למעמד מביך של תנודות בורסאיות חדות ללא שום קשר למציאות הבורסאית. ביקושים קטנים ביותר מביאים את מנית דרוקר 1 למצב של קונים בלבד. הצעים גורמים מנגד לירידות שערים חדות. כידוע מצב החברה אינו שפיר היא בעלת הון עצמי שלילי. הפעילות המהורה בדרוקר מעידה בבירור על העדר גורם רציני שפועל במניות החברה. יתכן שציבור המשקיעים הרחב זקוק להבהרות נוספות אודות מצבה העכשווי של החברה, לאור הפרסומים השליליים אודותיה בתקופה האחרונה.

דלק – מאזן סביר או נאה?

עפ"י פירסומים ולחישות בורסאיות, אמורה חברת דלק להציג מאזן לשנת 1986 שיצביע על רווחיות הנעה בין 11 עד 13 מיליון דולר. גורמים שונים בבורסה ידעו באחרונה לספר שהרווחיות בעצם גדולה אף יותר, ועשויה להגיע עד ל־14 מיליון דולר לערך. שווי השוק של מניות דלק עומד על כ־119 מיליון דולר. השפעה משמעותית ביותר על מאזן דלק תהה לעיסקת מכירת מניות חיפה כימיקלים שהוחזקו בידי דלק, ונתנו לה רווחי הון גדולים חד פעמיים. קשה לאמוד את השפעת חיפה כימיקלים על מאזן דלק לאור הצגת הנתונים במאזן. בנוסף ראוי לזכור שדלק מגדילה את חלקה בחברת גל תעשיות. נתוני הרווח בכל שיהיו, הביאו את קרנות הנאמנות, וציבור המשקיעים, לקניות במניות דלק. בניגוד לקרנות דיסקונט שמכרו מעט סחורה במניות דלק לפני כשבוע.

ירידות חדות בסקטור הנפט

ירידות שערים חדות נרשמו אתמול בסקטור מניות הנפט. הפירסומים השונים, אודות אפשרות הפקת כ־200 חביות מקידוח כוכב 29, גרמו לאכזבה בציבור המשקיעים עקב ציפיות להפקת כמויות נפט משמעותיות יותר. למניות דלק נפט 1 נרשם ביקוש מפתיע שסופק בההירות ללא שינוי בשער. ביתר מניות הנפט נרשמו ירידות של עד 15% במגן 1, וכ־10% ביתר מניות הסקטור. גורמים בורסאיים שונים ידעו אתמול לספר שכמות הנפט בכוכב 29 תהה גדולה מהנתונים שנמסרו באורח ניכר. קיימת גם אופטימיות לגבי קידוח עגור 1.

שינויי שער במסחר

ביקושים נאים ועליות שערים נרשמו במניות כלל תעשיות ודיסקונט השקעות. מניות גבים עלו ב־8% קים המלח עלו ב־3.8% תוך המשך המגמה החיובית ששררה בהן בשבועיים האחרונים. פולגת 4 עלו ב־6.3% ומחיר עליה חדה יחסית. גם בשופרסל נרשמה עליה חדה בת 6%, במניות דלתא נרשמה עליה חדה נוספת של 7.5% תוך פעילות ערה ביותר. מניות פ.י.בי עלו ב־2.9% לאחר שורת עליות שערים מתונות ועיקביות באחרונה. פעילות כספית נאה נרשמה בדובק שעלו ב־1.9%. מניות הסנה עלו ב־4.5% לאחר שהצעים בהסנה נקלטו בימים הקודמים במחזורי עיסקאות נאים. במניות הקליולת נרשמה עליה של 10% בכרומאכסבסט 1, עליה של 6.3% בתדאה ו־6% בקרטני 5 בעקבות ההודעה על הנפקה קרובה. נמשכו עליות השערים באורדן תוך המאזן שהצביע על הפסד ניכר.

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

אה.ה.פ. ש	25400	17.0			-17.0
הספנות 0.1	2160	1849	-20	-.9	-1330
הספנות א 0.5	1205	3566			+207
הספנות אופ 2	1870	2593	+100	+5.7	+2518
כללי לא בהסד'	27800	250			-34.0
בנק צפ' אבריק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אבריק 5.	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	5530	5709	+120	+2.2	+7951
פ.י.ב.י. 0.5	7120	3586	+200	+2.9	+4888

בכולים בהסדר הצמדה

אידיבי רג 100.0	91280	471	+180	+2	+96.0
אידיבי ב 100.0	90890	1.0	-300	-3	-1.0
אידיבי בב א 2.0	552200	1.0	+1700	+3	+12.0
אגוד ושה	67670	135	+10		+233
דיסקונט ב	117450				
דיסקונט א	115900	223	-600	-5	-421
דיסקונט שה ב	13650	58.0	-53	-4	-63.0
המזרחי ש	37360	933	-100	-3	-399
המזרחי ב	37720				
המזרחי שה 9	17020	28.0	-120	-7	-28.0
הפועלים בבב	95000	.6			+6.9
הפועלים ש	61780	1150			+59.0
הפועלים ב	61750	91.0	-30	-1	-91.0
כללי א 1.0	158500	5.0			-4.0
כללי שה 7	7575				
כללי טפוג 100.0	39200	3062	-70	-2	-1078
כלל שה 11	14700	402	-100	-7	-361
מימון ושור 1.0	52500				
מימון ושור 5.0	26899		-51	-2	-13.0

בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	35400	40.0	+300	+.9	+25.0
לאומי משכנתא' ש	9860	261	+200	+2.1	+324
לאומי משכנתא' ם	10000	175	+300	+3.1	+220
טפחות ש	5600	85.0	+10	+2	+23.0
טפחות שה 1	3800	23.0	-74	-1.9	-123
בנין ב 5.0	12501	50.0	-399	-3.1	-5.0
בת טפב ש	3900	1250	+130	+3.5	+1468
מעבר ב ש	3619	988			-189
עצמאות 0.1	17450	300	+100	+.6	+268
משכנות בנבש ש	— הפסקת מסחר —				
משכנות ר.ג ש	— הפסקת מסחר —				
משכנות שה 1	— הפסקת מסחר —				
משכנות שה 2	— הפסקת מסחר —				
יעבור 1.0	1650				+66.0
יעבור 5.0	1120	602	-20	-1.8	-451
כרמל 1.0	8750	417	-70	-.8	-193

מוסדות מימון

כלכלי א ש	1009	12720	+39	+4.0	+12643
התקלאות מבנה א	— לא נסחר —				
התקלאות מבנה ב	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	14600	331	+400	+2.8	+605
פתוח תעשיה	— לא נסחר —				
פת תעש	— לא נסחר —				
פת תעש	— לא נסחר —				
פת תעש	— לא נסחר —				
פת תעש	— לא נסחר —				
פת תעש	— לא נסחר —				
מרכנ קלוסיט 5.0	1375	2180	+15	+1.1	+432
תעשיות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג 0.1א	30100	148	+1100	+3.8	+216
כלל ליסינג 0.52	25250	309			+15.0
כלל לסינג אג"ח	21150	23.0	+800	+3.9	+198

ביטוח

איתן ביטוח ושה	— הפסקת מסחר —				
אדרים 0.1	1732	135	-18	-1.0	-135
אדרים א 0.5	937	638			-570
בטוח משנה 0.1	783	1981			-1337

בטוח משנה 0.5	353 תב	6305	+18	+5.4	+25141
ייד ושה	410	10836			-6003
ייד 5שה	280	26285			+545
הנד אופ 2	237	38611			-4961
הבנה ושה	439	65923	+19	+4.5	+102378

השקעים 0.1	817 תב	4639	+40	+5.2	+8129
השקעים 0.5	720	768	+7	+1.0	+86.0
* ביצוע חלקי 90.40%					
המשמר-הראל 1.0	8500	378	+270	+3.5	+394
המשמר-הראל 5.0	4750 תב	1906	+250	+5.6	+1859
בנורה 1.0	2700	135			+8.0
בנורה 5.0	1349	380	+39	+3.0	+750
כור פיתוח 3	8200	901	+350	+4.3	+806
מקריסום ושה	1424	915	+31	+2.2	+801
כור ש	400	4748			-22.0
ציון החזקות 1.0	12600	6.0	-280	-1.6	-6.0
ציון החזקות 5.0	3500 תב	213	-540	-8.9	-319

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרקומבא 1.0	9108	500	+500	+3.4	+307
אינטרקומבא 5.0	6830	1096			-168
מגדל עיזרא 1.0	1328	3315	-11	-8	-1713
כלל סחר ושה	455	33743	+18	+4.3	+70502
כלל סחר אופ ד	340	18458			-3176
כלל סחר אגח 2	150.5	16300	+7.0	+4.9	+107069
קרסטל 1.0	922	1564			-133
רפק 0.1	40000	12.1	+1000	+2.6	+2.1
רפק 0.5	17765 תב		-955	-5.0	-138
שופרסל א 2.0	13750	1237	+450	+3.0	+1829
שופרסל ב 10.0	14450 תב	1334	+750	+7.0	+5723

שרותים

דלק 1 0.1שה	6525	3936	+135	+2.1	+3838
הראל 1.0	2851	20.0			-20.0
הראל 5.0	* 2456	50.0	-24	-1.0	-43.0
* ביצוע חלקי 69.70%					
ספנות הספק' 0.1	28000	124			-123
ספנות הספ' 0.5א	13900	365	+600	+4.5	+585
קיור 0.1	1480	5225	+40	-.7	+2136
קיור 1.0	382	135538	+14	+3.8	+153685
חברת השמשל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מוסכי ערוכה 0.1	3445	553			+96.0
מוסכי ערוכה 0.5	1668	3330			-3125
קונגורסום 0.1	3980	437			-849
קונגורסום 0.5	3030	538			-304
קספל 1.0	4780	85.0	-120	-2.5	-85.0
קספל אופ 1	3069	161			-144

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	5800	6.0			+6.5
גלי זוהר 5.0	4193		+82	+2.0	+48.6
מלונות רן 1.0	1960	725	+30	+1.6	+448
מלונות רן 5.0	1580 תב	1500	+100	+6.8	+1859
חוף ואלמוג 0.1	6550	99.0	+15	+2	+26.0
כנט ושה	2684	275	+110	+4.3	+200
מלונות ירדן 1.0	2560	306	+10	+4	+158

מחשבים ושרותי מחשב

איכות ושה	1655	1550	+30	+1.9	+3520
ושה ביכון 1.0	13000	171	-650	-4.8	-326
ת.י.ל.ו. 1.0	— הפסקת מסחר —				
יעצב 1.0	11700	68.0			-53.0
כלל מחשבים 1.0	14400	42.0	+500	+3.6	+52.0
ב.ב.ל. 1.0	12950	52.0	-50	-4	-72.0
ב.ב.ל. 5.0	4410	356			-44.0
משוב 1.0	701	3423			+1262
משוב אופ 1	584	200			-469
ביקור ושה	2495 תב	930	+195	+8.5	+992
ביקור 5שה	1207	8048			-3.0
ביקור אופ 2	6511	518	+11	+2	+431
ויס מחשבים 1.0	1337	5275			+3098

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם בינוי 1.0	— הפסקת מסחר —				
אברהם בינוי 5.0	— הפסקת מסחר —				
אורו בבנים 1.0	729	2015	-20	-2.7	-2113
אורו בבנים 5.0	355	1340			-1198
אזורים ושה	1319	22226	+39	+3.1	+16398
אזורים אופ 1	945	5071	+45	+5.0	+16798
אזורים אגח 3	166.0	32001	+7.5	+4.7	+93789
אלעד	487	4829	+7	+1.5	+11896
אל-רוב 1.0	1799	1891	-16	-.9	-1406
אפריקה ושה	4010 תב	483	+250	+6.7	+956
אפריקה 0.1שה	60078	607	+1176	+2.0	+735
אפריקה 5שה	53000	953	+1608	+3.2	+1129
אפריקה אופ 5	40400 תב	168	+2500	+6.6	+187
אורגים 1.0	2770	564	+60	+2.2	+233
אורלן ושה	4860 תב	2303	+260	+5.7	+4361
אורלן 5שה	3430 תב	4966	+280	+8.9	+6642
בן-יקר גת 1.0	10601	508			-211
בנ-בית ושה	4265	544	+15	+4	+415
ברבן ושה	3350 תב	2125	+220	+7.0	+4979
ברבן 5שה	7650	565	+150	+2.0	+426
דרבנר 1.0	558	500			-220
דרוש 1.0	* 425	225	+4	+1.0	+241
* ביצוע חלקי 56.30%					
דרעד 1 ש"ח	500	1500	+13	+2.7	+905
דרעד 5 ש"ח	375	1800	+5	+1.4	+2560
הכשור 1.0	1700	947	-33		-265
הבנקלי 5.0	1270	2004	+11	+9	+2017
— הפסקת מסחר —					
— הפסקת מסחר —					
גמורה ובנין 1.0	3795	2253			+191
	3560 תב	2602	+400	+7.8	+4951
	4700 תב	2346	+4500	+7.6	+4355
הכשרת הישוב 1.0	97000	570	+4000	+4.3	+863
ישפרו ושה	5600	960	+260	+4.9	+2369
ישראלים 1.0	1665	2200	-25	-1.5	-1948
ישרום 10.0	23880 תב	595	+1600	+7.2	+745
כהן פיתוח 1.0	11800	228	+300	+2.6	+268
כלל נדלן 0.1	791 תב	25571	+59	+8.1	+49353
לוביר 1.0	6490 תב	476	+590	+10.0	+1237
לוביר 5.0	3150	5214	+100	+3.3	+2794
ב.ת.ב. 1.0	528	15332			-9304
ב.ת.ב. אופ 2	366	7993			+953
ב.ת.ב. אגח א	130.5	67260			-17258
מגורי בניה 1.0	918	7678	-17	-1.8	-8135
מיספאל 5שה	493	6577	+8	+1.7	+10081
מורב 3.0	3070	364			-1513
מר-לנד 1.0	940	1798	+20	+2.2	+1501
לרשטיין 1.0	566	2879	+1	+2	+3072
לרשטיין 5.0	227	110134			
			+1	+.4	+71988
לימשיר 1.0	2508	3461			+35.0
לימשיר 5.0	1879	1721	+11	+.6	+639
בורס אביב 0.5	— הפסקת מסחר —				
גבסי אזורים 1.0	1460	3017	+60	+4.3	+10577
מור החזקות 1.0	29600	38.0	+1000	+3.5	+106
מור החזקות 5.0	28700	152	+500	+2.5	+79.0
סופיו 1.0	7800		-100	-1.3	-32.0
סופיו 5.0	3450	30.0	-34	-1.0	-30.0
שמר העל 1.0	750	2337	-2	-.3	-2302
שרד 3.0	1851 תב	1023	+90	+5.1	+9767
סיטרה 0.1	4842	502			-341

קיסריה 0.5	2370	530			-75.0
רובנין ושה	505	9727			+106
רובנין 5שה	300	17007	+13	+4.5	+24802
רובנין אופ 2	1555	1395			-867
רובנין אגח א	142.5	39099	+4.5	+3.3	+101602
דשק מבנה	5880 תב	233	+410	+7.5	+280
דשק רג	5011	225	+1		+41.0

חקלאות

מטעי הדר 0.1	3635	773	-10	-3	-1182
מטעי הדר 0.5	3270	215			-154
גבמי הדרים 1.0	6861	662	+180	+2.7	-923
מרגאור ושה	1870	1729	-18	-5	-2129
סג-הר 0.1שה	2580	342	-70	-2.6	-436
	3796	706			-73.0

תעשייה

מזון וטבק

אסמם 1.0	1717	561	+17	+1.0	+65.0
גולדפרוסט 1 ש"ח	3450 תב	500	+300	+9.5	+802
גולדפרוסט 5 ש"ח	2620	641			+59.0
גולדפרוסט אופ 1	1350 תב	34.0	-80	-5.6	-98.0
דובק בב ש	6600	1659	+120	+1.9	+791
דובק בב ם	6600	1685	+120	+1.9	+1095
ובלכל 1.0	1203	1212	-20	-1.6	-980
ובלכל 5.0	890	1200	+10	+1.1	+710
פרי-הר 1.0	— הפסקת מסחר —				
פרי-הר 5.0	— הפסקת מסחר —				
סכמו בירה 1.0	37500	180	+890	+2.4	+174
סכמו בירה 5.0	33330 תב	104	+1930	+6.2	+155
יבנה ושה	1680	1142			-82.0
יבנה א 5שה	962	5567	+8	+8	+6457
יבנה אופ 2	650	7321	+5	+8	+5502
כן ושה	1053 תב	10509	+96	+10.0	+20051
כן 5שה	598 תב	6597	+51	+9.3	+11823
סנפרוסט 1.0	15800	368			-60.0
עלית 0.1	26850	687			-391
עסיס ש	561	16875	+17	+3.1	+29707
שלמה אבגל 1.0	3624	421	+100	+2.8	+205
שמן בבוב ש	7000	553			-167

טקסטיל והלבשה

ארגר 1.0	875	5644	+40	+4.8	+3662
אתא 1.0	1800	335			+46.0
אופנת ברדו 1 שה	730	3703	+10	+1.4	+2803
אופנת ברדו 5 שה	539	4858	+14	+2.7	+5865
אופנת ברדו אופ'	531	6471	+33	+6.6	+18849
ארגמן רג ש	18100	185			+83.0
דלתא-גליל 1.0	6700 תב	2792	+470	+7.5	+2967
דלתא-גליל א 3.0	4808	2202	+223	+4.9	+3343
ספרית מאוחד 1.	4600	13.7	-230	-4.8	-163
ספרית מאוחד 5.	2150	916			-697
וילבון 1.0	2170	725	-50	-2.3	-1035
וילבון 3.0	1620	1225			-86.0
הדרון 1.0	9050 תב	260	-550	-5.7	-402
זיקית 1.0	3099	638	+119	+4.0	+1710
זיקית 5.0	2150	1626			-37.0
לודזיה 0.1	3480	218	+30	+.9	+146
לודזיה 0.4	2690	2659	+100	+3.9	+3836
ליבנת ושה	1204	2729	+40	+3.4	+5272
כיס גליק 1.0	960	1228			-31.0
מכפ 0.1	4700	400			-263
מכפ 0.5	2970	435	+50	+1.7	+682
עיט 1.0	683	8878	+18	+2.7	+11786
עיט 5.0	363	6783			-2464
עבוה 1.0	496	13768			-2349
פולגת א ושה	5250	1646	+250	+5.0	+1981
פולגת ב 5שה	4050 תב	4987	+240	+6.3	+8647
פוליגון א 0.5	13250	145			-17.0
פרגוד 1.0	5300	150	-79	-1.5	-131
ניבור סבריה	* 19552	260	+450	+2.4	+401
* ביצוע חלקי 94.00%					
תעש רבורג 1.0	2950	845			-861

מתכת ומוצריה

אלקטור 5.0	3020	946	+120	+4.1	+1136
אורדן 10.0	11650 תב	1186	+800	+7.4	+2538
אורדן 50.0	9601 תב	384	+461	+5.0	+339
אלקטרה 1.0	8100 תב	835	+700	+9.5	+913
אלקטרה 5.0	6196 תב	781	+400	+6.9	+665
בבלים ש	44370	12.0	+1170	+2.7	+52.0
התכוך 1.0	11380	401	+330	+3.0	+140
התכוך 5.0	7500	708	+270	+3.7	+823
התכוך אופ	7440 תב	450	+400	+5.7	+521
ויקה 1.0	5900	25.0			+220
ויקה 5.0	2701	400	+51	+1.9	+699
קרסטאות פח 1.0	4930	2097	+140	+2.9	+3677
קרסטאות פח 5.0	4710	467			-2.0
מתכת מרום 1.0	3500	1115			-88.0
כבלי ציון 1.0	3180 תב	2656	+250	+8.5	+5743
כבלי ציון 5.0	1995	2660	+70	+3.6	+1582
כבלי ציון אופ 3	730	4761	+31	+4.4	+8403
מרינס 1.0	1160 תב	1338	+60	+5.5	+1468
מתכת טרמוב 1 שה	419	16998	+19	+4.8	+24767
מתכת טרמוב 5 שה	250 תב	17507	+13	+6.0	+50951
נחושתן 0.1	59500	13.0	-1000	-1.7	-41.0
נחושתן 0.5	22630	174	+300	+1.3	+95.0
ספר פלדה 1.0	24000	128	+200	+.8	+163
קינג 1.0	1235	1936			-78.0
קינג 5.0	715 תב	2874	+37	+5.5	+5195
קלל 1.0	3301 תב	777	+173	+5.5	+1863
קלל 5.0	2701 תב	642	+151	+5.9	+599
שלרות 5.0	14950	1917	-725	-4.6	-2121
תעשיות לכיש 1.0	1300	296	+31	+2.4	+934
תעשיות לכיש 5.0	889	4125	+39	+4.6	+6365

חשמל אלקטרוניקה ואופטיקה

אלביט 3.0	612500	39.0			-24.0
אלקו 0.1	9700	296	+400	+4.3	+662
אלקו ש 0.25	6015	541	+290	+5.1	+1951
אלקו ם 0.25	3850 תב	273	+329	+6.0	+1058
אלקטרה 0.1שה	2175	981			-197
אלקטרה א 0.5שה	1469	2883	+75	+5.4	+6278
אלקטרה אופ 5	1220 תב	1833	+85	+7.5	+3045
אלקטרה אגח 5	145.0 תב	33510	+8.0	+5.8	+95822
אלרון 3.0	497500	22.0	-1000	-2	-21.0
אורית 0.02שה	34872	612	+500	+1.5	+327
כלל תעש אלקטר	2760	4040	+60	+2.2	+3558
סמקרטיקס 1.0	3600	2304	+90	+2.6	+1001
סמקרטיקס 5.0	2790	3374	+90	+3.3	+1903
מיכמנגו ושה	821	4311	+20	+2.5	+4861
מיכמנגו 5שה	670	7547	+21	+3.2	+7891
ביכנת ושה	2490	108			-14.0
ביכנת 5שה	1390 תב	1252	+90	+6.9	+1136
טבנפטי אלקט 1.	6300 תב	81.0	+320	+5.4	+419
טבנפטי אלקט 5.	* 5108	324	-52	-1.0	-16.0
* ביצוע חלקי 95.20%					
ת.ע.ת. 1.0	2209	1021	+25	+1.1	+1561
ת.ע.ת. 5.0	1040	14366	+20	+2.0	+8878
ת.ע.ת. אופ 1	28255	177	+500	+1.8	+168
תדאה ושה	1070 תב	8502	+63	+6.3	+12677

מוצרי בניה

אי.פ.בלל בנין 1.	1390 תב	2681	+75	+5.7	+3568
אי.פ.בנין אופ א	840	1509	+40	+5.0	+3109
אי.פ.בנין אגח א	139.0 תב	5000	+7.0	+5.3	+55000
אלקיר 1.0	9000	183	-400	-4.3	-122
אורשטיין ושה	1220	3969	+30	+2.5	+2520
אורשטיין 5שה	900	2301	+9	+1.0	+3157
אורשטיין אופ א	606	4748	+20	+3.4	+11832
אורשטיין אג"ח 1	139.0	24058	+3.0	+2.2	+52344
בטון תגיד 1.0	— הפסקת מסחר —				
בטון תגיד 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-סון 1.0	1770	360			+194
בר-סון 5.0	114	1705			-295
כרומאכסבסט 1.0	10779 תב	60.0	+960	+10.0	+294
כרומאכסבסט 5.0	6300	984	-135	-2.1	-947
ב.ל.ב. 1.0	891	672			-25.0
ב.ל.ב. 5.0	680	500			-519
גדול השק ושה	* 766	360	+8	+1.1	+765
* ביצוע חלקי 92.40%					
בוואקום ולסבן 1	— לא נסחר —				
בוואקום ולסבן 5	18500 תב	9.0	-1300	+7.6	+37.0

כימיה, גומי ופלסטיק

אבן 5.0	25000 תב	1027	+1450	+6.2	+1428
אליאנס ב 200.0	2640 תב	190	+140	+5.6	+245
גל תעשיות 1.0	22600	98.0	+400	+1.8	+49.0
גל תעשיות 5.0	20400	105	+900	+4.6	+286
רשטסי 1.0	3501	292	+145	+4.3	+532
דשנים 0.1	5240	122			-13.0
דשנים 0.5	1758 תב	6791	+112	+6.8	+11859
חיפה כימיקל 10.0	945 תב	16416	+54	+6.1	+27808
טבע 0.01 ש"ח	12380	1014	+260	+2.2	+647
ליפסק 1.0	3640 תב	740	+200	+5.8	+571
ים המלח ושה	3185	17256	+115	+3.8	+15121
פטרוכימיים 10.0	646	39554	+28	+4.5	+61247
מקסימה 1.0	8700	64.0	+300	+3.6	+78.0
מקסימה 5.0	5750	485			-137
נכה ושה	9300	592			-329
פנן 1.0	29500	300	+900	+3.2	+644
פנן 5.0	25000	201	+720	+3.0	+615
פריקלאס 1 ש"ח	671	14991	+32	+5.0	+16828
פריקלאס אופ 1	270	12085	+11	+4.3	+13859
קים ביכרל 1.0	7900	525	+200	+2.6	+722
ת.ב.ל. 1.0	4150	170	-186	-4.3	-259
ת.ב.ל. 5.0	* 3605	47.0	+36	+1.0	+9.0
* ביצוע חלקי 83.90%					
תיא 5.0	17000	129			-90.0
פרוטארום 10.0	20220	201			-106
תרז א 5.0	13300	76.0			-36.0

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

כתר ושה	294	25351	+10	+3.5	+22530
הפדון 1.0	11900	40.0			-40.0
הפדון 5.0	8565	64.0	+85	+1.0	+6.0

פרטנרים השק ש	11313	1010	+112	+1.0	+28.0
דיסקונט השק ש	6125 תב	13646	+300	+5.2	+25473
מזרחי השק ש	38519	125	+1121	+3.0	+47.0
מור השק אגח 124	12915		+100	+8	+39.0
הירדן 1.0	3950	1125	-207	-5.0	-980
הירדן 5.0	1850	2265			+952
— הפסקת מסחר —					
ישום השקעות ושה	16565	685			-567
יצוא ש	3000	693			-70.0
דרדן א 0.1	1622	32954	+28	+1.8	+11735
כלל ישראל 10.0	1524	1036	+4	+3	+821
כלל ישראל 50.0	3210	790	+110	+3.6	+457
לברשה ושה	1310	997	-16	-1.2	-307
לברשה 5שה	769	2198	+16	+2.1	+1147
מבטח ושה	500	4523			-4518
מנור א 5שה	361	4258	+1	+4.3	+558
מנור אופ ב	127.0	5362			-4499
מנור אג"ח 1	5145	339	-155	-2.9	-350
עז השק ב 0.1	3736	253	+37	+1.0	+54.0
עז השק 0.5,3 * ביצוע חלקי 89.40%					
מז השק ש	4625	1771	+5	+1	+984
מגה א ש 0.1	12999	76.0			-181
מגה 0.5	9400	1217	+266	+2.9	+1137
פרידן ב 0.2שה	10973	364			-71.0
פרדן ושה	210	24572			-3574
פרדן 5שה	180.0	22429			-5748

מחקר ופיתוח

גליל טכנולוגיות — הפסקת מסחר —

דלק ונפט

דלק חישושינפט.1	5160	913			+877
דלק חישושינפט.5	5318 תב	7568	-300	-8.5	-1939
דלק נפט אופ 2	2737	3003	-130	-4.5	-6766
מז חישושי נפט	35200	251			-28.0
י.ד.א.צ. 5.0	6915 תב	2481	-450	-6.1	-6656
מגן 1.0	8964 תב	684	-1582	-15.0	-2795
מ.ג.ן 5.0	3625 תב	3569	-390	-9.7	-8362
פקאריל ב 0.03שה	9215 מ		-485	-5.0	-890
נפטא ש	290910 תב	6.0		-9.4	-11.0

נסחרות במט"ח

גוית מ	210	100	-22.1

חברות להשקעה

תבג 1.0	8491	125	+100	+1.2	+191
ינה ושה	8420	148	-10	-2	-173
לבידי אשקלון ד.	806	6475			-1433
לבידאושקלון שו	1435	808	+15	+1.1	+1604
סולם ב 0.3	63508	57.0			+38.0
מפעלי ביר 10.0	446500	122			-44.0
סולטריה 1.0	4615	358			-259
רים 0.1	2940	1320	+100	+3.5	+1834
רים 0.4	2429 תב	4523	+134	+5.8	+4465
תעל ב 0.2	25400	409	+1100	+4.9	+307

תעשיות שונות

אבריון 1.0	14964	68.0			-68.0
אבריון 5.0	6722	357	+100	+1.5	+394
הכימיקאל יהד 1.0	12308	299	+358	+3.0	+355
ה.ד.ג. ושה	2949	1946	+94	+3.3	+685
ה.ד.ג. 5שה	* 1970	1845	+20	+1.0	+1058
* ביצוע חלקי 92.80%					

השקעות תעשיה

פרטניה ב 0.1	13544	356	+30	+2	+117
כור בב 1.0	1502000	9	+35000	+1.0	+6
כלל תעשיות 1.0	2830	28250	+117	+4.5	+55658
מאגרי טכנולוגיה	570	4845	+10	+1.8	+5078

השקעה ואחזקות

אמניש ש	9950	659	-50	-5	-515
אידיבי פתוח 2.0	9480 תב	4441	+480	+5.3	+6605
אינקובה ושה	92.8	38348	+1.0	+1.1	+39521
אלגר ש	17970	158			-39.0
אלגר ם	17600	111			-71.0
אלרן ש	6300 תב	2350	+550	+5.9	+5455
אלרן ם	6300 תב	304	+350	+5.9	+325
אמישר בב 1.0	2475 תב	180	-275	-10.0	-355
אמיס 1.0	658	10490			-9856
אמיס 5.0	431		+20	+5.0	+33214
גחלת השקעות ושה	1020 תב	1406	+120	+7.1	+1406
דנבזר 0.1	800	3345			-997
דנבזר 0.5	556	6629	-10	-1.8	-4194
חברה לישראל ושה	22850	1906	+500	+2.2	+2157
חברה לישראל 5שה	19500	444	+500	+2.6	+1037
ולקסמן 0.1	136000				-1.4
ולקסמן 1.0 ש	30100	158			+47.0
אמפא א 0.5	29290	69.0			+12.0

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלווה פיתוח (100% הצמדה)		
ש4001	628029.0	
ש4002	620727.0	
ש4003	602318.0	
ש4004	686674.0	
4.25% מלווה כמינה (שנתי)		
ק-331 תשואה 2.53%		
4101	355.0	
ק-332 תשואה 2.26%		
4102	144.9	+1.7
4103	139.3	+1.6
4104	135.0	+1.6
4301	135.0	+1.6
ק-335 תשואה 2.65%		
4302	127.0	+.1
4303	126.2	+.1
4304	124.5	+.1
ק-335 תשואה 2.98%		
4305	112.7	-.8
ק-338 תשואה 2.90%		
4105	110.7	-.1
4106	107.8	-.2
4107	104.6	-.1
4108	102.8	-.1
ק-339 תשואה 2.95%		
4109	100.1	+.1
4110	99.1	+.2
ק-351 תשואה 2.86%		
4201	124.7	
4202	122.5	
4203	120.1	-.1
4204	119.3	
4205	117.1	
ק-352 תשואה 2.92%		
4206	114.6	-.5
4207	114.3	-.3
4208	112.8	-.5
4209	110.4	-.3
4210	107.6	-.3
4211	104.3	-.3
ק-355 תשואה 2.46%		
4212	102.9	+.6
4213	100.5	+.5
3% מלווה כמינה (צליל)		
ק-201 תשואה 2.65%		
ש3601	38454.0	-31.0
ש3602	35409.0	-28.0
ש3603	32956.0	-28.0
ק-202 תשואה 2.75%		
3604	29664.0	+25.0
ש3605	26898.0	+21.0
ש3606	25363.0	+30.0
ק-203 תשואה 2.88%		
ש3607	23435.0	+18.0
ק-2203 תשואה 2.93%		
ש3608	22136.0	+17.0
ק-3203 תשואה 2.85%		
ש3609	21139.0	+16.0
ק-204 תשואה 2.24%		
ש3610	19502.0	+14.0
ק-2204 תשואה 2.33%		
ש3611	19153.0	+14.0
ק-3204 תשואה 2.40%		
ש3612	18548.0	-59.0
ק-205 תשואה 2.28%		
ש3613	17538.0	-7.0
ק-2205 תשואה 2.43%		
ש3614	16666.0	-21.0
ק-3205 תשואה 2.13%		
ש3615	15646.0	+269.0
ק-205 תשואה 2.54%		
ש3616	14081.0	+35.0
ק-206 תשואה 2.62%		
ש3617	13235.0	-39.0
ש3618	12558.0	-29.0
ש3619	11550.0	-27.0
ק-207 תשואה 2.49%		
ש3620	10985.0	-67.0
ש3621	10436.0	-65.0
ש3622	9412.0	-60.0
ק-208 תשואה 2.09%		
ש3623	9183.0	+178.0
ש3624	8653.0	+171.0
ק-209 תשואה 2.29%		
ש3625	7835.0	+82.0
ש3626	7347.0	+77.0
ש3627	6723.0	+72.0
ק-210 תשואה 2.37%		
ש3628	6165.0	+42.0
ש3629	5778.0	+40.0
ש3630	5464.0	+39.0
ק-211 תשואה 2.46%		
ש3631	4995.0	+52.0
ש3632	4707.0	+50.0
ש3633	4447.0	+47.0
ק-212 תשואה 2.67%		
3634	3872.0	+3.0
ש3635	3736.0	+3.0
ש3636	3598.0	+3.0
ק-213 תשואה 2.52%		
ש3637	3408.0	+35.0
ש3638	3174.0	+34.0
ש3639	2906.0	+31.0
ק-214 תשואה 2.49%		
ש3640	2398.0	+14.0
ש3641	2079.0	+12.0
ק-215 תשואה 2.70%		
3642	1835.0	+1.8
ש3643	1592.0	+1.0
ק-216 תשואה 2.63%		
3644	1426.0	+8.0
3645	1286.0	+7.0
4.25% מלווה כמינה (צליל)		
ק-231 תשואה 3.10%		
3701	1091.0	+1.0
ק-232 תשואה 3.15%		
3702	856.5	+6.0
ק-233 תשואה 3.44%		
3703	744.6	-3.7
3704	638.0	-3.2
ק-251 תשואה 3.42%		
3751	337.4	-2.5
ק-252 תשואה 3.48%		
3752	135.5	-1.1
3753	130.1	-1.2
ק-253 תשואה 3.45%		
3901	126.3	+.1
3902	120.3	+.1
3903	119.4	+.1
3904	117.5	+.1
ק-254 תשואה 3.42%		
3754	119.0	+.1
3755	114.6	
3756	113.9	+.1
3757	111.7	+.1
ק-255 תשואה 3.43%		
3758	109.5	
3759	109.2	+.1
3760	107.7	+.1
3761	105.4	+.1
3762	102.7	+.1
3763	99.5	
ק-256 תשואה 3.50%		
3764	97.2	+.1
3765	94.9	+.1
3766	95.8	+.1
ק-271 תשואה 3.40%		
3791	100.3	+1.1
3792	98.5	+1.1
ק-291 תשואה 3.42%		
3826	118.2	+.5
3827	115.8	+.4
3828	115.0	+.4
3829	112.8	+.4
ק-292 תשואה 3.37%		
3830	111.1	+.1
3831	110.7	
3832	109.3	+.1
3833	106.9	+.1

הסידרה	השער	השינוי בנקי
3834	104.1	+.1
ק-311 תשואה 3.14%		
3861	106.1	+.1
מלווה פיתוח ובריבית 4%-6%-7% (הצמדה 80%)		
ש3206	— הפסקת מסחר —	
ש3210	205600.0	+500.0
ש3211	202700.0	+300.0
ש3212	197900.0	
ש3213	189800.0	+400.0
ש3214	184345.0	
6%		
ש3501	179800.0	+300.0
ש3502	178300.0	+450.0
ש3503	165574.0	
ש3504	158500.0	
ש3505	153200.0	-1700.0
7%		
ש3521	152800.0	+1900.0
ש3522	146000.0	
ש3523	138800.0	
ש3524	145700.0	+400.0
ש3525	145100.0	
ש3526	141750.0	+400.0
ש3527	139500.0	+100.0
ש3528	136200.0	+400.0
ש3529	135500.0	+400.0
ש3530	132400.0	+500.0
ש3531	132050.0	+400.0
ש3532	128150.0	+350.0
ש3533	127750.0	+350.0
ש3534	120650.0	+350.0
ש3535	120550.0	+300.0
ש3536	120450.0	+300.0
ש3537	120400.0	+350.0
ש3538	113300.0	+350.0
ש3539	113050.0	
ש3540	112900.0	+300.0
ש3541	109140.0	+240.0
ש3542	108750.0	+200.0
ש3543	103550.0	+200.0
ש3544	103800.0	+200.0
ק-701 תשואה 1.40%		
ש3545	100987.0	+165.0
ש3549	95515.0	+160.0
ש3552	87790.0	+148.0
ש3554	91517.0	+157.0
ש3555	91517.0	+157.0
ק-702 תשואה 1.33%		
ש3546	101692.0	+168.0
ש3547	101386.0	+169.0
ש3548	101232.0	+169.0
ש3550	96187.0	+163.0
ש3551	95680.0	+160.0
ק-703 תשואה 1.50%		
ש3553	86956.0	+147.0
ק-704 תשואה 1.10%		
ש3556	87673.0	+116.0
ש3558	87724.0	+118.0
ש3559	84595.0	+115.0
ש3560	80224.0	+110.0
ק-705 תשואה 1.25%		
ש3557	88383.0	+118.0
ש3572	80551.0	+111.0
ק-706 תשואה 1.25%		
ש3561	79669.0	+194.0
ש3571	79370.0	+195.0
ק-707 תשואה 1.33%		
ש3573	79807.0	+164.0
ש3574	73580.0	+152.0
ש3577	73666.0	+155.0
ש3578	68004.0	+143.0
ק-708 תשואה 1.54%		
ש3575	72908.0	-237.0
ש3576	72631.0	-238.0
ש3579	67115.0	-230.0
ק-709 תשואה 1.30%		
ש3580	63048.0	+76.0
ש3581	57437.0	+71.0
ש3582	53036.0	+66.0
ק-710 תשואה 1.34%		
ש3583	49312.0	+88.0
ש3584	46977.0	+85.0
ש3585	44582.0	+82.0
ק-711 תשואה 1.29%		
ש3586	40498.0	+52.0
ש3588	42199.0	+55.0
ש3589	38522.0	+50.0
ק-712 תשואה 1.29%		
ש3587	40730.0	+41.0
ש3591	38714.0	+40.0
ש3592	38656.0	+40.0
ש3593	38568.0	+39.0
ק-713 תשואה 1.00%		
ש3590	38637.0	+28.0
ש3595	36873.0	+27.0
ק-714 תשואה 1.09%		
ש3594	36997.0	+28.0
ש3596	35414.0	+26.0
ש3597	35255.0	+26.0
5% מלווה פיתוח ובריבית (בריבית משתנה צמודה)		
ש2001	149500.0	
ש2002	150000.0	
ש2003	143400.0	
ש2004	145500.0	
ש2005	135300.0	
ש2006	141000.0	
ש2007	138600.0	
ש2008	136050.0	
ש2009	137900.0	
ש2010	137800.0	
ש2011	134550.0	
ש2012	132800.0	
ש2013	135200.0	
ש2014	133700.0	+1200.0
ש2015	130800.0	
ש2016	132500.0	
ש2017	129700.0	
ש2018	130200.0	+2200.0
ש2019	127500.0	
ש2020	123000.0	
ש2021	123600.0	
ש2022	116100.0	
ש2023	120500.0	+3350.0
ש2024	109300.0	
ש2025	110000.0	
ש2026	109600.0	
ש2027	105000.0	
ש2028	106000.0	
ש2029	100800.0	
ש2030	102700.0	
ש2031	97700.0	
ק-101 תשואה 0.80%		
ש2032	100685.0	+74.0
ש2034	95272.0	+69.0
ק-102 תשואה 1.00%		
ש2033	93927.0	+68.0
ש2035	86359.0	+61.0
ק-103 תשואה 1.50%		
ש2036	86390.0	+61.0
ש2038	84951.0	+64.0
ש2040	81879.0	+61.0
ק-104 תשואה 0.30%		
ש2037	86000.0	+61.0
ש2039	85037.0	+68.0
ק-105 תשואה 1.20%		
ש2041	77278.0	+57.0
ש2052	71231.0	+52.0
ק-106 תשואה 0.50%		
2051	79288.0	+58.0
ק-107 תשואה 1.25%		
ש2053	71886.0	+53.0
ש2055	66493.0	+49.0
ק-108 תשואה 1.40%		
ש2054	65537.0	-179.0
ש2056	60714.0	-174.0
ק-109 תשואה 1.25%		
ש2057	61608.0	+46.0

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ש2059	56085.0	+42.0
ק-110 תשואה 1.35%		
ש2058	55375.0	-27.0
ש2060	51129.0	-28.0
ק-111 תשואה 0.62%		
ש2061	41101.0	+621.0
ש2062	37583.0	+581.0
ש2063	35879.0	+570.0
הדיים		
ם 19	103.0	
ם 20	102.0	+1.5
ם 21	102.0	
ם 22	104.8	-.4
ם 23	94.0	
ש24	93.5	25/03/87
ש25	92.9	+1.0
ש26	91.1	-.4
ש27	92.0	+.7
ש28	93.8	+1.0
ש29	95.0	+2.0
ש30	97.5	
ש31	98.5	25/03/87
32	92.0	-1.0
33	ם 99.6	18/03/87
34 מרי"ג	99.0	+.5
35 מרי"ג	99.0	+.6
36 מרי"ס	106.6	
ברג א1	99.0	
ליסט ב1	104.0	
מלה 31	100.0	25/03/87
אגרות חוב בלתי סחירות בסס		
מבי"ג 24 ש	86.1	28/12/86
מבי"ג 25 ש	85.1	26/01/87
מבי"ג 26 ש	85.1	26/01/87
מבי"ג 28 ש	83.2	
מבי"ג 30 ש	84.3	19/02/87
אגרות חוב צמודות (70% הצמדה)		
ש6001	113110.0	11/03/87
ש6002	104770.0	
ש6003	104800.0	22/03/87
ש6004	101610.0	25/03/87
אגרות חוב צמודות ריבית קבועה (שחרור)		
סד' 2501	172.6	+.4
סד' 2502	168.7	
סד' 2503	162.5	
סד' 2504	161.5	
סד' 2505	155.2	-.1
סד' 2506	149.1	
סד' 2507	143.1	-2.4
ק-604 תשואה 8.00%		
סד' 2508	108.0	
ידענו-צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 10.00%		
7001	245.5	+.3
7002	237.9	+.4
ק-902 תשואה 10.10%		
7003	226.8	-1.0
7004	208.7	-1.0
ק-903 תשואה 10.30%		
7005	194.8	-2.3
ק-904 תשואה 10.07%		
7006	183.7	-.2
ק-905 תשואה 10.20%		
7007	170.5	-.8
7008	161.9	-.8
ק-906 תשואה 10.10%		
7009	157.1	-.4
ק-907 תשואה 10.24%		
7010	153.3	-1.7
ק-908 תשואה 10.00%		
7011	145.7	
7012	140.5	
ק-909 תשואה 10.20%		
7013	131.9	-.7
ק-910 תשואה 10.34%		
7014	114.3	-1.0
ק-911 תשואה 10.41%		
7015	94.6	-1.0
7016	96.7	-1.1
7017	95.7	-1.1
7018	95.5	-1.1
7019	95.9	-1.1
7020	95.7	-1.1
7021	94.8	-1.1
7022	94.4	-1.2
ק-951 תשואה 10.30%		
7201	92.2	
7202	90.4	+.1
7203	90.1	+.1
7204	90.5	+.1
7205	90.6	+.1
"גלבוע" צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-802 תשואה 3.89%		
ש6102	7583.0	-17.0
ק-803 תשואה 3.98%		
ש6103	6815.0	-58.0
ק-804 תשואה 3.80%		
ש6104	6330.0	+31.0
ש6105	5996.0	+30.0
ק-805 תשואה 3.80%		
ש6106	5815.0	+44.0
ש6107	5600.0	+42.0
ק-806 תשואה 4.35%		
ש6108	3910.0	-70.0
ש6109	3716.0	-67.0
ש6110	3650.0	-67.0
ק-807 תשואה 4.25%		
ש6111	3065.0	+46.0
ש6112	2971.0	+46.0
ק-808 תשואה 4.68%		
ש6113	1949.0	+25.0
ק-821 תשואה 5.15%		
ש6151	770.1	+2.7
ש6152	757.3	+2.6
ק-822 תשואה 5.15%		
ש6153	646.4	+2.9
ש6154	634.5	+2.9
ק-823 תשואה 5.04%		
ש6155	412.3	+4.9
ק-824 תשואה 5.17%		
ש6156	330.3	+2.7
ק-825 תשואה 5.11%		
ש6157	245.8	+1.6
ש6158	234.9	+1.7
ק-826 תשואה 5.09%		
6159	198.4	+1.6
ק-827 תשואה 5.11%		
6160	185.9	+2.1
6161	179.5	+2.0
ק-828 תשואה 5.16%		
6162	161.4	+1.8
ק-829 תשואה 5.25%		
6163	148.9	+.1
6164	143.1	+.1
ק-830 תשואה 5.18%		
6165	134.8	+.2
ק-831 תשואה 5.18%		
6166	127.5	+.2
6167	124.7	+.3
6168	123.9	+.4
ק-832 תשואה 5.02%		
6169	117.8	+.3
ק-833 תשואה 5.18%		
6170	109.5	+1.3
ק-834 תשואה 5.17%		
6171	77.8	+.1
6172	76.6	+.1
ק-851 תשואה 5.18%		
6801	86.3	+1.0
אג"ח צמודות מט"ח - כויס		
אי-אמ 86	1083.0	+1.8
אלביט 85	188.7	
אלתא 85	1159.0	
אלסינט א'	1938.0	+1.6
אלסינט ב'	1374.0	
טוריסט 85	773.0	
תדיראן 84	96.4	-.4
תדיראן 85	351.0	

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	5755.78	5676.34
אביקה	568.11	557.27
אגוז	240.84	236.19
אדיר	1591.81	1560.56
אדם	2988.62	2931.16
אופיר	1820.04	1806.24
אור	418.37	409.57
אורין	154.18	151.08
אורלי	260.24	258.35
אורן	788.31	773.17
אייל	3811.81	3736.89
איריס	5218.94	5195.49
איתן	705.45	691.19
אלון	572.42	560.63
אלמוג	661.05	652.99
ארז	787.53	772.49
אש	198.43	197.48
אשל	181.88	178.31
אתרוג	228.71	226.55
בדולח	2919.94	2864.97
ברוש	554.09	543.54
ברק	574.17	563.07
ברקת	837.01	833.05
גבים	1486.17	1476.18
גבע	1047.71	1032.60
גורן	738.41	724.32
גיא	9618.53	9476.00
גיל	3323.58	3261.33
גלית	607.32	680.06
דובדבן	438.08	433.99
דוכיפת	754.26	739.79
דולב	221.51	216.81
דורון	1465.07	1437.47
דותן	255.64	250.72
דליה	549.04	547.04
דרור	462.00	453.46
דקל	480.06	470.86
הדס	456.47	454.88
הוד	515.19	505.72
זהבית	2820.69	2761.77
זוהר	20022.84	19731.18
זיו	18382.29	18114.00
זמיר	1197.30	1174.64
חוחית	148.69	145.40
חלמיש	128.65	128.08
חצב	626.59	623.61
חן	135.62	135.08
טופז	1335.20	1304.57
טל	5746.95	5678.12
יובל	829.48	813.74
יהלום	2703.16	2652.52
יסודות	450.83	446.65
יערה	666.80	652.35
כוכב	1360.67	1334.57
כסל	131.41	128.84
כלנית	604.99	602.65
כספית	720.33	716.71
כרמל	147.42	144.46
כתר	1141.95	1119.36
לביא	4712.61	4623.95
למשקיע	117227.26	115045.70
לשיר	466.23	457.19
לקס	1721.80	1687.09
לשם	973.38	969.00
מבטר	1239.09	1215.44
מגמה	3591.37	3558.97
מגד	236.85	233.43
מגוון	3631.07	3597.08
מגל	764.69	758.13
מור	2225.75	2194.46
מורן	998.49	994.82
מנה	27622.05	27112.30
מיטב	955.74	917.44
מעוף	4768.60	4679.57
מעיין	768.15	753.61
מקשה	1005.31	1008.99
מרגלית	1548.05	1518.42
מרווה	115.17	114.77
מרום	1222.12	1198.59
נגה	28030.66	27629.80
נוריף	1090.04	1085.52
נטע	539.03	528.46
נילי	7516.87	7411.53
נרקיס	654.22	651.57
סביון	131.79	129.30
סגולה	979.74	975.35
סלע	721.44	707.46
סמדר	869.16	853.08
סנדר	533.61	535.61
עוגן	968.32	950.32
עדירות	2757.99	2745.98
עידן	469.04	465.92
ענבר	1195.18	1169.58
ענת	2865.90	2837.76
עפרוני	675.72	661.02
עשהון	138.91	136.26
פז	1695.48	1683.48
צבר	552.98	542.01
צופית	755.12	738.56
צוק	116.50	116.50
צפריר	1007.79	986.82
צמרות	559.72	555.96
צבית	1747.58	1713.00
קלע	2355.24	2343.48
קרנית	20230.17	20034.58
רימון	119.03	118.78
רקפת	763.07	749.38
רשף	757.10	740.81
שבים	810.75	795.22
שחם	926.48	917.23
שירה	449.17	445.95
שניר	363.80	361.16
שובל	1054.18	1059.22
שקד	1010.36	985.96
שקר	178.04	174.51
תאנה	258.41	256.06
תדהר	615.44	610.39
תירוש	511.05	504.97
תמר	218.04	213.89
תפוח	181.07	179.73
תרשיש	1433.44	1423.40
תשרי	491.35	484.59

שערי מטבע חוץ ביום 26.3.87

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	—	1.57	1.64	1.57	1.64	1.57	1.64	1.6000	1.6200	1.6000	1.6200	1.6000	1.6201	1.6100
1 מארק גרמני	-0.003	0.86	0.90	0.86	0.90	0.85	0.90	0.8736	0.8845	0.8729	0.8838	0.8733	0.8843	0.8794
1 לישט"ג	-0.023	2.50	2.61	2.51	2.63	2.51	2.63	2.5536	2.5855	2.5536	2.5855	2.5563	2.5885	2.5754
1 פרנק צרפתי	-0.001	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2626	0.2659	0.2630	0.2663	0.2624	0.2657	0.2643
100 ינים יפניים	-0.001	1.05	1.10	1.05	1.10	1.05	1.10	1.0724	1.0858	1.0706	1.0840	1.0731	1.0866	1.0781
1 גולדן הולנדי	-0.002	0.76	0.79	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7748	0.7845	0.7743	0.7839	0.7744	0.7841	0.7790
1 פרנק שוויצרי	-0.001	1.03	1.07	1.03	1.08	1.03	1.08	1.0475	1.0606	1.0468	1.0599	1.0495	1.0627	1.0547
1 כתר שוודי	-0.001	0.25	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2507	0.2538	0.2507	0.2539	0.2507	0.2539	0.2522
1 כתר נורבגי	-0.001	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2325	0.2354	0.2325	0.2354	0.2322	0.2352	0.2338
1 כתר דני	-0.001	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2322	0.2351	0.2322	0.2351	0.2322	0.2351	0.2336
1 מארק פיני	-0.001	0.35	0.37	0.35	0.37	0.35	0.37	0.3569	0.3615	0.3568	0.3613	0.3566	0.3611	0.3591
1 דולר קנדי	-0.003	1.20	1.25	1.20	1.25	1.19	1.25	1.2204	1.2357	1.2186	1.2338	1.2185	1.2339	1.2267
1 דולר אוסטרלי	-0.001	1.02	1.12	1.07	1.15	1.08	1.15	1.1120	1.1259	1.1100	1.1239	1.1102	1.1242	1.1169
1 ראנד דרא"פ	-0.005	0.51	0.61	0.53	0.79	0.49	0.69	0.7792	0.7889	0.7806	0.7904	0.7795	0.7893	0.7838
10 פרנקים בלגיים	-0.001	0.41	0.43	0.41	0.44	0.41	0.43	0.4204	0.4256	0.4221	0.4273	0.4225	0.4277	0.4247
10 שילינגים אוסטריים	-0.004	1.22	1.27	1.22	1.28	1.22	1.28	1.2432	1.2587	1.2423	1.2578	1.2451	1.2608	1.2512
1000 לירטות איטלקיות	-0.005	1.20	1.26	1.20	1.28	1.20	1.28	1.2270	1.2423	1.2251	1.2403	1.2281	1.2435	1.2340
1 "כלי" (ECU)	-0.007	—	—	—	—	—	—	1.8144	1.8371	1.8160	1.8387	—	—	1.8258
1 דינר ירדני	—	4.42	4.69	4.36	4.64	4.42	4.67	—	—	—	—	—	—	4.6368
10 לירות לבנוניות	—	—	—	0.13	0.14	0.12	0.16	—	—	—	—	—	—	0.1464
1 לירה מצרית	—	0.76	0.80	0.76	0.81	0.75	0.81	—	—	—	—	—	—	0.8131

...כבי חזרה לעצמה תוך צחון משכנע – 74:90

...י והפועל ת"א יתמודדו ביניהן ביום א' במשחק השלישי והמכריע

מאת משה בוק

...ית אחת טובה הספיקה ...שחקני מכבי ת"א לשים קץ ... שחקני ואוהדי הפועל מכבים לא נאלצו לגלות את יכולתם כדי לגבור על ... המשובצת בתוצאה 74:90.

... ראינו את מכבי ת"א ... חניכיו של צבי שרף שיחקו ...בות רבה ובמהירות שלא ... שום סיכוי לשחקני הפועל. ...ק אמש היווה נקודת ציון השחקנים שמסוגלים לסחוף את קבוצתם לתצוגת כדורסל מלהיבה.

המשחק נגמר למעשה במחצית הראשונה. לאחר פתיחה עצבנית, החלו שחקני מכבי להלום ביריבתם (דקה 6). במשחק מהיר, ולקול עידודם הרעשני של אוהדיהם הרבים הצליחו מאגי וחבריו ליצור לעצמם בדקה ה־20 פער של 20 נקודות – 13:33. בהמשך גדל יתרונם עוד יותר – 19:40. דווקא במצב זה הצליחו שחקני הפועל בכמה מבצעי כדורסל מהנים לצמק את הפער – את הפער לזכותם – 38:61, אך שחקני הפועל לא נשברו והצליחו לצמק את הפער – 60:75.

בדקות המשחק התנהל המשחק על מי מנוחות, כשחלק מהצופים מיהר לעזוב את המגרש, כדי לא להתקע בפקקי התנועה המרגיזים.

שפטו דגן ועוזבריה לעיני 10,000 בהיכל הספורט ביד־אליהו. המשחק השלישי והמכריע בין שתי הקבוצות יערך ביום ראשון.

...קבוצת מכבי ת"א, ...אל ("שמלוק") מח־ ...וקי, ואנשי הספסל של ...וצה היו אמש רגועים. ...גם לא הוטל בספק. ...לוק" לא היה צריך ...ק את המגבת ל־ ...ת... (צילם: א. קנפר)

...ת בודדו של מיקי ברקוביץ, ... שנים ארוכות הוא ישב ...ות המשחק על ספסל ...פים. יתכן, כי הדבר בא ...ת התנהגותו החריגה במשחק ...י הראשון, אך ישיבתו במשך ...קות הפתיחה על הספסל ...ה למעשה את המהפך ...יה הפותחת של מכבי. כמו שלושה חודשים פינה מוטי ...י את מקומו לטובת הו ליפין ...גיע תורו של מיקי. ...תו של ברקוביץ ניתן לאמר, ...ך עם כניסתו למשחק הוא ... בהתלהבות רבה ותניסה ..., כי הוא מסוגל להציג משחק ...גם כשהוא קם מספסל ...ים.

...ד הנצחון שייך ליכולתם של ...ים הגבוהים בשתי הקבוצות. ...מאגי גילה שיפור ניכר ...ו. הוא שלט ללא עוררין ...לסלים וקלע בחופשיות ...אפם של ענקי הפועל. ...י ג'ונסון לא נבהל משמידותו ...ובינזון ובניגוד למשחק ..., הוא שמר עליו ללא דופי ...ע כמה סלים חשובים. ...מתם גילו מרסר ורובינזון ...בינונית למדי. מרסר הירבה ...ו מתחת לסל ולא הצליח ...ד בהצלחה מול קיץ מאגי. ...ב בעלם מול ג'ונסון וגילה את ...ה החלשה ביותר בעת ...

...בי הפועל שיחקו בצורה ...ה בכל שלבי המשחק. לזכותם ...ר כי הם לא איבדו את ...ותיהם גם כשמכבי הוליך ...של יותר מ־20 נקודות וניסו ...לחימה להפוך על נחיתותם ...ת.

...מול מכבי ת"א של אמש זה ...יק. כל שחקני מכבי שיחקו ...ת רבה. ליפין וארואסטי ...לא דופי את משחק קבוצתם. ...פתח את המשחק היטב ... אפילו ברקוביץ קלע כמה ...שובים.

...בים שיחקו במהירות רבה ...ך המשחק וניכר היה, כי הם ...לנצל עד תום את אימיותם ...ם, מרסר ורובינזון.

...ק מרסר ורובינזון איכזבו ... מייק לארגי הירבה להוציא ...כדורים, למרות שהוא קלע ... כמה סלים נאים. עמוס ...היה גרוע מאוד במחצית ...ה רק לקראת סיום המשחק ...ה סיפור מה ביכולתו. ג'ון ...ועזריאל קאליש שיחקו ...גות רבה, אך לא הם 33:44, אך שתי דקות הסיום היו שייכות למכבים, שהגדילו שוב את הפער לזכותם – 33:51.

במחצית השניה דרשו אוהדי מכבי נקמה, ע"י נצחון בהפרש שיא, אך במחצית זו דעך קצב המשחק ושחקני הפועל לא איפשרו למכבים השאננים להשפיל אותם. בפתיחת המחצית השניה עוד הגדילו המכבים

נקודות למכבי ת"א: מאגי (30), ג'ונסון (22), ג'מצ'י (15), ברקוביץ (12), ליפין (5), לאטוף (4), ארואסטי (2).

נקודות להפועל ת"א: לארגי (21), רובינזון ומרסר 13 כ"א, דיליס (13), פרישמן (10), קאליש (4).

הפועל חיפה – אליצור 80:90

מאת יצחק ציבין

שחקני הפועל חיפה השלימו אמש את הפתעות משחקי הגמר־סל בנצחון על אליצור נתניה – 80:90 (38:40) והקנו להיפאים את המקום השלישי בטבלה.

אין ספק, כי שחקני עיר הכרמל הדהימו אפילו את עצמם במשחקי הגמר־סל. לאחר כשלונותיהם הרבים במשחקי הליגה החלפת שני מאמנים תוך חודש, איש לא ציפה מדלול וחבריו לגדולות במשחקי הגמר־סל.

אבל חניכיו של ירייב ורשצקי הוכיחו, כי הם גם יודעים לשחק כדורסל. לאחר נצחונם הכפול על הפועל חולון, הצליחו החיפאים לכפות משחק שלישי על הפועל ת"א ואמש הם השלימו נצחון כפול על שחקני נתניה.

האורחים מעיר היהלומים ירצו בודאי לשכוח את העונה המאכזבת מבחינתם. אמש הם הוכיחו שוב, כי משהו חורק במשחקם. חניכיו של יוסי הררי גילו יכולת פושרת בכל מהלך המשחק. הם איפשרו להיפאים להכתיב את קצב המשחק ולא הצליחו לנהל את משחקם המהיר והדינאמי.

את הפתעת המשחק היווה ללא ספק השחקן הצעיר אסף ברנע, שגילה יכולת קליעה מצוינת ולא נבהל משחומי העור של נתניה. אבנר סש־טוב ריכז ללא דופי את משחק קבוצתו. דלול בכמה סלים ממרחק הזכיר את קיומו במגרש ורונלד יוסטון שלט ללא עוררין מתחת לסלים.

בנתניה בלט רק קירל נברסון, שבכמה מבצעי כדורסל מהנים הזכיר את ימיו הגדולים, אך נברסון לבדו לא יכול היה להושיע את קבוצתו. שאר הנתנייתים גילו יכולת חלשה וניכר היה, כי המשחק היווה עבורם סיום פורמאלי של עונת המשחקים.

שפטו פישר ובנגו ... 2000 צופים באולם ...

נקודות להפועל חיפה: יוסטון (20), דלול (19), ברנע (18), סש־טוב (18), חולס (14), כסקי (1).

נקודות לאליצור נתניה: נברסון (23), סימס (17), ג'ונסטון (14), מאלוביק (12), פייר (7), גידנס (4), אביטוב (3).

עונש חמור לאליצור נתניה

מאת משה בוק

בית הדין המשמעתי של איגוד הכדורסל הטיל אמש עונש חמור תקדים בחריפותו על אליצור נתניה, שהורשעה בהתנהגות בלתי ספורטיבית של קהל אוהדיה במשחקה מול הפועל חיפה.

שופטי המשחק, אסא קמינר ושי שטריקס הגישו דו"ח חריף ביותר לאיגוד הכדורסל. בדו"ח טענו השופטים, כי אוהדי נתניה השליכו חפצים למגרש, גידפו אותם ולקינוח, גם ירקו עליהם. מנהלי נתניה הכחישו נמרצות את האשמות השופטים.

אבל דייני בית הדין האמינו לשופטים והחליטו להחמיר עם הנתנייתים, בגלל הופעתם בפעם השניה תוך שבוע לדין משמעתי.

אליצור נתניה קיבלה שלושה משחקי רדיוס במרחק 30 ק"מ מנתניה, וקנס כספי בסך 2500 ש"ח. בגלל סיום משחקי העונה העונש של הנתנייתים יהיה בפתיחת העונה הבאה.

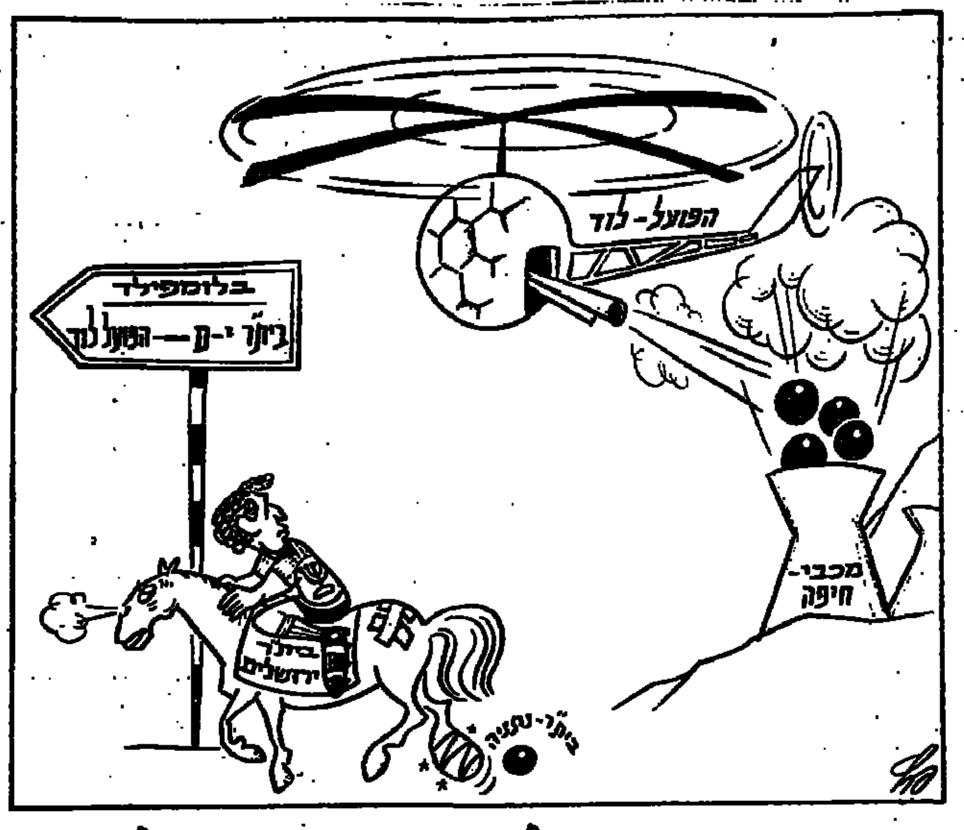

בית"ר ירושלים מקווה לפצח הגנת לוד לפני הדקה התשעים

מאת ביקי דגן

בשבת שעברה הצליח ספי מלכה להציל את האליפות של בית"ר ירושלים בדקה התשעים. האם תמשוך המוליכה גם מחר על המזל? אם זה יהיה הקלף החזק של הבית"רים, הם עלולים למצוא עצמם בצרות בקרב שלהם עם הפועל לוד.

בני־יהודה, ששבה להאמין בכוחה, תמשיך ללחוץ על הדרושה במאבק הביתי עם הפועל באר־שבע ותצפה למעידה, הפעם אמיתית, של הירושלמים.

גם התחתית תתרום את חלקה ליצירת עניין מחודש בליגה. הפעם צפוי קרב "על כל הקופה" בין מכבי יבנה לבין בית"ר ת"א. שתי הקבוצות צמודות זו לזו משני עברי "הקו האדום" וכל תוצאה תהיה, איפוא, בעלת משמעות גדולה.

משחק בעל סממנים איכותיים צפוי בנתניה. מכבי המקומית, המצויה בתנופה אדירה, תשתדל להפיל בפח שלה את מכבי ת"א, המגלה אף היא יכולת טובה.

באזור מרכז הטבלה יהיו שני מאבקים, שיתרמו לשינוי עמדות ולתנודות. הפועל פ"ת תארח את הפועל ת"א המאכזבת ומכבי פ"ת תתמודד עם הפועל כפ"ס.

שני משחקים נוספים ניראים מדודים וקלים: שמשון תגבר, כנראה, על בית"ר נתניה ומכבי חיפה תצבור נקודה ברוחה על גבה של מכבי יפו.

מכבי יבנה – בית"ר ת"א

בית"ר תהיה מרוצה גם מחלוקת הנקודות, שתציב את מעמדה באזור הבטוח יחסית בטבלה. ליבנה אין אלטרנטיבה למעט נצחון. יבנה כבר שכחה טעמו של נצחון והיא חייבת, לפיכך, להתעלות על עצמה מול הסגנון הסגור והזהיר יותר של יריבתה. המפתח של יבנה מצוי אצל חלוציה.

התחזית: נצחון ליבנה.

שמשון – בית"ר נתניה

נתניה הפתיעה אפילו את עצמה בשבת שעברה, אך ה"סנונית" הזאת לא מבטאת אביב חדש אצלה. לאור יחסי הכוחות תנסה שמשון מיתרון ברור ותוכל אף להכריע את המאבק בהפרש שערים גדול. כל תוצאה אחרת תפיל את מנחשי הטוטו.

התחזית: נצחון לשמשון.

בית"ר י-ם – הפועל לוד

לוד יכולה לפתוח עידן חדש בצמרת. ההצגה הגדולה מול חיפה מצביעה על תיאבון בריא של הלודאים. המוליכה חייבת להישמר בשבע עיניים ולשוב לכושרה הרגיל כדי להימנע מאי־נעימויות. השאפתנות של לוד ויכולתה הטובה הופכים אותה לאגוז קשה עבור בית"ר.

התחזית: תיקו.

מכבי חיפה – מכבי יפו

יפו מצהירה על כוונות לשנות את גורלה ולפתוח דף חדש, אולם המשוכה החיפאית ניראית גבוהה מכפי מידותיה. ההפסד הצורב בלוד לא צריך ללמד דבר על יכולתה של חיפה, גם בכושרה הנוכחי, להכניע במגרשה יריבה חלשה וחסרת־אמונה כיפו.

התחזית: נצחון לחיפה.

בני־יהודה – באר־שבע

"הדוכים" שאבו בטחון מתבוסה של ירושלים והם לא יחמיצו את ההזדמנות הביתית להתקרב למוליכה. נכון, שהדבר תלוי גם בהישגי הבית"רים, אולם בני־יהודה אינה רוצה להכות על חטא אם האפשרות תקרה. באר־שבע, אפורה וחסרת השראה, יכולה, אולי, להוליך תיקו, אך גם זאת רק לאחר התעלות שלה.

התחזית: נצחון לבני־יהודה.

מכבי פ"ת – הפועל כפ"ס

ההתאוששות של כפ"ס עשויה לדרבן גם את המארחים. פ"ת נרדמה מעט לאחר שברחה מהתחתית הבוערת והיא זקוקה לגירויים כדי להתאמץ ולהציג משחק שאפתני. כפ"ס עשויה להיות סדין אדום בפני השור המכבי ואולי לשתף אותו במשחק מעניין.

התחזית: תיקו.

הפועל פ"ת – הפועל ת"א

האלופה תנסה להתאושש ללא המאמן שווייצר. זו משימה קשה מאד בהתחשב במשבר של ת"א גם ללא סערת חילופי הגברא בקבוצה. פ"ת תצפה למצוא את יריבתה במזל גמון כדי לשפר מעט את מיקומה. משחק שקול.

התחזית: תיקו.

מכבי נתניה – מכבי ת"א

אחד המשחקים הרגועים של המחזור ואולי גם האיכותי שבהם. הכושר המצוין של שתי הקבוצות יוצר ציפיות למשחק שופע אירועים ושערים. הקהל עשוי לצאת נשכר אם שתי היריבות יתרכזו בהצגת כדורגל אפילו על חשבון הנקודות.

התחזית: נצחון לנתניה.

המכביה אינה כמו כל מפעל בין־לאומי אחר

"המכביה היא מפעל יהודי־בינלאומי־יהודי". הנסיון של ראשי "הפועל" לאחד את כל המפעלים הספורטיביים האחרים במתכונת אולימפית אחידה, בא לטשטש בדעת הציבור את ההבדל בין רעיון המכביה – מכביה לספורטאים יהודים בלבד – לבין אירועים אחרים, חשובים ככל שיהיו" – אמר מיכאל קוהוד, יו"ר מכבי העולמי, בתום דיוני הנהלת מכבי העולמי בכפר המכביה. 120 חברי הנהלת מכבי קיימו שבוע דיונים בנושא הערכות התנועה בחבלי העולם.

במרכז מכבי

קוהוד אמר עוד, כי העם היהודי בעולם מכיר במפעל יהודי לאומי אחד בלבד, המכביה. "אירוע זה מביא עשרות אלפי ספורטאים וצופים יהודים לישראל. זהו אירוע המאחד את העם היהודי כולו סביב מדינת ישראל" הבה"ר קוהוד. והוסיף, כי לא מתקבל על הדעת שמדינת ישראל וגורמים לאומיים אחרים ישקיעו סכומי כסף אדירים בסיבסוד ספורטאים שאינם יהודיים.

ידיב אורן מנהל רשות הספורט אמר, כי ממשלת ישראל מכירה במכביה כאירוע ממלכתי על כל המשתמע מכך.

במהלך דיוני הוועד המארגן של המכביה ה־13 דווח על נתונים כמעט סופיים לפיהם יחול גידול של יותר מ־10 אחוז במספר המשתתפים במכביית הברמצוה. יותר מ־4000 ספורטאים יהודים יגיעו מ־35 מדינות ויפגינו יכולתם ב־30 ענפי ספורט.

בתחרות הבין־לאומית בחיפה ע"ש פיליפס

בסבב פיליפס לנשים בחיפה הגיעו לחצי גמר שתי טניסאיות ישראליות. אילנה ברגר גברה על ססיל קלמס מצרפת 0:6, 4:6 ויעל שביט גברה על פרדריק אונטאט מצרפת 6:7, 3:6, 3:6. בחצי הגמר היום ב־3 אחר הצהרים תשחק יעל שביט נגד הסטר חוסרוס מהולנד וברגר תשחק נגד נטלי גורה מצרפת.

בתחרות הבין־לאומית ע"ש פרנקל

בסבב פרנקל לגברים גבר עמית נאור על וורן ריין מדרום־אפריקה 2:6, 2:6 והוא ישחק היום בחצי הגמר נגד ראלף־הואל מארה"ב. המשחק השני יהיה בין רוברטו קונסי מאיטליה ופולאק מטוהיה. משחקי הגמר הן לנשים והן לגברים ייערכו בחיפה מחר ב־11 בבוקר.

הצמרת הארצית יוצאת למשחקי חוץ נגד יריבות מהתחתית

מאת שמואל טל

הצמרת הארצית יוצאת מחר למשחקי חוץ נגד יריבות מהתחתית. המוליכה החדשה־ישנה, הפועל חיפה, תצטרך להתאמץ כדי לשמור על מקומה בפסגה מול משוכה ברמתה של הפועל מרמורק.

להפועל ירושלים, השניה בדירוג, יהיה קל יותר מול בית"ר רמלה ההולכת מדחי אל דחי, ואשר איבדה את מאמנה שבוע לאחר שנכנס לתפקידו. צפרירים חולון, תתייצב במכתש בגבעתיים למשחק נגד הפועל ר"ג.

הפועל חדרה תנסה להיצמד לחברותיה בצמרת, אך קודם לכן תצטרך לגבור בנהריה על בית"ר המקומי.

הפועל יהוד תנסה להתגבר על הפסדה בשבוע שעבר לשעריים על חשבון הפועל טבריה. שעריים גיבורת המחזור הקודם תצא למשחק חוץ בבית־שאן.

בר"ג – דרבי. הכח מקבוצות התחתית מארחת את רמת־עמידר הלוטשת עין אל הצמרת. דימונה, האחרונה בטבלה, תארח את הפועל עכו בנסיון לזכות סוף סוף בנצחון.

נהריה – הפועל חדרה

חדרה עדיין בתמונת המאבק בצמרת. אבל כדי להישאר שם תצטרך לשפר את יכולתה מפני שהמארחים בנהריה לא ירימו ידים בקלות. מבחינת הרמה אין ספק שהאורחים טובים יותר, אולם נהריה זקוקה לכל נקודה ולכן תנסה לנצל את ביתיותה כדי להפתיע את אורחיה.

התחזית: תיקו ומעלה לחדרה.

הפועל ר"ג – צפרירים

החולונים הפתעו בשבת החולפת בביתם. כדי לתקן את הרושם הם יצטרכו להתגבר על הרמת־גנים. אלא שאלה מצויים במצב עדין שאינו מאפשר להם לוותר על נקודות. אם חולון תהיה במיטבה היא מועמדת לנצחון. כל תוצאה אחרת אצל החולונים תנוצל ע"י הרמת־גנים כדי לסחוט נקודות.

התחזית: תיקו ומעלה לחולון.

בית־שאן – שעריים

שעריים חזרה בשבועות האחרונים לעצמה והיא מצויה בכושר טוב. נצחון מחר עשוי לשפר מיקומה בטבלה. אולם המארחים מבית־שאן הכוונים לקבוצה ביתית מובהקת לא יתחשבו בשאיפות הרחובותים וילכו על נצחון. צפוי משחק שקול בו כל תוצאה אפשרית.

התחזית: תיקו.

יהוד – טבריה

יהוד ספגה בשבת החולפת מכה קשה שהורידה אותה למקום החמישי. כדי להתאושש היא תצטרך לנצח מחר את האורחים מטבריה. אלה נוצחו באמצע השבוע במשחק חוץ ע"י מרמורק. ... נראה שהפעם יאלצו בכל זאת לחזור הביתה בידים ריקות.

התחזית: נצחון ליהוד.

דימונה – הפועל עכו

סגירת הטבלה כבר איבדה ככל הנראה כל סיכוי מעשי להישאר בארצית. אבל גם לרדת ביתה היא תרצה עם טעם טוב בפה. מחר ינסו הדימונאים לנצל את ביתיותם כדי לזכות בנצחון שלישי העונה. עכו שבחולשה מעט בשבועות האחרונים בוודאי לא תרצה להיות הקרבן לשאיפות המקומיים. צפוי משחק שקול.

התחזית: תיקו.

מרמורק – הפועל חיפה

המוליכה מחיפה תעמוד מחר בפני משוכה די גבוהה ברמתה של הפועל מרמורק. המארחים ינסו לנצל את ביתיותם ואת המוראל הגבוה בעקבות נצחון אמצע השבוע על טבריה כדי להפתיע את אורחיהם. אולם נראה כי יחסי הכוחות מטים את הכף לזכות חניכיו של שום שישמרו על מקומם הראשון.

התחזית: נצחון לחיפה.

בית"ר רמלה – הפועל י-ם

משחק קל למנחשי הטוטו. ירושלים המפגרת רק בהפרש שערים אחרי חיפה טובה לאין ערוך ממארחיהם שהתדרדרו לתחתית הטבלה, לפיכך היא מועמדת בטוחה לנצחון. רמלה ללא מאמן תעשה כל מאמץ להתאושש על חשבון הירושלמים אולם סיכוייהם לכך שואפים לאפס.

התחזית: נצחון לירושלים.

הכח ר"ג – רמת־עמידר

דרבי רמת־גני בעל משמעות כפולה. נוכח מצבן של שתי הקבוצות בטבלה. הכח נאבקת נגד הירידה, מאידך לרמת־עמידר שאיפות בצמרת. ניגודי האינטרסים עשויים להוליד משחק מתוח ושקול בו כל תוצאה תתקבל בטבעיות. תיקו מתקבל על הדעת.

התחזית: תיקו.

בליגות א'

- צפון: מכבי עפולה – אור־עקיבא; מכבי טמרה – קרית־אתא; קרית־שמונה – טירת־הכרמל; עליה כפ"ס – הפועל טייבה; הפועל רעננה – הפועל טירה; אחי־נצרת – בית"ר חיפה; מכבי חדרה – בני־טמרה.
- דרום: בית"ר באר־שבע – קרית־מלאכי; קרית־אונו – הפועל רמלה; קרית־גת – הפועל אזור; הפועל ראשל"צ – רמת־השרון; בית־שמש – הפועל בת־ים; לודוס חולון – הפועל אשקלון; הפועל ירוחם – אור־יהודה.

מיקי ברקוביץ קולע מעל ידיו של ג'ון וולינס (צילם: א. קנפר)

מכבי חיפה כפתה על הפועל חולון משחק שלישי 102:105

מאת יצחק ציבין

שחקני מכבי חיפה כפו אמש על הפועל חולון משחק שלישי, שיקבע מי משתי הקבוצות תשחק בעונה הבאה במשחקי גביע קוראץ'. החיפאים זכו בנצחון דחוק – 102:105 (52:59).

החולונים המשיכו לאכזב. משחקנים כמו אלימלך, בורמור ויעקובי ניתן היה לצפות להרבה יותר. משחקה של חולון היה מפוזר ורשלני ובדור כי משבר חריף פוקד את הקבוצה.

רק ג'יימס סרי גילה יכולת סבירה בחולון. הוא שלט ללא עוררין מתחת לסלים והחזיק בכל מהלך המשחק את קבוצתו בתמונה. "החיה", קני באניסטר, קלע אומנם 28 נקודות, אך יכולתו מתחת לסלים היתה פושרת ודווקא לאחר צאתו מהמשחק הצליחו הבריז לאיים על היתרון החיפאי.

בחיפה בלט מעל כולם, ארי רוזנברג, שקלע מכל מצב והותיר את החולונים חסרי אונים. עדי גורדון ריכז ללא דופי את משחק קבוצתו. גם לפלוהארט וג'ונסון היו דקות טובות.

במשך רוב דקות המחצית הראשונה חזו הצופים במשחק שקול ומהנה. רק לקראת סיום המחצית הצליחו החיפאים לברוח ליריבתם – 52:59.

גם במחצית השניה המשיכו החיפאים לגלות יתרון מוחלט על יריבתם והם הוליכו עד לדקות הסיום בהפרש שנע בין 8 ל־12 נקודות. אבל דווקא לאחר צאתו של באניסטר מהמשחק הצליחה חולון לצמק את הפער, כשנותרו שתי דקות לסיום המשחק – 100:99, אבל סל של רוזנברג העניק לחיפה בסיום נצחון מצמרר.

שפטו וירובניק וקמינר לעיני 2000 צופים באולם רוממה.

נקודות למכבי חיפה: ארי רוזנברג (32), פלוהארט (27), ג'ונסון (26), גורדון (14), שלכטר (4), ירדן רוזנברג (2).

נקודות להפועל חולון: סרי (32), באניסטר (28), אלימלך (13), בוגין (11), מאור (9), בורמור (6), יעקובי (3).

מפגש הגומלין יכריע מחר אליפות הכדורעף

מאת אשר גולדשלגר

מפגש הגומלין בין הפועל מטה־אשר לבין הפועל המעפיל יכריע מחר את גורל האליפות בליגה הלאומית בכדורעף.

שתי הקבוצות נפגשו ביום שלישי האחרון במשחק ראשון במסגרת גמר הפלייאוף בליגה הלאומית וכן ניצחה במפתיע הפועל מטה־אשר את המעפיל 2:3. המשחק נערך בעין־החורש.

קבוצת הפועל מטה־אשר זקוקה לניצחון בלבד כדי לזכות בתואר האליפות.

מפגש נוסף על המקומות 3־4 יתקיים בקרית־אתא וכן יתמודדו קבוצות הפועל קרית־אתא והפועל כפר־סבא.

כמו כן יערכו משחקי הגומלין על המקומות 5־6 בין מכבי חיפה להפועל בת־ים ועל המקומות 7־8 בין הפועל העוגן והפועל שריד.

6000 בצעדת בקעת הירדן

6000 צועדים – בני נוער, חיילים וקבוצות ממקומות עבודה מאורגנים השתתפו במגוון אוויר גשום בצעדת בקעת הירדן השביעית. הצעדה אורגנה ע"י מתנ"ס בקעת הירדן, מרכז הפועל, ובשיתוף עתון ידיעות אחרונות.

לקבוצות רבות המשתתפים הוענקו פרסים מיוחדים. הקבוצות שזכו: בית הספר אורט קרית־ביאליק, ביה"ס העממי אריאל וביה"ס ברנר פתח־תקוה.

מזכיר/ה
עברית/אנגלית
■ עצמאית ■ נסיון
■ המלצות ■ עיבוד תמלילים (PC,WS)
■ 5 ימים 15.00-09.00
03-257476, מיום א' 09.00 לפנחס

בני משקים
בשנת חופשה לאחר שירות צבאי
לעבודה למספר חודשים
פרטים טל: 052-33296

לחברת נסיעות גדולה
דרוש/ה
פקיד/ה בכיר/ה
לתיכנון טיולים מאורגנים
הכישורים הדרושים:
★ נסיון קודם בעבודה
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין. שפות נוספות יתרון.
תנאים טובים ועבודה רבת אתגר מובטחים למועמד/ת המתאים/ה.
הפונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב־יד לת.ד. 582 תל־אביב 61004
– סודיות מובטחת –

לחברה מסחרית ארצית גדולה
דרושים:
מנהל לסניף בת"א
מנהל לסניף בבת־ים
הכישורים הדרושים:
★ כושר מינהלי וידע בסיסי בחשבונאות
★ נסיון בניהול צוות עובדים
★ יכולת טיפול בלקוחות ומוסדות
★ תושב ת"א לסניף בת"א
★ תושב בת־ים לסניף בת־ים.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצירוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 ת"א בציון המשרה המבוקשת
– סודיות מובטחת –

מבוקשים
במועמדים לחברות
במרום גולן
★ מהנדס ייצור
בנושא תיכנון ופיקוח
★ הנדסאי
בנושא בקרת איכות.
רצוי בעלי נסיון.
המועמדים יפנו לטל:
06-960111, 06-960199
בשעות היום.

אורט ישראלי
המערכת ללימודי מבוגרים
דרושים
★ מרכז/ת פדגוגי/ת - בת"א.
הכישורים: השכלה אקדמאית מלאה. נסיון בניהול ואירגון קורסים.
★ מרכז/ת קורסים - לאזור רמלה לוד.
הכישורים: השכלה אקדמאית מלאה. תושב/ת האזור, נסיון קודם.
לפרטים נא לפנות לטל: 657065, 660086.

אגיס תעשיות
...פעלנו המתפתח בדרום
דרוש/ה
...יקרוביולוג/ית
...י בעל/ת נסיון קודם
...אים מיוחדים למועמד המתאים.
...לפנות בכתב
...ד. 20087
...אביב 61200
סודיות מובטחת

migada
מגדה בע"מ קרית ויצמן רחובות
migada ltd. kiryat weizmann, rehovot, israel
למפעלנו העוסק בייצור ציוד רפואי לשימוש חד־פעמי דרוש
מנהל אחזקה
הכישורים: הנדסאי מכונות; נסיון בעבודה של 6 שנים לפחות, בעל ידע במערכות אוטומציה; נסיון בניהול אחזקה במפעל תעשייתי.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם אל "מיגדה בע"מ" ת.ד. 211, רחובות 76101, עבור "מנהל אחזקה".
סודיות מובטחת.

לחברה בחולון
דרושים
טכנאים למיזוג אויר מרכזי
בעלי נסיון של 3 שנים בשרות והפעלה של מתקני מיזוג אויר מרכזיים.
רכב צמוד ושכר הולם למועמדים המתאימים
לפנות 03-807641 לשרית

לחברת פירא
דרושים
1) סוכן מכירות למוצרי חשמל ביתיים
2) מוכרות לרשתות השיווק
בכל חלקי הארץ
אפשרות (משרה חלקית).
חברת פירא, הצפירה 19 ת"א
טל' 383235 לפנות לברוך או יורם
ת.ד. 28085 ת"א מיקוד 61280

לחברה תעשייתית העוסקת ביבוא יצוא באזור תל־אביב
מנהל חשבונות עצמאי
למשרה מלאה
★ הנהלת חשבונות ממוחשבת
★ נסיון בהכנת דוחות ביניים
לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים, נסיון קודם ושכר מבוקש לת.ד. 21095 תל־אביב
– עבור "מנהל חשבונות"

למוסד ציבורי בחיפה
דרוש
עוזר לניהול הדרכה
עם נסיון בעבודה בתחום הדרכה
השכלה אקדמאית/בעל רכב
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים.
לת.ד. 33010 תל־אביב, 61330,
עבור "עוזר לניהול הדרכה".

...בית חרושת לשמנים
דרוש
מפיץ בגוש דן
(...מת־גן, בני־ברק והסביבה)
...רק סיטונאי מכולת בעל מוניטין,
...מחסן, או מכונית לחלוקה יפנה
...עה בכתב לת.ד. 1461 ת"א 61014.

هكذا من الأصل

★★ יובל לקיבוץ מסדה ★★

קבוצת מסדה חוגגת חמישים שנה לעלייתה על הקרקע בעמק הירדן

קבוצת מסדה, החוגגת חמישים שנות חיים ועבודה, עלתה על הקרקע במסגרת מבצע ישובי „חומה ומגדל". חמש מאות תושבים ובהם כמאה וחמישים ילדים; חקלאות אינטנסיבית ומגוונת ותעשיה מייצרת ליצוא מעידים על הישגי חבריה. הם עמדו במאבקים על עבודה עברית, על כיבוש כברת קרקע, על הגנת גבולם. בפרוס העשור הששי צופים חברי מסדה בתקווה אל העתיד.

ימים ראשונים

מאת יצחק בורג

עלייתנו על הקרקע בט' ניסן תרצ"ז הייתה מלווה היסוסים רבים. השטחים המיועדים להתיישבות לא היו רצופים. 400 דונם שהוּ.ולט עליהם היו חצויים בשלושה פסים ברוחב מאות מטרים ובאורך שני קילומטרים שטרם נגאלו מידי הערבים. שטחים אלה חצו גם את הישוב. סדריות, אבנים וסלעים היו זרועים על פני השטח. חודשים רבים הקדשנו לעקירת הסדריות וסיקול הסלעים בעבודת ידיים קשה ובעזרת עגלות רתומות לסוסים. לקראת הסתיו היו לנו 40 דונם נקיים מאבנים והגידולים הראשונים היו עגבניות ומלפפונים. בטוריות ובאתים הפרנו תעלה להנחת צינורות, הרכבנו משאבות וארגזי יניקה בירמוך.

חברי הפלמ"ח, וחברינו ביניהם, מצאו במסדה אכסניה להתארגן, להתאמן, ובסיס ליציאה לפעולות תקיפה – כמו בקיבוצים אחרים במיוחד במשק הספר. במלחמת השחרור, בתהפוכות שביתות־הנשק ובמשא ומתן ברודוס – חשו בליבם החברים שהם קובעים את גבולות המדינה הצעירה ומגינים בגופם על פיסת הקרקע שעליה הם חיים.

אנו זוכרים את חברי המ"ג שנפלו בשבי כאשר הסתלקו מיכנאל לעין־השופט לאחר שנודע לבריטים מקום הקורס של מפקדי הגנה בכירים. תנאי הכליאה לנשפטים במצודת עכו היו משפילים. הם נשפטו ל־10 שנים. ומה רבה היתה השמחה כאשר קיבלו הודעת שיחרור לאחר 17 חודשים של ישיבה בכלא. כל החברים וכל הילדים ציפו בכליון עיניים לקבל את פניו של שמואל שלנו. זה היה לפני 45 שנים.

מלחמת השחרור הציבה אתגרים שלא היה ביכולתנו לעמוד בפניהם. אולם לאחר ההרס ידענו לזקוף קומה ולהיבנות מחדש.

במלחמות ישראל מצאו את מותם 17 חברים ביניהם מותיקי ומייסדי הקבוצה, חברים צעירים שהשאירו אלמנות ויתומים ובנים שהוריהם הביאום לקבר ישראל. זעזוע עמוק זעזע חברינו וילדינו כשהבאנו למנוחת עולמים 4 חברים שנפלו בדרכם לעבודה, בעלות רכבם על מוקש.

היו אלה חברינו דוב, אליהו, אברהם וחנן. מספר תמרורים של אבות ואמהות בנפול יקיריהם. לא נבראו מלים שיוכלו לדובב הורים שכולים וקינת אלמנות על מות יקיריהם. אין ביטוי לכאב יתומים רכים.

קבוצת מסדה בפרוס העשור השישי

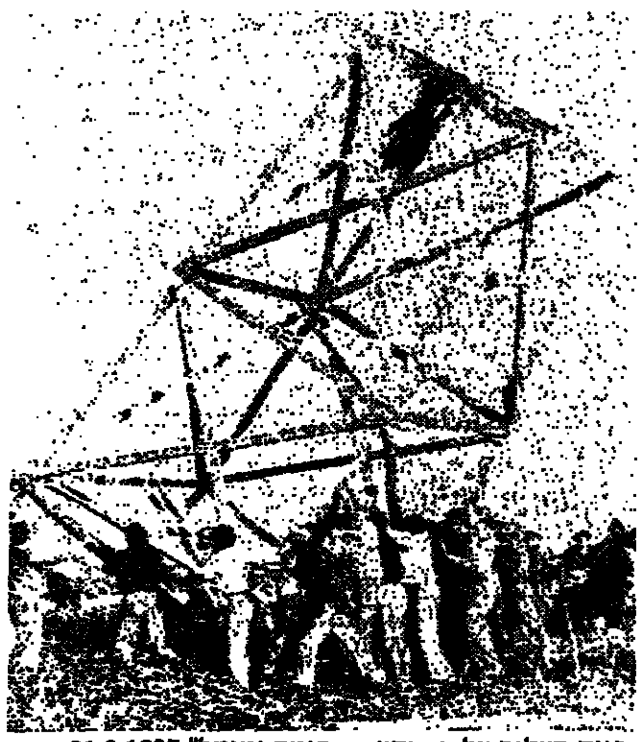

ביום העליה על הקרקע – „חומה ומגדל" 21.3.1937

פינת מגורים במסדה של היום

אנשי בראשית על ימי בראש[ית]

מאת יחזקאל הדר

אחרי מאורעות תרפ"ט עלו ראשוני מייסדי תנועת גורדוניה מבסרביה ובוקובינה לארץ ישראל. תחנתנו הראשונה היתה חדרה. המושבה נאבקה על עבודה עברית כשמנגד שלטה בפרדסים עבודה ערבית זולה. הקדחת הפילה חללים ודרכי העליה אבלות. קבוצתנו התגבשה בשנת 1930 ומנינו אז שישה חברים. הקבוצה קלטה חברים, שבאו מהגולה, אולם באותו הזמן פקדו אותנו עזיבות שהיו גדולות מהקליטה. בסוף שנת 1933 מנתה הקבוצה כ־40 חברים. נוסף למשבר העזיבות היו שתי תופעות שגרמו לקבוצה נזקים חברתיים גדולים שאת אותותיהם הרגשנו זמן רב. הדבר הראשון קרה, כאשר עזבו אותנו החברים המרכזיים של הקבוצה, שהיו האידיאולוגים של תנועת גורדוניה בגולה ובארץ ושהטיפו לעבודת כפיים, לשיתוף ולשוויון. הדבר השני היה הדירת קבוצת חברים קומוניסטים, המופ"סים, שעירערו את אחדות הקבוצה. המפנה הממשי בחיינו התחיל בשנת 1934 כשהתאחדנו עם קבוצת גורדוניה „מסדה", שחבריה עבדו בשתי הדגניות ובמנחמיה. אז מנינו ביחד כ־100 חברים. על הפרק עלתה שאלת ההתיישבות והעליה על הקרקע. חברינו החליטו והתעקשו להתיישב רק בעמק הירדן. דחינו הצעות להתיישב במשק הפועלות בעפולה, בוואדי חווארת בעמק חפר וסירבנו להתאחד עם קבוצת גן־שמואל. אחרי מספר חודשים, כשאנשי חבר הקבוצות והדגניות סייעו בידינו, נשאה מלחמתנו פרי, וחלומנו התגשם. אז הוחלט על עלייתנו עם קיבוץ עין־הקורא להתיישבות בעמק הירדן. זה היה ב־31 למארס 1937, בט' ניסן תרצ"ז. אותו היום בשעה שלוש

לפנות בוקר יצאנו החברים מדגניה ב' ומכל עמק הירדן, עמוסים על וטרקטורים, מצוידים [ב]תיל, חומה וצריפים; וב[...] יצאנו עמוסים עם המגד[ל] ברזל ופרוז'קטורים [...] פעמינו אל כיכר ארלחו[...] אחד הקמנו את הגדר, המגדל והצריפים, ולפנ[...] עמד היישוב הצעיר [...] בלילה הראשון האיר הפ[...] מעל המגדל ויצר קשר [...] משקי עמק הירדן. לפנ[...] התקבצו מקימי נקודות [...] עין־הקורא ודגניה וחבר[...] עם חברים מהסביבה ומב[...] לציין את המאורע. [...] המרכזי היה אברהם ה[...] שביטא את התלהבות [...] התלהבות העושים במלא[כה]

ברכת

מרכז תנובה

לקיבוץ מסדה

ביובלו ה־50

לקבוצת מסדה

חבריה ומייסדיה –

חברי תנועת גורדוניה

שאו ברכת חברים ושותפים לדרך

עלו והצליחו!

קבוצת חניתו[ן]

למסדה

ביובלכם

שאו ברכה

לשגשוג ופריחה

חברי כפר־דו[...]

לקבוצת מסדה

במלאות לך

50 שנה

ברכות נאמנות

וכה־לחי

קבוצת דגניה [...]

לחברי קבוצת מס[דה]

ולילדיה

בחג היובל, במלאת 50 שנה

לחומת מגדלכם – קבלו ברכותינו

הלבביות,

להמשך שגשוג והצלחה.

משותפיכם לדרך

קבוצת דגני[ה]

לקיבוץ מסדה

ולמפעל „סינוס"

לרגל חגכם ה־50

שאו ברכה נאמנה

להמשך דרככם

ברית פיקוח לקואופרציה

החקלאית העובדת בע"מ

לקבוצת מסדה

שאו ברכת ידידים חמה

במלאת חמישים שנה

לעליה על הקרקע

איחולינו להמשך הצלחה בדרכם

כה־לחי!

קבוצת ניר עם

לקיבוץ מסדה

ולמפעל „סינוס"

במלאת יובל להתיישבותכם החלוצית

בעמק הירדן

שאו ברכותינו הנאמנות

להמשך תנופה והצלחה בדרככם

גמל

מפעלים לאופני השחזה וסרטי ליטוש

קיבוץ שריד טל' 06-548400

למפעל „סינוס" ועובדיו

ולקיבוץ מסדה

בחגכם

שאו ברכה נאמנה

טכנו־דקל

אספקה טכנית

שד' הגעתון 2, נהריה,

טל' 04-925151, 04-927120

התלבשתי אצל ינאי

אתא טבריה

לקבוצת מסדה

ברכות ליובלכם

ינאי טבריה

רח' הירדן, ג. [...] 06-720542

למסדה

בת החמישים

הפנינה שבכתר

גאוות התנועה

שאו ברכה

עמותת יוצאי גורדוניה

רומניה

לקבוצת מסדה

ביובלה

איחולים לשגשוג והתפתחות

ארכיון גורדוניה – מכבי הצעיר

ע"ש פנחס לבון בחולדה

לקיבוץ מסדה

מיטב ברכותינו ואיחולינו

ביום חגכם

מיובל – ליובלות!

קיבוץ גורדוניה

מעלה החמישה

לקיבוץ מסדה

ולמפעל „סינוס"

שאו ברכת חברים חמה

להמשך דרך צלחה

חברי קיבוץ כפר הנשיא

ועובדי מפעל „הבונים"

לקבוצת מסדה

חבריה ובניה

ביובלכם – יובל „חומה ומגדל"

בארץ־ישראל ובעמק־הירדן

שאו ברכות

מועצה אזורית עמק־הירדן

„צמח" מפעלים אזוריים, עמק־הירדן

משקי עמק־הירדן בע"מ

עירית חדרה

ברכת העיר

ותושביה

לקיבוץ מסדה

אשר ערש לידתו בעירנו

שאו מיטב איחולינו

לרגל היובל

יחיאל כהנא

ראש העיר

ל„סינוס"

ולקיבוץ מסדה

בחג היובל

שאו ברכת ידידים חמה

להמשך פיתוח ושגשוג

בית אסטרא, רח' טשרניחובסקי 35 חיפה 35709

טל. 04-334781, 04-334780

שחף מחשבים

תעשיה וניהול

לקיבוץ מסדה

קבלו ברכה חמה

ליובל ה־50

משכנים וחברים לדרך

כל בית

שער הגולן

לקבוצת מסדה

חבריה ובניה

ביובלכם – יובל „חומה ומגדל"

בארץ־ישראל

שאו ברכת שכנים נאמנה

קיבוץ מעגן

לקבוצת מסדה

ביובלכם

שאו ברכות

איגוד ערים אזור טבריה

שרותי כבאות

צמח

עמק הירדן

לקיבוץ מסדה

ביובל ה־50

מיטב ברכותינו

להצלחה ושגשוג

נ. פלדמן ובנו בע"מ

חברה לציוד חקלאי וטרקטורים

חיפה, דרך יפו 137, טל' 04-520265

תל אביב, רח' יגאל אלון 121, טל' 03-250269

לקיבוץ מסדה

ברכותינו לרגל היובל

ואיחולינו להמשך שיתוף פעולה

גם בעתיד

מחלבת

נהריה שטראוס בע"מ

ביח"ר „סינוס„ לשסתומים – במסדה

מסדה בפרוס העשור השישי

מאת שמעון וייס

„כל השנים היינו תלויים במה שקורה בגבול הסמוך ומעבר לגבולות המדינה. היום נגזר מצבנו ממה שקורה בתוך המדינה, ממעשינו ומצורת ההתנהגות שלנו", אומר שלמה קורדאק, מזכיר קבוצת מסדה.

לדעתו, המשק נמצא על פרשת דרכים ועליו להחליט לאן פניו מועדות. „יש קשיים חברתיים", אומר שלמה, אבל ממהר לציין „אנחנו נמצאים בתחילת עשייה ומאמץ גדול להוצאת העגלה מהבוץ. במסגרת זו כל מה שאנחנו עושים פוגע בכולם, אבל אין ברירה. המצב מחייב".

המאמץ מחייב הורדת רמת־החיים, מיעוט השקעות וגיוס משקי וחברתי. קשיים, מסתבר, לא הפחידו מעולם את אנשי מסדה. קרוב לשלושים שנה ישבו על הגבול, איבדו חברים ובנים, חיו במקלטים ולא נשברו. גם המשבר הכלכלי בתנועה הקיבוצית, שלא פסח על מסדה, מחייב מאמץ, ואנשי מסדה מודעים לקשיים ומוכנים לכל קרבן. „השיקולים עניינים. דברים שמובנים לכולם, מה שיכולנו אולי בעבר, איננו יכולים היום, חברים מרגישים את העול", אומר מזכיר המשק, „אבל, אנחנו לא נרתעים".

במסדה המשמעת גבוהה וכאשר מחליטים על הורדה ברמת החיים ועל קיצוצים, זה לא נשאר על הנייר.

את הנסיעות לחו"ל הפסיקו כבר לפני שנתיים. היום דנים על הקפאת לימודים. אין מדברים על שיפוץ בתים, כל ההשקעות הצרכניות מוקפאות וההשקעות היצרניות עוברות ביקורת והכול נעשה בעיצומו של תהליך חיסול העבודה השכירה במשק כאשר החברים נדרשים למלא את החלל.

כמו בעבר כך גם עתה, משוכנעים חברי מסדה שייצאו מהמשבר מחוזקים יותר. פרשת הדרכים תוביל אותם למצב, שיתמודדו טוב יותר עם הקשיים בעתיד. זו הזדמנות לחזור ליסודות התנועה הקיבוצית. ניכר שהנסיון מדבר מגרונם של אנשי מסדה.

המצב הקשה לא מקפיא את הקליטה, ובמסדה בשנת החמישים לא מזלזלים בקליטת משפחות חדשות. ארבע מהן נקלטו בשנה האחרונה. שיבת הבנים הביתה אחרי השירות בצבא אינה שונה במסדה מקיבוצים אחרים. רובם חוזרים, ויש הלוקחים שנת חופשה לפני שובם הביתה.

מה יש לכם להציע למשפחה המבקשת להיקלט? – אנחנו שואלים את חניתה כרמי, אחת מצמד המזכירים. „איכות חיים קיבוצית", היא משיבה ומוסיפה, „לא מבטיחים רמת חיים גבוהה. אנו מבטיחים איכות חיים ולדידנו זה יותר חשוב".

במסדה מודעים לפער החברתי שנוצר במשק בין דור המייסדים לדור הצעירים ואף שמדובר במשק רב־גוני באוכלוסיתו – ארבעה דורות – עדיין יש חלל חברתי בגילאי החמישים. במסדה גאים בעובדה שבצוות ההנהגה של המשק יש צעירים, בני דור הבנים.

במסגרת חגיגות שנת החמישים, שיהיו צנועות יותר בגלל המצב הכלכלי הקשה, נערכו וייערכו מספר אירועים. יוצא אלבום חגיגי, שיספר את סיפורו של המשק בחמישים שנותיו, ועד שבע השנים שקדמו לעלייה על הקרקע: ניטעו עצים בחורשת היובל ע"י משפחות הוותיקים, תשוחזר העלייה על הקרקע יחד עם קיבוץ שער־הגולן, ותיערך מסיבה משותפת עם הקיבוץ השכן. כן מתוכננים „יום הילד", ביקור ותיקי הקיבוץ אצל נשיא המדינה ויו"ר הכנסת ואירוע חגיגי מרכזי שייערך בחודש יוני הקרוב.

כיבוש הקרקע ופיתוח התעשיה

עובדות ומספרים – מן הארכיון

קבוצת מסדה התיישבה על הקרקע בעמק הירדן בשנת 1937, אחרי שבע שנות עבודה ומאבק על כיבוש עבודה עברית במושבה חדרה. קבוצת המייסדים מנתה 84 חברים וחברות, חניכי תנועת „גורדוניה" מרומניה. היישוב הוקם במסגרת חומה ומגדל על כיכר ארלוזורוב ומנה מספר צריפים ואוהלים מוקפים חומת עץ.

850 דונם קרקע הוקצו למסדה בראשונה. כיום יש למסדה 2500 דונם שלחין סביב למשק ועוד 610 דונם שטחי כותנה בעמק יזרעאל.

הקיבוץ מונה 258 חברים ומועמדים: 147 ילדים: 3 הורים: 41 חברי גרעין; 29 מתנדבים מחו"ל; 12 תושבי־חוץ וילדיהם: 12 סל"ע (סטודנטים לומדים־עובדים) ובסך־הכל 502 תושבים.

במסגרת תנועת הנוער העובד והסתדרות הצופים בערים פועל הקיבוץ בארגון גרעינים ועושה לקליטת משפחות ובודדים מהארץ ומחו"ל.

מראשיתו התמודד הקיבוץ עם בעיות בטחון ועוינות השכנים הערבים, עיבוד שטחים מפוצלים ומאבק על רכישת הקרקעות וריכוזן. גם מאורעות 1936־9, מלחמת העולם השניה ומלחמת השחרור לא פסחו על מסדה והשאירו את רישומם על חבריה.

במלחמת השחרור הופגזה מסדה על־ידי הצבא הסורי והותקפה בכוחות שריון ורגלים שבאו מכיוון ואדי אל־חמה. הסורים פרצו את מכון המים על הירמוך ואיימו על מסדה ושער־הגולן. לאחר שלושה ימי הפגזות, כאשר ברשות המשקים רובים מעטים ומעט תחמושת, פינו החברים את הקיבוצים ועברו לאפיקים ולבית־זרע. הערבים נכנסו ועשו הרס רב. כעבור שלושה ימים חזרו חברי המשק בעזרת חיילי חטיבת כרמלי וכבשו את המשקים בחזרה.

קיבוץ מסדה שוקם תוך מספר שנים ומאז הלך והתפתח בהתמדה.

מלחמת ששת הימים (1967) הרחיקה את הגבול הסורי, אולם פתחה את מלחמת ההתשה (1968־70). מסדה ספגה הפגזות רבות והילדים ישנו דרך־קבע במקלטים, מחבלים חדרו למשק והניחו מוקשים. ארבעה חברים ושני חיילי צה"ל נהרגו, וחבר איבד רגל בעלותו על מוקש.

בתקופה זו נבנו במשק מקלטים רבים ותוואי בטחון ונסללו כבישי בטחון בשדות.

החל מ־1960 הוחל בקליטת גרעינים שתרמו לביסוסה החברתי והמשקי של הקבוצה. בשנת 1974 נרכש מפעל לייצור שסתומים בשם „סינוס" המייצר בעיקר ליצוא. העמיקה ההכרה בקרב החברים שפיתוח המשק וביסוסו כמו ייצובו החברתי קשורים בפיתוח התעשיה.

לקיבוץ מסדה
בחג היובל
שאו מיטב ברכותינו
להמשך הפיתוח השגשוג והבנין
עלו והצליחו !!
אשתוי עארף
קבלן בנין ופיתוח
נצרת, 207/16
טל' 06-578066

לקיבוץ מסדה
החוגג יובל לעלייתו על הקרקע
שלוחות מיטב הברכות
כה־לחי!
שרותי גולן בע"מ
שרות למכונות להדחת כלים מלב"ם
המשרד: ראשון לציון, גרואנברג 3,
טל' 03-957913
המפעל: אריה לארוב 11
אזור התעשיה החדש ראשון לציון

לקבוצת מסדה
ברכות
ליובלכם
דפוס „אלי"
טבריה

לקיבוץ מסדה
לרגל היובל
שאו ברכת הצלחה
אתכם בפיתוח וטיפוח ענפי משק החי
פרמא (1984) בע"מ
מוצרים וטרינריים
תל אביב, עמק הברכה 5,
טל' 03-218978

לקבוצת מסדה
ברכות ליובלכם
דפוס „הגליל"
טבריה

לקיבוץ מסדה
החוגג יובל ליסודו
שלוחה ברכת הצלחה פיתוח ושגשוג
בהמשך הדרך
גל־עד זעפרני
מצבות והנצחה
טבריה, טל' 06-792219

לקבוצת מסדה
ביובלכם
שאו ברכות
אברמוב אילן
אופטומטריסט
טבריה

לקיבוץ מסדה
בחג יובלכם
שאו ברכה נאמנה להצלחה ופיתוח
ארז
יצור שקיות ניילון מודפסות וחלקות
תל־אביב, רח' סלמה 90, טל' 820043, 03-810102

לקיבוץ מסדה
שפע ברכות
לחג היובל
המשיכו בהצלחה
בדרככם
שמשון אופטיקל
טבריה רח' אילת 1
טל' 06-791519

תנובה אקספורט
למשפחת מסדה
ברכות
בחג היובל

לקיבוץ מסדה – ביובלו
שלוחות מיטב ברכותינו
זוהר אור בע"מ
סוכנות בלעדית לצפון
געש מפעלי תאורה
רחוב המוסכים צ'ק פוסט
מפרץ חיפה טל' 3־04-721321
סוכנות בלעדית „געש"
מוצרי תאורה ושיווק מוצרי חשמל
אולם תצוגה ומכירה:
מפרץ חיפה, רח' המוסכים 22

לקיבוץ מסדה
ברכות
ליובל החמישים
צוות
דנטל – דפו – וול בע"מ
ציוד וחומרים לרפואת שיניים
חיפה, רח' הרצל 40 טל' 04-663681

ל„סינוס"
ולקיבוץ מסדה
ברכות ביום חגכם
אודי מילר – ירון קניגסמן
F.H.T.I LTD.
ספקי חומרי גלם לתעשיה
תל אביב, דיזנגוף 330, טל' 446055, 03-446022

לאנשי „סינוס"
ולקיבוץ מסדה
מיטב ברכותינו ואיחולינו
ביום חגכם
פיזיון רדיוס בע"מ
מפעל לציפוי מתכות
רח' קיבוץ גלויות 73, ת"א, טל' 829167, 03-834558

לחברינו ב„סינוס"
ובקיבוץ מסדה
ברכותינו ליום חגכם
המשיכו בזו הדרך
כה לחי!
שלכם,
ד.מ. אוש רזגד בע"מ
שיווק מסננים וחלפים
לרכב, לציוד כבד ולחקלאות
חיפה, רח' עין דור 14,
טל' 04-514991

לקבוצת מסדה
ביובלכם
יובל „חומה ומגדל" בעמק הירדן
שאו ברכות
ארגון הובלה
עמק הירדן

לקבוצת מסדה
חבריה ובניה
ביובלכם
שאו ברכות
„דפוס נסים"
בלט, אופסט, חשבוניות,
הדפסת חוברות, חותמות
רח' הגליל טבריה,
טל' 06-790491

לקיבוץ מסדה
במלאת 50 שנה
לייסודכם
שאו מיטב ברכותינו
שמואל עמדם
שיווק ירקות ופירות
כפר תבור, טל' 06-766722

לקיבוץ מסדה
מיטב האיחולים
ליובל ה־50
מרוסקלל בע"מ
תל אביב, יד החרוצים 10, טל' 03-375211

לקיבוץ מסדה
ביובלכם
מיטב ברכותינו להצלחה ושגשוג
איתן סוכנויות
צרכי תפירה בסיטונות
חיפה, רח' משה אהרון 3, טל' 04-528544

לקיבוץ מסדה
החוגג יובל ליסודו
שלוחה ברכת הצלחה
ושגשוג בהמשך הדרך
כה־לחי!
א. ב. עיני
טיפול בטלפיים
קרית אתא, ת.ד. 173,
טל' 04-441030

ל„סינוס"
ולקיבוץ מסדה
שאו ברכת ידידים חמה
במלאת 50 שנה
לעלייתכם על הקרקע
שבב – מד בע"מ
אספקה טכנית
ת"א, דרך השלום 7, ת.ד. 31041
מיקוד 61310, ת"א,
טל' 5־250334, 250072

לקיבוץ מסדה
בחג היובל
שאו ברכת ידידים חמה
עלו והצליחו!
קרסניצקי נאמן בע"מ
חיפה, רח' הנמל 51, טל' 04-663654

לקיבוץ מסדה
בחגכם ה־50
שאו ברכת ידידים להמשך הצלחה פיתוח וקידום
מורן
שיווק תרופות ומלבוש רפואי
קרית ביאליק, רח' ההגנה 1,
טל' 04-721665

לקיבוץ מסדה
שפע ברכות
לחג היובל
אבידור
ציוד ושרות למרפאות שיניים
חיפה, רח' ירושלים 13, טל' 04-669418

לקיבוץ מסדה
בחגכם ה־50
שאו ברכה נאמנה
להמשך פעלכם המבורך
א. לנדאו
וצוות מעבדות ג'יג'י
תל־אביב, רח' בוגרשוב 86

לקיבוץ מסדה
ולמפעל „סינוס"
ברכות
מתפרת מירית
אוהלים ובריזנטים
בית שאן, ת.ד. 339 טל' 06-588249

לקיבוץ מסדה
שאו ברכות חמות
לרגל יובלכם
אחים קבבצי בע"מ
מפיצי סיגריות וכל מוצרי טבק
ממתקים ומוצרי מזון בסיטונות
טבריה, רח' הגליל ת.ד. 138
טל' 06-720239, 06-722155

הלוח הכללי ידיעות אחרונות דבר

לחברה מובילה בענף הרכב
דרושה
מזכירה בכירה
למנהל אגף השיווק
★ נסיון בניהול משרד וקשר עם ספקים בחו"ל.
★ הדפסה מעולה בעברית ואנגלית.
נא לפנות בכתב ל"דרורי שלומי" עבור מזכירה
רח' שורת 46 ת"א 62190
סודיות מובטחת

Programmer/Analyst
for east coast U.S.A. location.
Minimum 3 yrs experience
with Turbo Pascal, C, Basic,
Assembler on IBM PC. Must
have B.A. or B.S.c. degree.
Robert Half (03) 204711
רוברט הלף
ROBERT HALF
החברה המובילה בעולם המתמחה בהשמת כח אדם במחשבים ובחשבונאות
סודיות מובטחת

לחברה מסחרית גדולה
דרושים:
טכנאי אלקטרוניקה
בעלי נסיון במכונות להעתקת מסמכים
טכנאי אלקטרוניקה
בוגרי צבא – ה.ט.מ. למכונות להעתקת מסמכים
בפרטים לפנות מיום א'
לטל. 03 - 611321

migada
מיגדה בע"מ קרית ויצמן רחובות
migada ltd. kiryat weizmann, rehovot, israel
למפעלנו העוסק בייצור ציוד רפואי
לשימוש חד־פעמי דרוש
מנהל אחזקה
הכישורים: הנדסאי מכונות ונסיון בעבודה של 5 שנים לפחות, בעל ידע במערכות אוטומציה, נסיון בניהול אחזקה במפעל תעשייתי.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם אל „מיגדה בע"מ" ת.ד. 211, רחובות 76101, עבור „מנהל אחזקה"
סודיות מובטחת.

הכט
למסעדת הכט בכפר שמריהו
דרושים
מוכרים אניני טעם
טל. 052-78631
הכט – אצלנו גסטרונומיה היא תרבות

מלון שרתון פלאז'ה ירושלים
מעוניין
לפתוח מועדון בריאות
דרוש
משקיע ומפעיל
לפרטים נוספים נא לפנות
למשרדי ההנהלה טל' 02-228133

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

למוסד ממלכתי
דרושים
קציני מילואים
ליחידה מיוחדת העוסקת במשימות בלתי שגרתיות

אנו מציעים:
★ עבודה מעניינת בצוות צעיר ומגובש
★ תנאי שכר טובים ותנאי שירות מיוחדים
★ קביעות בעבודה
★ אפשרות לקידום

כישורים נדרשים:
★ גילאי 21-28
★ השכלה תיכונית מושלמת (עיונית או מקצועית)
★ בריאות תקינה
★ רשיון נהיגה

● המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל, יפנו בכתב לת.ד. 39351 ת"א (מיקוד – 61392) עבור ח', ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים, כולל מס' ת"ז וטלפון.

– פונים מתאימים ייענו –

למפעל תעשייתי עתיר ידע במרכז הארץ
דרושים/ות
בוגרי אוניברסיטה בצרופי חוגים:
כלכלה ומדעי המחשב
פסיכולוגיה ומדעי המחשב
מדעי התנהגות ומדעי המחשב / נתוח מערכות מידע
מינהל עסקים ונתוח מערכות מידע
כלכלה ולימודי עבודה

העבודה המוצעת הינה בתחום מערך משאבי אנוש במגוון תפקידים בהתאם לנתוני השכלה ונסיון.
מועמדים לאחר שירות צבאי, בעלי תואר ראשון ומעלה, השולטים בשפה העברית, ובעלי ידע טוב באנגלית – מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, השכלה, נסיון ומספר תעודת זהות אל ת.ד. 10773 רמת-גן.
ייענו מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל
סודיות מובטחת

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת ההתנחלות ת"ד 92 ירושלים 91820

משרה מס' ת 67 209
מחפש/ת אתגר !!!
הצטרף/י לצוות הקמה של
ביצנה
קהיליה חינוכית התישבותית

התפקידים הדרושים:

1. מנהל/ת קהיליה
תאור התפקיד – נהול חנוכי ומינהלי של כפר נוער התישבותי חנוכי לקבוצות נוער גילאי תיכון במחזורים.
כשורים דרושים:
1. השכלה אקדמאית.
2. נסיון בנהול מסגרת חינוכית (כולל צוות עובדים)
3. ידיעת השפה עברית ואנגלית.
תנאי שכר:
בדרוג עובדי הוראה בתוספת גמול נהול.

2. מרכז פדגוגי
תאור תפקיד – ארגון תכניות לימודים, נהול הפנימיה, רכוז והנחית צוות חינוכי
כישורים דרושים –
1. השכלה אקדמאית במדעי החברה או הרוח.
2. נסיון בעבודה בפנימיה.
3. נסיון בהוראה ובהדרכה.
דרוג – דרוג עובדי הוראה.

3. אם בית מרכזית.
4. מזכירה.

הערה: מגורים במקום.
מועד אחרון להגשת מועמדות: 10.4.87

---

pilat פילת
למפעל תעשייתי הפותח קו ייצור חדש
דרוש
מבקר/ת תהליך
הכישורים הדרושים:
★ הנדסאי או טכנאי כימיה.
★ לאחר שירות צבאי.
התפקיד כולל ביצוע ביקורת תהליך, דגימות ובדיקות באולם הייצור ובמעבדת ייצור.
מקום העבודה באיזור מפרץ חיפה.
נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, רח' ירושלים 24, חיפה 33131.
נא לציין על המעטפה:
"מבקר/ת תהליך" משרה מס' 2060
סודיות תשמר בקפידה

לחברת התוכנה קרטל דרושים:
תוכניתני קובול או RPG II מנוסים ב-I.BM/36
אם אתה:
בעל חשיבה יצירתית
מסודר, שיטתי
ומקצועי מאוד
אבל:
נמאס לך מהשגרה
והשיטות הישנות
אצלנו עובדים אחרת:
שיטות חדשניות
מרחב יצירתיות
מסגרת חמה ותומכת
בוא לעבוד איתנו בקרטל
בוא לעבוד ברמת גן באלבון 03-283178
בשעות אחה"צ
פרסום ביל

מנהלים בע"מ
איוש ומיון מנהלים ועובדים בכירים
באריה 12 ת"א 61046 ת"ד 4665 טל. 03-85241

למפעל תעשייתי באזור הדרום
דרוש
מנהל יצור
נהול מערך של מספר מחלקות יצור בהיקף של 200 – 100 עובדים.
המועמד מתאים יהיה מהנדס תעשיה ונהול, בסביבות גיל 30, בעל נסיון קודם בתעשיה, כושר ארגון ונהול עובדים.
מגורים – באזור באר-שבע.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665, תל-אביב 61046.
סודיות מובטחת
MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

משאבי אנוש
גיוס והערכת מנהלים בע"מ

לחברה תעשיתית בתחום האופנה המייצאת לשוק הבינלאומי
דרוש
מנהל שיווק לייצוא

תאור התפקיד:
□ פיתוח שווקים חדשים.
□ הרחבת והעמקת הקשרים הקיימים
□ תכנון אסטרטגיה שיווקית/עיסקית
□ קיום קשר עם מערכת סוכנים ענפה ועם רשתות שיווק גדולות.

הכישורים:
□ השכלה אקדמאית במינהל עסקים
□ נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בשיווק בארה"ב ובאירופה.
□ התמצאות בחוזי רישוי
□ ידיעת השפה האנגלית על בוריה הכרחית. גרמנית וצרפתית - יתרון.
□ בן 35-45.

עדיפות תנתן לבעלי נסיון בתחום האופנה או במוצרים דומים בענף הטכסטיל.
יענו רק מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת-גן 52101. סודיות מובטחת.

---

pilat פילת
למפעל תעשייתי הפותח קו ייצור חדש
דרושים
מפעילים
לאיוש צוות תפעול מכונות אוטומטיות
הכישורים הדרושים:
★ השכלה יסודית, רצוי עם רקע טכני
★ רצוי נסיון קודם בהפעלת מכונות אוטומטיות
★ לאחר שירות צבאי
★ עד גיל 35
★ כושר פיזי תקין
מקום העבודה - באזור המפרץ
המועמדים המתאימים יפנו בפירוט קורות חיים ונסיון בעבודה לפילת בע"מ, רח' ירושלים 24, חיפה 33131.
נא לציין על המעטפה:
"מפעילים" משרה מס' 1940
המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד.
סודיות תשמר בקפידה.

---

pilat פילת
למפעל תעשייתי הפותח קו ייצור חדש
דרושים
מפעילי חדר בקרה
לאיוש חדר בקרה ותפעול ציוד אוטומטי
הכישורים הדרושים:
★ השכלה טכנית, רצוי ברמת טכנאות/הנדסאות כימיה.
★ נסיון קודם בהפעלת ציוד אוטומטי וחדר בקרה, עדיף בתחום התהליכי.
★ לאחר שירות צבאי.
★ עד גיל 35.
★ כושר פיזי תקין.
מקום העבודה באזור מפרץ חיפה.
נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, רח' ירושלים 24, חיפה 33131.
נא לציין על המעטפה:
"מפעילי חדר בקרה" משרה מס' 2050
סודיות תשמר בקפידה

מעונין לפתוח קריירה בענף הפרסום?
זו ההזדמנות שלך
דרושים
אקדמאים בוגרי כלכלה או מנהל-עסקים
עליך לפנות ביום א' בין השעות 10.00 - 13.00 בלבד והבא עימך קורות חיים
החשמונאים 61, תל-אביב.
פרסום אדמון ADMON ADVERTISING

לחברת מחשבים מובילה
דרוש
איש מכירות
למערכות מיקרו מחשב מתוחכמות
יועדפו מועמדים בעלי רקע אקדמאי
לפנות לת.ד. 4844 תל-אביב 61048 עבור רוני
סודיות מובטחת

---

hp
מהנדס מכירות מחשבים מסחריים
תאור התפקיד: ★ הרחבה בלקוחות קיימים ופריצה לשווקים חדשים באזור הצפון.
★ איש מכירות מעולה, נמרץ ובעל יוזמה.
הכישורים הנדרשים: ★ נסיון מוכח במכירות.
★ הכרת שוק המחשבים באזור הצפון
★ בוגר כלכלה/מנהל עסקים/מדעי המחשב
★ הכרת מחשבי 3000 HP - יתרון

מהנדס מערכות מיקרו-פרוססורים
תאור התפקיד: לאיזור הדרכה ועבודה בסביבה שיווקית עם לקוחות החברה, בתחום בניית תוכנה, כתיבת אפליקציות והעברת ימי עיון.
הכישורים הנדרשים: נסיון של שנתיים לפחות בעבודה עם מערכות פיתוח על מיקרו מעבדים.
הכרת שפות תכנות "C", PL/M, פסקל, אסמבלרים.
הכרת מערכות הפעלה RMX, UNIX, VMS.
[illegible]
HP מחשבים. הבדידה האינטליגנטית.
HEWLETT PACKARD

לחברת בניה בתל-אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות סוג ב' או ג'
נסיון של 3 שנים לפחות
לפנות בכתב: ת.ד. 20111 ת"א 61200

אביק בתנופה - בוא תצטרף!
בתוך מפעל חזק צומחת כימיה חדשה. עכשיו גם אתה מוזמן ליצור, להתפתח ולהיות שותף בתנופת הצמיחה הגדולה של חברת אביק, יצרנית תרופות לישראל אירופה וארה"ב.
אנו זקוקים ל:

כימאי
לעבודה במעבדה אנאליטית
2 משמרות
נסיון קודם - רצוי

מבקר איכות
לעבודה מעניינת ומגוונת
רצויה השכלה פארארפואית
לעבודה ב-2 משמרות
ידע באנגלית טכנית

טכנאי כימיה
לעבודה במעבדה אנאליטית
2 משמרות
נסיון קודם בתעשיה - רצוי

אם אתה מתאים לנו ונראה לך שאנחנו מתאימים לך העלה עוד היום את קורות חייך על הכתב ושלח לאביק בע"מ, ת.ד. 2077 ר"ג 52120 עבור רחל נועם.
אביק בע"מ
הכדור בידיים שלך

אלסינט
לפיתוח פרוייקטים חדשניים של מוצרי הדמיה רפואית להטיבת ההנדסה בחיפה:

מהנדס אלקטרוניקה אנלוגי
לעבודה בנושאים אנלוגיים. בעל של 4 שנים בעבודה עם אותות נמוכים או מערכות הספק. יכולת עבודה עצמאית. השקל מעמדותו של מהנדס מתחיל בצבאי.
מס' משרה 670133

תכנת זמן אמת
לפתח תוכנת זמן אמת, עיבוד תמונות ובקרת תוכנה. בוגר מדעי המחשב. [illegible]
מס' משרה 670076

אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומס. משרה למדור גיוס ת.ד. 550 חיפה 31004 מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד
אלקטרוניקה בשרות הרפואה
פרסום שפי

מנהל מכירות
עם נסיון בהפעלת צוות המכירות בענף הומרי ביקור
לעבודה בעלת אתגר, רכב הכרחי.
הדומים נאים למתאימים.
כימאור 03-5514714 / 03-5516912.

דרושים
מסגרים מעולים
בענף מסגרות בנין
תנאים טובים למתאימים
03-348911,
03-5366119

הצטרף לנבחרת של מלון ספורט באילת.
למלון החדש
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
● בעל/ת סוג ג' לפחות בהנה"ח
● בעל/ת לפחות 3 שנות נסיון במלונאות.
● דינמי/ת ומנוסה.
למועמד/ת המתאים/ה אפשרויות קידום רבות ברשת מלונות ישרוטל.
המגורים באילת חובה.
תנאים מעולים למתאימים.
נא לפנות בכתב למר ברקאי, במשרדי ישרוטל, רחוב המרד 29 ת"א, בית התעשיינים, או בטלפון: 03-661525.
- סודיות מובטחת -
ישרוטל ניהול מלונות בע"מ
המלך שלמה · לגונה · ספורט · מס טורפז · בלו ביי

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מחשבה אחת קדימה
מזכירה
★ ניסיון בניהול משרד
★ ניסיון בעבודה במעבד תמלילים
★ ידיעה טובה של השפה האנגלית
רצוי ידע בסיסי בהנהלת חשבונות
משרה מלאה 5 ימי עבודה
נא להתקשר לטל' 03-640418 פרט ליום ו'.

סופרגז
חברה ישראלית להפצת גז בע"מ
לאגף הכספים במשרד הראשי בהרצליה
דרוש
כלכלן/ית
אפשרי ללא נסיון.
(או לקראת סיום התואר)
המועמדים מתבקשים לפנות טלפונית לגב' שרה מידן טל: 052-555595 בין השעות 13:00-16:00
סופר סופרגז

פרויקט דינמי מעניין
דרושים:
בעלי מרץ עם ידע בשטח הפרסום והמכירות
משכורת בסיס + עמלות גבוהות
טל' 03-380954

לדפוס "חידקל" דרושים
1) דפס אופסט מעולה (70×100).
2) עוזר לדפס אופסט.
3) גרפיקאי/ת מבצע/ת - עם ניסיון אפשרי לחצי משרה.
4) כתבנית מעולה לסדר צלום עם ידע באנגלית.
בדבר פרטים לפנות רחוב יד החרוצים 9 טלפון 03-379327 03-375345

פרסום אריאלי
דרוש
תקציבאי/ת בכיר/ה
תאור התפקיד:
כמו התקציבאים באריאלי.
לפנות טלפונית לדוני אריאלי 03-246233-4

מוטורולה דרום ישראל בע"מ
למפעל האלקטרוניקה בערד
דרוש
הנדסאי / טכנאי מכונות
לתחזוקת מכונות הייצור

כישורים נדרשים:
★ ידע במערכות פנאומטיות והידראוליות
★ נסיון במכניקה עדינה
★ נסיון קודם של 3 שנים בתחזוקה
רצוי במפעל אלקטרוניקה.

המעוניינים יפנו בכתב יד, תוך ציון קורות חיים ונסיון (ומספר טלפון להתקשרות) אל: מוטורולה – גיוס עובדים, רח' קרמניצקי 3 תל־אביב, מיקוד 67899 (ולציין על המעטפה: עבור "הנדסאי מכונות")
– סודיות מובטחת –

לחברה העוסקת בתקשורת בינלאומית
למחלקת הנהלת חשבונות
דרושים
מנהל חשבונות
★ סוג ד'
★ נסיון בתפעול מערכת הנה"ח ממוחשבת
★ יחסי אנוש ויכולת לעבודת צוות
★ בעל יוזמה ואחריות
גובה
★ הבנה בעקרונות הנה"ח
★ נסיון בתפעול מחשב
★ בעל יכולת שכנוע והתמדה
★ ידיעת השפה האנגלית – יתרון
למתאימים בלבד,
נא לפנות
משעה 12:00 לאיריס 03-299161
– סודיות מובטחת –

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
מכרז 19/87
שם המשרה:
אחראי לתקצוב
ביחידה לחוזי מחקר.
תאור התפקיד:
א. תקצוב החוזים בכפיפות לתנאים.
ב. פיקוח על ההוצאות ואישור ניצול התקציבי מחקר בהתאם לתנאי החוזה.
הכישורים הדרושים:
א. בעל תואר B.A לפחות בתחום רלוונטי.
ב. נסיון של 8 שנים בעבודה דומה עם נסיון ניהולי.
ג. שליטה בעברית ובאנגלית.
ד. כושר ניהול מו"מ.
ה. נסיון בשימוש במערכת ממוחשבת
הדירוג: 7 – 9 בדרוג מח"ר.
פניות בכתב בצרוף קורות חיים יש לשלוח למחלקת כוח־אדם, אוניברסיטת בן־גוריון ת.ד. 653 באר־שבע, עד לתאריך 3.4.87 עבור מכרז 19/87.

לחברה גדולה
דרוש
מנהל עבודה במחצבה
באזור תל־אביב
מועמדים בעלי נסיון, המוכנים לעבוד בשעות בלתי שגרתיות, מתבקשים להתקשר: 03-7515757 לשרון
מיום ראשון

לחברה תעשייתית בשלבי הקמה
דרוש
כימאי
לתפקיד מרכזי, בעל אתגר
הכישורים:
★ תואר ראשון
★ ידיעת השפה הגרמנית – יתרון
מקום העיסוק – אזור אשדוד
סודיות מובטחות
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 50018, ת"א 61500

שופר־סל
לסניף שד' נורדאו פינת אבן גבירול
דרושים/ות
קופאים/ות
– הכשרה תינתן במקום.
– תנאי שכר טובים.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף במקום טל' 03-445565

שופר־סל
לסניף בן־יהודה 79
דרושים
★ עובד מחלקת ירקות
★ עובד מחלקת דגים
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף במקום.
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.

לסוכנות ביטוח ברמת־גן
דרוש/ה
פקיד/ת
ביטוח למשרה מלאה
ניסיון הכרחי.
לפנות בכתב־יד לת.ד. 435 קרית־אריה פתח־תקוה.

[illegible]

לחב' הדרים מחשבים בע"מ
דרוש
מפעיל מחשב
לעבודה ביום ובמשמרות
באזור המרכז.
נסיון במחשבי S/38 ו־S/36
נא לפנות לשרגא
טלפון 430715: 03-430747.

שופר־סל
לסניף וייצמן נתניה
דרושים
★ עובד/ת מחלקת דגים
★ אחראי/ת מחלקת חלב
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף, רח' וייצמן 27, נתניה.

למערכת שבועונים בין־לאומיים
דרושים
★ מזכירה בכירה
★ עתונאים ומתרגמים
בשפות: אנגלית, צרפתית וגרמנית
★ גרפיקאים
לפרטים: טלפון 03-333650 – אסתי

דרוש
מחסנאי – איש רכש
לעבודה בחברה צעירה ודינמית
בתחום האלקטרוניקה
והתקשורת הממוחשבת
צעירים נמרצים אחראים ובעלי רכב
יתקשרו לתאום ראיון
לטל. 03-280425 03-280431 לעדנה.

למערכת שבועונים בין־לאומיים
דרושים
★ מנהלי מכירות אזוריים
★ מקדמי מכירות
תנאים מעולים למתאימים
לפרטים לפנות לאסתי
טל' 03-333650

היפרכל פ"ת
דרושים/ות
עובדי/ות
מחלקת הלבשה
– קופאים/ות
– הכשרה תינתן במקום.
– תנאי שכר משופרים.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל ההיפרכל מול בי"ח בילינסון.

לחברת יבוא
דרושה
מזכירה מחליפה
לתקופה של כ־6 חודשים,
שליטה מלאה בשפות
עברית/אנגלית + הדפסה + טלקס.
טלפון: 03-7515566

למפעל כימיקלים
בתחום חומרי הניקוי
דרוש
טכנאי כימיה
או
הנדסאי כימיה
בעל נסיון
לפרטים נא לפנות בין השעות 8.00 – 13.00
לאבי טל. 03-9231606.

מנהל מכירות
רצוי מהנדס/הנדסאי בנין בשטח
הבידוד והאיטום, בעל קשרים עם
אדריכלים וקבלנים
דרוש למפעל פרטי גדול בחולון
מועמד מתאים מתבקש לכתוב בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 2905 תל־אביב 61028
– סודיות מובטחת –

דרושה
פקידה כתבנית
לאחר שרות צבאי
ליום עבודה מלא
משעה 10.00־18.00
לפנות בכתב ולציין קורות חיים
לת.ד. 109, ת"א 61000
לעוזי טל' 212243

דרושים
מדריכי ידיעת הארץ
לחופשת הפסח
בוגרי בתי ספר שדה / מדריכים מוסמכים
וחובשים קרביים המעוניינים להשתתף
בהדרכת טיולים
יפנו טלפונית: 03-320321 03-312930
בשעות 15.00־20.00, לגבי.

למשרד רואי חשבון גדול בת"א
דרושה
קלדנית
בעלת נסיון במאזנית
ו/או פרות
לעבודה במשרה מלאה
להתקשר 03-664561
לאתי/יונה.

לבית־אבות בת"א
(הכולל מחלקה סיעודית)
דרושה
אחות אחראית
מוסמכת ובעלת
נסיון
לפנות בכתב
למנהל המנגנון
לת.ד. 33159 ת"א

מזכירה
דרושה לחברת יבוא
והפצת אביזרי אופנה
03-725013
03-421765

לתקרון
באזור התעשייה
חולון
דרושים
★ הנדסאי בניין
★ מסגר
★ נהג
עם רשיון ג'
★ שליח
על וספה
03-808933–4
03-803321
החל מיום א'

. דרוש
מסגר
בעל ידע טכני כללי
לעבודה אחראית +
רשיון נהיגה
טל' 268202/3

לאפי שילוט
חוצות מואר
דרושים
1) עוזר/ת למנהלת שיווק
2) מקדמי מכירות
רצוי נסיון ורכב
טל' 03-701627,
03-7515781

[illegible]
מזכירה בכירה
לעבודה עצמאית ואחראית.
שעות עבודה 9.00־17.00
יום שישי עד 13.00
טל' 03-202990

דרושים
פחחים
מכל הסוגים
טלפון
5512666,
5513311
לבקש את נסים

דרושים/ות
מורים להנה"ח
להוראה חלקית
בשעות בוקר/ערב
בגוש דן.
לפנות: 03-243428
03-228545

דרוש
מנהל
אדמיניסטרטיבי
בעל נסיון
לבית אבות
אקסקלוסיבי
שעומדים להפעיל
במרכז רמת־גן
טלפונים: 748968,
778931, 5741571.

למשרד אדריכלים
בתל־אביב דרוש/ה
אדריכל/ית
עם נסיון
בתכנון ערים.
טלפון
03-5101390

רשת תורה ומלאכה
לשנת הלימודים תשמ"ח
דרושים במחוז ת"א
1. מנהל בית ספר תיכון מקצועי
2. סגן מנהל בית ספר תעשייתי
3. רכז חברתי
מועמדים בעלי רשיון הוראה
ונסיון חינוכי מתאים יפנו בכתב
לת.ד. 51033 תל־אביב.
יהלום

UNIVERSAL ACADEMIC תרגום אקדמי
TRANSLATIONS LTD. אוניברסלי בע"מ
דרושים:
מזכירה
★ ידיעת קלדנות על מעבד תמלילים.
★ נסיון במזכירות כללית.
קלדניות
★ ידיעת קלדנות עברית או אנגלית
★ עבודה בחולון או באזור השפלה
גרפיקאי/ת
★ בעל/ת נסיון של שנתיים לפחות.
המשרות הן משרות מלאות או חלקיות.
לפנות בכתב ת.ד. 2593 חולון
מיקוד 58125 או טלפון 852141.

כצט
CTS
למחלקה הרפואית
דרוש/ה
עובד/ת בכיר/ה
לתפקיד מנהלן ומתאם
OFFICE MANAGER AND SALES ADMINISTRATION
★ ידיעת אנגלית/עברית על בוריין – חובה.
★ נסיון מוכח
נא לפנות בכתב־יד בפירוט קורות חיים לדינה ת.ד. 10 ת"א 61000
כ.צ.ט. בע"מ כימיקלים וציוד טכני
בשירות הציבור מאז 1921

תיכון מקיף ממלכתי פרקאוף אור־יהודה
לרגל התרחבות ביה"ס דרושים
מורים לשנה"ל תשמ"ח
לחט"ב: מתמטיקה, אנגלית, ספרות ולשון, תנ"ך ותושב"ע, תולדות עם ישראל, חנ"ג בנים, ציור ופלסטיקה.
לחט"ע: מחשבים, פיזיקה, חשמל, אלקטרוניקה, פלסטיקה, אופנה, חנ"ג בנים, מזכירות, כימיה.
טלפון ביה"ס 03-717469, 03-358663.

תיכון מקיף ממ"ד רוגוזין אור־יהודה
לשנה"ל תשמ"ח דרושים
מורים למקצועות:
מתמטיקה, ספורט בנות, מכניקה ושרטוט, ביולוגיה, חשמל, אנגלית.
– מנהלן
– איש תחזוקה
טלפון ביה"ס: 359858, 03-356045

למחלקת החינוך במועצה מקומית אור־יהודה
דרושה
אחראית על פעוטון
בשיתוף הורים
הכישורים הנדרשים: גננת בכירה
רצוי בוגרת תוכנית שוורץ.
לפנות ליהודית טל. 03-348403.

למושב נאות הכיכר
דרושה
גננת
לטרום חובה וחובה
רצוי רווקה
לשנת הלימודים תשמ"ח
טלפון 057-950760 בשעות הערב.

לחברה לניהול פרויקטים בתל־אביב
דרוש
מהנדס מכונות
לפיקוח על עבודות אלקטרו־מיכניות
דהיינו: מיזוג אויר, עבודות חשמל
ואינסטלציה סניטארית
נא לפנות בכתב יד
לת.ד. 21206 תל־אביב

דרוש
איש מכירות
לחברה להפצת ציוד לתעשיה
יוצא צבא ובעל השכלה תיכונית.
לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים
לת.ד. 5267 תל־אביב (עבור מכירות)

למפעל קפיצי נורדיה דרוש
כרסם־חרט
עם נטיה לבנית מבלטים
053-345844 053-345845 לפנות לנסים

למשרד נסיעות בנוה־אביבים
דרושה
טלפנית/פקידה
★ אחרי צבא
★ בוגרת תיכון
★ ידיעת אנגלית הכרחית
– שעות עבודה מפוצלות –
לפנות טל. 03-423943
03-426196-7 לתמי

לאלבס אוריגינל
מיזוג אויר לרכב
דרושות
דיילות שרות
לטיפול בלקוחותינו
על המועמדות להיות בעלות השכלה תיכונית
הופעה נאה ותקשורת בין־אישית טובה, רשיון
נהיגה ונסיון בנהיגה – חובה. העבודה בשתי משמרות.
נא לפנות לטלפון 03-491112

לאודגד
תעשיות טקסטיל בע"מ
דרושים
מייסטרים
בעלי נסיון למכונות
אריגה וזלצר
העבודה במשמרות.
טלפון 03-9224915 לפנות ליצחק

דרוש
מנהל תפעול
למרכז הפצה למוצרי כתיבה
דרישות התפקיד:
– כושר אירגון
– יחסי אנוש מעולים
– נסיון 5 שנים בארגון מערך הזמנות והפצה
– גיל 30–40
נא לטלפן מיום א' 03-5400054

שילנה
חברה ישראלית לשילוח בינלאומי בע"מ
דרושים
בת"א
1. מבקר/ת מסמכים
בעל/ת נסיון ובעל/ת תעודת "פקיד רישוי"
2. פקיד/ת יבוא
רצוי בעל/ת נסיון
3. מזכירה אנגלית/עברית
בעלת נסיון. נסיון בהפעלת טלקס.
טלפון: 03-430333

בנתב"ג
1. מרכזנית
בעלת נסיון
2. פקיד/ה
לאחר שרות צבאי, בעל/ת תעודת בגרות
טלפון: 03-9712233.
החברה המובילה בישראל לשילוח בינלאומי

לאבי
חגורות
דרושים
תופרים/ות
בעלי ניסיון
בענף העור
03-772553
03-740798

לחברת יבוא, ייצור ושיווק
מקדמת מכירות
דינמית ונאה.
נסיון קודם חובה.
רצוי ידע בשפה האנגלית
לראיון – טלפון: 03-379588.

לכל־בו דיזנגוף
של
המשביר לצרכן
דרושות
מוכרות וקופאיות
נא לפנות למשרדי הכל־בו
בדיזנגוף סנטר.

למוסד פיננסי גדול בתל־אביב
דרושה
מזכירה
לעבודה במשמרת אחה"צ.
הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית ומעלה.
★ שליטה טובה בשפה האנגלית.
★ ידע בהדפסה בעברית/אנגלית.
★ נסיון קודם של שנתיים לפחות.
המעוניינות תפנינה בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23032, ת"א
מיקוד: 61230 עבור – "מס' 401".
– סודיות מובטחת –

לחברה בענף הבניה
באזור המרכז
דרושים
★ מחליקי מדה
★ טייחים
בעלי יכולת החלקה טובה
★ מחליקי בטקל
נא להתקשר: 052-540429

שופר־סל
לסניף רמת־אביב
רח' ברזיל 15
דרושים
★ סדרני/ות סחורה
★ עובד/ת מחלקת חלב
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף במקום.
אוטובוסים: 24, 27, 45, 49.

אק"ם
אם
★ אתה בטוח אתגר, מוכן לעבוד קשה להתעקש ולהצליח.
★ אתה מסוגל למלא תפקיד [illegible]
★ אתה אוהב אק"ם בתקופת לפרויקט מיוחד
[illegible]
[illegible]
עובדים מצטיינים במשרה מלאה
[illegible]
[illegible]

אוניברסיטת בר־אילן
מודיעה על משרה פנויה של
מנהל המחלקה ליחסי צבור
מכרז 8/86
הכישורים הדרושים:
★ השכלה אקדמית
★ שליטה מעולה בשפת עברית ואנגלית, ידיעת שפות נוספות – יתרון
★ כושר ארגון, ניהול והנעה ברמה גבוהה
★ נסיון ויכולת נאותה ביצירת קשרים בארץ ובחו"ל
★ בעל ידע ונסיון בתחומי התקשורת השונים
★ בעל נסיון מוכח ביזום, ארגון ובצוע של ארועים, כנסים וכדומה.
תנאי השכר יקבעו בהתאם לכישורים ולנהלים באוניברסיטה.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים, תעודות, המלצות ומס' המכרז אל:
מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בר־אילן, ר"ג

משוחררי צבא המעוניינים
לחסוך כסף בשנת הלימודים הבאה
קיבוץ להבות הבשן מציע:
עבודה למספר חודשים בתשלום בתנאי סטודנטים כולל מגורים בקיבוץ.
טל. 06-952245 06-952294
בשעות היום

מנהל מכירות למוצרי בנין
דרוש
למערב אפריקה
יועדפו בעלי הכישורים הבאים:
★ נסיון במכירות לארכיטקטים, קבלנים וכו'
★ שליטה בשפה האנגלית
★ נסיון בפיקוח וביצוע עבודות קבלניות.
לפנות בפירוט נסיון וקורות חיים עם ציון מס' טלפון לת.ד. 3151 הרצליה ב' 46130 עבור "בניף"

אשטרואוניקס
דרושים:
מהנדס אלקטרוניקה אנלוגי
(משרה 112)
★ נסיון באותות חוזי, מגברי הסיה ומשקים.
★ נסיון בתחום אלקטרוניקה צבאית – יתרון
★ נסיון בפיתוח 3 שנים לפחות
מהנדס אלקטרוניקה
(משרה 113)
לפיתוח מערכות סיפרתיות
★ נסיון קודם של 5 שנים בפיתוח בתחום הסיפרתי.
★ נסיון במערכות צבאיות – יתרון
★ נסיון בכתיבת מיפרטים והצעות טכניות – יתרון.
למשרות הנ"ל ידיעת האנגלית חובה.
המשרות המוצעות מתאימות לגברים ונשים כאחד ● 5 ימי עבודה
תנאים נאותים למועמדים המתאימים
לפנות לאשטרואוניקס, אגף הארגון, רח' הירקון 23 בני ברק
ת.ד. 822 מיקוד: 51261
או טלפונית: 03-784212

בר־לוי מיזוג אויר לרכב
למפעלנו בהרצליה דרושה
פקידה
★ בעלת השכלה תיכונית
★ צעירה, דינמית ואחראית
★ תקשורת בין־אישית טובה
★ בעלת הופעה נאה
– משרה מלאה –
לקביעת ראיון להתקשר
052-553777, 052-552832

למשרד רואי חשבון גדול
דרושה
עובדת להגהות
בעברית ואנגלית
יועדפו בעלות נסיון בהגהות של דו"חות כספיים
מועמדות יפנו לתאום ראיון
03-664561 להניה.

למשרד עו"ד העוסק
בתחום האזרחי
דרוש
עורך דין
ליום עבודה מלא ורצוף
עו"ד רייסמן טל. 03-283757

هكذا من الأصل

יחידת האבטחה בגבול ישראל־מצרים

דרושים

בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני

שכר: עד 1,400 ש"ח לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים.

הכישורים הדרושים:
★ לוחמים ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי).
★ בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יחוייבו בעדשות מגע רכות) ★ עד גיל 27 ★ עבר ללא דופי ★ בוגרי 12 שנות לימוד ★ דוברי השפה האנגלית (ערבית-יתרון).

הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס.

ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, ברח' בן־יהודה 77, תל־אביב, קומה ג', בימים ראשון ושלישי (29,31.3.87), בין השעות 9.00-13.00.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ו־3 תמונות.

נסיון זה לא הכל. חשוב גם מהירות, דיוק ומיומנות.

אחלה ביצועיסט/ית שבעולם

לפרסום שירה, מאיר & שקולניק, 03-222461 (למלכה)

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צריכים לנהוג על פי החוק.

למרכז ספורט גדול באזור חולון
דרושים:
★ גנן
עם נסיון בלבד
★ רכזת
תרבות וחוגים
לשעות אחה"צ והערב נסיון קודם חובה עדיפות לאקדמאית
טלפון: 5561145/6

שילנה
חברה ישראלית לשילוח בינלאומי בע"מ
לחברה ישראלית לשילוח בינלאומי בע"מ
דרוש
לסניפנו בנתב"ג
מנהל
★ נסיון מוכח בניהול
★ רצוי נסיון בעמילות מכס ו/או שילוח בינלאומי
★ גיל: 30—45
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 20099 ת"א מיקוד 61200 עבור א. יחיאלי – אישי
סודיות מובטחת
החברה המובילה בישראל לשילוח בינלאומי

לחברת השקעות גדולה
דרוש/ה
בוגר/ת כלכלה
או מינהל עסקים
לעבודה בהתמחות בתחום שוק ההון.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים לת.ד. 29223 ת"א מיקוד 65252 עבור מס' 18

מלונות דן
למלון דן פנורמה תל־אביב
דרושים/ות
טבחים/ות
מלצרים/ות
חדרנים/ות
חשמלאים/ות
מתאימים/ות יפנו למח' כ"א רח' קויפמן 10 ת"א. בין השעות 10.00 – 15.00.

בבת־ים
דרושים
עובדי ייצור
למפעל לעבודות אלומיניום – תריסים
5519715 מיום ראשון

ליקב ראשל"צ
דרוש
שליח
★ בחור צעיר לאחר שרות צבאי מלא.
★ בעל רשיון נהיגה בוספה.
טלפון: 03-942021 החל מיום א'.

דרושים/ות
לביה"ס לאופנה בת"א
מעצבי אופנה
תדמיות
מורות לתפירה
להוראה חלקית בשעות בוקר/ערב לפי בחירה
לפנות 03-243428 03-228545

לרימון טיולים בע"מ
דרוש/ה
1. פקיד/ת הזמנות
עם נסיון.
לטיולים מאורגנים ו־F.I.T.
2. פקידה
לעבודות משרד כלליות
ידע בהדפסה חובה.
(נסיון במעבד תמלילים יתרון)
לפנות לטלפון: 03-5102333.

פידע
לחברה צעירה ודינמית
דרושים:
מתכנן/ת קובול
יישומים מסחריים
אקדמאי, נסיון של שנתיים לפחות
אחראי SYSTEM
V.M.S VAX
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, נסיון וטלפון לת.ד. 1214 61012
– סודיות מובטחת –

לחברה מסחרית גדולה
דרוש:
כלכלן
★ צעיר בעל תואר בכלכלה או במינהל עסקים.
★ נסיון מעשי של לפחות 3 שנים בחברה מסחרית.
★ ידע בהנה"ח, מס הכנסה ומע"מ.
על המעונינים לפנות לת.ד. 1049 ת"א 61009, עבור "כלכלן"
– סודיות מובטחת –

לפרסום מי־טל בתל־אביב דרושים
גרפיקאים – מתכננים
גרפיקאים – מבצעים
נסחים – רעיונאים
על המועמדים להיות בעלי נסיון של 3 שנים לפחות בענף הפרסום. לפנות לטל. 03-281188 לדבורה

מלון לרום קלאב הוטל טבריה
בונוס 5 כוכבים לקופאי קבלה
עם נסיון מלונאי מוכח
• בוגרי צבא • דוברי שפות
• נחמדים בכל השפות • חוזה עבודה לשנה
– המלון ישכן את עובדיו בטבריה –
לקביעת ראיון, נא לפנות בטלפון 791868 06-791887 לאריה או לרותי.

מלון לרום קלאב הוטל טבריה
בונוס 5 כוכבים למלצריות צעירות
שאוהבות לעבוד ויודעות לחייך
• בוגרות צבא • דוברות אנגלית
• נחמדות בכל השפות • חוזה עבודה לשנה
– המלון ישכן את עובדיו בטבריה –
לקביעת ראיון, נא לפנות בטלפון 06-791868, לרותי במחלקת כח־אדם.

מכון אדם
יועצים לכח־אדם
עבור חברת בנייה גדולה באזור המרכז
ד ר ו ש :
מנהל פיתוח ויזום פרוייקטים
על המועמד לשלוט בתחומים הבאים:
★ הכרת הנדל"ן באזור המרכז.
★ הכרת תהליכי רישוי ובנין ערים באזור המרכז.
★ התמצאות בענף הבנייה מבחינת עלויות ביצוע.
★ הכרת מחירי שוק דירות, מסחרי ומשרדי.
★ בעל יכולת הכנת ניתוחי כדאיות מפורטים.
המועמד המתאים ישתלב בתפקיד בכיר בחברה מבוססת ומתפתחת.
על המועמדים לפנות בכתב בפירוט קורות חיים ונסיון למכון אדם, רחוב פינסקר 12 תל־אביב 63421
סודיות מובטחת

לצה"ל דרושים
א. באזור ת"א
1) פיסיקאי / אופטיקאי בכיר
לניהול צוות מחקר ופיתוח בתחומי האופטיקה, ההנדסה האופטית והאלקטרואופטיקה. הכישורים הנדרשים:
• 5 שנות נסיון בעבודה מעשית
• תואר שני (רצוי)
• יכולת ניהול צוות מקצועי ברמה גבוהה.
2) איש מכניקה מנוסה
בעל נסיון של 5 שנים לפחות.
עם ידע מעשי ותיאורטי בתחומים הבאים: מסגרות, פחחות רכב, הידראוליקה לעבודה מכונית וכללי שגרתית.
3) אחראי מטבח גדול
(נגד תזונה בכיר)
הכשורים הנדרשים:
• שלב 9 במקצוע טבח (רצוי בוגר קורס נגדי תזונה)
• כושר להפעלת צוות גדול.
• ידע בבישול ותזונה.
• השכלה: 10 שנות לימוד.
נא לפנות בכתב
לדי"צ 02470 צה"ל קצין שלישות
ב. אקדמאים לעבודת מחקר עם אתגר
הכישורים הדרושים:
• תואר אקדמאי בתחום למנהל התיכון, כלכלה, גיאוגרפיה, מדעי המדינה.
• עדיפות לקצינים במילואים ולבעלי שליטה בשפות ערבית, צרפתית, אנגלית.
המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ופרטים אישיים לד.צ. 01206 (עבור ב.ס.) צה"ל.
מועמדים מתאימים יוזמנו לראיונות
★ ★ ★

למפעל עתיר ידע במרכז הארץ
דרושים/ות

משרה מס' 1430:
מהנדס/ת הנדסאי/ת כימיה:
– בעלי ידע ונסיון בחומרים מרוכבים, ו או ציפויים, שליטה בשפה האנגלית, נסיון של שנתיים לפחות.

משרה מס' 1431:
מהנדסי תעשיה וניהול:
– בתחומים הבאים:
★ מערכות ענ"א וניב"מ, הנסת ציוד מחשבי ותקשורת.
★ תכנון ובקרת ייצור, מחסנים אוטומטיים.
★ תכנון ייצור חישובי עומס וכו'.
★ פיתוח מערכות מחשב מקומיות, רצוי ניסיון במערכות C.E.D ו/או A.S.
★ לווי ובקרת פרוייקט מרכזי ועתיר ידע, עדיפות לבעלי נסיון בלווי פרוייקטים גדולי בתעשיה.

משרה מס' 1432:
מהנדס/ת תו"נ/כלכלן/ים:
★ מעקב תקציבי, פרוייקט, הצעת מחיר ובניית כדאיות. נסיון של 2 שנים בתעשיה הכרחי.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים השכלה, ניסיון, ומספר תעודת זהות אל ת.ד. 583 ב"ש 49106 (נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).
מועמדים מתאימים יענו
סודיות מובטחת

יוניתורס unitours ISRAEL LTD.
למחפשי אתגר – תנאי עבודה טובים. הצטרפו ל"יוניתורס", חברה מובילה בתיירות.
דרושים/ות:
מפעיל/ה תיירות
TOUR OPERATOR
★ למחלקת קבוצות, תיירות נכנסת. נסיון קודם הכרחי.
★ למחלקת F.I.T. תיירות נכנסת. נסיון קודם הכרחי.
מנהלת חשבונות
★ מנהל/ת חשבונות סוג 2 לבדיקת חשבונות ספקים. נסיון קודם בענף התיירות.
נא לפנות ליוניתורס ישראל בע"מ, טלפון 03-246261

לחברה מסחרית גדולה במרכז הארץ העוסקת בשיווק מזון
דרושים
איש מכירות
לקידום מכירות ואיסוף הזמנות לסניפי רשתות וגורמי שוק אחרים
בעל נסיון בתפקיד דומה
רצוי בשוק המזון
בקי בעבודה עם רשתות השיווק.
יפעל כעובד שכיר מטעם החברה.
לפנות בכתב יד לת.ד. 1789 חולון 58117
מחלק סחורה
בעל רשיון נהיגה ג'
נמרץ ובעל נכונות
לעבודה מאומצת
יועדף בעל נסיון
בחלוקה לרשתות שיווק
לפנות טלפון 03-803216.

הנדסת התפלה לישראל (תהליך זרחין) בע"מ
איזור התעשיה הרצליה
ד ר ו ש י ם
מהנדס מכונות
לתכנון מתקני התפלה
נסיון של כ־5 שנים בתעשיה כימית בהפעול מתקנים ו, או בתכנון (צנרת, מיכשור ובקרה, תכנון מכני)
מהנדס מכונות/אוירונאוטיקה
עם התמחות בתכנון מדחסים, נסיון של 3 עד 8 שנים
מנהל רכש
מהנדס מכונות, ייצור, נסיון בניהול רכש ממוחשב של 5 עד 10 שנים בארץ ובחו"ל ובניהול צוותי קניינים
5 ימי עבודה בשבוע
לפנות בכתב בפרוט נסיון קודם בעבודה ת.ד. 18041 תל־אביב מ. 61160

U-MAN®
עבור אחד מלקוחותינו מפעל בענף המזון
דרוש
מפקח מכירות
איזור המרכז
בעל נסיון מוכח במכירות (רצוי בענף המזון) לתפקיד אחראי, מעניין ובעל אתגר הכולל פיקוח על מחלקים עצמאיים, קידום מכירות וקשר עם לקוחות החברה. יכולת מנהיגות, חוש מסחרי מפותח, כושר מעולה ביחסי אנוש ורכב – הכרחיים. שכר ותנאים טובים למתאים.
לפנות לעמליה – 03-297741
משרה 450.
סודיות תשמר בקפידה

למשרד נסיעות ותיירות
דרושים:
פקיד/ת מכירות
לתיירות יוצאת
עם נסיון ואמביציה
TOUR OPERATOR
לתיירות נכנסת
עם נסיון
★ ★ ★
תחילת עבודה מיידית.
לפרטים 03-297353 לסימה.

המועצה המקומית גני־תקוה
מכרז 4/87
המועצה המקומית גני־תקוה מכריזה על משרה פנויה:
תאור המשרה:
גזבר המועצה
במשרה מלאה.
תיאור התפקיד:
אחריות וטיפול בנושא כספים, תקציב, חשבונאות ומשק.
הכשורים הדרושים:
1) התמצאות בתחומי הטיפול הנ"ל
2) ידיעת השפה העברית על בוריה.
3) בעל יכולת מרם עם מוסדות, משרדי ממשלה ויחידים.
4) יועדף בעל השכלה אקדמאית בתחום הכלכלה, מנהל עסקים או ראיית חשבון ובעל נסיון בשטח המוניציפאלי
תנאי השכר: בהתאם למקובל בשלטון המקומי ובהתחשב בנתוני המועמד.
המעוניינים לאייש משרה זו, שעליהם למלא שאלונים במזכירות המועצה עד יום רביעי 8.4.1987, טלפון 351010 – 354733.

לחברה מתפתחת ודינמית למתן שירותים רפואיים באיזור תל־אביב
דרושים
אחים/אחיות
בעלי הסמכה עם רקע קרדיולוגי או טיפול נמרץ
אחים/אחיות מוסמכים
תנאי שכר טובים למתאימים
לקביעת ראיון, נא להתקשר: מיום א' בין השעות 08:30–14:00 03-419281 שלוחה 273

למכון אדם בתל־אביב
דרושות:
בוחנות
פסיכוטכניות לבדיקת קהלים והפורום.
נא להתקשר לטל. 03-294506 03-298892

למפעל לייצור מבני פלדה
דרוש
מנהל ייצור
בעל נסיון וידע בעבודות מסגרות
ת.ד. 17183 תל־אביב
סודיות מובטחת

לחברתנו
ראדא – תעשיות אלקטרוניות
דרושים
מהנדסי מערכות / מרכזי פרוייקט לפיתוח מערכות משובצות מחשב.
כישורים נדרשים:
★ מהנדס אלקטרוניקה/מחשבים.
★ נסיון 4–6 שנים.
★ שנתיים נסיון מוכח במערכות משובצות מחשב.
★ עדיפות לבעלי נסיון בעבודה על מחשבי HP.
לקביעת ראיון נא לפנות לטל. 052-555492 לדבורה או 06-586715 לאתי או בכתב ת.ד. 54 בית־שאן מיקוד 10900.

לבית מסחר לתרופות
דרוש ה
★ **רוקח/ת אחראי/ת**
טלפון: 03-373453 03-379606

לדפוס 1/4 ו־1/8 המתרחב
דרושים:
★ דפס 1/8
★ מונטז'ר/ית
★ פקידה כללית
עם נסיון
לראיון: 03-256037 מיום ראשון.

אורט ישראל המערכת ללימודי מבוגרים
דרושה
פקידה
טובה ובעלת מוטיבציה ורצון – לעבודה בת"א. בעלת ידע בהנה"ח.
השכלה:
בגרות, אוניברסיטאית.
לפרטים נא לפנות לטל. 03-234332 03-234507

למושב פצאל בבקעת־הירדן
דרוש
מנהל בית אריזה
לירקות ופירות
הדרישות:
• נסיון מוכח בעבודה בסוג זה
• כשר ניהול ארגון צוות עובדים.
• נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות
• מגורים במקום
[illegible]

אוניברסיטת תל־אביב
ד ר ו ש / ה
גרפיקאי/ת
במשרה מלאה
לעיצוב חומרי למידה לתוכנית לימודים במדעים לבתי ספר יסודיים.
יועדפו בעלי ניסיון, המלצות ותיק עבודה אישי.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לרות מרום ביה"ס לחינוך אוניברסיטת ת"א ת.ד. 39040 מיקוד 69978

המועצה המקומית גני־תקוה
דרושים/ות
למחלקה לשרותים חברתיים דחשים:
1. עו"ס כוללני
(רצוי עם נסיון בטיפול משפחתי וייעוץ נישואין).
2. עו"ס כוללני.
הכישורים הדרושים: בוגר/ת עבודה סוציאלית. פרטים נוספים במחלקה חברתיים, רח' העמקים 49 גני־תקוה, טלפון – 03-354020

לבולט בע"מ
דרושים
מפיצים
על בסיס עצמאי
(אפשרי כעיסוק נוסף)
להפצת משקלים אלקטרוניים לתעשיה, חקלאות, ולמסחר
לאזורים: צפון חיפה והקריות באר־שבע המרכז טלפון: 03-7515186

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צריכים לנהוג על פי החוק.

למפעל עתיר ידע במרכז הארץ
ד ר ו ש י ם / ו ת

משרה מס' 1433: **מהנדס/ת איכות: –**
בעל/ת רקע ונסיון מעשי בתחום ייצור חלקים, חלקי עיבוד שבבי וחלקי פח. רצוי רקע בתחום הביקורת ובדיקות אל הרס.

משרה מס' 1434: **מהנדס/ת מכונות: –**
בעל/ת רקע ונסיון בייצור העופתי של חלקי גוף ומנוע להכנת מערכי ביקורת בעברית ואנגלית.
– ניסיון של שנתיים לפחות ושליטה טובה בעברית ואנגלית טכנית הכרחיים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה ניסיון, ומספר תעודת זהות אל ת.ד. 19115 מיקוד 61190 (נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת)

מועמדים מתאימים יענו
סודיות מובטחת

דרוש
מנהל מפעל
PLANT MANAGER
בשטח הפלסטיק
המפעל מעסיק כ־100 עובדים
הכישורים הדרושים:
★ **מהנדס מכונות**
ו/או חומרים ו/או ייצור
★ נסיון קודם בניהול
★ שליטה מלאה באנגלית
תנתן עדיפות למועמד המתגורר דרומה מתל־אביב
מועמדים מתאימים יפנו בצירוף קורות חיים מלאים לת.ד. 11929 תל־אביב 61116 עבור "מנהל מפעל"
סודיות מוחלטת מובטחת

מנהל מכירות
למוצרי בנין
דרוש
למערב אפריקה
יועדפו בעלי הכישורים הבאים:
★ נסיון במכירות לארכיטקטים, קבלנים וכו'
★ שליטה בשפה האנגלית
★ נסיון בפיקוח וביצוע עבודות קבלניות.
לפנות בפירוט נסיון וקורות חיים עם ציון מס' טלפון לת.ד. 3151 הרצליה ב' 46130 עבור "בניין"

דרושה
מזכירה
שפת אם אנגלית הדפסה עברית/אנגלית על מעבד תמלילים כולל הפעלת טלקס ופקסימיליה
לפנות לח"ב קומפטרייד מחשבים טל. 03-292537-8-9

כפר המכביה
מלון, מרכז קונגרסים וספורט
דרושים
★ למחלקת מזון ומשקאות
מלצרים/יות
מנוסים לעבודה בחדר אוכל, אירועים ולובי/קפיטריה.
ברמנים
לפנות לטל' 03-715796
ציקרים/יות
לפנות 03-715721
★ למחלקת משק בית
חדרניות
בעלות נסיון
לפנות לטלפון 03-715796
★ למרכז קונגרסים ואירועים:
מזכירה
אחה"צ כולל יום שישי בבוקר בעלת הופעה נאה, בקיאות בהדפסה וקבלת קהל.
לפנות לטל' 03-715703

למפעל לציוד רפואי בת"א דרוש:
איש תחזוקה
★ ידע במכניקה וחשמל חובה
★ למתאים תנאים טובים
★ ★ ★
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 1796 ר"ג 52117

למוסד ממלכתי גדול בתל־אביב
ד ר ו ש י ם
מהנדסים + הנדסאים + דיפלומה
לתפקידים בתחום הרכש
בעלי השכלה בתחומים:
מכונות תעשיה וניהול אלקטרוניקה.
דרישות התפקיד:
בעל תואר מהנדס או הנדסאי לאחר שרות בצה"ל
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים,
לת.ד. 7093 ת"א עבור מס' 540 מיקוד 61086.
רק פונים מתאימים יענו

בר־לוי מיזוג אויר לרכב
למפעלנו בהרצליה דרושה
פקידה
★ בעלת השכלה תיכונית
★ צעירה, דינמית ואחראית
★ תקשורת בין־אישית טובה
★ בעלת הופעה נאה
– משרה מלאה –
לקביעת ראיון להתקשר 052-552832, 052-553777

הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול

דרושים לשנת הלימודים תשמ"ח

מורים במקצועות:
* מתמטיקה * מחשבים * פיסיקה * אנגלית
* ביולוגיה * גאוגרפיה * אלקטרוניקה *
מיחשוב ובקרה * הסטוריה/אזרחות

* **מדריכים חברתיים**
* **רכז תרבות**
* **פסיכולוג קליני**
* **עובד/ת לחדר אוכל-** העבודה במשמרות
* **מרכזנית - לחצי משרה**

נא לפנות בכתב יד להנהלת הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול מ. 47800

ד ר ו ש

רכז השקיה בטפטוף לעבודה בחו"ל

* עדיפות לבעלי נסיון בגידול גפנים.
* עדיפות לדוברי ספרדית
* תחילת העבודה - מחצית מאי.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ל"כוונת" - פיירברג 22 ת"א 63827

- סודיות מובטחת -

למשרד אדריכלים
דרוש/ה
הנדסאי/ת
עם נסיון 5 שנים לפחות,
5 ימים בשבוע
טלפון 03-239692

דרושות דחוף!!!
מטפלות למעון ילדים
בישוב קהילתי דתי קרני-שומרון
יש אפשרות למגורים בישוב לרווקות
בפרטים 052-39214 052-39336 בבית
052-921401 אתי

דרושים/ות מקדמי/ות מכירות בגוש-דן

הכישורים הדרושים:
* דינמיות ורצון להישגיות
* עדיפות לנסיון מוכח בעזרה רפואית
* מעל גיל 25
* רכב פרטי חובה!

המועמדים יעברו תהליך מיון והכשרה
משכורת: שכר בסיסי + בונוסים + החזקת רכב
משרה מלאה 5 ימים בשבוע. סודיות מובטחת
פרטים: "משאבים" טל. 03-315085
משעה 8.00-15.00, לורדה

למפעל העוסק במו"פ צבאי
ד ר ו ש י ם / ו ת

1. פיסיקאי/ת

תאור התפקיד:
ריכוז נושא מדידה ופענות במסגרת ניסויים המשלבים פעילות בין-תחומית במסגרת מו"פ.
הכישורים הדרושים:
תואר ראשון בפיסיקה (עדיפות לבעלי תואר שני).
ידע בניתות אותו / יכולת לימוד והשמה של מיכשור מדידה ורישום / בעל תפיסה מערכתית /כושר הובלת נושא והדרכת אחרים.

2. מהנדס אלקטרוניקה/ מדעי המחשב

תאור התפקיד:
תכנות ואינטגרציה של מערכות זמן אמת עבור מערכות נשק מתקדמות.
נדרש נסיון במיקרופרוססורים.

מועמדים/ות מתאימים/ות
יפנו בפרוט קורות חיים
לת.ד. 32365 ת"א מיקוד 61031.
נא לציין מספר תעודת זהות.

לחברה צבורית בענף הבניה
ד ר ו ש / ה

סגן/ית מנהל/ת כספים

(אחראי על הנהלת חשבונות בחברה)
בעל/ת נסיון עצמאי בהנהלת חשבונות של לפחות 5 שנים.

יפנו בכתב בצרוף קורות חיים נסיון ושכר מבוקש לת.ד. 20581 תל-אביב בציון עבור מח' כספים

לחבי' תעשייתית גדולה בר"ג

דרושים:

1. מנהל/ת חשבונות
(משרת מס' 104)
* סוג 2 לפחות
* נסיון מוכח בהנה"ח, לפחות שנתיים
* משרה מלאה.

2. מזכירת אגף השיווק
(משרת מס' 205)
* ידיעת עברית-אנגלית כולל הדפסה
* עיבוד תמלילים
* נסיון מוכח במזכירות, 5 שנים לפחות
* משרה מלאה — עבודה מעבר לשעות המקובלות

נא לפנות בכתב יד בציון פירוט נסיון קודם לת.ד. 1752 ר"ג 52523 (לשידית)

— סודיות מובטחת —

מנהל מצבעת טקסטיל
באזור מרכז הארץ

1. בוגר תעשיה וניהול או הנדסאי ייצור מוסמך ובעל נסיון.
2. הכרחי נסיון קודם בהפעלת צוות עובדים (כ-80 איש).
3. נסיון והכרת נושאי הייצור, נורמות פרמיות ותפ"י.
4. רצוי תושב השרון.
5. רצוי בעל נסיון בטקסטיל.

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות-חיים, לת.ד. 146 הרצליה. עבור: "מנהל מצבעה".

לחברת אמרפורד
דרוש/ה
פקיד/ת יצוא
למשרדה בתל-אביב

דרישות התפקיד:
נסיון מוכח בתהליכי היצוא,
כולל הפקת מסמכי יצוא.

נא לפנות לטל' 03-652752
ולבקש את אבי.

לחברת שיווק
מכשירי מדידה תעשייתיים
דרוש
מכשירן למכירות

* בעל מקצוע א' א'
* נסיון בענף חשמל/כימיה/חברת שיווק הקשורה לענפים הנ"ל
* ידיעה טובה בשפה האנגלית
* מגורים באזור המרכז
* שופר תנאים לאדם המתאים

— סודיות מלאה מובטחת —
לפנות בכתב יד לת.ד. 35212 ת"א 61351

לחברת נסיעות גדולה בתל-אביב

דרושים:

1. **פקידת נסיעות ל-F.I.T** בעלת ניסיון
2. **פקידת נסיעות למחלקת קבוצות** בעלת ניסיון
3. **מזכירת משרד**

בעלת ידיעות בהדפסה בעברית ובאנגלית ישימוש במלקם.

לפנות לחיים או לבני, טלפונים 03-842711-2-3

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

למושב פצאל בבקעת-הירדן
דרוש:
מציל לבריכה

הדרישות:
* תעודת מציל בתוקף
* נסיון בהפעלת מכון טיהור לבריכה
* כושר לניהול בריכה
* שעות עבודה בלתי שגרתיות

טלפונים: בשעות 08.00-13.00
02-941130, 02-941105

למטבח תעשייתי באיזור גלילות
(צומת הקאנטרי קלאב)
דרושים

* **טבח/ית אחראי/ת**
נסיון בניהול ובמטבח חלבי.
* **עוזר/ת טבח**
בעל/ת נסיון
* **עובדי נקיון**
* **עובדי חדר אוכל**

לטלפן בשעות הבוקר
03-863694

למשרד רואי-חשבון
דרושה
מנהלת משרד בעלת נסיון
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 14069
תל-אביב מיקוד 61141

לחברת פז

למתקני גלילות
דרוש/ה עובד/ת לתפקיד
מחסנאי/ פקיד-טכני/ קלדן

* מנוסה בהזנת נתונים למערכות ממוחשבות.
* מגורים בקרבת מקום.

תנאי שכר בהתאם לכישורים.
לפרטים נוספים נא להתקשר למר יעקב גרון, טל. 03-412631
סודיות מלאה מובטחת
פז חברת נפט בע"מ

לקבוצת **השמירה**

חטיבת האלקטרוניקה
לעבודה רבת-אתגר
דרושים

* **חשמלאי בנין**
לתפקיד ראשי צוותים
* **עוזרי חשמלאים וחווטים**
לעבודות צנרת וחיווט
יוצאי צבא
תושבי אזור תל-אביב, פתח-תקוה, הרצליה, נתניה וחדרה

תנאים טובים מאד למתאימים.
נא לפנות לטל. 03-708673/4

למפעל עתיר ידע במרכז הארץ
ד ר ו ש י ם

* **כרסמים/חרטים למכונות C.N.C**
• בוגר קורסים לחריטה וכירסום מוכרים ובעלי ניסיון של שנתיים לפחות.
* **טכנאי כימיה**
• טכנאי כימיה מוסמך לעבודה בחומרים מורכבים.
• נסיון קודם בתחום הנ"ל.
* **מכונאי אחזקה**
• לאחזקת מכונות לעיבוד שבבי.
• רצוי בוגרי בתי ספר מקצועיים.
* **עובד אחזקת מערכות חשמל**
• לטיפול ואחזקה של מערכות חשמל.
• דרוש חשמלאי מוסמך עם ניסיון של 3 שנים.
* **מפעילי C.N.C ומכשירנים**
• סטודנטים שנה שניה בעלי רקע מתאים.
• עבודה במשמרת שניה במשרה חלקית.
* **מזכירות בכירות**
• ניסיון של 5 שנים לפחות.
• הפסקה טובה בעברית.
• הפסקה/שליטה באנגלית - יתרון.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, נסיון, ומספר תעודת זהות אל ת.ד. 19115 ת"א מיקוד 61190.

תנאים מצויינים למתאימים
מועמדים מתאימים יענו
סודיות מובטחת

בית הוצאה כתר ירושלים
ד ר ו ש ה
מזכירה

דרישות: עבודה במשרה מלאה
הדפסה בעברית + אנגלית ידיעה טובה בשפה האנגלית.
נסיון קודם של 3 שנים לפחות השכלה על תיכונית.
לפנות למחלקת כח-אדם ת"ד 7145 ירושלים
מיקוד-91071 טל' 02-521201

לחברת איקונקו אינטרנשיונל בע"מ
יבואנים בלעדיים של שעוני SUNLORD - יפן
ו-CANDINO" שוויץ
דרוש סוכן
לאזור המרכז
רכב הכרחי
תנאים טובים למועמד המתאים
טל. 03-263424

ד ר ו ש ה
מעצבת לאולם תצוגה לרהיטים

* יעוץ ללקוחות
* עבודה קבועה באולם תצוגה של חנות מסעל
* שעות עבודה: מ-15.00 עד 20.00

פרטים בטלפון 03-9611138 03-9612171

לבית הספר החקלאי מקוה ישראל
ד ר ו ש
עובד מטבח מקצועי
במשרה מלאה
לפנות למנהל המטבח במקום טל 03-842050

לרגל הרחבה דרושים
למכללת אחוה

מורים

למכינות קדם אקדמיות
במקצועות: מתמטיקה, פיזיקה, ספרות, לשון אורחות, גאוגרפיה, וכימיה

מורים בעלי נסיון בהכנה לבגרות יפנו לפי המען מכללת אחוה ד.נ. שקמים 79-800 טלפון: 055-85795, 055-81970
055-84154

עיריית חיפה

תוכנית קד"ש

מכריזה בזאת על מכרזי פומבי 1/87 למשרות

1. מנהל מרכז קהילתי מפוצל לנוה דוד
דרגת המשרה - לפי כישורי המועמד שיועד
המשרה - מלא

2. מרכז פעולות תרבות וחברה למבוגרים
דרגת המשרה - לפי כישורי המועמד שיועד
המשרה - מלא.

תאריך אחרון להגשת הבקשות יום ו' י"א בניסן תשמ"ז 10.4.87

גבור סברינה
למשרדי החברה
בנתניה
דרושים/ות

1. מזכירה שיווק
שפת אם אנגלית, רצוי ידע בגרמנית, בעלת ידע בהדפסה.

2. מזכיר/ת כח אדם
בעלת שליטה בעברית ואנגלית, ידע בשימוש במחשב אישי, בעלת נסיון בעבודות מזכירות וכח אדם.

שעות העבודה: 8.00-17.00, 5 ימי עבודה בשבוע.
מועמדות תוגשנה בצרוף קורות חיים לת.ד. 84 נתניה, 42100 למח' כח אדם.

למלון המלך שלמה
ירושלים
דרושים:
* **חשב**
* **מנהל חשבונות**
מועמדים בעלי נסיון!
למח' כוח אדם: 02-241433

צ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ
יבואנים כלליים של פולקסוואגן אודי
דרוש/ה
פקיד/ת יבוא
בעל/ת נסיון של שנתיים בהליכי יבוא ממוחשב וידע בהליכי מכס והובלה בינלאומית.
נא לפנות לגב' יפה טל. 03-785111

רשות שמורות הטבע
לרשות שמורות הטבע
דרוש:
פקח למניעת מטרדי ציפורים בתעופה

תאור התפקיד: פיקוח בשדות תעופה, כולל הפעלת אמצעים למניעת מטרדי ציפורים ומעקב תוצאות.
דרישות התפקיד: רקע וניסיון בטבע ובידיעת הארץ, ניסיון בעבודה בצפרות בטבע, כושר טכני, רישיון נהיגה, בריאות תקינה.
העבודה כרוכה בנסיעות רבות ונמשכת מעבר לשעות העבודה המקובלות.
המעוניינים יפנו למשרדי רשות שמורות הטבע, רח' ירמיהו 78 ים, למילוי שאלונים עד ליום 6.4.87

חברת דרוקר בע"מ
ד ר ו ש
חשמלאי
בנין - וציוד בנין
נא לפנות טלפונית 04-725941 לאיר

קופת חולים מאוחדת

למעבדה האזורית בכפר-סבא
דרוש/ה
עובד/ת מעבדה אקדמאי/ת לתפקיד בכיר

הכישורים:
1. השכלה אקדמאית בכימיה או במיקרו ביולוגיה
2. ידע בביצוע בדיקות מעבדה כולל לקיחת דמים
3. כושר ניהולי וארגוני של צוות עובדים.
4. יחסי אנוש טובים
5. נסיון בתפקיד ניהולי במעבדה רפואית

תנאים טובים למתאימים/ות
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודה למחלקת כוח אדם רח' ארלוזורוב 100 תל-אביב

עירית לוד
מכרז מס' 4/87
מנהל אגף החינוך
עירית לוד מכריזה בזה על משרה פנויה
מנהל אגף החינוך

לחברת בניה בנס-ציונה
דרושה
מזכירה מעולה
למשרד מכירות, יום עבודה
* מפוצל
עדיפות-לבעלת נסיון קודם
לפנות בכתב-ת.ד. 233
רחובות

ד ר ו ש י ם
מוסגר, סקריפט גרפיקאי
משכורות גבוהות ביותר למתאימים
03-248129 03-248131

APPLE
יבואני נעליים
דרוש
סוכן
עם רכב, בעל נסיון בשיווק והפצה בענף הנעליים
נווה שאנן 20 תל-אביב
טל. 03-374830 03-376018

מפעל מזון בראשון-לציון
מחפש
טכנאי
(מפעל מתקן) כימי
לעבודה במשמרות טל' 03-948224/5

למפעל גדול באזור נתניה
דרוש/ה
הנדסאי/ת "ייצור"
למחלקת תפ"י
בעל/ת נסיון בתכנון ייצור ממוחשב במפעל תעשייתי.
לת.ד. 84 נתניה 42100 למח' כח אדם.

לחברת אחזקה בחיפה
דרוש
חשמלאי מוסמך
בדבר פרטים נא לפנות טלפונית
04-673747

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

קרן היסוד - המגבית המאוחדת לישראל
מזמינה
הגשת מועמדות לתפקיד נציגי הלשכה הראשית בחו"ל
כמגביתנים ונציגים לדור המשך

תקופת השליחות: 2-3 שנים
דרישות המועמד:
- אקדמאי ישראלי יוצא צבא בעל ותק של 8 שנים בארץ לפחות.
- בעל משפחה עד גיל 40.
- שליטה על בוריה בעברית ובאחת מן השפות גרמנית, איטלקית, פורטוגזית או ספרדית (לא לדינו) - תתקיימנה בדיקות שפה.
- כושר ניהול מרמ והבעה בכתב ובע"פ.
- רצויה השכלה גבוהה.
- לתפקידים דרוש אדם בעל כושר יצירתי גבוה וגמישות מחשבתית לעבודה בתנאי לחץ.
- יתרון לבעלי נסיון מגביתי קודם.

נא לפנות עד 10.4.87 בכתב יד בצירוף תמונה, אל קרן היסוד (נציגים) ת.ד. 7055 - ירושלים

סאלון ערוגה לטיב

לדהיטי 4 נגרים
ד ר ו ש י ם
* **מוכר/ת**
רצוי עם נסיון קודם
* **מעצב/ת פנים**
נסיון קודם הכרחי
נא לפנות לטלפון: 03-443882

למושב גבעתי
דרוש
רכז נוער
המעוניינים נא לפנות לטלפון
055-51025 055-51823

למשרד אדריכלים בת"א
דרוש
הנדסאי אדריכלות
טלפון: 441-551

ביטוח פרסום לחודשיים
פרטים במשרדי הפרסום ובמשרדי הלוח הכללי

לבית ספר תיכון קיבוצי "רמות-חפר", בקיבוץ מעברות
דרושים:
* **מורה לביולוגיה**
* **מורה לתנ"ך**
* בעלי נסיון
* לשנה"ל תשמ"ח - בחטיבה עליונה

* **מורה לספרות**
* לשנה"ל תשמ"ז - שליש ג'
לפנות בטלפונים: 053-682817-9 בין השעות 7.30-14.30

משרד התקשורת
אגף התפעול
לדואר תל-אביב
דרושים
שליחים
בעלי רשיון נהיגה
בדבר פרטים נא לפנות למנהלת היחידה לעניני עובדים בדואר ת"א, גב' גולה עיני טלפון: 03-307254

מועצה מקומית קדימה
דרוש/ה
עובד/ת 18 +
תכנית לקידום צעירים

תאור התפקיד:
א. טיפול ישיר בצעירים מעל גיל 18.
ב. פיתוח פרויקטים מתאימים לאוכלוסיה הנ"ל.
ג. נכונות להשתלב בצוות המחלקה לשרותים חברתיים.
ד. עבודה בשעות לא שגרתיות.
כישורים: כשירות בעבודה סוציאלית או השכלה בתחום מדעי ההתנהגות, רצוי נסיון קודם.
היקף המשרה: חצי משרה.
שכר: בהתאם לכישורים + 20% גמול תפקיד.
בדבר פרטים נא לפנות לורד רוטמנל בטלפונים: 053-697548, 053-697111, 053-699004

هكذا من الأصل

مكزامن الأصل

5 זוגות עולים מברה"מ יינשאו שוב – בגליל

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

חמישה זוגות של עולים מברה"מ שנישאו לפני 23 שנה בנישואים אזרחיים, עלו לארץ לפני 10 שנים והשתקעו במצפה סל אל בגליל המערבי, יבואו ביום ב' הקרוב בברית נישואים שניה, הפעם כדת משה וישראל.

בטקס, שייערך על ידי הרבנות הראשית והמועצה הדתית ישתתפו השר לענייני דת זבולון המר, ויוסף ישר, הרב הראשי של עכו וכן נציגי המועצה הדתית, חברי כנסת, אישי ציבור, אסירי ציון ואורחים רבים בהם גם מהכפרים הערביים בסביבה.

הטקס ייערך סימולטנית לחמשת הזוגות במגרש הספורט במצפה. החתנים והכלות, כולם הורים לילדים וחלקם סבים וסבתות.

בהזמנה לטקס שכתבו הרבנות הראשית והמועצה הדתית, נאמר בין השאר: „טקס החופה והקידושין נערכים בארצנו בסימן חופש הדת והמצפון ובתפילה לריבון העולמים שיתאפשר לכל אחינו בני ישראל, הנמצאים מעבר למסך הברזל, להקים בית יהודי כדת משה וישראל ולחיות לפי מצפונם היהודי ורצונם החופשי".

ראש הממשלה יצחק שמיר היה אתמול נתון במשך דקות ארוכות לחסדי שני „מחבלים" שחטפו אוטובוס „אגד". אולם אנשי היחידה המשטרתית המיוחדת (הימ"מ) הצליחו לעצור את האוטובוס, להשתלט עליו ולסכל את נסיון החטיפה. היה זה תרגיל סיכול חטיפת אוטובוס בידי מחבלים, שהדגימו אנשי הימ"מ לראש הממשלה, לשר המשטרה ולמפכ"ל. ראש הממשלה נתבקש, בדרכו ליחידה, לרדת ממכוניתו ולעבור להמשך הנסיעה לאוטובוס אזרחי ובו שני אנשי משטרה מחופשים למחבלים. ההשתלטות על האוטובוס ושני המחבלים היתה פתאומית, מהירה ויעילה. בביקורו בימ"מ הוצגו לפני שמיר אנשי היחידה בעת אימוניהם המפרכים

בכירים במשרד הביטחון נחקרו בפרשת שוחד מכרזי־מחשבים

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

נסיון לזכות במכרזים המשותפים למערכת הביטחון ולחברות פרטיות באמצעות שוחד נחשף על ידי חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה. בפרשה זו כבר נחקרו פקידים במשרד הביטחון שהיו קשורים לחשוד בתיווך לשוחד, הראשון שנעצר, מנהל שיווק בחברת מחשבים פרטית, רני דורון (44). הוא נעצר בעת שהציע לערוך עסקות עם משרד הביטחון. מעצרו הוארך אתמול בתשעה ימים.

פקד חיים סוסנובסקי, בא כוח היחידה הארצית לחקירות הונאה, ציין בבית המשפט בתל אביב, כי דורון פנה בנובמבר 1986 למנכ"ל חברת המחשבים, המשתתפת במכרז של משרד הביטחון והציע כי תמורת אלף דולר יסייע לו לזכות במכרז רב־שנתי המסתכם במיליוני דולרים. חשוד נוסף לעבירה זו אמור להיעצר עם שובו מחו"ל ב־6 באפריל, אך נראה כי החשוד פעל בשיתוף פעולה עם גורמים במערכת הביטחון, שאחרים מהם עוד ייחקרו. בחקירתו הכחיש דורון כל קשר לפרשה ואמר: „אין לי מה לומר".

המתלונן, מנהל חברת המחשבים, פנה למשטרה בדצמבר 1986. במקביל פנה למשרד הביטחון. בעקבות כך ערכה היחידה הארצית לחקירות הונאה חיפוש בביתו של החשוד. עד כה נחקרו נושאי תפקידים בכירים במערכת הביטחון ונערכה בדיקה אצל ראש מחלקת המחשבים של צה"ל.

שופטת בית משפט השלום בתל־אביב, אסתר קובו, אמרה אתמול, בעת שהחליטה לעצור את החשוד לתשעה ימים: „אני יכולה לציין כי בשלב זה של החקירה יש בידי המשטרה ראיות לקשר של החשוד לאיום המיוחס לו. מטבע הדברים יובן שעניין זה דורש חקירה ויש להגיע לאיתור אנשים במשרד הביטחון או בצה"ל שהיו אמורים, על פי ההיגיון, לקבל חלק או את כל הסכום של הכסף".

מענק אי־היעדרות בוועה"פ

מאת סופר „דבר" לענייני עבודה

מענק אי־היעדרות בשיעור 10 אחוזים יתנן לעובדי הוועד הפועל של ההסתדרות החל מהסכם השכר הקרוב. הדיונים על כך בין ועד העובדים לבין מינהלת הבית נמצאים על סף סיכום.

המשטרה חוקרת מפקח חינוך החשוד במעילה – החזיר הכסף

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר"

המשטרה חוקרת מפקח במשרד החינוך החשוד במעילה בעשרות אלפי דולרים. הוא החזיר את הכסף, אך לנוכח חומרת המעשה החליט היועץ המשפטי של משרד החינוך להעביר את הנושא לטיפול המשטרה. המעילה התגלתה במשרדי ה„מפעל להכשרת ילדי ישראל" בתל אביב. לפני יותר משנה, כאשר הוחלט בגלל קשיים תקציביים להעמיק את גביית הכספים מההורים, הסתבר כי עשרות הורים שהיו רשומים כחסרי יכולת, שלמו בעד אחזקת הילדים אך הכסף לא הועבר לקופת המפעל אלא לחשבונו הפרטי של המפקח. לאחר גילוי המעילה הסכים להחזיר את הכספים למרות זה הוחלט, כאמור, להעביר את העניין לטיפול המשטרה.

גילוי המעילה היווה עילה למנות יו"ר בשכר ל„מפעל להכשרת ילדי ישראל" נוסף על המנכ"ל הנוכחי. תנאי העסקתו של היו"ר בשכר, אברהם בראשי סמנכ"ל לענייני אמרכלות לשעבר במשרד החינוך, הכוללים נהג צמוד, מכונית ומזכירה עוררו תסיסה בין עובדי המפעל המוחזק על ידי משרד החינוך. לנוכח התסיסה הבטיח מנכ"ל משרד החינוך ד"ר שמשון שושני כי אחזקת היו"ר בראשי על נהגו מכוניתו ומזכירתו, יבואו על חשבון תקציב משרד החינוך.

דובר משרד החינוך מסר כי המשטרה עדיין לא מסרה את תוצאות חקירתה [illegible] משרד החינוך.

ראש המועצה התריע רבות על סכנת כביש – ונהרג בו

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

בן ציון סופר (42), ראש המועצה האזורית מרום הגליל, חבר מזכירות והנהלת המפד"ל וסגן יו"ר ארגון הקניות של מושבי הגליל בעבר, נהרג אתמול בתאונת דרכים בכביש עין זיתים־דלתון בגליל העליון. השאיר אחריו אשה וששה ילדים, שני זוגות תאומים, אחד מהם בני שנה וחצי.

התאונה אירעה כעת שה„פולקסוואגן" שבה נהג סופר, סטתה ממסלול נסיעתה, כנראה, בשל הכביש הרטוב והתנגשה חזיתית במשאית. לא אחת התריע על הסכנה הרבה בכביש הצר שבו ניספה ודרש להרחיבו.

התמנה לראש המועצה לפני ארבע שנים. היה חבר מושב עלמה ובנו של הרב המקומי. הלווייתו תיערך היום בעלמה.

● פעוטה בת 3 משכונת בית־אליעזר בחדרה נהרגה אתמול מפגיעת אוטובוס שהוביל ילדים. הנהג נעצר.

בחקירה התברר כי האוטובוס הוריד ילדים וכשהחל לנסוע ירדה הפעוטה מהמדרכה ונפגעה על־ידי הגלגל.

● גופתו של שומר צריף בן־גוריון בשדה בוקר, ראובן בן סעדון (61), נתגלתה אתמול לפנות בוקר ליד באר שבע. חוקרי המשטרה סבורים כי האיש, שהתגורר ליד צריף בן־גוריון, נהרג בתאונת פגע וברח.

שופט שלום בבאר־שבע אישר אתמול את בקשת המשטרה לנתיחה.

פועלי „מבט" בשדרות דוחים „בשאט נפש" דברי לוי

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

עובדי מפעל „מבט" בשדרות, הסגור חודש, דחו אתמול „בשאט נפש", כפי שאמרו, את נסיונו של שר הבינוי והשיכון דוד לוי לשוות למאבקם לפתיחת המפעל והחזרתם לעבודה אופי פוליטי. פועלי „מבט" היו בין אלה שהפגינו שלשום באתר ההקמה של העיר בית"ר נגד השר. הם אמרו שדברי השר לא יטשטשו את העובדה שהוא, שתפקידו למנוע את אבטלתם, לא מצא לנכון לענות עד כה לפניותיהם אליו. אילו נהג כך, לא היו באים להפגין.

ראש מועצת שדרות, עמיר פרץ, התקשר אתמול לשמעון פרס, בעקבות האירועים בבית"ר, והעמידו על חומרת מצבם של 100 העובדים ובני משפחותיהם לפני הפסח. פרס ביקש מפרץ להרגיע את העובדים, והבטיח לטפל בבעייתם. ועד העובדים שלח אתמול מכתב לראש המועצה, בו הודה לו על תמיכתו במאבקם.

מנכ"ל משרד התיירות קובל על חברות התעופה

מאת דויד מרשיוב, סופר „דבר" לענייני תיירות

התיירות עומדת השנה בסימן פריחה ויש לחץ חזק של תיירים מארצות אירופה וארה"ב, אולם המחסור במושבים במטוסים בקווי התעופה לארץ הוא צוואר הבקבוק של התיירות. תיירים מתעניינים להגיע לארץ ולא מתאפשר להם, אמר שלשום מנכ"ל משרד התיירות רפי פרבר בפתיחת יריד תיירות פנים־ארצי שנערך בגני התערוכה בתל־אביב.

בתשובה על שאלת סופר „דבר", אמר פרבר, כי נושא התעופה לישראל וממנה הוא הגורם המונע התפתחות תיירות לישראל. לדבריו, המדיניות של חברות התעופה היא השגת מירב הרווחים וכי מדיניות זו, שמשמעותה הגבלת מושבים בטיסות, מביאה לבלימת פיתוח התיירות לישראל. בתקופה זו יש ביקוש עצום לתיירות לישראל וחברות התעופה אינן ערוכות לכך. לדברי פרבר, המערכת צריכה להיות גמישה לצרכי תיירות לישראל. לדבריו, שר התיירות הקים ועדת שרים, שתפקידה לעסוק בתיאום בין ענף [illegible] התעופה, אולם ועדה זו לא קמה.

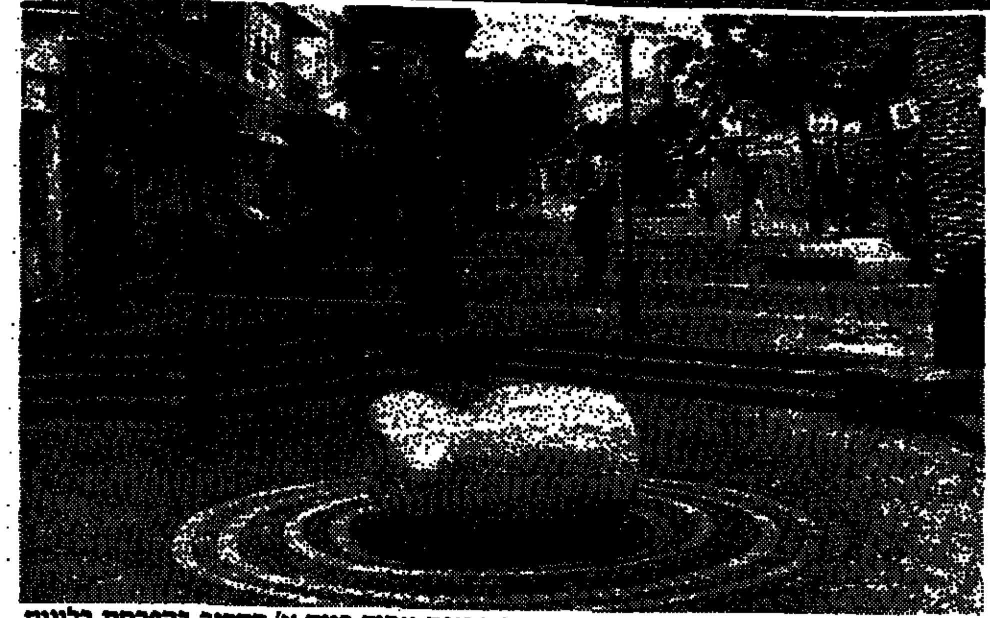

(אריאלה ראובני). – המדרחוב ברחוב נורדאו בחיפה ייחנך ביום א' הקרוב בהפרחות בלונים ססגוניים ובתאורה צבעונית, בהשתתפות אורחים רבים מהעיר ומחוצה לה. בהקמת המדרחוב, באורך 305 מטר בין רחוב בלפור לרחוב חיים, הושקעו 1.25 מיליון ש"ח. במרבית הסכום נשאה העיריה ובעשרה אחוזים משרד התיירות. רוחבו 15 מטר. הוחלפו מערכות המים, הניקוז, החשמל והטלפון. בעלי העסקים שיפרו את חזית חנויותיהם. הותקנו סוככים צבעוניים. נתפתחו בתי קפה ומסעדות שהציבו שולחנות וכסאות על המדרכה. בעתיד מתכננת העיריה להאריכו ב־150 מטר עד לבנין הישן של הטכניון. הסיעה הדתית בעיריה, משה בליטנטל, שלח מכתב אל ראש העיריה אריה גוראל שבו הזהיר מפני פתיחת בתי עסק בשבת במדרחוב. (צילום: שלמה מוסקוביץ).

שלושה מפעלים באיזור עכו רוצים לפטר 150 עובדים

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

שלושה מפעלים באיזור עכו הודיעו למועצת הפועלים בעיר כי בכוונתם לפטר בימים הקרובים 150 עובדים במסגרת תוכניות ההבראה בהם. אם יפוטרו, יצטרפו עובדים אלה ל־582 דורשי עבודה הרשומים בלשכת התעסוקה.

המפעלים, של „כור", הם: „צינורות המזרח התיכון", „תגל" ו„מילומור". הם הודיעו כי בכוונתם לצמצם את כוח האדם בעקבות קשיים כלכליים. הנהלת „צינורות המזרח התיכון" רוצה לפטר 80 מתוך 260 עובדיה לאחר שהיצוא לארה"ב נפגע קשות, מפני שמשרד המסחר האמריקאי חייב את המפעל במס יבוא. היטל קנס בשיעור 16 אחוז ממחיר הסחורה.

במפעל „מילומור", מתשלובת „מילאות", עוד לא הודיעה אספקת פולי. הסויה כפי שהתחייב משרד התעשייה והתוצאה מכך לא יהיה מנוס מפיטורי 40 עובדים.

מפעל „תגל" למוצרי גומי הודיע על צמצום ב־30 איש מתוך 193, לאחר שמספר ההזמנות ממשרד הביטחון פחת מאד.

מזכיר מועצת הפועלים, יהושע כץ, הודיע להנהלות המפעלים על התנגדותו להיקף הפיטורים, אך עם זאת הבטיח לבדוק את תוכניות ההבראה במגמה להגיע להסכמה על מספר המפוטרים.

סופרת „דבר" בירושלים מוסרת: 70 העובדים במפעל הירושלמי לרכיבים אלקטרואופטיים, השייך לקונצרן „תדיראן", פוטרו. ניסן הרפז, מזכיר מועצת הפועלים העירונית אמר, כי לא יתכן שהמועצה תהיה בולם זעזועים ותמנע את סגירת מפעל־האם בירושלים לייצור נורות „וכאשר מדובר במפעל קטן יותר, שמבחינה כלכלית הוכיח את עצמו, הוא ייסגר בגלל שיקולים לא כלכליים, לא ניהוליים ולא פרסונליים".

מחקר מציין סכנת הקיטוב בין שכונות עניות ומבוססות בת"א

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

שלושה עד שבעה מתוך 100 מתושבי השכונות הדרומיות בתל־אביב סיימו 13 שנות לימוד לעומת 55 מתוך 100 בשכונות המבוססות — עולה ממחקר השוואתי שיוגש ביום ראשון למועצת העיריה.

לקראת הדיון בתקציב הכינו שאול זרחי ואברהם אחיעזרא, שני מומחים לסטטיסטיקה ולכלכלה, מחקר שהתבסס על נתוני העיריה. המחקר גם מדגיש את הדמיון הבולט בתנאי חייהם של תושבי השכונות הדרומיות לאלה של תושבי עיירות הפיתוח. כמו כן נמצא, כי המשקל של יוצאי אסיה־אפריקה בשכונות העניות מגיע ל־40 אחוז עד 70, בעוד שבשכונות המבוססות אחוז זה אינו עולה על 15־20. שני החוקרים טוענים כי השילוב של השכלה נמוכה, בעיות כלכליות ומצוקות נושא בתוכו זרע־פורענות הקיטוב בין השכונות מסוכן ביותר.

עוד מתברר, כי בשכונות הדרומיות יש צעירים רבים יותר מאשר בשכונות המבוססות, המתאפיינות באוכלוסיה קשישה.

בהשוואה בין השכונות העניות בתל־אביב לבין ערי הפיתוח מגלה [illegible] הדרומיות [illegible] המשפחות המתגוררות בצפיפות של יותר משתי נפשות לחדר בין ארבעה לשבעה ובערי הפיתוח בין חמישה לתשעה אחוזים.

לחבר **קלמן ארונוביץ** היקר
מותיקי פועלי־ציון ותנועת העבודה הציונית

ליובלך ה־80
ברכות נאמנות, אריכות ימים, הרבה בריאות לך ולרעייתך החי' **דורה**.

בית ראשוני פועלי־ציון
מכון ריגלבלום
הוצאת הספרים ע"ש י.ל. פרץ והספריה

סיורים לפולין
יציאות סדירות בחודש מאי:
12.5 ,18.5
בחודש יוני יציאות סדירות מדי שבועיים
„אופקים" נסיעות
ת"א כיכר נמיר 222
טל. 03־287723 201485

מפעלים פטרוכימיים בישראל בע"מ
אל ציבור לקוחותינו
החל מיום א' 29.3.87
עובר משרדנו למשכנו החדש
בבית אליהו
רח' אבן־גבירול 2, ת"א, קומה 6.
מספרי הטלפון יהיו:
03־250681 ,250684
03־250821 ,250837

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	-1	0	שלג
אמסטרדם	2	6	מעונן
בואנוס איירס	18	26	מעונן
הלסינקי	-6	-1	בהיר
הונג קונג	13	15	מעונן
וינה	9	15	מעונן
ז'נבה	4	15	גשום
טוקיו	5	10	בהיר
טורונטו	2	13	גשום
יוהנסבורג	11	21	גשום
לונדון	4	12	מעונן
ליסבון	13	16	
מדריד	7	17	בהיר
מונטריאול	0	17	מעונן
ניו יורק	10	21	מעונן
פריס	4	15	בהיר
פרנקפורט	8	14	בהיר
ציריך	6	10	גשום
שטוקהולם	-1	2	מעונן
שיקאגו	5	9	מעונן

תל־אביב: רח' בן־יהודה 1, טל. 5102626
ירושלים: רח' יפו 30, טל. 232373
חיפה: דרך הים 2, טל. 384655
באר שבע: רח' האבות, טל. 35282
swissair

הודעה
להלן רשימת המורים המוסמכים (בעלי תעודת הוראה) לטפל בהתעמלות בשיטת השרירים הטבעתיים של פאולה גרבורג:

נועה אילת	ענת יעיש
מירב ארד	צבי כגן
רחל אשד	יצחק מנדלברוט
יעל אגמון	יואלה מגנט
פס ברנרד	איריס מגר
קורן בן טולילה	טובה קרני
ענבל ליבסון	מרים קרוק
חיה גרבורג	אורי שמחה
דיתה גרי־ריכטר	
איה גולדהמר	**סטג'רים:**
ראומה הרפז	יהודית אביטל
יותם ורדי	אבי בחט
ענת ואן־טרינן	מיכל יקור
נועה ונציאן	מאירה מעייני

הפונה לכל אדם אחר שאינו כלול ברשימה הנ"ל לשם טיפול או לימוד לפי שיטת פאולה גרבורג עושה זאת על אחריותו האישית בלבד.
פאולה גרבורג
פינסקר 37, תל־אביב
טל. 284408

דבר של היום הוא חדש

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו
יהודית וינשטיין
ההלויה תצא היום, יום שישי כ"ו באדר תשמ"ז בשעה 12.30 מבית המנוחה, רח' שנקר 80, בית אבות חיפה לבית העלמין [illegible]
[illegible]
האבלים: בעלה – מנחם
בתה ותתנה – אריאלה ושמואל [illegible]
בתה ותתנה – [illegible]
בתה ותתנה – [illegible]
נכדיה ונינה

בצער רב אנו מודיעים
על פטירתו של חברנו לעבודה
משה רוזנברג ז"ל
ההלויה תתקיים היום יום ששי
כ"ו באדר תשמ"ז 27.3.1987 בשעה 12.30
ותצא מבית המפלגה בבאר־שבע לבית העלמין הישן.
מפלגת העבודה הישראלית
ועובדיה
עובדי מפלגת העבודה הישראלית בבאר־שבע

במלאת שנה לפטירת חברתנו
מלכהל'ה סולצ'ינסקי ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום ראשון
כ"ח באדר תשמ"ז 29.3.87
בשעה 3.30 בבית העלמין בנען
המשפחה
וקבוץ נען

שכלנו את יקירתנו
לוסי (לאה) לבון
ההלויה תיערך היום יום ו' כ"ו באדר תשמ"ז 27.3.1987
בשעה 13.00 בבית העלמין בקבוצת חולדה – גורדוניה.
הארון יוצב בבית הרצל בקבוצת חולדה בשעה 12.30.
המשפחה
קבוצת חולדה – גורדוניה

יקירנו
חיים איזק
איננו
ההלויה תתקיים היום, יום שישי, כ"ו באדר,
27.3.87 בשעה 12.00
בבית העלמין בחולון (השער החדש)
המשפחה האבלה

To Bella, Raffi, Muli, and Dassie
ISAAK
Our hearts are with you on the loss of
dear **HAIM**
Lev-Yahm/Feingold Family

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו
עשהאל כהן
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון
כ"ח באדר תשמ"ז 29.3.87 בשעה 3.00
בבית העלמין בחולון
נפגשים ליד השער הישן
המשפחה

אבלים על מותו ללא עת של
רוזנברג משה
ומשתתפים בצער המשפחה
בית חרסה

האגוד העולמי של המתאים היהודים בישראל
אבל
על פטירת
לוסי (לאה) לבון
חברת ההנהלה של האיגוד

הננו משתתפים בצער על מות
לוסי לבון
אלמנת פנחס לבון,
לשעבר המזכיר הכללי של ההסתדרות
תנחומינו למשפחה ולבית לבון.
ישראל קיסר
מזכ"ל ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י – הועד הפועל

במלאת שנה לפטירת בעלי, אבינו,
סבנו ואחי היקר הבלתי נשכח
אברהם וקסמן (רומק) ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון
כ"ח אדר תשמ"ז 29.3.87 בשעה 4.00 אחה"צ
בבית העלמין סגולה בפתח־תקוה.
נפגשים בשער בית העלמין.
המשפחה

במלאת שנה לפטירת חברנו
אברהם שחטר ז"ל
נעלה לקברו ביום ראשון כ"ח באדר
תשמ"ז 29.3.87 בשעה 15.00
המשפחה
ובית אשדות יעקב מאוחד

זכור! תרומת דם אחת מקנה ביטוח דם שנתי למשפחתך ולך.
מנת דם חיים לאדם

רב־אלוף משה לוי משתחרר. ראיון / טלי זליגר

עוד 23 יום לשחרור

חייל הולך הביתה. אחרי 33 שנים הוא יארוז את המדים, יניח אותם בנפטלין עד שיתבקש אם יתבקש להתייעצויות בתרגילים או בימי חירום. הוא אוסף את המזכרות אל תוך תיבה, לוקח עמו על גופו ובנפשו את כל הצלקות, רב־אלוף משה לוי, הרמטכ"ל ה־12 של צה"ל, מסיים תפקיד, משתחרר מצה"ל, פורש.

עוד לפני הסיכומים, שמומחים ופרשנים יעתחו ויעריכו את תקופת כהונתו רבת הפנים של רב־אלוף משה לוי, נפגשנו אתו לשיחה.

הרמטכ"ל, אתה מסכם עכשיו לא רק 4 שנות רמטכ"לות אלא גם 33 שנות שירות בצה"ל. איזה חייל היית? מה, על דרך הדוגמה, היתה עמדתך כסגן רמטכ"ל לגבי מלחמת לבנון ועד כמה, בחייל, השמעת אותה? איך ראית את תפקידך?

„צבא הוא מכשיר בידי הממשלה לבצע את ההחלטות שלה וכזה הוא צריך להיות. הוא צריך לפעמים גם ליזום ולהמליץ או לשכנע, הוא בוודאי צריך לבחון כל מידע וכל החלטה ולהציג את משמעויותיהם. אני חושב שזה אכן עובד כך. אי־אפשר לבחון ולשפוט את התהליך הזה רק על־פי הביטוי החיצוני שלו, של מה שיודעים בחוץ.

מלחמת לבנון היא דוגמה אופיינית. אני יכול

„אני שונא שמטילים ספק בכנות האישית והמקצועית שלי"

להראות לך, ולא אראה כמובן, הרבה הבדלים בין דברים שנשמעו בזמנם כשהיה מקום להעלות אותם, לבין האופן שבו הוצגו לאחר מעשה. אני אמרתי את דעתי. לא מנעו ממני אף פעם להגיד את דעתי ואני לא מתכוון כאן לומר מה אמרתי שם, כי דומני שחלק מהנזקים הוא ולאוזר הבטחון. לא אמרנו שזאת המלצה אידיאלית שאין בה קשיים. אמרנו שמול המשימה, זאת החלופה היותר טובה. אם שופטים את זה ככה אני שלם. אם שופטים את זה במודל סטרילי שאין לו בעיה ויש לו רק תפיסה, אז אני לא מכיר מודלים אמיתיים כאלה. יש תמיד בעיות בכל מודל".

„אני לא יכול לקבוע איזה שר בטחון נוח יותר לרמטכ"ל, מי שהיה רמטכ"ל או מי שאין לו הכשרה צבאית... בסופו של דבר ההיבט האישי ממילא לא נראה לי כבעל החשיבות הגבוהה ביותר"

כסגן רמטכ"ל ב־82', היית בעד המלחמה?

ס „אני לא הצבעתי. אין לי זכות הצבעה גם היום". כלומר, לא נדע אם כן, מה היתה דעתך על מלחמת לבנון?

„תוכלי לדעת אחרי 30 שנה, כשיוציאו את הסטנוגרמות וישמעו כה כל אחד אמר באמת".

אמרת שהדרג הצבאי הוא כלי בידי הדרג המדיני. והנה, רק באחרונה, בוועדת חוץ ובטחון של הכנסת, אמרת שלא צריך להכנע לאמריקנים, והרי זו, ללא ספק, אמירה פוליטית.

„אחרי שהקבינט קבע כיוון ועדה, לא שמעו שום התבטאות פומבית שלי בעניין זה. אמרתי מה שאמרתי לפני שנקבעו הוועדות, ואמרתי את זה בפורום שצריך שיהיה סגור. אני מודה שהדבר נאמר אחרי התלבטות. היו לי ספקות אם מה שאומר יישאר בפנים ולא יצא לציבור. יש ציטוטים שאני לא רוצה להתייחס אליהם כי הם נאמרו בפורום שעל־פי החוק צריך להיות לפרט – כל מיני גופים. העמידו בפני האוצר עובדה. אמרה: לא הצלחנו לפטר, לא הצלחנו לסגור, לקנות או למכור, והתוצאה היתה שהקיצוצים שהוחלט עליהם לא בוצעו במלואם. ואצלנו הם בוצעו במלואם. צריך היה לעבור תהליכים עצומים בתוך הצבא ועם גורמים חיצוניים, ובכל־זאת בוצעו קיצוצים אדירים בלוח זמנים קצר מאוד, חלק מהם תוך חודשים ספורים, במהלך תהליכים רצים וכאשר העסקות קשורות, והיחידות באו והמילואים זומנו. ובוצעו".

אמרת שחשוב שיהיה ויכוח לפני ההחלטות. אבל יש כלפיך טענה שאין ויכוח מספיק, שעמדתך במייצג את הצבא לא תמיד חד־משמעית. בעניין ה„לביא" למשל.

„אני שומע פה סגנון חדש. עד היום היתה לי תדמית של כופה ומכופף, ועכשיו פתאום אני לא חד־משמעי. אני לא חושב שבבעיות מורכבות יש תשובות פשוטות וחד־משמעיות. אני מציע לנסות לעשות תרגיל מחשבתי ולחזור לשנת 72' ולנסות לעשות סימולציה של דיון חיצוני אם כדאי לנו לייצר טנק „מרכבה" בארץ. אני יודע שמדובר בהיקף שונה. אבל, אני אומר, העיקרון דומה. נדמה לי שהיום אין מי שאינו מברך על כך שאנחנו מייצרים „מרכבה" בארץ. זה ההיבט העקרוני של „הלביא". בהיבט העקרוני הזה אני שותף ל„לביא". אבל בניגוד ל„מרכבה", יש צורך בהרבה יותר כסף וזאת החלטה שעומדת היום לדיון ואליה מתלווה, ולא כבעיה שולית, אותה פניה של ארה"ב המציעה חלופות ל„לביא", ובעניין הזה יש לי עמדה ברורה מאוד".

היא השתנתה קצת בחודש האחרון?

היא לא השתנתה אף פעם. לפני שלוש שנים או יותר אמרתי שאני בעד „לביא" על כל ההשלכות שיש לו בתנאי ברור שיגידו לנו כמה הוא עולה ותהיה הערכות נכונה לוודא שיהיה לתכניות כיסוי. במובן הזה עמדתי עד היום היא

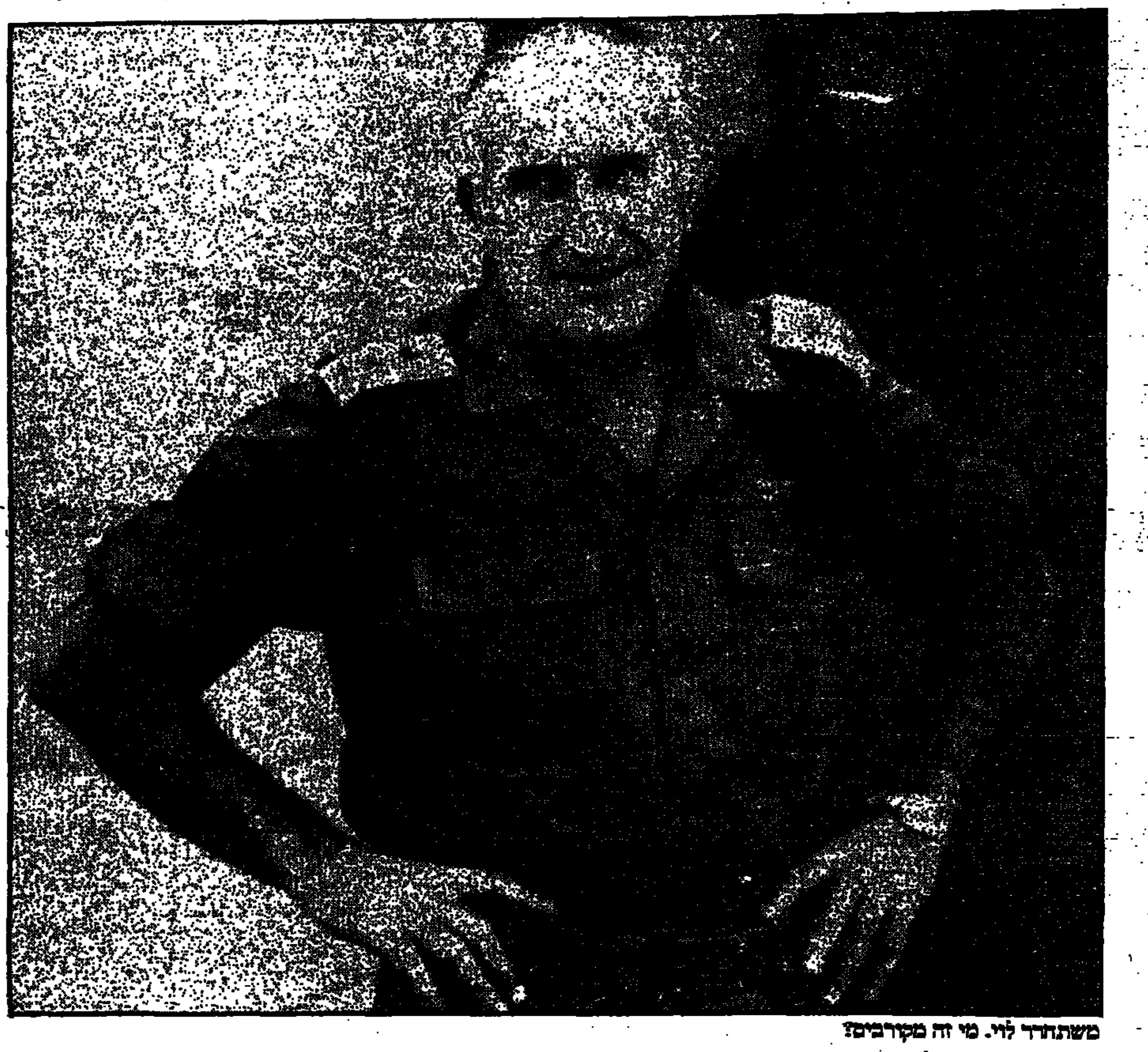

משתחרר לוי. מי זה מקורבים?

בנסיון להיות שותף להחלטות רק כאשר התוצאה שלהם חיובית. במצב כזה כל אחד מתקן ויוצר תמונת מצב שבה הוא אומר: לו היו שומעים לי... חכמה שלאחר מעשה. דוגמה כאוכה היא מה שראיתי בפרסומים אחרי שנהרג רמי בן צבי. היתה התייחסות נרחבת לעובדה, שרמי בן צבי הוא ההרוג ה־13 באיזור הבטחון. ואני לצערי, המודה שאני תמים, אני לא מתבייש בזה, אבל אני לא נאיבי ואני מאתר ברקע ההתייחסות רמיזה, כאילו שההחלטה על אזור הבטחון הביאה ל־13 הרוגים, ושכאילו יכולה היתה להיות אלטרנטיבה. והרי אנחנו לא יכולים לבחון כמה היתה האלטרנטיבה כואבת. אותו דבר בהחלטות יותר גדולות כמו לבנון. יש לנו בעיה של מלחמה בטרור. בעיה אדירה. במובן הזה מלחמת לבנון השיגה את המטרה שלה. אין היום מדינת אש"ף מצפון לגבול שלנו, ואני מציע לכולם להיזכר בפוטנציאל הצבאי והפוליטי שהיה לאש"ף ב־82'."

זה משהו שלקחת בחשבון בשנדרשת להתייחס לתכניות המלחמה בשעתו?

„יש ציטוטים מדברי שאיני רוצה להתייחס אליהם כיוון שנאמרו בפורום שעל־פי החוק זהו פורום סגור. לכן הרשיתי לעצמי לדבר שם. הציטוטים היו בכוונת מכוון, זאת לא היתה סטנוגרמה"

„על המעורבות שלי יגידו אחרים. זה היה יעד, היעד המרכזי שהושג. היו לו כל מיני התפתחויות וכל מיני השלכות שאת חלקן צפיתי. אני יודע שלהחלטות יש לפעמים גם היבטים שליליים. צד"ל הוא דוגמה לכך. בכל פעם מעלים את ההיבט הבעייתי של צד"ל. אני מכיר את ההיבטים האלה אבל אני תוהה מה האלטרנטיבה היותר טובה. זאת בעצם הבעיה של החלטות ושל המלצות – לבחור באלטרנטיבה יותר נכונה. הבהרנו את זה בצורה מאוד בולטת כשדיברנו על החלופות לצד"ל סגור וגם משום שהם ציטוטים בכוונת מכוון, ולא סטנוגרמות. כל הזמן מישהו אמר שאני אומר, ואחר־כך אני צריך לבוא ולהסביר. למשל אמרו בוועדת חוץ ובטחון כאילו אמרתי שלא הייתי בפורום מפקדי חיל־האוויר שנפגש עם שר הבטחון. אז אני מתאר לעצמי שבבוקר קם אל"מ כלשהו בחיל האוויר ואומר לעצמו שהוא לא מבין מה קורה פה, שהרמטכ"ל שקרן. אפשר להעלות על הדעת שהייתי אומר בוועדה שלא נכחתי בפורום שבו נכחתי עם 30 איש? אז אני רואה עכשיו את קצין חיל־האוויר קורא בכותרות, שהרמטכ"ל לא היה בפגישה הזאת, ואני צריך להכחיש ולתקן כל הזמן. אני לא יכול להתייחס לכל הציטוטים".

כמה נחשבים בעיניך הקשרים עם ארה"ב?

„עוצמת הבטחון שלנו תלויה וקשורה בסיוע ובקשרים שיש לנו עם ארה"ב וזה לא משהו שאני אומר רק מהיום. אמרתי זאת כל פעם שנדרשתי לעניין הזה, ואני חושב שעסקנו בזה לא מעט בתחום הצבוע שאנחנו מופקדים עליו. כל ההסכמים שלנו, לפי מיטב ידיעתי, שרירים וקיימים ועומדים. כולם מעוגנים במדיניות הנקוטה בין שתי המדינות".

איך אתה רואה את הפיקוח של הדרג המדיני או הפרלמנטרי על הצבא בחיי היום־יום?

„פיקוח מלא. לא נעשה בצבא דבר, שאיננו על דעת ובאישור הדרג המדיני, אבל צריך גם להבין שיכולים להיות נושאים, שלגביהם יש ויכוח. בסופו של דבר כשיש הכרעה, יש הכרעה. אני חושב שהיינו צריכים להיות חרדים אם לא היה ויכוח. מהדיד לא פחות מצב שדברים היו נעשים ללא הכרעות. שני המצבים מסוכנים. אני לא מכיר מקרה שלא בוצעו החלטות לא רק כלשונן אלא גם כרוחן. חשוב לי להדגיש את המלה „כרוחן". הדיון, ההכרעה והביצוע בנושא התקציבים הוא דוגמה לכך. כדאי לנסות לבדוק עם האוצר בנחת ובשקט, אם כל הגופים עמדו בקיצוצים בדיוק כפי שנקבע. יתברר לכם שלא. והרי לי אין בעיה לא לעמוד בהחלטות. יש לי לכך המון סיבות, לא תירוצים, לבוא לקראת סוף שנה ולהגיד: תראו ניסינו, ולא הצלחנו לפטר כך וכך עובדים, ולכן אנחנו צריכים עוד מיליונים, מה שעשו – אני יודע מי ואיני רוצה כזו, בתנאי שיהיה כיסוי שהוא איננו מתקציבי הצבא שנשחקו. אני מזכיר שאז גם דובר על דרך תשלומים אחרת, ועכשיו הנתונים הללו השתנו, ומצפים שהעמדה שלי תישאר אותו דבר? ובכן, לא: כשהנתונים יתבררו העמדה שלי תיבחן מחדש, והיא עשויה להשתנות. זה המצב היום. צריך לראות שהנסיבות הן דינאמיות, בהרבה תחומים. בהערכות מצב צבאיות אני

„אחרי שלושים שנה, כשיוציאו את הסטנוגרמות וישמעו מה כל אחד אמר, תדעי מה היתה דעתי על מלחמת לבנון"

מסביר הרבה פעמים לאנשים שגם הקרקע, שזה כאילו דבר לא סביר, משתנה. ואנחנו יודעים שזה נכון מההיבט הצבאי".

צה"ל יצא מלבנון לפני שנתיים עם הרבה קשיים ועם מטרה „להוציא את לבנון מתוך צה"ל". במה מזה מתממש?

„מותר לי לצטט את עצמי? בראיון ל'במחנה', חז"ל' סיפרתי ששוחחתי שיחת סיכום עם מח"ט גולני שסיים את תפקידו. אי־אפשר לומר, ש„גולני" לא עסקה ולא עוסקת בלבנון. המח"ט המסויים הזה עסק במיוחד בלבנון. והנה, עד שאני לא הזכרתי לו את זה הוא לא העלה את נושא לבנון בכלל. אני חושב שזה עונה על השאלה."

אחת הטענות או אחת מנקודות החיכוך היתה עניין המינויים שעשית. הטענה היתה שאתה ממנה בטמטכ"ל מקורבים. האם בעניין זאת אשמה?

„אולי תוכלי להגדיר מה הם מקורבים? שהם יושבים קרוב אלי? שהם אוהבים אותי באופן אישי? שאני מצפה שהם יתנו לי תמיכה כספית? המושג הזה קלוקל בעיני כי הוא נשמע ברור אבל אין בו שום דבר.

השנה ימלאו 20 שנה למימשל בשטחים,

(המשך בעמוד הבא)

הערכה מחדש / אמיר אורן

בגד ישראלי, כפת אמריקאי

בני פלד, מתגרה כידוע בעולם כולו, סיפק השבוע מבלי משים מפתח אפשרי נוסף לפרשת פולארד. מפקד חיל־האוויר במלחמת יום הכיפורים ממשיך לשאת על כנפיו את צלקת הלחימה בטילי קרקע־אוויר ובמטרות־קרקע אחרות בסואץ ובגולן. בוועידה בינלאומית, לא לשלום במזרח־התיכון אלא על טכנולוגיה ואסטרטגיה, הבחין פלד בין הצלחות הטייסים במשימות אוויריות ייעודיות להם, ובראשן לוחמת האוויר־אוויר, לבין אבידותיהם בעת שהוזעקו לסייע לכוחות־יבשה ונמצאו גם תלויים במודיעין המוזיקים. למחרת מלחמת יום הכיפורים הירבה פלד לומר, גם פומבית, כי הלקח הוא שאל לחיל־האוויר להסתפק במעמד של צרכן מודיעין הזולת. כלומר, באגף (וחיל) המודיעין במטה־הכללי. אם צפויה השקעתם של משאבי חיל־האוויר במשימה שתוגדר לחיל־האוויר, ראוי שגם מודיעין חיל־האוויר יתן הכשר משלו לנתונים המוונים למכיני המיבצעים.

עובדה: הישראלי שגייס את פולארד היה לא אלוף־משנה באמ"ן, לא אל"מ בצנחנים או בשריון או בחיל־הים, אלא דווקא אל"מ בחיל־האוויר אביאם סלע, מבכירי המתכננים המיבצעים בחיל.

עובדה: המטר המודיעיני שהעביר פולארד, לפי עדותו, התמקד בנושאים המסקרנים יותר מכל את חיל־האוויר, ובראשם מערכים ומערכות של טילי קרקע־אוויר.

היקש: סלע, בלהיטות יתרה ופזיזה, תירגם את שאיפת חיל־האוויר לעצמאות מודיעינית מידבית לשפה הזרה של ריגול ישראלי באמריקה.

עובדה: הגורמים המוסמכים לאסוף מודיעין ישראלי היו נרתעים מהתנדבותו של אחד ג'ונתן ג'יי פולארד, אילו הציע להעביר לישראל מידע חסוי.

עובדה: פולארד אכן גוייס, לימים, לא באמצעות גורם איסופי מוסמך דוגמת ה"מוסד", אלא דווקא באמצעות המועד־לכתר שהוגלה לנסיכות שולית, רפי איתן בלשכה לקשרי מדע.

היקש: לו היו למודיעין חיל־האוויר סמכויות ואמצעים להפעלת פולארד, היה עושה זאת בעצמו. בהיעדרם, הפנה מפקד החיל עמוס לפידות את סלע לרפי איתן.

סלע ופולארד הוכיחו, כל אחד מכיוונו, את חוק התוצאות השליליות של הנסיונות לייעול עבודת המודיעין.

באמריקה נבובה אשליית אידגונה־מחדש של קהיליית המודיעין פעמים רבות. ראש סוכנות

הגורמים המוסמכים לאסוף מודיעין ישראלי היו נרתעים מהתנדבותו של אחד, פולארד, אילו הציע להעביר לישראל מידע חסוי

הביון המרכזית נועד לשמש בתפקיד משולש: יועצם הראשי של הנשיא ושל המועצה לבטחון לאומי לענייני מודיעין, מנהל הסי־איי־אי ורכז הקהילייה כולה (כמשתקף בתואר „מנהל הביון המרכזי"). מינוי אדמירלים וגנרלים לתפקיד זה, גם כהמשך טבעי לגנרל ביל דונובן ב„או־אס־אס" של מלחמת העולם השנייה, לא סיכל את התנגדות הפנטגון לקבל תכתיבי־ביון מגורם חיצוני לשרשרת הפיקוד הבטחונית. שר־ההגנה ממשיכים לשלוט במודיעין הצבאי לענפיו, ב„סוכנות הבטחון הלאומי" המצותתת והמפענחת, וב„לשכה הלאומית לסיור" המפעילה לוויינים ומטוסי־צילום.

תקציבם של גורמי־מודיעין אלה גדול בהרבה מתקציב הסי־איי־אי. אם מסוכך עליהם שר־הגנה חזק, המבקש גם לעשות שימוש פוליטי (שיכנוע הנשיא ובעקבותיו הקונגרס לפרוס נתח גדול מהתקציב הלאומי למאמץ־התעצמות מול האיום הסובייטי) בהערכות־המודיעין שלהן, לא יוכל מנהל הסי־איי־אי לממש את מעמדו המוצהר כבכיר אנשי הקהילייה. בתוככי המודיעין הצבאי, נעים המנגנונים במגמה מתמדת של התרחבות. הקמת הדי־איי־אי, „סוכנות הביון הבטחונית" – במינוח מדוייק יותר, סוכנות הביון של משרד־ההגנה – נועדה לשזור את המוצרים המודיעיניים של זרועות האוויר, היבשה והים (וחיל־הנחתים) למודיעין הגזור לפי נושאים ומשימות, במקום בשיוך חילי שירותי.

הכוונה ההגיונית לא התחשבה בנטייתם של אירגונים לשמר לעצמם עוצמות, גם כאשר אירגון־העל מבקש להעלות את מיפלס הפעלתו של הכושר האמור, ולהרחיקו מאותם רכיבים. באירגונים צבאיים מסורתיים, נוספו לכך גם הגאווה החילית והיחידתית, ששום מחשב לא יצליח לשקלל. בוועידת האסטרטגיה והטכנולוגיה בנווה־אילן סיפר השבוע לארי קורב, עוזר שר־ההגנה לענייני כוח־אדם, הכשרה ומילואים בארבע השנים הראשונות של קספאר ויינברגר בפנטגון, כי למחרת השידור

סלע ופולארד הוכיחו, כל אחד מכיוונו, את חוק התוצאות השליליות של הנסיונות לייעול עבודת המודיעין

הכלל־ארצי של גמר אליפות ליגת הפוטבול דרש ויינברגר, כצפוי, הסבר להשקעת רבבות דולרים בתשדיר־פרסומת המפתים נוער להתגייס לצבא, באין חובת־שירות. ההשקעה כדאית, הוסבר לשר, משום שקהל־היעד סרוח על כורסאות אמריקה וצופה ב"סופרבול". ויינברגר התרצה קצת. „בסדר", אמר, „אבל אפשר להסתפק בתשדיר אחד לארמי/נייבי/איר פורס/מארינס, לא?" העוזרים נאלצו שוב להלוק על השר. „לא," הבהיר קורב, „כי מתגייסים לחיל־הים או לנחתים או לחיל־האוויר או לזרוע־היבשה, לא ליישות ערטילאית ופקידותית המתקראת משרד־ההגנה".

בהקשר המודיעיני, עקפו הזרועות והחילות את מאמץ שר־ההגנה להפקיע אליהם את הביון שמעבר לדרג־השדה. אם יישאר ויינברגר בכהונתו עוד עשרה חודשים, מכוח הודאת הנשיא רייגן כי ויינברגר ושר־החוץ שולץ צדקו בפרשת מכירות הנשק לאיראן, ישבור את שיאו של רוברט מקנמארה במצביאות הפנטגון. שבע שנותיו של מקנמארה אצל הנשיאים קנדי וג'ונסון לא הספיקו לשרש את התנגדות הקצונה להאחדת מטוסי־קרב (טי־אף־אקס) ולוויתור על שירותי־המודיעין שלפקודתם, לכבוד הדי־איי־אי. הקצונה תהיה שם אחרי ויינברגר, לא פחות משהיתה שם אחרי מקנמארה. שום המלצה לשינוי אירגוני לא תשכנע את הקצינים להתפרק מנשקם המודיעיני האישי. ביטחתם גוברת כשבתגורתם אקדח, אך איכותו של הנשק חושפת אותם לסיכונים ממשפחת הפליטות המוצצות. בעוד הנשיא חמוש בתותח מודיעיני (סי־איי־אי) ושר־ההגנה מצוייד ברובה־ביון (די־איי־אי), יכול מטה חיל־הים לקבל מהנשקיה רק אקדחים: קציני־המודיעין המעולים מעדיפים אתגר והכנסה בסוכנויות היוקרתיות. ככל שהמשימה המודיעינית יעודית פחות לשידות [illegible] (קצינים ואזרחים בחולצת־קצין) לאיושה. פולארד היה אקדח־קפצונים: אילו נחשב 'ראוי' באמת לקהיליית־המודיעין האמריקאית, היה נקלט בסי־איי־אי (אלא ששם היה המיבדק הבטחוני קפדני ופוסל יותר מאשר

(המשך בעמוד הבא)

ברית אף־מלה

החקירות עלולות להיתקע במילכוד איתן בלי שיתברר אם הוא משקר למען המולדת

אימת העדויות בשבועה (והחשפות את המשקרים לסכנת אישום) והחשש מפני עין שיפוטית שתברור בין הגירסאות הרחוקה השבוע מהממשלה, עם קבלת דרישתו של דוד ליבאי לחסיון עדויות שולחיו בפני ועדת רוטנשטרייך־צור. הכניעה לליבאי מקטינה את יכולתן של ועדת־הבירור ושל ועדת אבא אבן להתקרב לחקר האמת אם הן אכן מעוניינות בכך.

דו"ח־הביניים על החקירות כולל פרטים על כמה וכמה אישים לחוצים מאד בדרג [illegible] המבצע גם יחד, אך מסמן גם כיוון תמקני למסקנות: הביצוע נעשה מטעם מדינת ישראל, אך בלא אחריות אישית של הממונים על המבצעים. עמודי־התווך של סמכות־בלי־אחריות זו הם תרגיל ליבאי והמילכוד איתן.

תרגיל ליבאי הישווה את מעמדם של שלושת לקוחותיו (ולכן גם של כל העדים האחרים) לזה של המוזמנים הישראלים לעדות במישפט אריאל שרון נגד „טיים". הממשלה אסרה אז על אנשי צבא וזרועות־הבטחון, בשירות פעיל וברימוס, למסור לבית־המשפט האמריקאי עדות על מה שנודע להם בתוקף שירותם. היועץ המשפטי למערכת הבטחון וראש מחלקת בטחון־שדה הזהירו את העדים־בכוח כי יואשמו כעבריינים אם יעידו. לאלוף אמיר דרורי ולנציג ה„מוסד" בפגישת שרון עם משפחת ג'ומאייל, מנחם נבות, הוענקה חסינות דיפלומטית, בניגוד לתקן. השופט הפדראלי גרהארד גזל פסק, בעקבות הענקת החסינות, כי היא סותרת את הצגת תביעת שרון נגד „טיים" כפרטית. התנהגות המדינה פרשה אז את חסותה על ההליכים, גם משום ששרון שוהה עם ראש־הממשלה המתחלפים לקראת ההליכים ובעיצומם. הממשלה סירבה להניח לבית־המשפט לעיין בנספח הסודי לדו"ח ועדת כהן: לו הוקמה ועדת־חקירה ממלכתית לפרשת פולארד, היה היועץ המשפטי של הסטייט דיפרטמנט, אברהם סופר, נחסם בגישתו לדו"ח הוועדה באמצעות תקדים החלטתו של השופט הפדראלי אברהם סופר במשפט שרון־„טיים", לוותר על הדו"ח כראייה. סופר מסוגל, בכל זאת, לתרגיל־[illegible] קלוסים. החוש ניסה לתרץ סתירה בין שתי חוות־דעת שהגיש למימשל (על פרשנות האמנה האמריקאית־סובייטית לצימצום פריסת טילים־נגד־טילים) בכך ש„פרקליטים צעירים" בלשכתו חיברו את הפירוש הראשון, שעליו התנוססה חתימתו.

במשפט שרון־„טיים" דחה סופר את הטענה כי פעולות שרון אינן שפיטות, בהיותן „מעשה מדינה" (הערכאות האמריקאיות מסרבות לדון בהחלטות ממשלות זרות ובמעשיהן). הסכמת הממשלה לתביעת ליבאי מאשרת את מעמדם של מפעילי פולארד לא רק כעובדי־המדינה, אלא גם כפועלים מטעמה. לולא הספיקו אביאם סלע ושלושת אנשי הנספחויות המדעיות להמלט ארצה, היתה ההסתבכות דומה יותר לפרשות־ריגול שבהן מעורבים סובייטים באמריקה: בעלי החסינות הדיפלומטית (בוודאי אילן רביד מהשגרירות בוושינגטון וכנראה גם יוסי יגור מהקונסוליה בניו־יורק והעובדת־המקומית אירית ארב, שחסינותם לפחות תיפקודית – אם פעלו במסגרת תפקידיהם) היו מגורשים ומוכרזים כאישים־בלתי־רצויים. אל"מ סלע, לו נלכד, היה צפוי יותר לגורל קולונל ק־ג־ב מוסווה כרודולף אבל („בלתי־חוקי" וחסר חסינות) מאשר לאלה של הקולונלים המוצבים בשגרירות הסובייטית או בנספחותה הצבאית. פרשת פולארד הפוכה מהרגיל: מעורבות הישראלים נחשפה רק לאחר שיצאו מתחומי אמריקה. פרישתה המאוחרת של חסות המדינה עליהם תקל עליהם לטעון כי „מעשה־המדינה" שביצעו אינם שפיטים בוושינגטון.

מצבו של שר־הבטחון יצחק רבין מצטייר כקשה במיוחד, בחקירות, גם אם תתקבל טענתו כי לא ידע על הפעלת פולארד (אי־הידיעה היתה שיטתית, מבוסכת ומרושלת מצד בכיר צרכני החומר שהעביר פולארד, אפילו הועלמה ממנו זהותו). רבין מסתמן כאחראי העיקרי לשיקול־הדעת המוטעה בפרק טיוח הפרשה, לאחר לכידת פולארד ובעת תישאול רפי איתן ושלושת אנשי הנספחויות המדעיות. ההחלטה להעלים את שמו של סלע מהאמריקאים, בתקווה שלא יתגלה להם מחקירת פולארד או ממקורות אחרים, ושאם יתגלה יתורץ כבעל „תפקיד משני" בפרשה, רק ביטתה בעפר את המוקש, במקום לפרקו מיד במחיר פיצוץ קל.

איתן אינו מגלגל את האחריות לעבר רבין או שרים אחרים. הוא מתנדב למקד את האחריות להפעלת פולארד בעצמו, אך בעת ובעונה אחת מעגן את פעולותיו בתקדימים ובמסורת, בנוסח „לא היו מעלי, כי היו לפני". החקירות עלולות להיתקע במילכוד איתן, בלי שיתברר אם בהתנדבו לאחריות הוא משקר למען המולדת (ולמען טובת־התדמית של הפוליטיקאים שיצילו), בעודו מאותת לחברי הוועדות כי אם יפרו את ברית־השתיקה תדבק האחריות במדינה, במקום באיש זה או באחר.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

עוד 23 יום לשחרור

(המשך מהעמוד הקודם)

היית בעבר אלוף פיקוד מרכז. שלחת חיילים לתפקידי שיטור. מה זה עושה לצה"ל?

"יש לי פרספקטיבה לבחון את זה. הפרספקטיבה של החיילים שמקומיים ניסו לדרוס שניים מחבריהם, והם היו צריכים לירות ולהרוג נהג. זאת הפרספקטיבה. אנחנו נדרשים מתוקף הנסיבות לעשות תפקידים, שלא בשכיל שכמותם בינינו את הצבא, ויש בהם קונפליקטים. והבעיה עם הקונפליקט פה היא לא רק קבלת החלטות ברמת המטה, אלא הצורך של כל חייל להתמודד עם ביצוען בעצמו. וזה קשה. אם היו מוצאים דרך, בה החייל לא היה צריך להתעסק בזה, מאוד הייתי רוצה לבחור בה. ואכן, חלק מהפתרון נעשה על־ידי אחזקת יחידות מיוחדות, יחידות מג"ב, לא משום שלאנשיהן אין קונפליקטים, אלא משום שהן בנויות לכך, מתודרכות ומכירות ויודעות את כל מה שמתרחש. הם מוכנים לאפשרויות האלה יותר מחייל שבא לשטח לתקופה קצרה, היכול להיקלע במהירות רבה לנסיבות קשות. הנסיבות אמנם קשות. כל פעם שיש לצבא מגע עם אזרחים – צבא שנועד להלחם בשדה קרב מול אויב – המגע יכול להשפיע לרעה. וכל מה שאנחנו יכולים לעשות הוא לצמצם במידת האפשר את ההשפעה".

> **"מה אני מציע לעשות עם ארץ ישראל? נדבר על כך בסרט אחר... בואי לא נבלבל גיאוגרפיה והיסטוריה עם דעות"**

כשהיית קצין פחות בכיר עמדת במצב דומה?

"כשאנחנו עשינו את המרדפים בבקעה עשרות אלפי אנשים המשיכו לעבור מצד אל צד על גשרי הירדן, וידענו שחלק מהם אולי מעודדים ואולי מבצעים פעילות חבלנית. אני מודה שגם אז, כקצין יותר זוטר, זה הרגיז אותי לפעמים, כשחשבתי על ההשלכה שיש לכך. אם לא היו גרים אנשים בבית הדסה, אחרים לא היו מטיילים למערת המכפלה? "אנחנו מופקדים על בטחון שוטף, ולא קל לממש את הפיקדון הזה."

אם זה היה תלוי בך ובלא קשר להחלטות של הדרג המדיני, היית מפעיל יותר או פחות את הצבא הסדיר?

"זה תלוי בי. המשימה של אבטחת הבטחון מוטלת על הצבא, וזה תלוי בי ואנחנו מפעילים את הכוחות לא בהתאם לרצונות שלנו, אלא בהתאם לצרכים".

אבל הצרכים נקבעים לפעמים על־ידי הדרג המדיני, כמו למשל אבטחת בית הדסה.

"זה שגוי. אתמול נפגשתי עם חיילים שמופעלים ביהודה ושומרון. חצי מהשיחה היתה על הנושא הזה. חייל מנדי־יצחק אמר לי, שהוא לא מבין למה הוא שומר בחברון, ולעומת זאת האזרחים הישראלים הולכים שם בשקט ובחופשיות. אמרתי לו שעל כך אולי הוא צריך להיות גאה, ושאלתי אותו מה הוא היה מציע לי לעשות, למשל, לגבי העיר העתיקה בירושלים, ששם נפגעו בתקופה האחרונה יותר ישראלים מאשר בחברון, ועדיין לא נראה לי, שצריך לאסור להסתובב שם. אני חושב שאחד ההישגים היותר יפים שיש לנו בתחום הבטחון הוא שאנחנו מחזיקים אוכלוסיה, שבאופן בסיסי עוינת לנו, ושהשאיפות שלה לא עולות בקנה אחד עם התנאים בהם היא חיה, והאוכלוסיה הזאת חופשיה להסתובב בכל רחבי ישראל, חופשיה להסתובב בירדן ומשם לכל רחבי העולם. נכון שמדי פעם אחרים מנצלים את החופש ומניחים מטען בתל־אביב ובירושלים. את אותה לחימה בפחד שיכול להיווצר, ושהוא בעיני יותר הרסני מפעולות הטרור, צריך ליישם בכל הכיוונים. ולכן אם יש משקע שנובע מהשקפת עולם פוליטית לגבי הישיבה או השמירה על בית הדסה בחברון, אני מכבד את ההשקפה הפוליטית הזו, אבל אני לא מכבד את המסקנה והמשכה הכמרישיד, שבכך אני מפקיד את המטיילים בככר דיזינגוף, מפני שאני מאפשר לאנשים מעזה לטייל חופשי. אני חושב שצריך לעודד את החופש להסתובב בכל מקום ולהיות גאה על כך, שאנחנו נותנים לכל התושבים, גם מהשטחים, להסתובב ולהיות חופשים בכל מקום בארץ־ישראל".

אתה מדבר על השטחים במונחים של ארץ ישראל?

"זאת הגדרה היסטורית, ארץ־ישראל. אם את רוצה לדעת מה אני מציע לעשות, אז נדבר על זה בסרט אחר. אבל העובדה היא שזאת ארץ־ישראל. עוד מעט נחשוב שגם זה לא. אז לירדן יהיו עוד מעט שני שמות, האחד ירדן. והשני הנהר הכבוש. בואי לא נבלבל גאוגרפיה והיסטוריה עם דעות".

אם במהלך השנים, הממשלות והקברניטים היגעה לך בעיה משמעותית של ניגוד בין דעותיך הפוליטיות־החברתיות לבין מה שנבמה עליך כמוציא לפועל של מדיניות? או האם כאיש צבא מקצועי נעשית מעוקר מהשקפה פוליטית בכלל?

> **"הפרספקטיווה של החיילים שמקומיים ניסו לדרוס שניים מחבריהם, שהיו צריכים לירות ולהרוג נהג – זאת כל הפרספקטיווה... אם היו מוצאים דרך שבה החייל לא היה צריך להתעסק בזה, הייתי מאוד רוצה לבחור בה"**

"ראשית לא היו בעיות. מתוך אותה גישה שלי, שאני נאמן להיותי מוציא לפועל. זה לא ככה שמכניסים איזו פקודה למחשב, אלא רק אחרי דין ודברים והצגת המשמעויות והבחינה בהיבט הבטחוני. לא היה עלי לחץ מצד הדרג המדיני לעשות דברים שאינם קשורים לבטחון אלא בחינה של צעדים שעליהם יכולות להיות דעות שונות, לא בזווית הפוליטית הפנימית, אלא דעות שונות בזווית של בטחון, ואיזה מענה יש לתת לבטחון".

אתה יכול לזכור בהקשר זה חילוקי דעות והתקפלות מאולצת שלך עד כדי שינוי עמדות?

"היתה בעיה שהיתה קשורה עם לבנון, וגם בכך מישהו ניסה להטיל ספק. אני שונא שמטילים ספק בכנות האישית והמקצועית שלי, והוכחתי לאותו מישהו שניסה לרמוז שהעמדות והדעות באו עם השינוי, שהוא טועה. כשאני אומר הוכחתי, אז הוכחתי על בסיס נתונים כתובים, סטנוגרמות. לכן בעניין הזה לא היו לי קונפליקטים. וגם לא היה לי ספק ולא נתקלתי כמו שאמרתי קודם, בלחצים שיש להם הגדרות משלהם מעבר למה שמתבטא כהשקפת עולם. אני יכול להדגים זאת בתיפקוד שלי כאלוף פיקוד מרכז, כשהחליטו בממשלה להתנחל, או החליטו בממשלה, וכשאמרו לי שבגבעה הזאת יושבים שלא על־פי החלטות ממשלה או הורדנו את מי שישב שם. ובכל פעם יש לך ויכוחים אישיים עם אנשים, ואתה נקלע למעמדים מאוד לא נעימים, כולל בימית, שם היינו, כשהיה צריך להוציא את האחרונים, כסגן הרמטכ"ל. ולפעמים עומדים בקונפליקטים מסוימים, אבל אתה רואה את כלל התמונה ומבין שאם אתה הולך לפי קונפליקטים אתה לא ממלא את תפקידך. הרי זאת היתה התשובה שלי לאלה שטענו שלא נכון לשרת בלבנון. אמרתי לחיילים שאני יכול להבין שזאת דעתם. אבל, אמרתי, בואו ננסה לחשוב שמחר חלק אחר יחשוב שלא צריך לפנות התנחלות או לא צריך לצאת למלחמה או לא צריך לצאת למארב הזה. אתה מערער את יסוד קיומו של הצבא. את ההבחנה הזאת, החדה, צריך לעשות כל הזמן ובכל הרמות".

עבדת עם בגין, ארנס, ושרון. עם מי מהם היה הכי קל לעבוד? או נשאל אחרת: יותר קל לעבוד עם שר בטחון שלא היה רמטכ"ל או להפך?

"אני לא חושב שהשאלה אם שר בטחון היה או לא היה רמטכ"ל, לפיה נקבע קנה־המידה. תלוי יותר באיש מאשר בהכשרה שלו. להכשרה המוקדמת יש פנים לכאן ולכן. לרמטכ"ל לשעבר לא צריך להסביר הרבה מושגים ותהליכים, אבל צריך אולי להילחם בהכרות מוקדמת, ישנה, והדברים משתנים והיא לא תמיד מתאימה למצב נוכחי. ולאורח אתה צריך להסביר תהליכים שנראים פשוטים מאוד. אבל לא הייתי קובע קריטריונים. זה נראה אחד הגורמים המשפיעים, אבל לא הגורם המשפיע ביותר.

> **"צבא איננו גוף, שאתה יכול להחזיק אותו על המדף ולומר עכשיו אני לא צריך אותך, אוריד אותך שיהיה לי צורך בך. את העוצמה הזאת צריך לקיים כל הזמן, ללכת איתה קדימה"**

"אני חושב שהבעיות הן שקובעות את אופי העבודה. זכור לי שאצל ראש הממשלה בגין, היתה בעיה קשה, סכנה של טבח של 50 אלף איש בדיר אל־קאמר בהרי השוף. הערכתי שאין סכנת טבח. אני מביא את הדוגמה הזאת כדי להסביר שגם אם חשוב מי האיש הנושא בתפקיד, עדיין הנושא בו אתה עוסק דומיננטי יותר. הוא הכבד והמורכב, וכמובן משתתפים בו יותר משני אנשים. אלה פגישות של קבוצות. גם מטעם הצבא לא מופיע אדם אחד. יש המלצה של הצבא ולפעמים יש יותר מהמלצה אחת. כך גם עם הדרג המדיני, יותר מאיש אחד, לעיתים יותר מעמדה אחת. מדובר בתהליכים של עבודה שמעורבים בהם הרבה מומחים ואנשי מקצוע. כך שכל ההיבט האישי נראה לי משפיע ובעל חשיבות אבל לא בלעדי".

לפני פרידה יש לך מסר לגבי הפיקוד שהיה בידיך?

"אני לא עומד בתחושה של חשש כלפי הכושר שלנו להתמודד בתחום הצבאי. יש לנו הכרח לקיים את הצורך הזה גם בעתיד. במהלך הדיון על התקציב המסר העיקרי שניסיתי להעביר היה שצריך להשקיע היום. לזרוע, לשים את השתילים על־מנת לקבל פירות בעתיד. גם את זה צריך לקבל כתהליך דינמי. לא לבחון רק אם היום הדברים בסדר ולהסתפק בכך, אלא אם עושים היום על־מנת שבעתיד יהיה בסדר. זה נראה לי מבחן חשוב. צבא איננו גוף שאתה יכול להחזיק על המדף ולהגיד: עזוב אותי, עכשיו אני לא צריך אותך. אני יכול לצעוק ולזלזל בך וכשיהיה צורך אני אבוא ואלטף אותך וחזקה עליך שאז תפתור את כל הבעיות'. צריך לקיים כל הזמן את העוצמה הזאת וללכת אתה קדימה. לא לעמוד במקום ולשמור על העוצמה. ללכת קדימה כל הזמן, אפילו שבאותו בוקר שאתה קם זה נראה לך מנותק מאורידת היום. זה מקור הכוח, ולא להיות על־פי יעדי ביניים ולומר שכשיגיע היעד המערכתי נראה מה לעשות".

יש משהו שאתה מצטער שעשית ומשהו שאתה מצטער שלא עשית?

"הרבה. הרבה דברים יכולתי, אולי לעשות, אחרת, והרבה דברים שיכולתי לעשות ולא עשיתי. זה עולם שלם של עשייה. אני אפילו לא מתחיל. זה כל־כך הרבה שאני לא מתיימר לסיים את המלאכה. אני חושב שאני יכול. אני גם לא אוהב את השאלה שיכולה לבוא בהמשך: איזה צבא קיבלת ואיזה צבא אתה משאיר? אני לא קיבלתי. היתה תקופה של שירות, וכל פעם שהיה לי תפקיד עשיתי מה שלפי מיטב הערכתי היה נכון וניתן לעשות. צריך גם לשים את מה שניתן אל מול מה שצריך. אני יודע שאפשר ודאי היה לעשות יותר טוב, ויש עוד הרבה מאוד לעשות".

> **"היה צריך לעבור תהליכים אדירים בתוך הצבא ועם גורמים חיצוניים, ובכל זאת הקיצוצים, עצומים, בוצעו בלוח זמנים קצר ובתנאים קשים"**

ומה אתה מתכונן לעשות.

"לחזור הביתה ולאסוף את עצמי".

זה אומר ש־33 שנים התפזרת?

"33 זה לא מתוך אלף. זה רוב השנים שחייתי. רוב מהולם. 33 מתוך 51. שני שלישים מחיי בערך אי־אפשר לקום ולצאת כאילו שום דבר לא קרה".

אתה מצטער שבחרת בדרך הזאת?

"יכולתי להצטער. פעם הייתי מחוץ לצבא שנתיים, וחזרתי. זו ההוכחה המוחלטת שחשבתי שכך נכון לעשות. לכן אני גם לא נבהל מהתלבטויות של נוער שרוצה להשתחרר, ואני מאמין שיהיו בצבא אנשים מתאימים עם התלבטות ושיבחנו דרך אחרת. זה לא אומר שצריך לשים עליהם פס ולומר, שילכו".

הצבא מציע להם היום את מה שגרם לך לרצות לחזור.

"קודם כל אתה צריך לברוק עם עצמך אם אתה רוצה להיות שותף. זו לא עסקה דו־צדדית שיציעו יותר ואני אבוא. הדבר צריך לבוא ממך. אתה צריך לרצות להיות שותף ולשאת בעול. זו מלה יפה עול שצריך לשאת בו. אחרי כן אתה יכול למצוא את המקום והדרך והתנאים. פעם יותר קל, פעם פחות מתאים לך, פעם לא כל־כך נראה לך".

מה היה הרגע המרגש ביותר בארבע השנים?

"היו לי הרבה רגעים מרגשים. כל פעם שפגשתי חיילים ודיברתי אתם. ואני לא יכול להתלונן שהייתי חסר רגעים מרגשים. זה מקור של כוח ועוצמה ומקור של אמונה. זה נשמע אמנם במבטאי ולא מתאים לי, אני יודע, אבל ככה זה".

טלי זלינגר

בגד ישראלי, כפת אמריקאי

(המשך מהעמוד הקודם)

במרכז התתרעה מפיגועי־טרור של חיל־הים.

סלע היה היפוכו של פולארד. זה בשיא המאבק העיקרי של אירגונו, וזה בתחתית המאבק המישני. אך רעבונו של חיל־האוויר הישראלי למודיעין פרטי נבע מתחפים דומים לאלה של חיל־הים האמריקאי. תא"ל (מיל.) ראובן אייל הוסיף הסבר נוסף לרעבון זה. במאמר לקובץ מרתק של בית־ההוצאה "מערכות", על סוגיית המודיעין, סיפר אייל כי קברניטים מעדיפים תצלומי־לוין על פרשנויות קציני־מחקר. הקברניטים הם גם רבי־ההובלים של הספינות האוויריות, במיוחד בדרכן לקרב. טבעי שלקראת המראה לתוניסיה יקסום להם מראה־עיניים: לא טבעי שעמיתיהם של אייל וסלע יוקסמו כל־כך מהחומר שסיפק פולארד, עד ששכחו לברר מיהו המקור, ואם מהימנותו מבטיחה שבמטה אש"ף אין הפצצות עתידות לפגוש חטיבת־ביניים זרועת גוויות ילדים.

שידוכו של פולארד לאיתן באמצעות סלע, אף אם לא התבצע בניתוב העובדות אל ההיקשים, לימד שוב שגם הבאים לתקן ליקויי מודיעין עלולים להתכונן למלחמה הקודמת. ועדת אגרנט הסתערה על בכורתו של אמ"ן בהערכה המודיעינית ועודדה אלף פרחים, גורמי־מחקר מחוזקים ב"מוסד" ובמשרד־החוץ. הפריחה המוגדלת הביאה לערוגות המודיעין פרחי־פרא שנחשפו רק בעת תקלה, דוגמת הפעלת פולארד (קבלן: איתן מלק"ם; קבלן־משנה: סלע מחיל־האוויר).

מעורבות סלע בפרשת פולארד, כמו גם מעורבות רעיו בפרשת סלע, חידדה את התהיות על מידת רגישותם של קצינים בכירים בחיל־האוויר להיבטים החורגים מההגדרה הצרה של משימות לביצוע. כשם שסלע לא הבין כי במיפגשיו עם פולארד הוא נכנס לפרדס הריגול, השונה בחוקיו מהמרחב הצלול של גיחות מבצעיות, כך הפגינו עמיתיו בפיקוד החיל חד־מימדיות מדאיגה בדרישתם לקדמו ויהי־מה. גודל האכזבה כגודל הציפיות מקצונה המתיימרת לנסוק בשיכלה ובהשכלתה הרחק מה"ירוקים" של כוחות־היבשה. ברגעי־ההתרעה

> **להיטות חיל האוויר לאיסוף מודיעיני, ברקע אפשרי למעורבות סלע בפרשה**

הקצרצרים בפעולה אווירית, החלטות הרפתקניות מולידות אסונות ומשברים, מהפלת ה"בואינג" הלובי ועד ליירוט מטוסי־הקרב הסוריים ממזרח לגבול לבנון, בלא עילה מספקת (ובשבוע שבו נפגשו רייגן עם גורבצ'וב בז'נווה ופולארד עם חוקרי האף־בי־איי בוושינגטון). רגישות מדינית אינה בהכרח נחלת מדינאים. היא אינה מאפיינת תמיד גם מיבצעים מסובכים של שירותי־מודיעין, מהנסיון להרתיע מדעני־טילים גרמניים מסיוע למצרים (איסר הראל) דרך ההשתתפות בחטיפת המרוקאי בן־ברקה – לפי פירסומים זרים – (מאיר עמית) ועד לפתיחת חזית־טרור חדשה ואף מוטעית בסקנדינביה בהריגת אחמד בושיקי, בדמותו של עלי חסן סלאמה (צבי זמיר).

המודד, הוא עד כמה הביצוע המודיעיני או "התפקידים המיוחדים" – החצי השני בשמו של ה"מוסד" – שקולים, מוסמכים ומתואמים.

שקול, משמע הן בחשיפת קציני־האיסוף (מפעילי הסוכנים) ולעתים גם קציני־המחקר, הנפגשים תקופתית עם הסוכנים לתיחקור ממוקד יותר, למי שעלול לבגוד, לפספס או להתוודות; הן במסירת ציוד־ידיעות־חיוניות לסוכן, כאשר גילוי הצי"ח אם ייתפס עלול לספר למודיעין זר מה חשוב וחסר לישראל; הן ב"תועלת שולית מול עלות", אם לשאול ציור עכשווי מפיתוח "יוזמת ההגנה האסטרטגית", עד כמה עלול לצאת ההפסד המדיני והבטחוני בשכר שיביא המבצע, אפילו הצלחתו מירבית בהגדרתה הצרה.

מוסמך, משמע מתבצע בידי מי שסמכותו המוסדית לעסוק בכך, לא מלשון "סמוך". הקשרים עם מדינות וגורמים שאינם מקיימים יחסים גלויים עם ישראל אינם בסמכותו הבלעדית של ה"מוסד". ראשי־ממשלות, שרי חוץ ובטחון, שגרירים ופקידים נועדים תכופות עם זרים ומתנכרים, מסובייטים ועד ירדנים. אבל מכלול הקשרים וזיקת־הגומלין העדינה שביניהם חייבים ידיעה מהנהגת של מי שמוסמך לרכזם. בניגוד לרושם שעלה עד כה מפרשת מכירת הנשק לאיראן, נולד הקשר בין הסעודי עדנאן קאשוגי לבין הישראלים יעקב נמרודי, אל שווימר ודוד קמחי לפני עשור. נמרודי ושווימר שיכנעו את שר־הבטחון שמעון פרס להסכים לפעולות מסויימות באמצעות קאשוגי. השבוע אישר נמרודי כי הקשר החל "בתקופת שמעון" וטען כי לאחר עליית הליכוד השיג "אישור מבגין". בתשובה לשאלה, מדוע נמשך הקשר עם קאשוגי למרות התנגדות גורם מוסמך, והאם נכון שגם ראש המודיעין הסעודי כמאל אדהאם הסתייג ממנו, אמר נמרודי, "עזוב, זה לא לטלפון".

המתיחות בצמד רבין־פרס הפריעה לגורם הכפוף לראש־הממשלה, להשיג תיאום ענייני עם שר־הבטחון. כשנודע לגורם כי חומר מודיעיני רגיש ביותר המיועד לקברניטים בלבד מופץ בלשכת פרס בעותקים רבים (וגם לקודמו משה דיין), איים וקיים. פרס הוצא מתפוצת החומר, עד שפנה לרבין, ושר־הבטחון הוחזר לרשימה. נוכחותו של שר־החוץ יגאל אלון כקודקוד האחר במשולש איננה את היחסים אך במעט, אף שבראי בזיונות ההווה דומה שרבין־פרס־אלון תיפקדו רע פחות מפרס־רבין־שמיר. רבין לא היסס לעלוב במפקדו־לשעבר, אלון, בדיונים רבי־נוכחים והביך בכך ידידים ופקודים משותפים. פרס לא נרתע מעריכת שיחת־תיאום עם אלון בעת ביקור חופף בניו־יורק, בלא לגלות לו כי מקץ שעות אחדות יפגש שר־הבטחון עם שר־החוץ קיסינג'ר. אך בעת גסיסתו הממושכת של פרנסיסקו פראנקו, כאשר נקבעה פגישה חשאית עם ראש ממשלת ספרד, התלווה אליה אלון, מחופש בפאה נוכרית ובמשקפי־קרן, "כך שבמקום כפילו של וילי בראנדט דמה יותר להלמוט שמידט", לדברי ידידיו.

בתקופת ממשלתו הראשונה של מנחם בגין היו שהתחבטו בשר־החוץ דיין, ששלד משותפים. דיין התנער בדרך כלל מנושאי לבנון שבאחריות שר־הבטחון עזר וייצמן, והסתייג גם מהיקף רעיונותיו של וייצמן לייצוא בטחוני לשווקים חדשים. בגין הכריע לטובת וייצמן. בהזדמנויות רבות נוספות היה בגין שרוי תחת השפעתם המערפלת של תחלואים וסמי־מרפא. ראשי השירותים נזקקו אז לאיפוק יותר מאשר למעוף, ביודעם שבמצבו הבוהה עשוי ראש־הממשלה לאשר הצעות פרועות בלא לעמוד על משמעויותיהן.

וייצמן וסגנו מרדכי ציפורי גילו, בהכנסם ללשכת פרס, שיחות משני סוגים סמויים: אלה שביכולת השר להקליט (המיכשור נותק מאימת ווטרגייט, אף שבוויכוחים על סמכותן של הוראות עם ראשי שב"כ או לק"ם גלומה בו תועלת רבה) ואלה שנהלו עם הפנטגון, בהסתר משאר המערכת הישראלית. מגעים אלה, שהוכתרו "הדו־שיח האסטרטגי" והבשילו בדצמבר 1981 ובנובמבר 1983 למיזכרי שיתוף־הפעולה האסטרטגיים (המיזכר הראשון הושעה מקץ שלושה שבועות, בעקבות סיפוח הגולן), התנהלו בתחילתם בין מערכות־הבטחון בממשל פורד ובממשלת רבין, אך בלי ידיעת רוב הצמרת הישראלית.

מחלוקת רבין־פרס על תוכנית ההתעצמות הצה"לית, שפרצה גם ציבורית, בדברי רבין נגד "רשימת הרכש" של פרס, חיזקה את הפיקפוק האמריקאי בתבונת התוכנית (רק התוחש, באיחור של יותר מעשור אך בהודאה אמיצה, הפתיע הרמטכ"ל דאז מוטה גור בהכאה על חטא בולמוס ההתעצמות בתקופתו). הליקוי הישראלי, אמרו ראשי הפנטגון לפרס, הוא בתיכנון אסטרטגי ארוך־טווח. הממונה על "איום הייחוס" בתחום מאזן הכוחות נאט"ו/ברית ורשה (כלומר, הערכת האיום "נטו", האויב פחות כוחותינו), משאבים, כלכלה ויכולת לאומית, מונה למדריך הישראלים בתיכנון. האיש, אנדי מרשל, עודנו מבכירי מנגנון־הקבע של הפנטגון. לפני שבע שנים נתקף ברשל בארץ בגבנו. השבוע הביא ידידו ג'ים רואץ' – כעת בחברת "נורתרופ" – פריסת שלום ממרשל למודיעין מאו, ציפורי, שריבן את הדרישה האסטרטגי מטעם וייצמן.

[illegible]

וייצמן מצא כי מטעם פרס ניהל את הצוות הישראלי אשר ברנקן, לימים מועמד המאוכזב של ראש־הממשלה פרס לשגריר בוושינגטון. עימו היו בצוות סעדיה עמיאל ואברהם כמיר, ידידים שנעכו מתהרים. כמיר, ראש אגף התיכנון המשותף לצה"ל ולמשרד־הבטחון, וזה על שעמיאל נסא בכיסו כרטיס־ביקור של "הממונה על תיכנון ארוך־טווח במערכת הבטחון". בכירים רבים אחרים לא ידעו על השיחות, שבהן החלו הצדדים לרחן ערב בחירות 1977 בלא לשתף את משרד־החוץ בסוד המגעים: השגריר דיניץ למד עליהם באקראי, ממפרק שלא היה אמור לקבל, במקום מדיווח [illegible]

> **ועדת אגרנט הסתערה על בכורתו של אמ"ן בהערכה המודיעינית ועודדה אלף פרחים, גורמי מחקר מחוזקים, ב"מוסד" ובמשרד החוץ**

מידיבי פרס בשלישייה, רבין ואלון. האמריקאים היו, כדרכם, מתואמים הרבה יותר, גם כאשר החליף ג'ימי קארטר את פורד ולפנטגון נכנס הרולד בראון במקום דונאלד ראמספלד. במארס 1978 דיווחו מרשל ועמיתיו כי תפוצת סיכומי השיחות ברחבי הפנטגון, בבית הלבן ובסטייט דיפרטמנט הורחבה. בצה"ל ובמשרד החוץ עדיין היו מעטים שותפים לסוד. מאבקי־יוקרה בצד האמריקאי הפריעו לדו־שיח בשלהי מימשל קארטר, כאשר סגנו של בראון, רוברט קומר התנגד לברכזיות תפקידים של עוזר־השר מקגיפרט ושל מרשל שבמשרד המידרג.

הנימוק האמיתי להתנגדות קומר היה רציני יותר: שיפור יחסי הפנטגון עם מצרים, גם עם התקדמות תהליך קמפ דייויד, אך בעיקר בתמורה להתנגדות המערבית של סאדאת מאז מגעיו עם קיסינג'ר באחרית מלחמת יום הכיפורים. בכל עת שהתעקשות ישראלית איימה על קשרי המימשל האמריקאי (פורד, קארטר ובמובן מסויים גם רייגן) עם מצרים, ירדה צינה על הריקמה הבטחונית של היחסים האמריקאים־ישראלים. התקדים היה מתוצרת קיסינג'ר: ה"הערכה־מחדש" שהקפיאה את הפתיחות הבטחונית כלפי ישראל מהתנגדות ממשלת רבין להסדר־ביניים נוסף בסיני ועד להסכמתה להסדר כזה, חצי שנה אחר־כך. המיסקעים נשארו והתקדים היה לדגם־חיקוי. אחת התוצאות המטופשות של פרשת פולארד היא שה"נט אססמנט" נוסח מרשל מתחלף ב"רי־אססמנט" נוסח קיסינג'ר, אך בלי הוכחה ודאית: כל עיכוב פריט וביטול חוזה ניתנים להסבר ענייני, שאינו מפזר את החשד שהמניע עמוק יותר. כך גם אלוף עמוס ירון, שאימלל את עצמו בכפפתו על רבין באמצעות הרמטכ"ל משה לוי למנותו לנספח צה"ל בצפון־אמריקה. ירון אינו יכול לדעת עתה אם במענה שלילי לפנייה בטחונית מתכוונים האמריקאים אליו, אישית. אפשרות זו קשה לו יותר מאיתותים אמריקאים עדים, קודם חסימתו בגבול קנדה וגם לאחריה, כי אינו רצוי בוושינגטון.

בד־יניות ההסדרים בסיני תאמה הגיון בטחוני ופוליטי מסויים, אם גם מופרך בפרטיו ממרחק השנים שבאו השלום עם מצרים. רבקותה של ממשלה במדיניות יכולה להצדיק גם עלות של "הערכה־מחדש", תווית מעודנת לענישת בית־הסות שפרבסתה על פטרוניה. המדיניות סבירה ובמסגרתה גם ידיעת המחיר. איוולת פולארד מזמינה מחיר בלי טעם מדיני.

השלישיות מתחלפות, מרבין־פרס־אלון דרך בגין־דיין־וייצמן ובגין־שרון־שמיר עד לפרס־רבין־שמיר. המכנה, בלי מונה ומנע, משותף.

קצין־מודיעין וותיק הציע, לאחרונה, פתרון חלקי למהומת השירותים החורקים הרדית בקהילת המודיעין: כינון "קופת־מודיעין" כללית, שלתוכה יתרמו הכל לפי יכולתם וממנה יקבלו לפי צרכיהם, בתיקצוב מושכל ולא בתגר אירגוני מיושן. הבעייה אינה בקופה, אלא בשרצים: בדיוק במקום שבו זכרונם של הישראלים עמום ומתעלם מלקחי העבר הקרוב, צלולים לקחיהם של האמריקאים שיחסם לישראל עוצב בחוויות של עימות, לחץ והתקפלות. אירוע של בגד (פולארד־סלע ושולחיהם) מטוסס עכבות כפת ("הערכה־מחדש") ולכסות גם הסדר כפרי, כי הרי ישראל הוכיחה שאינה מבינה את טובתה ואינה מסוגלת לנהל את ענייניה כהלכה.

הגעת קארטר ארצה היא תזכורת הולמת לכך. מדיניותו היתה, ביסודה, לטובת ישראל.

> **הקשר בין הסעודי קאשוגי לבין הישראלים נמרודי־שווימר־קמחי נולד לפני עשר שנים**

אך לשיכנוע ישראל ותומכיה, כי המדינאי שמאחורי המדיניות אינו עויין לה, נחוץ נשיא (או שר־חוץ כג'ורג' שולץ) שזכה להכשר־ידידות מתמיד לפני כן. בדרך לתוצאה המדינית, מתגבשות ברבדי־הביניים במימשל השקפות העוטרות סינה גם מקץ שנים. הנשיאים ובכירי עוזריהם באים והולכים, בעוד הפקידים והקצינים נשארים ומתקדמים. במועצה לבטחון לאומי ובקהילת המודיעין היו ימי קארטר השפל שלאחר פורד ולפני רייגן. קארטר מינה את האדמירל סטנספילד טרנר למנהל הסי־איי־אי,

> **כאשר נקבעה פגישה חשאית עם ראש ממשלת ספרד, התלווה אליה אלון, מחופש בפאה נוכרית ובמשקפי־קרן**

את השופט המכופתר ויליאם וובסטר למנהל האף־בי־איי ואת זביגנייב בז'זינסקי ליועץ לבטחון לאומי. 1987: סגנו של טרנר, פראנק קארלוצ'י, הוא היועץ לבטחון לאומי אצל רייגן; וובסטר עובר לנהל את הסי־איי־אי וסגנו שם יהיה רוברט גייטס, מעוזרי בז'זינסקי, שבמוצאתו התקדם גם גנרל ויליאם אודום, כעת מנהל המצותתים של אן־אס־איי.

טייסי־קרב אינם נופלים בשבי, נהרגים או נפצעים כאשר לגיחות יוצאים מטוסים־ללא־טייס. סלע היה צריך לזכור את הצלחת המזל"ט. במקום להסתבך עם פולארד היה מיטיב עם חיל־האוויר אילו היעל את תאוות האווירדאים למודיעין לאפיק חדשני, לפיתוח איסוף־זעיר־ללא־סוכן, מודיעין־ללא־פולארדים.

אמיר אורן

ישראל בעפולה גרעינית

תת־אלוף קלמן נאמן, יליד שנת־המלחמה 1939, וכיום עוזר ראש אגף התכנון במשרד־הבטחון, ניצב ליד דוכן־המרצים בועידת נוה־אילן של המכון למחקרים אסטרטגיים והבטיח לממש את הציפיות ולהיות "מרוייק, תמציתי ובלתי־מתברח", קודם שסגר לנשק הגרעיני, שבלי הרתעתו והכנות להפעלתו מזומנת תבוסה לנחותים בעוצמה מקובלת.

הסוף נכון, ההתחלה מטעה: לא "קלמן נאמן" בדיוני, אלא קלאוס נאומן, בריגדיר־גנרל באג"ת במשרד־ההגנה המערב־גרמני. נאומן דיבר אל ישראלים, אמריקאים ואחרים, אך יותר מכל שיקף את החרדה בבון מפני עיסקת־אפס אמריקאית־סובייטית לקיפול הנשק הגרעיני מאירופה: אם יושארו צבאות בריתות ורשה ונאט"ו בלי גרעין, תבטיח העליונות הסובייטית בכוחות מקובלים נצחון בכל התנגשות־דבתי ביבשת.

שום קצין ישראלי בכיר לא דיבר על הסוגיה הגרעינית בהקשרה המקומי ביום־עיון פומבי, לא השבוע ואולי לא בשבוע אחר כלשהו. חסידי העתקתה של תורת מאזן־האימה, מהיקום הבין־מעצמתי למיפלס הישראלי־ערבי, אינם מוכנים להעתיק גם את ציבוריות ליבונו החזוני של הנושא שיגזור את גורל האנושות, לשבט־קופים או לחסד־השרדות.

מחוץ לישראל, מתעניינים הכל בנעשה בחשכת גרעיניה, לא רק כשמזדמן איזה וענונו ומוצג כשילוב של כף מלפנים וסכין מאחור. בחוץ, הלוויינים מצלמים. המרגלים בולשים, והלמדנים מתווכחים. בפנים, הציבור אדיש, הצנזורה פעלתנית לא פחות מהכותבים ונדירים כתבי־העת המקדישים גליון מיוחד להשמדה־בכוח, בדרך שעשה עתה "פוליטיקה" באסופת תשעה מאמרים, מרביתם מתנגדים לגרעין ישראלי ומיקצתם תומכים בו.

כמו בחיי־דגיגה למרגלות הר־געש רדום, מתרגלים. הד מחלוקות בעשורים קודמים, עם משה דיין ויגאל אלון ושמעון פרס ויצחק רבין בתפקידים ראשיים, עמום אם גם לא גווע. הגרעין דומה לדרום־אפריקה: בלי לחץ־פתע אמריקאי, אין תמריץ להידוש הוויכוח ולשינוי המדיניות. האמריקאים, שחקקו (תיקון סימינגטון־גלין) איסור סיוע לעוברות הסף הגרעיני, נוצרים קלף זה במשחקם עם ישראל. פקיסטאן אולי פוחדת משיתוף־פעולה ישראלי־הודי נגד המיתקן הגרעיני בקאהוטה. היא גם זוכרת שלאחר השמדת הכור העיראקי איים עליה אריאל שרון מפורשות. אבגם ארבע שנים קודם שישראל התחייבה כי שכנית לא תיפול פצצה על כור אך לפי שעה היא נהנית בקונגרס מהדגם הישראלי.

עם ידי מעצבה וקול עייה, אופייני שסוגיית העמדה הגרעינית מעכבת להוחקר גם במקומות מתבקשים. בהמולת בינוי הרמטכ"ל הבא לא נשאל שר־הבטחון רבין אם תהה על עמדות האלופים וביקומם בקשת הגרעינית, אם בצא שהעמדות קרובות לשלו ועד כמה התחשב בכך בהחלטתו.

קשה לנחש מה חושבים דן שומרון, אהוד ברק ואחרים בצמרת צה"ל. מוהר לקוות שאינם רחוקים מהסתייגות אחד מראשי אמ"ן לשעבר. בהרצאה בגבעת־חיים בסתיו האחרון, ב"פתרון־הפלא" של ההרתעה הגרעינית, כמענה ליכולת הערבים להמשיך לבנות צבאות עד שיווי־הכוחות יסכנו את ישראל. "גם לו יכולנו לבנות הרתעה לא־מקובלת," אמר על "הרעיון המופרך כולו מיסודה", היתה לכל היותר מרבבת את תיאבונם של אויבי־גבוה ומונעת מהם להציב לעצמם מטרת־מלחמה מציאותית של כיבוש תל־אביב או חיפה. "אך עלינו להבין מה אין סיכוי לקפל אי־פעם בשום סוג של הרתעה לא־מקובלת: אי־אפשר יהיה להרתיע בעזרתו מפני הפעלת כלל הכוח הצבאי לצורך כיבוש יעדים קרקעיים מוגבלים בשטחם, אך בעלי חשיבות אסטרטגית חיונית. אי־אפשר יהיה לבנוע הפעלת כלל הכוח הסורי כדי לכבוש את החרמון, את אוכף הגילים לאורך רמת־הגולן או את עין־זיוון ואת רמת־מגשימים. לא יעלה גם על דעת איש שמישהו יורה להפעיל נשק גרעיני, גם אם יהיה אי־פעם בידינו, כדי להחזיר לידינו את תל אבו־נידה או את מוצב החרמון. נגזר עלינו, לכן, להמשיך ולקיים יכולת הכרעה מקובלת בכוחות היבשה והאוויר הרגילים".

פיקוד צה"ל, לקראת סוף הבאה, אינו נראה כאותו הולה שהוהר מלהקדים ומסיכון עתידי להתקפלב. [illegible] הפקיע הון רב בגוגנות [illegible] שה"ל ליד ביתו וסופי סנודרס בגלגלים. אך גם אם תדרך ההשקפה המצוטטת את צמרת הצבא, אין בכך ערובה לאיכות תיפקודה של ההנהגה המדינית אותה הנהגה שעיקביותה העיקרית בכשלונותיה.

ובימים הללו אין ממשלה בישראל / חגי אשד

הפרשה תסתיים בקלפי

שום ועדת בירור או חקירה לא יעצרו את ההדרדרות במעמדה של ישראל בארצות הברית עד אשר תשים ישראל קץ לעוול של הקידום שניתן לרפי איתן ולאביאם סלע

לשר ההגנה האמריקאי, קספר ויינברגר, יהיו טענותינו כלפיו אשר יהיו, יש נגדנו „קייס" חזק מאד. למרות „הסבא היהודי" שלו, יש לו „מוח של גוי", במובן הדובי של המושג. הוא טוען, וחוזר וטוען כלפינו, טענה בסיסית פשוטה של „שכל ישר": רפי איתן ואביאם סלע היו צריכים להיענש, כדבר צודק ומובן מאליו וכך גם הבטיחה לנו ממשלת ישראל, ובמקום זה הם זכו לשכר. היתכן? זו שאלה תנ"כית נוקבת של שכר ועונש, של „צדיק ורע לו, רשע וטוב לו" שהתשובה ההולמת והנכונה עליה היא מאושיות הקיום של כל חברה מתוקנת. קשה לאמריקאים להשלים עם מצב כזה, שנתפס כמצב של עוול מתמיד, קשה לטעון כנגדם על שאינם רוצים להשלים אתו, וקשה שבעתיים להגן על הישראלים שמתחמקים מחובתם לשים לו קץ. לא רק קשה, בלתי אפשרי ממש.

וזוהי ההאשמה האמריקאית העיקרית והראשית כנגד ממשלת ישראל. והיא שגרמה את הנזק החמור ביותר למעמדה של ישראל בקרב העם האמריקאי כולו. שום ועדת בירור – וגם לא ועדת חקירה ממלכתית כשרה למהדרין – לא יעצרו את ההדרדרות החמורה במעמדה של ישראל בארה"ב. הן כשלעצמן לא יועילו אף כמלוא הנימה, עד אשר תשים ישראל קץ לעוול המשווע, של הקידום שניתן לרפי איתן ולאביאם סלע, כפי שהוא נתפס על ידי העם האמריקאי כולו. כולם תמימי דעים בעניין הזה, יהודים ולא־יהודים כאחד, מראשי הממשל וחברי הקונגרס ועד אנשי התקשורת, שהם מגדולי הזועקים נגדנו, וכמובן, אנשי משרד המשפטים והחקירות שלא ידעו להרפות מאיתנו עד שימצו את הדין במלואו.

זו הזדמנות פז לאנשי הממשל להחזיר לעצמם יד תופשת בשיפור היחסים עם מדינות ערב, גם על חשבון בטחונה של ישראל וחרדת הקיום שלה. זה מה שקורה עכשיו בוושינגטון יום יום. כל ההישגים של ישראל בעשור השנים האחרון בחסימת הסיוע האמריקאי הבטחוני למדינות ערב נמצאים בתהליך של התמוססות וכל קווי ההגנה של ישראל ויהודי אמריקה בקרב חברי הקונגרס נפרצים בזה אחר זה. כל יום נוסף ששני „הנרגלים הישראלים" (וכך הם נתפסים בעיני כל אמריקאי) ממשיכים לכהן בתפקידיהם מגביר את המערכה הזאת [illegible] ממש. עובדה היא שקספר ויינברגר חזר השבוע בפעם ומי יודע כמה על הטענה של „מתן שכר למי שהיו צריכים להיענש" באותו להט כבפעם הראשונה. חזקה עליו שהוא יודע מה מועיל לו.

כל נסיון להסביר לאמריקאים שהמינוי של רפי איתן הוא לא קידום ושאביאם סלע לא קיבל שכר בתפקידו החדש, יפול על אוזניים ערלות. יש רק אפשרות אחת לעצור את המגפה: ששני אלה יחדלו לאלתר מלמלא את התפקידים שהם ממלאים עכשיו, שהם כסמרטוט אדום לשור נגח. רק אם וכאשר יקרה הדבר הזה, אפשר יהיה להיערך לקרב בלימה בדעת הקהל האמריקאית ולומר שהאשמים נענשו. זו התביעה האמריקאית העיקרית, שהיא המשותפת לכל הדוברים האמריקאים, יהודים ולא יהודים. רק אם וכאשר היא תיענה בחיוב, אפשר יהיה לנסות להדוף ולבלום תביעות מרחיקות לכת יותר של אנשי משרד המשפטים, הדורשים למצות את החקירה והדין עד תום, ולקבל את „ליטרת הבשר" הישראלית של „פרשת פולארד" כולה מתחילתה ועד סופה.

למה הדבר האלמנטרי הזה לא קרה עד עכשיו? ולמה יתכן שהוא לא יקרה גם בעתיד? זר לא יבין זאת. כל אמריקאי משוכנע שהסיבה נעוצה בשחצנות הישראלית כלפי חוץ ולא בחולשה הישראלית כלפי פנים. אבל זו האמת. התיקון האלמנטרי הזה לא נעשה ואולי לא יעשה משום שבימים הללו אין ממשלה בישראל ואין גם פרלמנט ראוי לשם זה. מאמצי הממשלה והכנסת מתנפצים אל הסלע האיתן, תרתי משמע. לא קם בממשלה הכוח והעוז לומר לשני הג'נטלמנים שנתפסו בריגול שינהגו כמנהג כל העמים המדינות מאז ועד היום. מי שנתפס – הולך. וגם לא בוועדת־המשנה של הכנסת לענייני השירותים החשאיים, שהיתה יכולה לדרוש את השעייתם של השניים עם תחילת עבודתה. ובכך להוציא את הקיטור של הזעם האמריקאי המצטבר נגדנו. עד עכשיו הם לא עשו זאת. לא השרים ולא חברי הכנסת. עובדה.

אולי יש עדיין בצמרת המדינית שלנו מי שמקווה שיום אחד נתעורר מן החלום הרע הזה והכל יחזור למה שהיה. ולעומתו יש מי שאינו מסתפק במועט ורוצה להתחיל את הטיפול בפרשה מ„בראשית ברא" ועוד מלפני זה. ויש מי שלא חשוב לו מה היה ומתי, אלא מה יהיה עכשיו. הוא רוצה לנצל את ההזדמנות לסילוק כל ההנהגה הפוליטית הנוכחית או חלק ממנה, כדי למלא את מקומה על ידי היורשים והמקווים לרשת. איש איש ותקוות הירושה וחלוקת השלל שהוא נושא בליבו. עכשיו. לא מחר ומחרתיים.

בתסריט הזה יש רק פגם קטן אחד. את המועמדים לכהן כראש ממשלה בוחרים מרכזי המפלגות ולאחר מכן העם בקלפי

וזה, כנראה, התסריט: מישהו יכול היה לומר לרפי איתן, ומישהו אחר לאביאם סלע, חבר'ה אל תלכו. אולי מי שאומר לכם ללכת ילך במקומכם, או יחד אתכם. הכל. אבל למה לשחק „בחירות"? את הדברים הללו אמר בפומבי השר עזר וייצמן, כשהוא יכול להתכוון בראש וראשונה לשר הבטחון יצחק רבין. ואולי מישהו אחר, נניח שזהו שר התעשיה והמסחר אריאל שרון, היה יכול לומר או לרמוז, במישרין או בעקיפין, כדברים הללו או דומים להם, לרפי איתן. אריק שרון היה יכול להתכוון לשר הבטחון הקודם משה ארנס ואולי גם לראש הממשלה יצחק שמיר וגם לממלא מקומו שמעון פרס. ואם לא יילכו ממש, לפחות ינזקו במעמדם הפוליטי, איש איש במפלגתו, ותתחיל התזוזה הגדולה של ה„כיסאות המוזיקליים" בפוליטיקה הישראלית.

וזאת התקווה: שתי ועדות הבירור יסיימו את עבודתן עד סוף חודש אפריל, כמובטח, ומיד לאחר מכן תתחיל החגיגה הגדולה. כולם יעופו.

כל אמריקאי משוכנע שהסיבה נעוצה בשחצנות הישראלית כלפי חוץ ולא בחולשה הישראלית כלפי פנים

יצחק שמיר, שמעון פרס, יצחק רבין, משה ארנס ויש מהדרים בתקווה ומוסיפים גם את אריאל שרון ועזר וייצמן כשרי בטחון לשעבר. התקווה הזאת מבוססת על הדרישה שאמצעי התקשורת חוזרים עליה כל שני וחמישי ויש לה גם מהלכים בציבור: על שרי הבטחון בהווה ובעבר צריך לחול הכלל של אחריות אישית ישירה ועקיפה. השאלה עכשיו היא לא רק „מי נתן את ההוראה", אלא גם מי „לא ידע" ומי „לא שאל" כשכיהן כשר הבטחון. כל אלה נושאים באחריות וכל אלה יעופו ויתעופפו לכל רוח. אמן ואמן.

בתסריט הזה יש רק פגם קטן אחד. את המועמדים לכהן כראש ממשלה וכשרים בוחרים מרכזי המפלגות ולאחר מכן העם בקלפי ביום הבחירות. לא העתונאים וגם לא ועדות הבירור והחקירה. ועדות הבירור יאמרו את דברן ואחר כך תצטרך הכנסת לומר את דברה ואחר כך מרכזי המפלגות ולבסוף העם הבוחר בקלפי. כפי שנראים הדברים עתה לא יהיה מנוס מהקדמת הבחירות, ולוּ רק בגלל שרשרת הפרשיות למיניהן, ולאחר שתסתיים פרשת הענישות תתחיל פרשת הבחירות. כפי שנראים הדברים עתה, יש ספק רב אם הליכוד יתלכד סביב המועמדות של אריק שרון, או דוד לוי כראש ממשלה בישראל בעגלא ובזמן קריב. ויש גם ספק רב אם מפלגת העבודה תשליך את יהבה על משה שחל, או גד יעקבי כראש הממשלה עכשיו, וגם לא על עזר וייצמן ומוטה גור וכל היתר, מחק את המיותר.

בסופו של דבר יבדיל העם הבוחר בקלפי בחוכמתו בין ענישה על העבר, מה עוד שהיא משותפת לשתי המפלגות גם יחד, לבין בחירה לעתיד, שהיא רחוקה מלהיות „משחק מכור". מה שנוגע לעם האמריקאי, הוא יקבע את יחסו למדינת ישראל לא לפי תככי החצר הביזנטיניים בפוליטיקה הישראלית, שאין הוא מסוגל להבין אותם, אלא לפי מה שיקרה בסופו של דבר לאביאם סלע ולרפי איתן. שום דבר לא יועיל להם. וגם לא לנו, כל עוד הם ישארו על כנם. ויפה להם ולנו שעה אחת קודם. בלי קשר לבחירות שיוקדמו בכל מקרה.

פרופ' הנס קרייטלר על ג'ונתן פולארד

להיות גיבור או לא להיות

מערכת „דבר" ביקשה מן הפסיכולוג הנס קרייטלר, פרופסור באוניברסיטת תל־אביב, לבחון את דמותו של ג'ונתן פולארד, כפי שהיא משתקפת ב„חיי כמרגל ציוני", התצהיר שכתב פולארד עצמו והתפרסם ב„דבר" ביום ו' 13.3.87.

מכתבו של ג'ונתן פולארד לבית־המשפט חושף איש בעל אינטליגנציה גבוהה מאד אשר לא רק כותב בסגנון משובח אלא מסוגל גם לראות את ההשלכות של מה שהוא כותב. פולארד מסביר את הדברים שהוא רוצה להסביר, מצייר תמונה מלאה וסוגר חורים וניגודים. מכתבו של פולארד היה מיועד לעשות רושם מסויים על בית־המשפט ולרשותו עמד כל הזמן שבעולם על מנת לכתבו. בתנאים כאלה – האפשרות לגלות משהו מעבר למה שנכתב אינה גדולה. השאלה שנשאלת כאן היא האם פולארד הוא אמנם הדמות שהוא מציג במכתבו. נראה לי שבהרבה מובנים זה אכן פולארד האמיתי, מלבד כמה היבטים מסויימים.

אילו היה מתכוון לעשות רושם טוב על בית־המשפט על מנת להשיג את המקסימום, כלומר עונש מינימלי, היה יכול לבחור כמה אפשרויות אחרות. ג'ונתן פולארד מתוחכם דיו כדי להבין שכאשר הוא כותב את אשר כתב אין הוא מתיר ספק בכך שהפשע שביצע הוא חמור ביותר – בגידה מרצון חופשי – והוא מדגיש נקודה זו. במקום זאת יכול היה להפעיל את הדמיון ולתרץ את מעשהו בלחץ או בסחטנות שהופעלו עליו. זה היה מעניק לו סיכוי הרבה יותר טוב לקבל עונש קטן יותר ונשאלת השאלה מדוע כתב מה שכתב.

בן שגדל בבית של פרופסור באוניברסיטה ולמד בבתי־ספר הכי טובים שניתן לחלום עליהם. גיבורי הילדות שלו, כך הוא כותב, היו אנשים כוינסטון צ'רצ'יל וכאלה ששלחו נשק לישראל או סייעו לה, במלחמת העצמאות, באופן ישיר יותר, כקולונל מרכוס: חלומות של ילד שעומד מול הבעיה לא לאכזב את ההורים ולהגיע לפחות לרמה של האבא שלו. הוא היה ציוני וגם בא לישראל. הוא כותב, ואין לנו סיבה להטיל בזה ספק, שחשב ללכת למודיעין כבר בשנת 1973. קצת מוזר בשביל מי שלמד יחסים בין־לאומיים אלא אם כן היה לו כבר רעיון מסויים: רעיון אולי קצת רומנטי – להיות גיבור. למעשה בכל הדו"ח שלו הוא מציג את עצמו כגיבור עם בעיה. הבעיה היא שכציוני – איש שרצה לעשות משהו לישראל – היה צריך להשאר בארץ. אבל לא רק שלא נשאר בארץ – הוא כותב שכאשר התחיל לעבוד בארה"ב נמשך יותר ויותר אחרי ה„דולצ'ה ויטה", אחרי החיים הקלים בארה"ב. ואז נוצרה הבעיה. הוא לא יכול להיות מרכוס והוא ביקש להיות מישהו.

למסור את האינפורמציה זה לא מוסרי ולא למסור את האינפורמציה, גם זה לא מוסרי. זו טרגדיה אמיתית ופולארד חי את הטרגדיה הזאת תוך הגזמה

אינני יודע אם הרעיון לפנות לישראלים ולהציע להם את השירותים שלו באמת נבע מכך שהוא ראה שארה"ב אינה מוסרת לישראל אינפורמציה שארה"ב היתה צריכה למסור. בשבילו זו היתה הזדמנות חשובה להפוך לגיבור, לאיש שמסתכן על מנת לתרום משהו לארץ. אין ספק שהמידע שסיפק היה בעל חשיבות רבה. צריך לזכור שבית־המשפט הבין את מהות החומר שהעביר פולארד והוא ידע שבית־המשפט יודע. הוא לא היה כה טיפש עד שיכתוב לבית־המשפט דברים שידעו שאינם נכונים. הוא כותב שעשה זאת משום שחשב שזה אינו גורם נזק לארה"ב. פולארד מעלה גם את האפשרות שהיה צריך ללכת למבקר, לאיש שתפקידו לדאוג לכך שהאינפורמציות, שהוחלט למסור לישראל, אכן יגיעו לישראל. משפט זה הוא אולי הטיפשי ביותר בכל הדו"ח החכם הזה. מכיוון שהתוצאה היתה שהמבקר היה אומר לו: זה איום ונורא, אני אבדוק את הדבר אבל עליך להבין שאינך יכול להמשיך לעבוד במקום הזה מכיוון שהם יחשדו בך כעת. המחשבה שהשופטים לא יבינו זאת היתה אחוזת עיניים וזה אולי קצת ילדותי.

פולארד מסר את האינפורמציה משום שרצה להיות... איזה מין גיבור היה אילו היה תולה את המניע לפעילותו בסחיטה או בבצע כסף; איזה מין גיבור היה אם איש לא היה יודע על קיומו

פולארד מסר את האינפורמציה משום שרצה להיות גיבור והוא מציג את עצמו כגיבור – איש שעושה משהו גדול ועל־ידי כך ממלא גם את התקוות שלו וגם את התקוות של הוריו. איזה מין גיבור היה, אילו היה נוקט קו הגנה אחר ותולה את המניע לפעילותו בסחיטה או בבצע כסף? איזה גיבור היה, אם איש לא היה יודע על קיומו? אם היה, למשל, עוזב בשלב מסויים, את עבודתו ועולה לישראל – אף אחד לא היה יודע על קיומו. אולי כמה ישראלים היו אומרים לו: עשית עבודה טובה, קיבלת גם קצת משכורת וזהו. אבל נדמה לי שפולארד לא היה ער להשלכות האלה. מכאן אנו מגיעים למימד אחר שאינו כתוב בדו"ח – התנהגותו בשעה שהתחילו לחשוד בו. זו היתה התנהגות ברמה של ילד שרואה סרטי ריגול בטלוויזיה. הוא לא שמר על הכללים היסודיים – שלא מחזיקים חומר חשוד בבית, מה גם בכמות כזאת שאי־אפשר לשרוף אותו. איש שהוזמן לאף־בי־איי. ומצלצל אחר־כך הביתה ואומר לאשתו: קחי את החומר והסתירי אותו אצל השכנה, זה נשמע מאד מוזר. כך מתנהג איש בפאניקה; אבל איפה האינטליגנציה שלו. ואחר־כך הוא חושב שהוא יכול להסתלק סתם כך מהאף.בי.איי.: סתם כך להיכנס למכונית ולברוח בנקודה זאת הוא בפאניקה או אולי יש גם משהו אחר. איפה היתה נראית הגבורה אלמלא נתפס. לי יש הרושם שבשטויות שהוא עשה יש משהו לא הכרתי שמתאים לדמות שהוא רוצה להיות ושצייר לעצמו. הוא יכול להיות גיבור גדול רק אם הוא נתפס, הדרמטיות שבה הוא כותב מעידה על כך שזה תפקיד שהוא רוצה למלא.

אך לפרשת פולארד יש היבט הרבה יותר רחב מאשר המקרה הפרטי שלו ופולארד הוא, כאמור, חכם דיו על מנת להבחין בכך. בדפים האחרונים של הדו"ח הוא כותב על הבעיה של להיות אמריקאי טוב וציוני. הבעיה איננה בעיה טריוויאלית, זוהי הבעיה של השקר הגדול שהתפשט בעולם היהודי. אם זכרוני אינו מטעה אותי חזה בן־גוריון, אחרי קום המדינה, את הבאות ואמר: "אם יש לנו מדינה, אין מקום לגולה ציונית, מכיוון שכל מי שהוא ציוני יכול לעלות ארצה". אבל מסיבות חומריות, של תמיכה, נאלץ גם בן־גוריון לזנוח את הקו הזה והיום אנחנו עומדים מול שאלת המשמעות של להיות ציוני – לויאליות לארץ ישראל מצד אחד ואזרח נאמן לארץ אחרת. מכיוון שהתנגשות אינטרסים בין שתי הארצות יכולה להתרחש כל הזמן, כיצד צריך היה פולארד להתנהג כאשר עמד מול האינפורמציה שהיתה ברשותו? מה צריך היה לעשות? פולארד אומר שאם ישראל וארה"ב הן מדינות שותפות אז במעשיו לא גרם נזק לארה"ב. אבל ברור, גם לו, שעבר על החוק והוא מסתובב כל הזמן עם נסיון, שכשלונו צפוי, להצדיק זאת. אין לזה הצדקה, משום שהדבר הוא באמת בלתי אפשרי. יש מצבים בהם כל החלטה היא החלטה לא מוסרית. למסור את האינפורמציה זה לא מוסרי ולא למסור את האינפורמציה גם זה לא מוסרי. זו טרגדיה אמיתית ופולארד חי את הטרגדיה הזאת בתוך הגזמה. במוקדם או במאוחר זו תהיה הטרגדיה של יהודים רבים בחוץ־לארץ. פולארד אומר בצדק שיהודי ארה"ב צריכים לפעול במישור הסינט ובמישור הקונגרס כדי להשפיע למען ישראל אבל הוא מספיק חכם כדי לדעת שפעולה כזו אפשרית רק אם היא משרתת גם את האינטרסים של ארה"ב. היום אין עדיין סתירה בין הדברים. אך אין זה ברור כלל שכך יהיו פני הדברים גם מחר. וזו אולי תרומתו הגדולה ביותר של פולארד – הוא הצליח להבהיר לנו היטב את הדילמה.

גם מזכיר גם יועץ / טובה צימוקי

רוצה להיות דיין

חולשתו של היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, שמבחינת התפקיד שהוא נושא, היא חסרת תקדים. חוסר הנסיון שלו ברזי הפוליטיקה – פנימית־מקומית ושלא לדבר על יחסים בינלאומיים – פרשת השב"כ שחשפה את הקונפליקטים בין המערכת המשפטית והפוליטית, והדה־לגיטימציה הזוחלת של מערכת הייעוץ המשפטי הממשלתי הולידו תופעה שהכל מדברים בה בריש גלי: ראש הממשלה יצחק שמיר הקיף עצמו, לאט ובשום שכל, בחבורת משפטנים „משלו", הדואגת לו לכיסוי חוקי ולייעוץ משפטי. ליועץ המשפטי לממשלה פנים עתה בשביל הדקורום – שיהיה. חריש – מה לעשות – ממלא את תפקיד עלה התאנה.

בראש החבורה, מעל הח"כים אהוד אולמרט ודן מרידור, ניצב מזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין.

בראש החבורה, מעל הח"כים אולמרט ומרידור ניצב מזכיר הממשלה, אליקים רובינשטיין

חריש לא היה מעורב בפרשיות שהסעירו את המדינה בחודשים האחרונים. הוא ספון בלשכתו ברחוב סאלח א־דין, מבכה את מר גורלו – העתונות הנושפת בעורפו – ורוצה לחזור הביתה בשלום לאחר יום עבודה. מסביבו מתרחשים דברים בעלי היבט משפטי מובהק, והוא אפילו אינו נקרא להתייעצות. כך היה בעניין פרשת משלוחי הנשק לאיראן, וכך בעניין פרשת פולארד. זו התנהלה מבלי שתהיה לו, או למערכת המשפטית הממשלתית, נגיעה בעניינים, למרות היבטיה המשפטיים המורכבים. בשלב הראשון, שלב ההסתבכות בהבטחות לארצות הברית, מטפלים בעניין עורכי דין פרטיים המקורבים למלכות. אלה יכולים, אולי, לייצג בהצלחה מרשימה את הבנקים או את סוכני הבורסה, אבל לא אינטרסים מדיניים קרדינאליים כבמקרה המסובך הזה. אילו התנהלו המגעים עם ארצות הברית בשיתוף מערכת היעוץ המשפטי של הממשלה, יתכן שההבטחה חסרת ההסתייגות לממשלת ארה"ב למסור לה כל חומר, תהיינה הנסיבות אשר תהיינה, היתה נמנעת, וכך גם ההסתבכות שיצרה. היועץ המשפטי לממשלה הקודם, פרופ' יצחק זמיר התריע על כך טרם עזיבתו, והפנה את תשומת הלב לכך שעורכי־דין פרטיים שהממשלה נזקקת לשירותיהם הם, במקרים אחדים, חסרי תחושת שליחות ציבורית, נשמת אפו של היועץ העובד בשירות המדינה, המייצג אינטרס ציבורי.

מתי קוראים לחריש? „כשצריך שמיכה", התבטא השבוע אחד המשפטנים הבכירים של משרד המשפטים, ועכשיו נחוץ כיסוי חוקי לזימון שלושת מפעילי פולארד לוועדת הבירור, כשם שנחוץ להבטיח הגנה במקרה ויעתרו לבג"צ. ובכן, קראו לחריש. אלא שלא יצאו שעתיים מאז סיכם עם שמיר שיגן על עמיתו ויתן לה גיבוי משפטי, וכבר הבטיח אותו

כמי שכהונת שופט בבית המשפט העליון עומדת לנגד עיניו, הוא מתפקד בטאקט מאחורי הקלעים

דבר, אבל בלהיפך, לפרופ' ליבאי. אחר־כך, ביום ראשון, בא חריש לממשלה מלווה ברעיון „מבריק" אחר, שימוש בחוק העזרה למדינות זרות, אלא שחוק זה עוסק, מה לעשות, ביחסים בין רשויות משפט, וזה ככל הידוע לא המקרה הפעם.

פרשת השב"כ, אומרים מקורבי שמיר, וכמה התבטאויות מביכות של חריש בישיבות הממשלה בזמן התנהג כמו אי.טי. חביב שנפל מכוכב אחר, שלא לדבר על כמה התבטאויות מלאות רעל של השר שריד „בזכות" היועץ המשפטי שלו, וכך גם השנאה שצבר שמיר ליועצים משפטיים לממשלה „הנדבקים כמו עלוקות" (ראה „מתיתיך" מאוגוסט, ועוד כמה התבטאויות „ממלכתיות" שלו בזכות צמצום סמכויות היועץ המשפטי לממשלה), הבהירו לראש הממשלה כי יש דברים שכדאי לסגור בפנים. ביעילות. במקצועיות. בקלאס. בכלל, מדוע שיערב רשויות רבות מדי בקבלת ההחלטות?

בימי אוגוסט המעייפים, ערב הרוטציה, בזמן שטיפל בהרכבת צוות היועצים שילווה אותו כראש ממשלה – ובעוד פרשת השב"כ המעצבנת נושפת בעורפו – גמלה בליבו החלטה להביא את אליקים רובינשטיין ציר ישראל בוושינגטון לכהן כמזכיר הממשלה. מקורביו הרבו להזכיר את כישוריו הווירטואוזיים של רובינשטיין, את היותו ממולח, את פילפולו המשפטי וגם, כמובן, את השתייכותו ל„מחנה הלאומי". עמדו לרובינשטיין גם הקריירה המבריקה שלו כיועץ המשפטי של משרד החוץ, היותו יועץ של דיין בוועדת אגרנט, מעורבותו בהסכמי קמפ־דיוויד לצידו של פרופ' אהרון ברק והצלחתו כציר ישראל בוושינגטון. הכישורים הללו פלוס תסמונת הכשל של המערכת המשפטית בעוד פרשה אחר פרשה מתדפקת בשער, הקפיצו את רובינשטיין לצוות המשפטי של שמיר. ראשונים היו שם מרידור ואולמרט שהוציאו את שמיר מפרשת השב"כ ללא שריטה ואפילו כמנצח. השניים קלטו ככל הנראה מה שלחריש יש להציע, ותמכו תמיכה נלהבת בהבאתו של רובינשטיין לארץ. ואכן רובינשטיין, בשכל רב, בטאקט מאחורי הקלעים, בגישה ממלכתית וכמי שכהונת שופט בבית המשפט העליון עומדת לנגד עיניו ואינו רוצה להתלכלך בפרשיות פוליטיות יתר על המידה, מתפקד היטב.

אליקים רובינשטיין. רוצה להיות שופט עליון

בחור מאד פיקח רובינשטיין. ולא הוא יזלזל במעמדו של היועץ המשפטי לממשלה. ובכן, מזכיר הממשלה דואג לעדכן את היועץ המשפטי שלה. בפרשת משלוחי הנשק לאיראן מטפל רובינשטיין עם משה כהנובסקי היועץ המשפטי למערכת הבטחון, בהצלחה לפי שעה. ב„ועדת טאואר" יצאה ממשלת ישראל מבלי למסור מה שלא רצתה למסור. חריש, אגב, עודכן בעניין. בפרשת פולארד מטפל רובינשטיין עוד מהימים בהם כיהן כציר בוושינגטון. הוא מכיר את הנפשות הפועלות במגרש האמריקאי, את מערכת המשפט וגם את המגרש המקומי. בשיחות האחרונות שניהל שמיר בוושינגטון, ובעיקר בעניין פולארד, שיחק רובינשטיין תפקיד מרכזי יותר מאשר השגריר מאיר רוזן. רובינשטיין־מרידור־אולמרט ניהלו מגעים להקמת ועדת הבירור, ואילו קולו של חריש לא נשמע בעניין זה. מי שזוכר על איזה בריקדות עלה היועץ המשפטי לממשלה הקודם, יצחק זמיר, כדי למנוע ועדת בירור בפרשת השב"כ, ראה הפעם יועץ משפטי דומם. חריש אפילו לא שילם מס שפתיים כשם שעשה בפרשת נקש. אפילו לא התריע נגד ועדת הבירור.

עמדו לרובינשטיין הקריירה שלו כיועץ משפטי למשרד החוץ, יעוצו לדיין בוועדת אגרנט, מעורבותו בהסכמי קמפ־דיוויד וכמובן, השתייכותו למחנה הלאומי

נסיונו המשפטי של רובינשטיין מסייע לו גם בנסיונות להתרת הבעיה המשפטית המסובכת של מיהו יהודי. המשבר האחרון עם ש"ס הוליד ועדה קואליציונית המטפלת בנושא זה. רובינשטיין מרכז את פעילותה. הדיון אינו מצטמצם רק בבעיה העקרונית אלא מקיף גם את הסוגיה המשפטית של הרישום.

רובינשטיין אינו מעוניין בתחרות נגד היועץ המשפטי לממשלה, גם לא ליטול את מקומו ומעמדו. אבל אין ספק שחולשת מערכת הייעוץ המשפטי יצרה ואקום. וואקום כידוע, ובפוליטיקה בעיקר, מתמלא מהר. עוד נראה לאן כל זה מוביל.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

מסמך

יומנו של טרוריסט. חגי סלע, ראיון / אוריאל בן־עמי

ספר תחת עין

הספר שלך הפחיד אותי. אתה רואה בזה מחמאה?

סגל: „בהחלט לא. לא התכוונתי להפחיד אף אחד. ההיפך. ניסיתי ליצור איזשהו מגע אינטימי בין גיבורי פרשת המחתרת, לבין המתנגדים החריפים למעשים שעשו. לדעתי, מי שמפחד, הדבר מעיד עליו שאיננו מסוגל להשתחרר מדעות קדומות, ולא מוכן להניח לעובדות לבלבל אותו. זאת, אף שלא ניסיתי לשכנע איש בצדקת המעשים, אלא פשוט לספר עובדות".

אתה מתאר בספר את ראשיתו של גוש־אמונים, דרך מלון „פארק" בחברון, ההתנחלויות הראשונות והעימותים עם צה"ל. אתה כותב שאף אחד ממייסדי הגוש לא התבטא בפומבי בזכות החתירה להנהיג, פוליטית, את המדינה. אולי זאת הבעייה, שהם לא התבטאו בפומבי, אך התכוונו לכך?

„אני לא מתייחס לפרשת יוסי אינדור מטוב ועד רע"

סגל: „אני לא חושב שהם התכוונו לזה. גם בסתר־ליבם הם לא חשבו בגדול כל־כך".

אבל במקביל אתה מתאר בספר את עקיפת מחסומי צה"ל והמאבקים בין מתנחלים לחיילים בחלק מדרכו של גוש־אמונים.

סגל: „יש הבדל בין לעבור ברמזור אדום לבין לשדוד בנק. כל משפטן יסכים לכך. יש גם הבדל בין עקיפת מחסום של צה"ל לבין הקמת מחתרת. יואל בן־נון למשל, עקף מחסומי צה"ל, אך מכך אי־אפשר להסיק שהוא יכול היה גם להקים מחתרת. זה לא פייר, להגיד למתנגדים למחתרת: 'גם אתם עקפתם מחסומים'. זה בכלל לא על אותו מישור".

אתה כותב בספר על ראשית ההתנחלויות בשומרון ומציין מחזות פינוי מבישים בחווארה: „המתנחלים סרבו להתפנות מרצון וחיילי משמר־הגבול נאלצו להשתמש בכוח, כדי להעלותם לאוטובוסים, שהובילו לאתר ההתנחלות. לעתים, בכוח רב מדי. במקרים אחרים אחזו החיילים את המתנחלים בזקניהם. בין המוכים היה חנן פורת, שלא החלים עדיין מפציעה קשה במלחמה האחרונה". תן לי להבין. לדעתך מגיע לחנן פורת פרס על המאבק בחיילי צה"ל, בגלל שהוא נפצע במלחמה?

סגל: „אני לא בא לשכנע את מי שזה מרגיז. מי שרואה ברצון יהודים להתיישב בארץ־ישראל עבירה על החוק לא יהיה מסוגל להבין את המשפט הזה".

בהמשך אתה כותב, על אותו אירוע: „מישהו בדרגים הבכירים של צה"ל לא גילה תבונה יתירה והחליט לשתף גם חיילים דרוזים במלאכת פינוי היהודים מחווארה". מה הפסול בדרוזים למשימה הזאת?

סגל: „אני חושב שזה מחזה צורם, שחיילים לא יהודים מפנים יהודים מארץ־ישראל. הייתי כותב כך גם על שוטרות שמפנות מפגינים חרדים של נטורי קרתא. [illegible] משימת הדרוזים [illegible]".

סגל: „מיציתי את הנקודה הזאת. אני לא רוצה יותר להתייחס למשימות של הדרוזים".

בספר שלך אתה מרבה להביא שמות של אנשים באירועים שונים. לעומת זאת, ישנם אירועים שאתה מפרט אותם, אך נמנע מלנקוב את שם האנשים הקשורים בהם. למשל, אתה כותב על יהודה עציון, שנאחז ראשון באיזור עפרה: „הוא הסתייע בחבר ותיק מישיבת־ההסדר באלון־שבות ובמספר עוזרים מזדמנים". למה אתה לא מזכיר את שם החבר הוותיק?

סגל: „כי זה לא נראה לי חשוב".

הרי „החבר הוותיק" הוא יוסי אינדור. למה אתה לא מזכיר אותו?

סגל: „אמרתי לך כבר פעם: אני לא מתייחס לפרשת יוסי אינדור מטוב ועד רע".

שמו של אינדור נקשר בתוליה שלך, כמי שהניח מטען חבלה במכוניתו של כארים חלף, ראש עיריית רמאללה ובמוסך מכוניתו של איברהים טאוויל, ראש עיריית אל־בירה.

סגל: „אני לא עונה יותר בקשר ליוסי אינדור".

אתה נותן לי להרגיש, שאתה מחפה עליו, אף שמפכ"ל המשטרה הודיע שהוא איננו מבוקש עוד על־ידי המשטרה.

סגל: „אין תגובה".

בספר שלך, אתה מזכיר רק את יצחק נוביק כמי שהיה שותף איתך לפיגוע בחליף ומאוויל. לעומת־זאת בכתב־האישום מופיע כי אדם שלישי הוא שהניח את המטען בשתי המכוניות בשעה שאתה אבטחת אותו ונוביק היה הנהג שלכם. למה אינך מזכיר, לפחות, שהיה אדם שלישי.

סגל: „אין תגובה".

אתה כותב שבתקופת הסכמי קמפ־דיוויד „לא מומשו גם הכרזות שהושמעו מפי דמויות בולטות בו, בדבר הצורך להצטייד במאגרי נשק לקראת התנגשויות צפויות עם השכנים הערבים, לאחר מתן האוטונומיה והצמצום שתגרום לנוכחות צה"ל באיזור". גם כאן אינך מזכיר שמות. מדוע?

„אני לא רואה ברבנים הראשיים את הסמכות שלי, בשום אופן. אני עדיין מחפש את הסמכות שלי"

סגל: „זו היתה אז האווירה הכללית וזה לא פייר להזכיר שם אחד או שניים. זה היה מקרי שלא הזכרתי את השמות, כי היו מספר מפגשים כאלה. אני לא שותפתי בהם, הייתי אז בחור צעיר וחדש בעפרה. כתבתי זאת, פשוט כדי לתאר את העובדות ושום דבר מעבר לכך".

בספר אתה משמיע ביקורת נגד הרבנים הראשיים על שאסרו תפילת יהודים בהר־הבית ועל הפוליטיקאים שהשתמשו באיסור זה בציניות. אתה לא רואה ברבנים הראשיים מקור סמכות?

סגל: „אני לא רואה ברבנים הראשיים את הסמכות שלי, בשום אופן. אני עדיין מחפש את הסמכות שלי. אחד המסרים המוטסים בספר הוא שהיום אין לנו סמכות רוחנית. מישהו, שהוא משכמו ומעלה. אני רוצה שאנשים יכירו לפחות בעובדה הזאת. זה חשוב לי [illegible] את המציאות".

אולי מהסיבה הזאת נטלת סמכות על עצמך כשהשתתפת בפיגוע בראשי הערים?

סגל: „הפעולה הזאת היתה חד־פעמית ולא התיימרה לחתור תחת השלטונות המוסמכים, או לבוא במקומם דרך־קבע. אני פוסל בכל לשון של פסילה פעולות פרטיזניות כשיטה, ואני מצטער צער עמוק על כל נזק שהפעולות של הקבוצה המכונה המחתרת היהודית הסבו לסדר הטוב ולהוויה השלטונית בישראל. אם מישהו ישאל אותי, אם להקים מחתרת, או לעשות פעולה כלשהי אומר חד־משמעית 'לא!'".

בספר אתה מתאמץ לטעון שלא היתה מחתרת ובעצם הביטוי הזה הודבק לכם.

סגל: „אם לבני ועציון היו מתכנסים ומציעים להקים ארגון שיגיב מעתה והלאה על כל פעולת טרור של ערבים, והיו נוטלים על עצמם אחריות, זו היתה מחתרת. אבל המציאות היתה שונה, ואף פעם לא הוחלט על כך. הפעולות שבוצעו היו אינסטינקטיביות כתוצאה של מעשים שהיו ולא נעשו במסגרת החלטה כוללת".

סגל: „בכל־זאת, היה מדובר רק בלבני ועציון [illegible] שהוא לא הצליח בכך ולא הצטרפו אליו לקריאה להעברת מסר. גאולה לאומי שלח מן הכלא. תשאל כל מומחה לטרור והוא יגיד לך שהקבוצה הזאת, לא נכנסת להגדרת מחתרת. תמצא לי עוד טרוריסט אחד בעולם כמו אקל'ה שאמר לבנו הקטן, אחרי שכבר נעצר שחס וחלילה, לא יעלה על הדעת מחשבת פיגול להשקיע עתה פחות בצבא מכיוון שהמדינה היא כאילו נגד אבא שלו. שימשיך וישקיע בכל יכולתו. לא תמצא מישהו כזה בבריגדות האדומות, בצבא האירי או באש"ף שיגיד לבן שלו להתייחס כך לשלטון שהוא בעצמו עבר על חוקיו".

בספר אתה מתאר כיצד ישועה בן־שושן נמנע באופן עקרוני מלהופיע בטורים נגד פינוי ימית, לעומת זאת סייע למתנחלים לעקוף מחסומי צה"ל בהתנחלויות לא חוקיות ותכנן בהיותו קצין בשירות פעיל את פיצוץ כיפת־הסלע. כך גם לגבי שאולי ניר, שהמתין במכללה האיסלאמית לנערה שתבריחה, כדי שלא תיפגע. לעומת זאת רצח סטודנטים חפים מפשע. מה ההתחסדות הזאת? הרי יש כאן סתירות בין עקרונות למעשים.

סגל: „אני מודה שיש כאן פרדוקס כפרטים, אבל זאת המציאות שלנו, שיש בה סתירות. אני לא מחווה על כך דעה, אלא רק מוסר פרטים".

אתה מספר בספר כיצד יהודה עציון הציע לך להצטרף להגיב על רצח ששת תלמידי הישיבה בבית־הדסה.

חגי סלע. מטען, כלא, ספר. תצלום – יצחק הרדי

סגל: „עציון הציע שאדחה את תשובתי בכמה ימים, כדי שאוכל להרהר בה. את ההצעה הזאת דחיתי מיד. הודעתי לו על הסכמתי להשתתף בכל תגובה שתוצע על־ידיו".

אני לא מבין. אתה חסיד שוטה של עציון, שמוכן להצטרף מיד לפעולה, בלי לברר בכלל את טיבה?

סגל: „אני מכיר את יהודה עציון. היה לי ברור שהוא לא ילך לטבוח המונים בככר המרכזית ברמאללה. אם מישהו אחר היה פונה אלי, לא הייתי מגיב כך".

הרי עציון תכנן לפוצץ את כיפת־הסלע ומצטער שהדבר לא הצליח כי האנשים לא התאימו למשימה ולא מפני שהמשימה איננה נכונה לדעתו.

„אני שלם עם הפגיעה בראשי הערים... זה לא היה שווה את העיניים של חירבאווי אבל אני לא מצטער שחלף ושכעה נפגעו"

סגל: „זה לדעתי היפה בספר, שאנשים גנזו את תוכנית הר־הבית כשהרגישו שהיא גדולה עליהם. התגובות החריפות גרמו גם לעציון להבין שהתוכנית לא אקטואלית".

ובכל־זאת בפיגוע שעציון יזם במוסך המכוניות של טאוויל נפגע חבלן צה"ל, הדרוזי סולימאן חירבאווי, והתעוור כשניסה לנטרל את המטען שאתה הנחת.

סגל: „האפשרות שחבלן צה"ל יגיע למוסך של טאוויל, עוד לפני טאוויל, נראתה קלושה מאוד. אף־על־פי־כן, היא נלקחה בחשבון ולצורך כך הוכנסו שני קציני צה"ל לסוד העניין. בספר מסופר שאירע קצר טראגי בתקשורת והחירבאווי נפגע, לפני שהוזהר. בסך הכל, מדובר באסון גדול ובמידה מסויימת, גם ברשלנות פושעת של כל השותפים לפיגוע הזה. יהודה עציון כתב לו סליחה וזה מופיע בספר. ברור שכל בקשת סליחה או מילות צער תמיד יהיו קטנות מהאסון שקרה לחירבאווי. בכל־זאת אני הבעתי צער על כך בבית־המשפט".

וגם אמרת שאתה שלם עם הפגיעה בראשי הערים.

סגל: „אני שלם עם הפגיעה בראשי הערים. החיים הם לא שחור־לבן. זה לא היה שווה את העיניים של חירבאווי, אבל, כמו שאני כותב בספר, אני לא מצטער שחלף ושכעה נפגעו. זאת התשובה הכי כנה שאני יכול לתת. אם אני הייתי פוגע בעיניים של חירבאווי לא הייתי ישן בלילות".

אתה ישן בלילות?

סגל: „יש גבול מסויים, עד כמה אני מוכן לדבר בגילוי־לב בראיון עיתונאי".

חשבת, או שאתה עוד חושב, לבקר את חירבאווי, לשוחח איתו בעל־פה?

סגל: „היתה לי פעם מחשבה כזאת. [illegible] אבל אני לא רואה את התועלת שתצמח ממנה. מה אני אגיד לו, סליחה? והוא יגיד לי יופי, אני סולח".

אתה מפחד מנקמה של משפחת חירבאווי?

סגל: „אני לא מדבר על החשש האישי שלי מפני נקמה".

אתה חושב על זה לפעמים, שזה יכול לקרות לך ברחוב? שמישהו יקום בך?

סגל: „אני לא מוכן לדבר יותר על הנושא של חירבאווי".

אם שנינו נשרת במילואים ותידרש לפנות מתנחלים בקבר יוסף, מה אתה עושה במקרה כזה?

סגל: „אני לא מפנה יהודים מארץ־ישראל. במקרה הזה אני בהחלט מסרב פקודה".

במקרה כזה, כששנינו במדים וחמושים, אני צריך לפחד ללכת לפניך בטור עורפי?

סגל: „אם אתה שואל בכנות, אז אני מזועזע מהשאלה. הדוד שלי, ידידיה סגל, היה איש אצ"ל ונורה בידי יהודים אחרים. אמו, שהיא הסבתא שלי, היתה זו שהתנגדה לא להפוך את המקרה הזה למלחמת אזרחים. אני בשום סיטואציה לא רואה את עצמי נלחם ביהודים. לא אותי ולא אף אחד אחר, שאני מכיר. אם אדע, שמישהו מעלה בדעתו מחשבת פיגול, לפגוע ביהודי, אני אהיה הראשון שארוץ למשטרה לספר על כך. לא חשוב לי, אם הוא יהיה חובש כיפה או לא. בשבילי, מי שרצח את אמיל גרינצווייג הוא רוצח לכל דבר".

מה אתה מסביר לילדים שלך, על חלקך במחתרת. אתה אומר להם שאבא טעה?

סגל: „לא. אני מסביר להם שהיו אנשים רעים שעשו צרות ליהודים ולאבא לא היתה ברירה אלא לעשות את מה שעשה. יחד עם זה, יצא גם לי וגם לאשתי להגיד לילדים שהצבא צריך לעשות את מה שאני עשיתי".

מה צריך להבין מההפגנה למען האסירים, שהם גיבורים?

„היתה לי פעם מחשבה לבקר את חירבאווי, אבל מה אני אגיד לו, סליחה, והוא יגיד לי יופי, אני סולח?"

סגל: „לא. ההפגנה לימדה את הילדים שלנו חברות ועזרה לחבר במצוקה. לא מעבר לכך".

חשבת מה יעשה הספר לחבריך בכלא?

סגל: „חשבתי על כך הרבה. אני חושב שהספר מבחינתם לא יעלה ולא יוריד דבר. אגב, הנחתי שכולם כבר יהיו בחוץ כשהספר יתפרסם".

אני חושב לתת לראיון הזה את הכותרת „יומנו של טרוריסט". מה דעתך?

סגל: „אתה רואה בי טרוריסט? אני חושב שהכותרת הזאת תפגע בך ולא בי. אל תראה בזה איום. אני מתכוון לאמת של הכותרת הזאת".

זה מעליב אותך?

סגל: „לא. התחסנתי. אני לא נעלב יותר".

הרי הקביעה הזאת, שאתה חבר ארגון טרור, היא של בית־המשפט.

סגל: „מבחינה טכנית־משפטית, אנחנו נכנסנו להגדרה של ארגון־טרור ואי־אפשר להתווכח עם זה. אבל אני לא מקבל כל מלה של בית־המשפט. מבחינה מוסרית הביטוי הזה מעוות את המציאות והוא גם מרושע. מי שמתעלם מהרקע המיוחד שעליו התבצעו המעשים, חמורים ככל שיהיו, מזלזל באינטליגנציה של הציבור".

אין בו ישראל, אין בו יהודים / אמנון דנקנר, וושינגטון

בראשית הורה אלוהים להקים אימפריה טלוויזיונית

בסיפור הזה יש כל המרכיבים שעושים שערוריה לעסיסית במיוחד: אלוהים, מין, כסף ופוליטיקה. אבל יש בו עוד דבר אחד, או בעצם אין בו, וזה מה שעושה אותו למשובב נפש במיוחד לגבי עיתונאי ישראלי: אין בו ישראל, אין בו יהודים, והוא כל כולו של האמריקנים הבסיסיים ביותר בלי שום זווית הנוגעת לנו, כך שאפשר לנעוץ בו שיניים בלי לחוש יסורי מצפון כלשהם, עונג שלא הזדמן כאן, בוושינגטון, כבר חודשים רבים.

בראשית היה, כמובן, אלוהים, שהורה באורח ישיר לכמה מן העומדים עמו, לפחות על פי

הם מגלגלים, בשנה, מיליארד דולר. כולם בכספי תרומות של 50 מיליוני אמריקאים — „נוצרים שנולדו מחדש" או, בתרגום חופשי, חוזרים בתשובה

טענתם, להקים אימפריות טלוויזיוניות נוצריות כדי להביא את בשורתו אל כל בית באמריקה. בחמש עשרה השנים האחרונות היו מטיפי הטלוויזיה הנוצרים לגורם שיש להתחשב בו בחיים התרבותיים והפוליטיים של ארה"ב. מראשית מצערה של תכניות קצרות בתחנות מקומיות, הגיעו מטיפי הטלוויזיה הדתיים להקמתן של אימפריות משגשגות שלהן אולפנים משוכללים, רשתות כבלים המשתמשות בלווייני תקשורת, אולמות ענק אותם גודשים המאמינים המבקשים לצפות במטיפים בשר ודם ולא מעל המסך הקטן, אוניברסיטאות דתיות וכפרי נופש לאדוקים. האימפריות האלה מגלגלות מדי שנה סכומים המוערכים ביותר ממיליארד דולר, שכולם כספי תרומות של 50 מיליוני האמריקאים המגדירים עצמם כ"נוצרים שנולדו מחדש" או, בתרגום חופשי, חוזרים בתשובה.

אחת מן האימפריות המשגשגות ביותר היא זו בראשה עמדו עד לא מכבר ג'ימי בייקר ורעייתו תמי, אשר ממעוזם בשארלוט, וירג'יניה, הביאו לעולם את תכנית הטלוויזיה הפופולארית „מועדון הפי.טי.אל.", ראשי תיבות של „הללו את האלוהים". ג'ימי ותמי נגעו אל לבם של הצופים התמימים בפרופיל הנפשי השבריר שהציגו לפניהם לאורך השנים. ג'ימי בייקר, בן ה־47, הינו ברנש בעל פני־תינוק הנראה כילד שנקלע למצוקה רגשית, קצת קטן, בשביל אשתו תמי, גברת שופעת בשרים המופיעה כשפניה מאופרות באיפור האיום ביותר שאתם יכולים להעלות על הדעת ומעפעפת אל המצלמות בריסים מלאכותיים ארוכים. השניים נהגו שלא להסתיר בפני הצופים את מצוקות חיי הנישואים שלהם, את הבעיות שלהם עם הילדים שלהם, את חייהם הקשים בכלל, וכל הגילויים החצי מביכים האלה שזו בתוך בליל שמנוני של רעיונות דתיים פשטניים וכמובן, בקשות נואשות לתרומות.

האמריקאים, שהטעם שלהם הוא מזעזע בכל תחום שהוא, אהבו את זה כמובן, שלפו את ארנקיהם ובמשך קרוב לעשרים שנה הפכו את מועדון הפי.טי.אל. לאימפריה משגשגת הכוללת גם כפר נופש מפואר בשם „מורשת ארה"ב" שאליו נוהים אדומי הצוואר מכל רחבי ארה"ב כדי לנפוש באווירה נוצרית, עד כי הפכו את האתר לפופולארי ביותר באמריקה אחרי הדיסנילאנד והדיסניוורלד. האימפריה הזאת מוערכת היום בלמעלה מ־130 מיליון דולר.

ההצלחה המסחררת הזאת לא יכלה, כמובן, לעבור בלי ביקורת וקנאה, רכילויות ושמועות. ואכן רבים החלו לרטון על שג'ימי ותמי בייקר מנהלים אורח חיים בזבזני ועל כי תמי סובלת מהתמוטטויות עצבים תכופות. אולם השניים השכילו עד כה להפוך את החולשות האלה

בינתיים הופיעו בעתונים תצלומיה של המזכירה ששכבה עם בייקר. חתיכה לא רעה

דווקא למקור כוח. תמי הודתה כי היא אוהבת „דברים יפים" והסבירה כי אלוהים רוצה ששליחיו יהנו גם בעולם הזה. ג'ימי היה מופיע בגפו כל פעם שהיתה תמי מאושפזת וטוען כי היא התמוטטה משום דאגתה הרבה למצבה הכלכלי הרעוע של האימפריה שלהם, ובכל פעם נענו התורמים בעין יפה כדי לגאול את תמי מאישפוזה והכסף המשיך לזרום. עד שהודיע על תמי בייקר כי זה שמונה עשרה שנה היא משועבדת לסמים. לא היה מדובר אמנם על סמים מן הסוג הפלילי אלא על תרופות, אולם סיפור ההתמכרות הממושכת שלה היה בו כדי להביך. אך זו היתה רק ההתחלה. הפצצה האמיתית התפוצצה כשבעלה ג'ימי הודה כי לפני שש שנים שכב עם אחת המזכירות שעבדו ב"מועדון הפי.טי אל". וכי מאז אותו אירוע אומלל, כדבריו, הוא נסחט לשלם דמי לא יחרץ שעלו לקופת המועדון 150,000 דולר. בקול בוכים הודיע בייקר כי הוא פורש ממועצת המנהלים של המועדון וכי הוא ביקש ממטיף טלוויזיה מפורסם אחר, מנהיג „הרוב המוסרי" ג'ימי פלוואל, למלא את מקומו.

כאן נכנס לתמונה מטיף טלוויזיה נוסף, ג'ימי סוואגארט. אם יש מישהו השונה בתכלית השינוי מן הזוג בייקר, זהו סוואגארט. אף הוא הקים אימפריית טלוויזיה נוצרית שהכניסה השנה מכספי תרומות 130 מיליון דולר. אולם תכניות הטלוויזיה שלו שונות לחלוטין מן הבליל הפטפטני הנעים והמשפחתי של בני הזוג בייקר. סוואגארט הוא בעיני עצמו נביא זעם נוצרי, הנמצא בשיג ושיח מתמיד עם האלוהים ובמאבק חסר פשרות עם השטן. מעל מסך הטלוויזיה נאבק סוואגארט מדי ערב עם השטן המדיח, אותו הוא רואה כישות חיה ופועלת, הלובשת דמויות שונות שאת כולן יש להשמיד: הוא מפתה נשים צעירות להפיל את פרי בטנן, הוא מפיק מוסיקת־רוק בעלת מסרים הדוניסטיים המשחיתה את לבבות בני הדור הצעיר, הוא מחדיר לבתי הספר את תורת האבולוציה של דרווין.

סוואגארט על הבמה הוא חזיון מדהים. האיש הינו נואם מלידה, איש בעל קול מרטיט לבבות, הנע אנה ואנה, מנופף את ספר התנ"ך שבידו, זועק ומתייפח ומבדיח וצוחק, מזיע ומתנהל בכבדות. בגין היה יכול ללמוד אצלו כמה דברים.

למחרת ההודעה של ג'ימי בייקר על התפטרותו, הוא שב אל המסכים והכיל פצצה נוספת: הוא בעצם אינו מתפטר בגלל פרשת האהבים עם המזכירה והסחיטה, אלא לאמיתו של דבר עשה את הצעד הפקיד את האימפריה שלו בידי פולוול, כדי למנוע השתלטות עליה של גורם עוין. מיהו הגורם העוין הזה? בייקר לא פירט, אולם לעזרתו נכנס מטיף טלוויזיה נוסף, אורל רוברטס שהצביע על ג'ימי סוואגארט והאשים אותו בפה מלא בנסיון להשתלט על מועדון הפי טי אל.

רוברטס, איש קשיש שאימפריית הטלוויזיה שלו כוללת גם אוניברסיטה נוצרית באריזונה, היה בחודש האחרון בכותרות בזכות עצמו. זאת אחרי שהודיע ברבים כי אלוהים אמר לו כי אם לא ישיג תרומות בסך 8 מיליון דולר לקרן מלגות עבור הסטודנטים של האוניברסיטה שלו, אלוהים "יקרא לו הביתה". כמה תחנות טלוויזיה מקומיות סירבו לשדר את הודעתו של רוברטס, מכיוון שסברו כי הוא מרחיק מעבר לגבולות הסבירות והטעם הטוב בקריאה לתרומות, תוך איום כי אם לא יספיקו מות ימות. בעיתונים ליגלגו עליו ומישהו מצא כי בעצם רוברטס השתמש בטריק הזה כבר לפני כמה שנים, לא הצליח, ובכל זאת לא מת. רוברטס לא נרתע מהליגלוג. ואכן תוך חמישה שבועות זרמו תרומות בסך 6.7 מיליון דולר לאוניברסיטה שלו. לא מספיק, אולי, אבל לא רע. כשבוע לעבר הודיע רוברטס כי הוא יעלה על המגדל הגבוה „60 מטר" באוניברסיטה שלו, יצום ויתפלל עד שיגיע הכסף או עד שיעמוד אלוהים בהבטחתו ויטול אותו אליו. העניין הזה נמאס למיליונר אחד, שטס לאריזונה, נתן לרוברטס המחאה על סך 1.3 מיליון דולר והבהיר כי הוא עושה זאת רק למען הסטודנטים וכדי שרוברטס יפסיק לנדנד.

הפצצה האמיתית התפוצצה כשג'ימי הודה כי לפני שש שנים שכב עם אחת המזכירות של המועדון

עכשיו, עשיר ומשוחרר מאימת המוות, התפנה רוברטס כדי להילחם את מלחמתו של ג'ימי בייקר בג'ימי סוואגארט. הוא האשים את סוואגארט בניסיון להשתלט על הפי.טי.אל. כשלב ראשון בתכנית שלו להשתלט על כל השוק הגדול של הטלוויזיה הנוצרית, ואמר כי סוואגארט נוקט שיטות מלוכלכות.

ואכן, עד מהרה התגלה כי היה זה סוואגארט אשר הידיעות על ניאופו של בייקר הגיעו אליו והוא עשה בהן שימוש, כדי להדיח את בייקר מהנהגתו. עוד התגלה כי לא היתה זו הפעם היחידה. שלשום הגיש מטיף מניו־אורלינס, מרווין גורמן, תביעה על 90 מיליון דולר נגד סוואגארט. מן התביעה עולה כי בקיץ שעבר קרא לו סוואגארט למשרדו והציג בפניו הוכחות למעשה ניאוף שלו שאירע לפני שבע שנים.

גורמן הודה, אך סוואגארט קרא לו "שקרן", טען כי ביצע מעשי ניאוף נוספים והחל נגדו במסע שמועות קטלני שהביא לפרישתו מכהונתו.

בראיונות טלוויזיה הציג סוואגארט את עצמו כמי שמבקש לנקות את אורוות הטלוויזיה הנוצרית. הוא רמז כי לג'ימי ותמי בייקר יש קופה של שרצים לבד ממה שהתגלה, וכי אם ימשיכו להשמיץ אותו יפרסם את הכל. את "מועדון הפי.טי.אל." כינה "סרטן בגופו של הנוצרי, שיש לעקרו". עורך הדין של בני הזוג בייקר לא איחר להגיב. הוא אמר כי אם ימשיך סוואגארט במהלכיו, הוא „יתחרט על כך מאד". הפרקליט, רוי גרוטמן, אמר כי בידיו מצויים פרטים על מעשי ניאוף של סוואגארט עצמו, והוא יפרסם אותם אחרי פרובוקציה נוספת. כך שמה שיקרה הוא שסוואגארט יפיל את עצמו עם הבניין, כמו שמשון.

בינתיים הופיעו תצלומיה של המזכירה ששכבה עם בייקר בעמודים הראשונים של העיתונים. חתיכה לא רעה, במשקפי שמש, שיער גולש ומכנסים הדוקים לגוף. היא טוענת כי מסכום הסחיטה לא ראתה אלא כמה דולרים. מי לקח את שאר הכסף? ככל הנראה איש כנסיה שעבר משורות בני הזוג בייקר אל מחנה סוואגארט.

האם יוכלו הבייקרים להתאושש? הם מנסים לקנות את לב מעריציהם על ידי כך שהם מעוררים רחמים. אחד מאנשיהם גילה בשידור ישיר כיצד סיפר לו בייקר על השכיבה היקרה לו. "הוא התייפח, הוא רעד כל כך חזק שהייתי צריך לאחוז בו. אחרי עשר דקות היינו שנינו על הרצפה. פניו היו טמונות בשטיח. הוא בכה ובעט וצרח". תמי בייקר היתה אמורה להופיע בשידור באמצעות לוויין אולם ברגע האחרון פרץ אחד מאנשי הכנסיה לשידור ואמר כי תמי קיבלה "התקף חמור".

מה אפשר ללמוד מכל זה? תחרות בין טלוויזיונית יש גם בין הרשתות הרגילות אן.בי.סי., סי.בי.אס. ואי.בי.סי., אבל שם זה לא על סכינים ולא מלוכלך כמו אצל הנוצרים הדתיים. אלוהים, מסתבר, מביא את הדם לראש. אפשר גם ללמוד כי כאשר יש שוק של יותר ממיליארד דולר, שמסתובבים חופשי מהארנקים של תורמים חסודים, יש על מה להילחם. אפשר גם ללמוד משהו על הטימטום האמריקאי שמזרים לקופה של האנשים המפוקפקים האלה סכומי תרומות כה גדולים. אבל מי אנחנו שנדבר? המיסים שלנו הולכים בין השאר לתרומות לישיבות ומוסדות אחרים של דתיים חשוכים לא פחות, צבועים לא פחות, אלימים לא פחות.

אלוהים אמר

50 מיליון הצופים בתכניות הטלוויזיה הדתיות הם כוח פוליטי לא קטן, גרעין קשה של הימין האמריקאי השמרני. כמעט לכל המטיפים פרופיל פוליטי מובהק. הם מביעים תמיכה באגף השמרני של המפלגה הרפובליקאית, וממש כמו שעושה איפ"ק, הלובי הפרו ישראלי לחברי סינאט ובית נבחרים שאינם אוהדי ישראל, עושה הלובי הנוצרי החזק לאי בחירתם מחדש של מועמדים ליברלים מדי על ידי גיוס כספים והפעלת לחץ ציבורי אימתני.

הכוח הפוליטי של הימין הנוצרי הוא בקו עליה כזה בשנים האחרונות, עד שאחד ממטיפי הטלוויזיה החשובים, פאט רוברטסון, החליט לפני שלושה חדשים לנסות כוחו ולהתמודד על מועמדות המפלגה הרפובליקאית לנשיאות בבחירות הבאות.

רוברטסון אמר, כמובן, כי אלוהים הוא שיעץ לו בשיחה אישית לנסות את החיים הפוליטיים, אולם אם באמת ככה זה היה, נדמה שאלוהים חמד לו לצון, שכן המשאלים אינם מנבאים לרוברטסון כל סיכוי. לעומת זאת כבר גררה אותו הצגת המועמדות לבוץ, שעה שחבר לשעבר שלו לשירות הצבאי האשים את רוברטסון כי בניגוד למסרים הפאטריוטיים שלו, שעה שניתנה לו הזדמנות להלחם למען מולדתו, מצא לו דבר טוב מזה לעשותו. אחריו בא חייל לשעבר אחר, היום פרשן הטלוויזיה המכובד של רשת אן.בי.סי., ג'ון צ'נסלור, וסיפר כי שעה שהפליג הגדוד בו שירת עם רוברטסון לקוריאה עגנה הספינה ביפן ושם אמר רוברטסון לחבריו כי יש מי שידאג לו, לרוברטסון, ויסדר לו ג'וב ביפאן, הרחק מהחזית. ואכן כעבור יום ירד מן האניה וראה את חבריו מפליגים אל המלחמה.

הפוליטיקאים נוהגים כבוד במטיפי הטלוויזיה. בדרך כלל סוגרים אנשים הטוענים כי יש להם שיג ושיח עם אלוהים לאישפוז מתאים, אולם כאן מדובר באנשים שיש להם 50 מיליון מעריצים ולכן, לבסוף, כשהתוועדו מטיפי הטלוויזיה לוועידתם השנתית לפני חודשיים בוושינגטון כיבדו אותם פקידים בכירים, כולל שר המשפטים אד מיז וסגן הנשיא בוש, בנוכחותם. כן, גם שגריר ישראל מאיר רוזן היה שם. מטיפי הטלוויזיה, פולארד לא פולארד, אירן לא אירן, הם אוהדים מטורפים של ישראל. אלוהים אמר להם.

משא
לספרות, אמנות ועיון

הדראמה השקטה

מאת חנה הרציג

לילי רתוק, "עמליה כהנא־כרמון: מונוגרפיה"; ספריית פועלים, סידרת פואטיקה וביקורת בעריכת חיים פלג, תשמ"ז; 287 עמ'.

יצירתה של עמליה כהנא־כרמון היא מן העשירות והאניגמטיות הנכתבות היום בארץ, יצירה המעמידה בפני הקורא אתגר אינטלקטואלי עצום, ותובעת ממנו מידה גבוהה של רגישות ואמפתיה, שלא תמיד הוא מסוגל – או אף מעוניין – לעמוד בה. הקושי נעוץ במורכבות יוצאת הדופן ובאותם המיוחד של סופרת שבחירותיה מאפיינות תמיד במקוריות, התכום ולעתים פתלתלות – בכל רמות היצירה: החל בהתרחשות הפנימית, שעצם פיענוחה כרוך במאמץ, ברמת המשמעויות, שחיי הנפש המסובכים של הדמויות תופסות בה מקום מרכזי, הדרך הסימליות המשוקעת בפרטי המציאות ובמרקם הלשוני, וכלה בסגנון האימפרסיוני הנוטה כאילו במתכוון אל עבר הלא־מקובל והמוקשה. מידה רבה של מאמץ, דריכות וקשב נחוצה איפוא כדי למצות את משמעות הבחירות השונות ולהצדיקן במסורות אמנותיות הרחוקות משרידותית, והמתמזגות לכלל פואטיקה בעלת הגיון פנימי מופתי – גם במעידותיה של הסופרת.

כתיבת מונוגרפיה על יצירה זו – כלומר, איפיון המכלול האמנותי לפניו השנים, שרטוט קו התפתחותו ונקיטת עמדה ביחס לטיבו – היא, בהתאם, משימה מסובכת ביותר (ועל היוזמה יש להודות לעורך הסידרה, חיים פלג), ויש לברך על כן שתכליתה העיקרית הושגה בהצלחה. בתום הקריאה מצטיירת יצירתה של הסופרת, בין בפסגותיה ובין במורדותיה, כמכלול שפרטיו ועקרונותיו מוצדקים לאור מסורות מרכזיות, ככתיבה ש"קשיים" הרבים שהיא עורמת – שכרם המלא בצידם.

המונוגרפיה מצליחה בהעמדת תפיסה כוללת כזו בעיקר כאשר היא משלבת שתי איכויות עיקריות: הראשונה שבהן היא הישגה של רתוק בהצגת תובנות באיזות־עיניים, רגישות ומעניינות, שסללו, למעשה, את הדרך להבנה נכונה של יצירתה של כהנא־כרמון (כבר בעבודת הדוקטורט שפירסמה רתוק, בשנת 1979).

האיכות האחרת החשובה לא פחות, היא קישורן של אבחנות אלה למכלול מבנה עיקבי ושיטתי, כלומר "עיבוד" האינטגרציה לדפוסים מוקדמים, היוצרים רצף הגיוני־מובנה. ועם זאת, שילוב כזה אינו מתקיים ברמה אחידה לכל אורך המונוגרפיה. בפרקים מסויימים מיטשטשים מעט קווי־המיתאר הכלליים, וניסוח היחסים והקשרים בין ההבחנות המגוונות הדקות לבין הדפוסים הפואטיים המרכזיים – מתעמעם.

במלים אחרות, דומה שרתוק הכריעה לצד הניתוח המגוון והעשיר של תופעות ופרטים (ואכן, המונוגרפיה הזו עשירה, מבחינה זו, יותר מאחרות מסוגה), לעומת התבוננות, אולי סכמטית יותר, "ממעוף הציפור"; כתוצאה מכך מתקפח מעט, לטעמי, מקומן של הכללות גלובליות ושרטוטים מפורשים ומתומצתים של "סכימות" – קשרים והליכים.

איכויות אלה מתגלות, לדעתי, בשני הפרקים החשובים ביותר במונוגרפיה, העוסקים בהיבטים המרכזיים ביותר ביצירתה של הסופרת – היבטים [illegible] ראשית, כי רתוק לקחה על עצמה משימה חלוצית ממש בהתמודדות עם סגנון שהוא, ללא ספק, מהמקוריים והקשים בספרות העברית של ימינו. בניתוח הסגנון לא התמקדה רתוק משום קושי הריבוד הלשוני במילון (העירוב הנועז של לשון ימינו ולשון המקורות האלוהיה והמובאה על מקורותיה המגוונים; התחביר החריג והקשה לעיכול, היסודות המוסיקליים־השיריים, ועוד. לא זו בלבד שפרק זה מובנה היטב אלא שהמוקד – קשירת התופעות לפונקציה הפואטית שלהן – נשמר בקפידה כל העת, וההבחנות בתחום זה הן דקות ומגוונות.

בשילוב של תיאור שיטתי וקישור פונקציונלי המצטיין במעוף וברגישות מתאפיין גם חלקו האחרון של הפרק על ה"פואטיקה", העוסק ב"תבניות פיגורטיביות, מוטיבים וסמלים". כך, למשל, הלשון הפיגוראטיבית "מאפשרת להשיג את האפקט המבוקש העומד על עקרונות סותרים, כביכול – עקרון ההפתעה ועקרון גילוי הידע משכבר. ואמת, משום שהמטאפורה המתוחה גורמת להוצרות שתי התחושות כאחת: הדמיון בין הנושא למושל מעורר את תחושת המוכר והידוע, ואילו הניגוד שבין השניים – את ההפתעה" (311). בקישורים מסוג זה בין הבחירה ברמת היחידות הקטנות לבין פואטיות גלובאליות, מתגלה רתוק במיטבה.

הפרק על ה"תימטיקה והדמויות" מציג שורת אבחנות חודרות, ובעיקר ניתוח חושפני (רתוק היתה הראשונה שעמדה על מרכזיותו של הרובד הפסיכולוגי ביצירתה של כ.כ.) של אישיותם של גיבורי הסיפורים ומורכבות חיי הנפש שלהם. אם אתמצת את עמדתה של רתוק, מבנה הנפש המיוחד של הדמויות הוא הגורם המרכזי המבהיר את מהלכה החוזר של הסכימה הבסיסית בסיפורים אלה – אי־התממשותה של כמיהה לקשר רגשי, או הקונפליקט בין אפשרות של קשר רגשי (ה"היקסמות") לבין זיקה רוחנית או אמנותית. נקודה זו היא בעלת חשיבות מיוחדת, משום שיסודות אחרים ביצירה מבליטים הסברים אחרים לכשלון, ובעיקר – ההסבר ה"קיומי" – המכליל, הפטליסטי או הדטרמיניסטי, הנועץ את הכישלון בהשקפה כוללת שמעבר לאישי.

חשיפת המימד הפסיכולוגי לא זו בלבד שהיא מעשירה את היצירות, אלא שמקופל בה המפתח להפקעת בחירות פואטיות שונות (כגון: עיצובה המפורד של המציאות, העלמת קישורים סיבתיים, העברת משמעויות מרכזיות לרובד המטפורי, העיצוב הלשוני החריג) משרידותיות־כביכול. אך הסבר כוללני כזה מתאפשר רק אם מלוא מורכבותה התימטית של היצירה נשמרת בתיאור, מורכבות שיש להודות, לדעתי, נטולת הכרעה.

ואילו עמדתה של רתוק בנקודה זו אינה ברורה לחלוטין: מצד אחד מופיעים בספרה ניסוחים המכירים ברב־צדדיותן ובפתיחותן של המשמעויות (כגון: "סיפורים אלה מסתפקים בחלקם בהסבר הקיומי (...) ואילו אחרים מביאים זה בצד זה סיבות פסיכולוגיות והנמקות קיומיות", (39), ובניתוח דו־משמעותו של ה"קומנט" בסיפור "פעמון־הזכוכית"). אך מצד אחר מציגה רתוק טענות ה"סוגרות" את ההשתמעויות הללו – משני כיוונים סותרים: האחד מתבטא בטענה כי "כהנא־כרמון מתארת בדידות כתוצאה ממבנה־נפש מיוחד, בעוד שמספרו של הסיפור מנסה בהכללותיו להקיש ממנה על מצבו הקיומי של האדם" (13). מכאן, שה"הכללות הקיומיות" הן נסיונות הטשטוש או הרציונליזציה של אותה אמת פסיכולוגית סמויה (הקשורה, למשל, בנטייתו החוזרת של הגיבור לסירוב), שהיא המפתח להבנת ההתרחשות וה"מסר" של היצירה – הנוגד את זה של המספר ה"בלתי מהימן".

עמדה דומה, אך בהיפוך יוצרות, מתגלה במקומות שבהם מזהה רתוק דווקא את "ההכללה הקיומית" כמסר הרשמי של היצירה (ומסתייעת בהצהרותיה המפורשות של עמליה כהנא־כרמון בעניין זה), ומכאן משתמע כאילו הקורא, בניגוד לכוונת היצירה, חושף את ההסבר ה"פסיכולוגי" הסמוי.

כך או כך, הכרעה כזו אינה מספקת הסבר למכלול היסודות התימטיים הפואטיים ביצירות: יתר על כן, ההיסוס לגבי היחס בין הניגודים: מגבלות־המציאות – מבנה הנפש המיוחד של הגיבורים, הכללה קיומית – גורל אישי, האהבה לבלבן התימטי, ואולי גם המפתח להבנת מבנן המיוחד ומורכבותן הרטורית.

נקודה זו טעונה, לכן, הבהרה מפורשת: היצירות עצמן תומכות בהסבר המכליל או ה"קיומי" של הגיבור – כלומר, אין לפטור את ה"קומנט" (ההכללה) כעמדה של מספר בלתי־מהימן, הנדחית על־ידי היצירה. ומן הצד האחר, היצירות עצמן מכוונות את הקורא גם להסבר הסמוי יותר, והפחות מודע לגיבור, אך הן עושות זאת בעקיפין ובמרומז. מגמת הכיסוי אינה רק זו של הגיבור, אלא גם של היצירה; ועם זאת, היצירה עצמה היא המאפשרת גם את חשיפת המסווה.

הפרק על הפואטיקה גם הוא מכיל הבחנות חדות ומגוונות רבות התורמות להבהרת המבנה הפסוק־כביכול של הרצף הסיפורי והטקסטואלי, ומספקת לו הצדקה פואטית ותימטית. למשל, ההנמקה הפואטית של הסלקציה (בדוגמא: הפרט השכיח, הלא־דרמטי) מתוארת כנובעת "מן הרצון להדגיש את עובדת קיומה של המציאות המתוארת לפני הסיפור ואחריו, כביכול; וכן, על־מנת להצניע את מסורתה הראשית של העלילה" (73). הסבר אחר לאופי הסלקציה הוא מגמת ה"הפלאה" או ההזרה, הנעשית דווקא באמצעות היומיומי והריאליסטי. מגמה מרכזית אחרת של הסלקציה היא איפוק אך גם הבלטה ונסיכת "יפעה" (71). כל אלה הם ניתוחים מדוייקים ורגישים – אך נחוץ [illegible] מוצגים לא ברור לעיתים אילו תופעות משועבדות לאילו אפקטים (למשל: נושא ה"הפלאה" מופיע כאחד מהיבטי הפרק על "סלקציה וקומבינציה", בעוד שהוא אמור להיות אפקט שאליו חותרות הללו, ולעיתים אף נוצרת התנגשות מסויימת בין פונקציות שונות המיוחסות לתופעה.

בפרק זה (הפואטיקה) מופיעים שני נושאים נוספים: "ז'אנרים", ו"רמות המספר". קיימת חפיפה מסויימת בין ניתוח התפתחות כתיבתה של הסופרת בנושא "ז'אנרים", לבין זה שבפרק הפתיחה ("התפתחות יצירתה"). שני הפרקים יחד, על כל פנים, הם המאפשרים לבנות את הצירים לתיאור ההתפתחות, כגון: יחסים בין הסיפור לבין הריאליה (מחזור ירושלמי, תל־אביבי וכו'), סמליות־ריאליזם; תבניות ז'אנריות מבחינת המבנה ההיקפי (סיפור קצר – נובלה – רומן – טריפטיכון וכו'), שינויים בתימטיקה (כגון היחס בין הממד הרוחני, הממד התבוני, נושא היצירה (האמנותית) פשטות־סגנון: היחס בין יסודות תיאוריים לעלילתיים, ובין יסודות עלילתיים להגותיים.

אשר למיקום הפואטיקה הזו ביחס לבני דורה, או לבדיקת קשרים אחרים, דומני כי רתוק לא ראתה בכך מטרה מרכזית של ספרה, ואולי בצדק, משום שכהנא־כרמון היא אכן סופרת ששיוך מוגדר אולי היה כופה עליה דפוסים מאולצים ושתיאור ממצה של כתיבתה השופעת היא מטרה לעצמה.

בפרק על סוגי המספרים מתעכבת רתוק בעיקר על נסיונותיו של הגיבור־המספר להבין את המציאות באמצעות הכתיבה, כשיחזור בדיעבד של חוויה שלא הובנה עד תום עם התרחשותה. את אי־מהימנותו של המספר נוטה רתוק לקשור להיותו "אדם רגיל, (שנוהיה) באלצים להכיר במגבלותיו כחלק ממבנה התודעה האנושית, שאין לה כלים להגיע בעזרתם אל אמת מוחלטת. התודעה מסתפקת, אפיכו, בהבנת אמת חלקית, בבניית הסברים מתחלפים למאורעות והתהייה עצובה ונואשת על פשרן של ההתרחשויות" (103). ודומה כי תיאור יפה ומדוייק זה, שרבים כמוהו בספר, חוזר ומעיד על התבונה וכושר החדירה של הכותבת, שהצליחה, בסיכום, להאיר את היצירה המורכבת הזו ולפצח את סודה.

אפלטון ולשון־הרע

מאת משה גלבוע

אין כל שחר לדבר ידידי פרופ' גרשון ויילר ("משא", 20.3), כאילו יש קשר בין מאמרי "יש גבול לאמנות" ("משא", 21.11.86) לבין נטיותיו הטוטאליטאריות של אפלטון, לרבות בתחום האמנות (השקפה, ששללתי בתוקף). דבר זה הוא בגדר לעז, שבכל זאת מותר, ואולי חובה, לפרסמו. רבו מוכיח שגרשון ויילר לא קרא את מאמרי כראוי ולא הסתכל כלל בסיפא. כל המאמר בוחן, רק מבחינה אתית את האמנות, שיש בה לשון הרע ומזיקה לאדם או הסתה לאלימות. הסיפא ("גבול הציות לחוק") באה להדגיש שכל הדיון כאן אינו בדבר "עבירה על החוק", וכי איני תומך בצנזורה אפילו על "ספרות תועבה". גדולה מזו, בהתנגשות בין החוק והנזקים האתיים שבהפרתו לבין האתיקה, "השיקול האתי הוא המכריע".

גם מבחינה אתית אין במאמרי שלילה מוחלטת של פרסום יצירות לעז הסתה לאלימות או לטוטאליטאריות, ויהיו תמוריהן בכל שיהיו. מותר לאמן להדפיס את יצירותיו (או להציגן) על חשבונו ולמכור אותן, כפי שעושה יבי, אך מותר לעורך או לבימאי להעיד ליוצר ולהציע לו שינוי, ואין היוצר חייב לקבל זאת. מותר לעורך ולבימאי, שלא לפרסם את היצירה המזיקה, גם אם היא יפהפייה. מותר לעורך לפרסם את היצירה או להציגה בתוספת הסתייגות ורשימת העובדות. זאת אף כי שיר, מחזה וציור מזיקים לאין ערוך יותר מהתוספת היבשה (אכן על כך עמד כבר אפלטון, אך סמי מכאן מסקנותיו הרצעיות). מכל מקום, כמו ליוצר כך גם לעורך חופש מלא לנהוג כאמצעו, לרבות פרסום היצירה לגנה ולעצמה.

מודה אני, שבכתבי, לא ידעתי את טענת פרופ' הרושובסקי ("משא", 20.3), שלא הוא בעל השיר אלא "גבי דניאל" המביע את רגשותיו שלו. מותר, כאמור, גם ל"שניהם" לפרסם את אשר הם מרגישים ולהשוות את פטר "הגדול" לבן־גוריון. אך בשיר יסיר (שלא כמו ביצירה דיאלוגית) אין הבדל בין המפרסם שיר בחתימתו לבין אותו האיש המפרסם שיר של האלטראגו, ששמו "גבי דניאל", ואיני רוצה לכנות את טענת ב. הרשב (בבימין הרושובסקי) בכינוי הראוי לה. הרי הוא האחראי למסירה לדפוס.

ברם מפליא שוויילר עוסק רק בשיר זה, בשעה שהדוגמה החמורה מצויה בשיר עלילת הדם של יצחק לאור על "מציצת דם" של ילד פלשתינאי, ולזא תהא זאת מטאפורה. אולי חש גרשון ויילר (בתת־הכרתו!), ששיר זה, אם יתורגם לערבית, יעודד חבלנים ופיגועים ועלול להביא ל"נקם" לאלימות ולרצח.

לבסוף תמהני על הבין של ידידי, כי "משמחותו של גלבוע דווקא באפלטון"... גרשון שכח כאן את שכתבנו יחד, ולא כנוחלים, בשיעורי סוציולוגיה באוניברסיטה, וכן שלמדתי את עוד מקמעות, וכי בעיסוקי כאסיסטנט בבלכלה הייתי בא למקום עבודתו של גרשון – למזכירות האקדמית: אין פלא בכך, הרי חלפו... כ־37 שנים לעומת זאת, ל"לימוד פרק של פילוסופיה, ואחרי כן להיכרות ראשונה עם אפלטון, הגעתי כעבור כעשרים שנה, אך והשעני, שלא שכחתי גם את השאר במחשבתי ובכתיבתי.

פריחה מאוחרת

מאת אברהם הגורני

דליה רביקוביץ, "אהבה אמיתית", הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשמ"ז; 80 עמ'.

לא: "מה זאת אהבה?" אלא "אהבה אמיתית". חיזור נמרץ. אולי כנגד "אהבת תפוח הזהב". אולי כנגד "האוהבים באמת". כנגד או בעד. משוררים אינם יכולים להישאר שווי־נפש כלפי משוררים אחרים. מה גם משוררות. האהבה האמיתית היא, כנראה, האהבה העצמית. כל השאר עניין של אומנן. עד כמה היא קרובה אליה. או רחוקה. נקח, למשל, את יונה. יונה חלך. היא היתה קרובה־קרובה. במותה, אולי, יותר מאשר בחייה. והיא מתרחקת והולכת. התקשורת עדיין, מפעם לפעם, מוצאת עניין בקרבות הירושה. דליה הקדישה שיר לנושא. ליתר דיוק שיריים. "האהבה האמיתית אינה כפי שהיא נראית" הוא שמו של אחד מהם. הוזן, בין השאר, מה בין "מת" ל"אמת". מחוייבות לסגנון הזכר־עמיחאי המוותר על שירות השיר המסורתית אינה גוזרת, כידוע, גזירת פרת מוחלטת על הצורה. לכן אפשר למצוא כיצד דל ותזר להיות "זכרונה לברכה" והצירוף הבבל נפרס "וזכרונה של יונה הלך והתמעט, כי אולי לא אהבנו אותה באמת" (53). "התמעט" ו"אמת". פרעל ושם. סית ותנו. רמז לוורידנאוויות הפרחוריות של דור קודם. פארודיה או "לעזאזל השיר" העיקר הדיסה כי הפראנטה בשיר הזה, שמתוך שפתתיו לקח גם שם הקובץ כולו, הפראנטה נעוצה כמה שנראה ורדר־לאראמין, על "במיתה חוקה / להשליך את עצמו ברחיפות מן הגג" (54), שוש נופנו "אך לפני חרשים מעטים".

הוויהיר הזה, הבא לקבוע כי "אהבת עצמנו היא שיפור ממשי לעוצמת רצון לאיבוד עצמי לדעת" – ביונש הזוכרתי שבו הוא נמסר – מזכיר את "בית־מגורי" הוא בן 5 קומות, – / זו שקפצה מן החלון שכנגד נתפקפה ב־3 כלפר..." (שלונסקי, "באום פלוני על שכונתו", אבני גוזיל 438). לאה גולדברג לא ראתה בכך בשעתו פארודיה גרידא על סגנון הפרוזה של השירה הצעירה בת־הזמן אלא קטע של לירקה של אמת. ואתה צא וחשוב מה בין הדרך שנהגו ביונה הלך לבין הוכרת השירית של דליה רביקוביץ. כ"בסוף סוף אני מדברת" – וזו שמו של השיר השני המוקדש לנושא יונה. עתה, כבר לא אינה "ילדה טובה מבית טוב / אינה מוצה את פיה עוד" (30) ושוב, בלווית אסתנאם. יונה אינה מדברת עוד. משום כך יכולה אני לדבר. "אני מדברת הפעם הזאת כבר לא מפריעה" (29). באיזה דיבור מדובר. באיזו הפרעה: שם השיר הוא "סוף סוף אני מדברת". עד עכשיו דיברו אחרים. דיברה יונה כל עוד בה נשמה. דיברו החברים החברים־באמת והלא־חברים. דיברו לפני, דיברו בשעת, דיברו אחרי.

עכשיו, סוף סוף קצת שקט. נשתרר. רגע אחר שקט, בבקשה – ביקש פעם משורר שביקש להשתיק את קול הדור הקודם. כדי להתייחד עם התגלות־שכינה שלו. גם דליה סברה כי נכון הוא העיתוי עכשיו לצאת בספר שירים חדש. אינני מדבר על "פרס ביאליק", שקיפוטנית קיבלה, כנראה, את הספר לפני מבקריו. סדר צריך להיות. ולפני "פרס ישראל" יש לעבור על פני ביאליק. לחלוף על פניו. לנפנף ביד גם לשלונסקי, שזמן הרבה המתין עד שזכה הוא להתכבד ב"ביאליק". אך מי שמחכה בשקט. ואיננו עושה מהומות יתרונות זוכה. אנו למדים זאת מן השיר "תחילת השקט", שהוא גם תחילת הקובץ הנוכחי. הדוברת בשיר זה, "מחכה לשקט / עכשיו אני מחכה לשקט שיבוא". כך בשקט מחכה הדוברת. כאן ועכשיו. להתגלות. המיוחלת. זוכרים את שירי השראה של שלונסקי כיצד השער קודם שבא שילה אותות מקיפים. כיצד התחיל בכנף הירד וכבר באמירים וכבר מבד אל כד. כך גם השקט של רביקוביץ. "הוא מתחיל לדרוש כפיכות / הנה הוא עומד להתגלגל / כמו טיפה. / הנה נגע כבר בצעיף הארום / הנה נגע כבאת השולחן / הנה קרב ובא."

השקט בגלגול של סופה. התגלות. התנפלות. אלוהים: "בי אנמר הנביר השירי: ה"חלפה על אני" לביאליק" – "חלפה על־פני" – נישמת אפך – אלוהים, ותלהטני, / וקצה אצבער הא־יד רגע מיתרי לבבי". קצה אצבע. החום שבנישמת־אפו האלוהי. ואילו אצל דליה, לאחר חשיפת התפארה פנים־חדרית של "קופסת ממחטות צבועה בצבעי הקשת" וכסאות משני־צבעים מסביב לשולחן:

הנה השקט יורד כמו יד גדולה
עוטף את החדר ביריעת בד
עוטף את הים
עוטף את היבשה.
הצעיף האדום הוא ראשית דבר
על יד הכסא הירוק
מגבת עליו פרושה.

בין קופסת הממחטות לבין המגבת המודגשת, הפרושה על הכסא הירוק, אחרי הצעיף האדום – דרמה צבעונית קוסמית מתרחשת. עוטפת ים ויבשה. הצעיף האדום, שאוזכר בראשית ההתנפלות של השקט, הוא "ראשית דבר". כאותיות תבוא השלווה הגדולה: לא לפני התגלות: "אני מביטה ואני רואה / נפתחים ומתגלגלים עולמות בתוך החדר, / בתוך אלומת האור הרחבה / שורקה המנורה". ים ויבשה ויד אלוהים הגדולה. השקט הנבואי שבא אחר הסער. לא במדבר. בחדר. אצל שולחן וכסאות. ממחטות ומגבת. אילו עולמות, בבקשה? על מה את מדברת? איזה זוהר שמימי לאחר שהשקט הצווח בקרבך דבר נבואה? מהו הדבר. היום גם כשאומרת המשוררת "שקט" אינך יודע למה היא מתכוונת. מה כל ההתנפלות הזאת. מדוע צריך היה לגייס את סופה. מה עומד מאחורי הצעיף האדום. סוג חדש של אמנות סביבתית מתפתח הולך. הטבע שב אינגן אותנטי. יש לעטוף ביריעת בד את הים ואת היבשה. זיווג היסודות המנוגדים. ואפה קוסמית.

לפנים, שלונסקי הצעיר, נסער מבלבולו של עולם־נתהפך, צופה במחזה, שומע שאגות ורואה כיצד "ידיעות גרדן, כשמי־שור אדומים, / ואת השמש בירבלו ברגלים".

ידיד היה העולם. ים ויבשה נשאו אליו זרועות בתפלה. יתר רק לו ולחות של גולים מיהרה אחריה יונה. ואילו כאן, אצל דליה רביקוביץ, מוזמנת קופסה של ממחטות. בצבעי הקשת היא צבועה. הפיזור של עולם הגזע מיוצג בפיזור סינתטי של כסאות מסביב לשולחן. הסערה מתחוללת בפנים. העולמות מתגלגלים ונפתחים בתוך החדר. יבשים הגה. נטולי לחות. מגבת פרושה על הכסא הירוק. אם לא די בממחטות. ואני אינני יודע מדוע הדוברת, בסיום השיר, שקטה ורגועה כל. מה שעבר עליה איננו דומה בשום אופן למה שעובר, דרך משל, על משורר־הזוועות כעזרא זוסמן.

גם עזרא זוסמן נוקק בשיר אחר, "הרעם בלילה", לארמז שקספירי האמלטי, בדבר "הפלנטה שיצאה מנתיבה" בעוד הדרמה האמיתית מתרחשת. בתוך החדר, מעל שולחן הכתיבה. אך מה שמתחיל אצל זוסמן כאירוע הנטוע בקרקע הריאליה הופך להתרחשות מטאפיזית בהמשך הדברים. ה"על ראשה פרחה הקשת" ו"באור פניה לעמוד" (ב"סבריה בגשם") אינם "קופסת ממחטות צבועה בצבעי הקשת" או "אלומת האור הרחבה / שורקה המנורה". "ים יוצף – ונפשי תעלוד" מצב כזה אפשרי אצל יהודה הלוי, ששומע ורואה כיצד "המו גלים כרוץ גלגלים". אבל "אני שקטה ואני רגועה" לאחר ש"השקט צוח בי / ואני צוחת בו / ואני מביטה ואני רואה / נפתחים ומתגלגלים / עולמות בתוך החדר". אני, משום מה, אינני רואה ואינני שומע את העולמות המתגלגלים הללו.

אי־פעם אצל דליה המוקסמת שכבר אותנו העולמות המרהיבים הללו. כשם שכבר אותנו חידושים של נתן זך ושל יהודה עמיחי. עיניים מחוץ פנינו עודר לגבי. קצת מבוחה ביקשנו לנפשנו לאחר שלונסקי ואלתרמן. כאן ועכשיו. פחות מחוייבות. מעט התפנקות שגרית. שגרה אל"ף. שגרה בי"ת. הספר השלישי. הארץ מלא הולכת הבבית. ושוב לא בידינו. לא בכף היד הקטנה שאצבעותיה שעווה לה. דקות להשבר. "בראשיתו הולם דופק ובקצותו ציפורניים" כתיאורו של שלונסקי ב"עמל". אבל אל אל תשיאבם, חלילה, סוגרה לבנה חוזרת מלקקת עוגת והנים. תחול. "כי התחל ובקצותיה ציפורניים" בך עקרה, היא מתאותה של המשוררת ב"האמלט, מגביא עליה". ט. ס. אליוט חזר לאנטישתם המתולית של השורות. דליה מרחיקה עד שקספיר, כדי לדלות את תרגומו הקלאסי של שלונסקי למחזה המפורסם. ועתה אפשר למצוא, באותו שיר עצמו, הדים לשלונסקי המקורי מ"עמל" ומובאות שלונסקאיות מ"האמלט" לעמל היום. כנגד "שוב הזמן ולעגו", כנגד "בוזם של השבצנים" – "ציפורן, מרשאוה כבול ואול / למחות בהגף יד. זריזה ופתאומית / את עלבונו" (76). שיר של הנושא מתאוהמותאי, לא יוכה כאן למתמאתי.

כי יש בעולם יסורים הורלי אישים שמנחלים בזוגות לצדיקים. – על כך אין כלל מחלוקת. אבל המחאה השנוראית – המתבוננת עצמה כמוזגת אותה מבחר, מע בי" שלה. משורר אחר בינה סוג זה "בחרים ממקרמים". מדוע עליה להתנחות עם לחשי צינורן, מקסטריים. הן אין זה התחום הזוק שלה. הן לירקית היא מטבעה. מה המומה של לירקנית ישראלית בשנת הש80. מי שכתבה להיכנס שנה לליגה אל"ף. ליהיות הא... "עריכה מאה ועשרים שקל חושי". ו"לעזאזל השיר". מנוחה לבל'ליל לרעת הקולו בשיר "פרנסה". תחבולה ספרותית. שעיריך לא נס ליותר. נתקלתי בה באחרונה אצל דוריס רהמן ב"דרך ארץ זוסמ". הוא לא סיים אסגם בתוכה של הפתיחה לאמוה: "בי לעזאזל השיר וכל אשר בו, / אני צריכה מאה ועשרים שקל חדש / בחשבון אחורי" (12). הוא מקיים מובאה ממשלי: "שר בשירים על לב־רע", בכותרת שואל: "איך מתיכה" ולאור שברק ומגגא, כי לפי כל המוצאים ראוי לו לזכור, שהיא עדיין לא מת – או או הוא נזכר הוה: דרך אגב, מה עם המשה הלדות / שאהיה ח"ב לל" ומשום מה הכחש הלידות והאריכאיות בשמעות יותר ליריות מן השקלים. המובנים, עד מאה ועשרים "שקל חדש / בחשבון אחורי", עד מאה בעשרים.

מדוע מלווה את הקורא ההרגשה שלפניו תופעה של פריחה מאוחרת, לא רעננה. מדוע ב"פתר מחול", למשל, כל ההשלכות הקונקרטיות התואות מדויר. פגלל העד דן פנים, מוסלות על הדור הצעיר המקופל באותה תינוקת במיטתה. הרי מרוגה כאות שמתפרפת עליה כבר משם השיר, ניתן להקסיא־גם דמו של ממבר מגלה. אבל שלונסקי שלוש וקנות – גלא פעות – היו רוחשות כדי להשחיר ילד. ובאן תינוקת, שטרם הגיעה לתמונת מחזור. אחר המבקרים, קראתי, כתב כי בספר הזה המשוררת התבגרה. תגרה לאל. גם העכבית שלה, הסקית, היא מתוקנת. ולא שבה לציין, כי התנכשה אתחלה בקשורות ממין נקבה. עם מחאות כאלה – אומר המעגם הממשי – אין צורך בביקורת. המבקרים של המה מבין לוקחים מבקרים כברוך קורצווייל. כדי להזור ולהחזה לאכה: "... הוא מנו / לשון אדוכה שלה מעולים האמת" ("בצפון קופאים", 60). הוא ידע להבחין בשהו באו, בכיסופ, בין הופעה מבטיחה לבין הבטחות שוואי לעתים, סעה. הוא קידם בתקוה את דליה. הוא מבקשת עתה לשתף אותו, את ואוש הטוב, בתחושותיה. אב וריבן היה. ולבה עם המבולים בקדה גלבנו. ובהופעת שוליים לשיר שנכתב בראשית נובמבר 1982, ידיעה מן הברונים: נשים פלשתינאיות שהביאו אוהלים. כמעט כמו אלתרמן, להבדיל, על ילד מן הפואה, שישן על מרגעות הבית בפלך. לא ברור רק מדוע קורצווייל דווקא היה צריך את כל זה. אם לנקום לשון המשוררת. רק מפני ש"היה איש טוב / לפני שמת ברוך משונה, כאילו". רק מפני שאילנו יכול לחוות רעתו על שירה פוליטית נוסח שנות השמונים. על פוזה של משורר לאומי. מותר למשוררים, כבני אדם פוליטיים, כאוהלים, למחות, בשעת מעשה, על שהל. אולם לכנס שיר כמו "תינוק לא הורגים פעמיים", היום, ב־1987, איזו תוספת ערך יש בכך. לשירה הנבחרת העולמית? מעלתו העיקרית היא, שלא בקודש "בצפון קופאים" אין הוא מקדש למבקר רגול כלשהו. חסד של אמת הוא.

מכל מקום, זה מה שקורה כאשר מקור ההשראה הוא שירים פוליטיים של נתן זך. הוראציה נוספת אינה מעלה ואינה מורידה. אמיצים יותר ה"גנגרייס הפסטורליים" למתוות כמו "שני איים לפיר־ולנר". או: "משאלה פנימית יש לי / לחזור לאוקיקרטס/לאחיד הבה, / לתקוות הבוקר, / אל הורה המקושה לעתו, / זמן מהיר בפרקים". ("תקוות הבוקר", 14). "אוקיקרטס – מסבירה דליה – עיירה קטנה בבכיה הדרומית לפארק הלאומי יוסמיטי בקליפורניה". ואמנה מאמין לה, למשוררת, שזהו אבן צורך פנימי עמוק, רוח טוב משסיחי מלון עולה שם. השינה ערבה. לארוחת הבוקר מגישים ביצים טריות ולהמנויות. קפה מיך טבעי. "רעננות בוקר כזאת לא תשוב / גם פעם בעשר שנים". מה טבעי ואנושי מקצת שלווה. הרחוק באמירות כגון רק פעם באלף שנה יש למותנו כעס. לעזאזל השיר: שופעים אנו משיר כמוה. אך על כך כבר כתבתי, כזכור.

★

"האורות האלה, שתשכחו אותי" – שאלה לפני שניים הורות המשוררת רחל – "האורות האלה, – / התשכחו אותי? / או תבוא ממנה אלי, / ללקוף עגנות את זכרי הרחוק /, השזור במקלעת שירים" דליה איננה נשארת חייבת. בשיר הנושא את הכותרת "סימני" היא מסבלת את כל העניין. "העניין הזה לא חשב ולא נכבר / אבק דרכים. / מתמר לרקיע. / אין לי צורך להגיע" (11). מכילא אינני נשארת במקום הזה מדוע איפוא להשאיר עקבות, סימנים. מוטב "במוסך לפותח מן השירה העזבות / אגלי אחרי. מחלה קשה / כמו רחל". אבל רחל בפירוש רצתה להשאיר סימנים. וגם השאירה. התעניינה מאוד כיצד תנהג בה האורות, שתבוא אחריה. התרבר האמכון שציפתה מן האורות היה שתציג אותה כתוספת פורשת מן השירה. אחרי מחלתה הקשה.

רחל לא ויתרה. ואולי את בגיל ניקפה פיבאה בשיר "עקרה". "בן לו היה לי. ילד קטן". דליה לא קראה לו "אורנה" לא כרחל ולא כמוה היא. שירה לבן כתובים בסגנון אחר מה שבו היתה רחל מתבקת אילו התגשמו מאוויה. וסגנון זה, על להודות, איננו מדבר אלי. בשיר "עיני מתעורר", קרובות יותר ללב שורות־הדידור מן השיר "האם ילדותיי": "מה שעובר בינינו, ראש מול ראש לפני שמעתי נעשים, / במבאר פנים ומעיים, במבט עין / אין לי רצון להעלות על דל שפתיים" (19). אך להוכיח אני אי־נוחות למקרא הפגין להבית נקורים מדויקים הוחור־ראשות במחזור "ריקמה־מבריקה".

אפשר שגורי התחושה, כי נוסח שנות ה־60 בשירתנו מיצה את עצמו. כל הקסם בחרוזים עניים. מפרדות מתנפשת לשירה. אין "נחמה / בינות רעך ובלי ריבה" (8). אם שולחת המשוררת את הקורא לעיין בעיון דווקא, אם לעזאזל השיר, כי אז המבקש למצוא, בכל זאת, נחמה בשירים, בעל כורחו יחפש לו שירים במקום אחר.

דליה רביקוביץ

שירה של מקום ומרחב

מאת עוזיאל קאופמן

משה דור, "בראש השונית" (מבחר שירים 1954 – 1986); ספרית "מעריב" 1986; 182 עמ'.

במקום פתיחה אני מביא כאן בית אחד משירו של דור, כנקודת ציון לטעם המקום וניחוחו:

לך מערבה, ילד אחד
מעבר המחבואה האשלי
בעגלה קרטנית יביר אותך
אל מגולה, ושוב אל שערי־העלים
עד שעת הקדנבות המלפף
(84) ......

ספר שיריו הנוכחי של משה דור, שזיכה אותו ב"פרס ביאליק" מסכם 32 שנות יצירה. השירים "בראש השונית" הם יותר ממבחר כרונולוגי מייצג מתוך ספרי השירה שקדמו לו מאז 1954. את המבחר המיוחד הזה נועלת חטיבת שירים חדשה, ראויה כספר לעצמה. אלה שירים שנכתבו בעיקר לאחרונה, לאחר הופעת ספרו "כבר בהתחלה" בשנת 1984.

מבחינת הקשר לחיים הספרותיים בארץ נמנה משה דור עם חבורת המשוררים שהתלכדה סביב כתב־העת הספרותי "לקראת" בשנת 1949. על חבורתו בקבוצה זו מספר משה דור ב"שיח משוררים" (הוצ' "עקד", 1971, בעריכת יעקב בסר): היו אלה ימים יפים, ימי התלהבות כנה, קונסטרוקטיבית של אנשים צעירים, שאהבו את הספרות באמת, ובתמים ביקשו להחיש את פניה, לצאת כנגד המהלך השולט בה ובהכעת ליצור ערכים פורמליים־בלתי־תלויים, שיסמנו נתיב חדש ומרענן. (עמ' 106)

אבל ההשתייכות לחבורת "לקראת" הזותה לגבי משה דור מעין נקודת־מוצא שממנה ואילך נתחייבה באורח טבעי ההליכה בדרך האישית ובמרכזה תפיסת עולם הילדות שלו, המרכישה באורח חריף את קשר השייכות לארץ ואת הצורך בשירה פתוחה וקוסמופוליטית, שתעמוד כנגד מגמות כנעניות, או שירה אנגזאגוטית מסתגרת.

ההווי המשורר־הטבעי ... "הארץ אינו אלא תבנית נוף מולדתו" מתגבש בספרו של משה דור בשורות שירים שמשקלים האיכותי רב במיוחד. עיקר כוחם בתהליך המעצים את התאור הקונקרטי של הקשר לארץ, הנוגע מקרוב מאוד כעור ובבנה. משה דור מעצב בשיריו ממשות ארץ־ישראלית אינטנסיבית מאוד הנוגעת בעיקר בטעם החיים ובתחושת קיומו של ה"אני" השירי. תחושה זו בולטת ברבים משירי הארץ והנוף. "כמות מתרקם שיר" (93), "בלבנה על נדר תיימר" (90), "מגארילנים" (105) ואף בשירים שהקשר שלהם לנושא הוא עקיף־כמו־למשל: "ראשי פרקים לביוגרפיה־ארנמית" (62). המתאר אותו בודד הקוק משפחי ומארגו, וכן שירים מן הסוג הקונטינגנטלי הנוגעים בחופים ובאווירת־תרבות של הים התיכון: "רקויאם ללאון האשישי המבונה הכב" (74), "מיקום אורליום 121:180" (99), "קירקי" (117).

תימנם ברור בין אופי השיר של משה דור לבין אחרים ממשוררי בני־דורו יבאו כי משה דור מעצב את שירו מקשות מהועות ופתיחות רבה כלפי הקודת מתוך צייורות לאקוראליה המבית הרבוניקת ולהחזה ההיסטורי על גילויו השונים. עם זאת אין שירתו מהודרת על איכות מתום או היכם המאפיין שירה לירית אינטימית, או שירה מתבוננת. משה דור נמנע מאוטיסטיות המסתגרת לעיתים להקשר היומיומי. שיריו הם שירים של פואטיקה צלולה, לא באכסת ולא־פאתטית.

הנני מוצאים בספר זה תנועה רחבה של שירה שאין בה מעטה המחם המסורתי ואין בה גם מן המצנייה המודרנית המתנשאת, האופיינית לעיתים לשירה כזו. בשירי הספר ניכרת התמודדות לאורך שנים על בריאת שיר חרש או שיר אחר, תוך מודעות לעקרון מחייב – "מיטב המלים במיטב סידורן" נואף לצד המסורת המיוחדת, ההיסטוריות והאתנוגרפיים. עליהם נשענת לעתים השתנות הבולם מבבד מן השירים ישבה הערשה של הסבר האבבה העברותי על־פני תחומי־השיר הבאבג באתיקה לאמיתה, העיקרית השפורתות מתחברת. איפוא שירתו של משה דור על הבויקות־בושמים מוכרים כמותכנתבם במסורת ובמולדות הספרות. אך אין עמה יתור על מהות השירה הבאות משם. כך מוקנה לשירתו פן פתוח במיוחד לעומק הערבות האנושית, ויש בכך לצד בחון של השיר־הילידי, התייצבות עם הפנים לזהוב אוניברסלית. שירתם של טשרניחובסקי ואלתרמן ("העולם קטן עליו" (87), "מעכלת סדקת אנשים" (88), "מאמנציה" (97), "אותיוני" (104).

לצד ההיסטוריה הממשית הפיסית קיימת גם מיתולוגיה פנימית של המשורר המשוקשה להפריד בין שתיהן. תוכם זה מתגבב כלבטרנפש הבים והוא אף אטוביואגרפי באטמוספירה המפשית שלו לשירי־הלבד ההצבכה של ביאליק ("גולת" (15) "מנהיגות" (101). יתירה מזו, הסרליסטיה הפנימית מקבלת בשירת משה דור את טעמה העמוק על־ידי כך שמתלכדים בה מיתוסים, מערכי־דימוי ולשון המביאים אותה אל מעבר למשהר של מקום וזמן. בולטים בתחום זה דימויי־הגלות הפנימית, תחושת הסגירות והזרות מפני הגרגל ("הרגל" (51), "אבר עצות" (24), "גולה" (65), "מאמצאציה" (97)). לפעמים נראה גם שישה איזו בתנת מכוון למשר זה אף כשמו של הספר שנקרא "בראש השונית". השיר שממנו נבחר מעלה את האוניברסליות של מיתוס תיבת נוח שחוזר גם ללשון הארץ הוזקת.

התחיה למלאות החוויה הקיומית היוצרת מוליזה בשירי משה דור מוטיבים שמתוכם בוקעי המשורר כילד הרואה בכאב את השינויים השליליים המתחוללים בבוד כתכנות לנגד עיניו. מציאות נושה־הומרנית מרצעת את המבנם על חיים ("אשלים" (107) "הקרת עולה" (88), מרמוקה את יסודות האגבה הדמיון מחייני ומכסה את חולות הזהב של נופי־ילדות, ועורכים תומרניים וצרות אופקים ראציונאליסטית מנסים להשליט את אמיתותיהם על חיי היומיום. משה דור מעצב תחושות אלה ברוחי שיר שונות כמו במוטיב הגעגועים לירקון (16), או בפנייה לילדותו שלו עצמו בשיר "לך מערבה ילד אחד" (34), היוצר מקסם צללי מיוחד, או ברמזויות אגדה, או דרך שיר־דרמה יפים מאוד; מהחזרים והמכונסים בתוך עצמם כבו השיר "ותהום" (110):

הלכים ויתות בהבר מרים שותרים,
בגושים משאם את את נוזית הקשורות,
הולכים עקלים, שמטים, מתשרהים
לגלותם בתוך הזוד;
מעבר לחרים והאריות ומבתשים
ולרגלי הגים המסגרכבות בנחושת,
הולכים ויתות שותרים באנשים
השתיקם והוא חושך.

פן זה בשירתו מעלה את הכמיהה לקשר הראשוני והארכיטיפי שבין אדם למקומו ולנפשו המסוגלת. עדיין להזור ולחשוף מראות שהיה ולהכניס הוא חשוף עם ציבור תקוות השיר שהוא גם תקות המקום והישוב. יש במוטיבים אלה לא מעט תחושה הפונת לאירועיה אינטסטבציה אלהית אישית מאוד, לא מכוסרת, כזו שלפני היות האבונה הכוהה ממשיכת.

מוטיב הזמן המכלה הקשור גם על אומרים מיתיים היסטוריים מתייחם בספרו של דור למימד הבשלות האנושית המבונגות. אך יותר משיש בה השלמה שבהכרה עם כוחות המכלה את ילדיך, יש בה מיסור האירוניה וההתפקנות כבגר הראציונאל הנועלתני, המתנשא, האטום לפורושת היופי שביצירה האנושית.

בשיר הפותח את הספר הנוכחי של המחבר, השיר היחיד מספרו משנת 1954, נקבעת עמדה מסויימת לקשר בין אדם לאלוהים. המשורר מפנין בתום זה את קיאתו לאדם ארץ לבטוח בכוחו הבונה והיוצר.

עירות השמשה
אלוהים,
אליך נושבת
על עיניו.
ואני,
המרשי מסגלת,
בתובב בכם שיר,
קטנה,
מאליו.

("שיר קטורי", 7)

משה דור

האוירואה המעולית כאן מוצאת לה אחר־כך מימוש שבהגשמה המעשית בשיר המתייחס למציאות הישראלית המתהוה ("לכבות" 96). האדם הגעלו מעמידים במרכז השיר המתאר את היצירה האנושית תוך התמודדות עם הטבע החשוף הראשוני. ההבחנה בין ההוויה האנושית לבין האלוהות כאקסיסטנציה מרוחקת מקבלת את ביטויה החריף במיוחד בעיצוב תחושת השגחה מטעה המסתיימת בקפיצתה של הילדה יורית אל משכבת המוות.

כפי שהעיד על עצמו משה דור, בשיחה איתי, לא התייחס המשורר בשירתו לאימי־השואה בגלל "קוצר־יד שפת אמש" לנגוע בזה, ואני חשבתי, כי יש מקום לקשר בין השיר הנזכר לבין נושא כבד זה, שכן יש בשיר זה, לדעתי, הד לסיטואציה היסטורית אופפת.

★

בספרו זה של משה דור מתגלים פנים רבות לאותה תכונה האופיינית כליכך למיטב שירתו: שירה מגובשת המקפידה על בהירות המסר, חדות הניסוח והחידוש במערכותיה הפיגורטיביות. המבחר המקיף 32 שנות יצירה עומד איפוא יפה במבחן הזמן שהוא מבחן הטעם והעדכון הספרותי, חרף סביבה ספרותית צפופה. משה דור הוא משורר בעל מודעות חדשה למעשה השיר. לא מתייפייף, לא דרמטי ולא מתחכם. נזהר מחזרות על עצמו, כמו גם ממאניריזם עצמי. הישג זה מעוגן בכוחו המיוחד של דור בעיצוב היסודות הרגישים בפואטיקה שלו. הנה, לדוגמה, שיר ("אני צפור") שהוא גם חשבון הנפש, הספק והיחוד ואת בגבת חכמת השיר:

....."אני, הצפור שזרותה פעם
משורר, חשה באימה כיצד שיר
חורש כבר מפסס בגבב בחזי
מהוהזגות, מרשים את מיתרי
גרוגי החיזך בוי לחוזר
ולהתלקח בשדר. האם משורר
שהיה פעם צפור כך מכה בזרועותיו,
כך מכבה בלי השכה להתגבשא
מעל האדמה הכבדה האפרו? (119)

לשונה של שירת משה דור מתייחדת במידת האיזון והקשב. אין היא לשון כוחה ולא לשון ה"סלנג". אין היא מתבלת בציטוטי־מקורות ולא בשיריות המובאה והיפוכי משמעותה במערכותיה הפיגורטיביות, כמו לפעמים אצל שלונסקי, אבל אצל יהודה עמיחי. היא אף אינה נוטה להשתמש שימוש חשוף במקור העברי, או הבעברי הקמאי. מבחינה זו מקיימת שירתו של דור מעין "סיחור" אל לשון עברית טבעית לזמנה, ומודעת לקורא ולמסר האמור להגיע אליו. למקרא שירתו של דור ושל השובים בעטיתו בבירורות, נדמה לעתים ששירה עברית מודרנית נכתבת זה שנים רבות מאוד, מתוך לשון מרובה רבתעבים. נדרש לו למשה דור כוחות נפש לא מבוטלים כדי להיחלץ מירושת השפעות, או לחתור על "גימיקים" מפתים, באותה ספרותית התוכחת לעתים קרובות מאוד דווקא באלה. יחס זה ללשון איפשר לו למשורר לקרב את כלי־הלשון לריעוק בחויה המעוצבת בשיריו להכזית קומוניקטיביות בלי לפגום בלב הפואטיקה האמנותית.

שירתו של משה דור היא איפוא שירה של היתוך יסודות ומקורות תרבות רחבים שבבואם יחדיו מעניקים הם לה את מלאותה האמנותית הערכית, היא מתייחסת גם למורשת האוניברסלית הכלל־אנושית המאפשרת עיצוב תחושת קיום קולקטיבית של האדם בעולם משותף של סבל, שמחה ותקוה. מי אם כן, אם לא טשרניחובסקי הוא העומד כאן כרקע, בשותפות רוחנית הקושרת בין מישורי־תרבות וערך אוניברסליים לבין תבנית מולדת כאתוס לאומי מודרני. אילוסטרציה מסויימת לכך אנו מוצאים, אל נכון, גם בדבריו של משה דור על יחסו המיוחד לשלונסקי כמשורר וכעורך שפתח לפניו שערים לשירה הרוסית החדשה לזמנה, בטרם נתוודע לספרות האנגלוסקסית, כאשנב נוסף לשירת העולם ("שירת רוסיה", "ספרית פועלים", מאמרו של מ. דור "שירת רוסיה" 40 שנה).

ספר השירים נערך על־פי עקרון כרונולוגי והוא אמנם, כאמור, מבחר מייצג משירתו של משה דור. במבחר זה רוב הספרים הראשונים מיוצגים בפחות שירים ואילו הספרים שבהמשך, מספר שיריהם במבחר הולך וגדל, וזאת בנוסף על שירי החדשים הבאים כאן אחר לראשונה. התוצאה היא – תוך משירתו בהתפתחותה ובתמורותיה מפרספקטיבה של זמן, ויש בכך גם בלי ספק מידה יפה של בדיקה עצמית מחודשת, נוכח השינויים המתחוללים בודאי בטעם האישי של המחבר ובטעם הקורא. בולטת כאן הכמות הגדולה והולכת של השירים הצלולים והתמציתיים וגובר בהם היסוד הלירי. בהקשר זה נוצרת הבחנה ברורה בין השיר הפתוח, המעורב חברתית, לבין השיר האישי, המעצב העמקה כ"אני", היכול גם להתפנות לאתנחתות בשירי הגות והתבוננות. הננו נוכחים לדעת, ששירה טובה אינה מותנית בקונצפט, או בגילו של המחבר. לעקרון העריכה נגיעה חשובה להבנתו של הספר, לכן אפשר לראות בספר זה את כרטיס הביקור האיכותי של משה דור לארס־פואטיקה שלו עד כה.

פסח מילין

★

ימים אני צופה
בנחליות דבש הנגר
כמה קשה להדביק
הכל זאת שלמה
כף היד על השלחן
והשביעיות ברורות
וגם הדודי:
לא שלי –
אמרה

هكذا من الأصل

יגאל בן אריה

פנטסיה בזמנהוף

מרגושה וגב' שידלובסקה ישבו בגוספודה להדובה
לגמוע וודקה להקהות את הכאב האישי שאין דומה לו
התפר מהממת, אמרה מרגושה, היא הילדות
מר גרימסקי האופרטור הראשי של הפולנוע בלג'יזנוב
הצטרף לשלחנן ותלה עיני שכור מעריצות בנערה
המבגרת תקעה את כפות ידיה בין ירכיה
ועספה אותן קלות, אור בעיני, לחשה
אבסורד משחק אירוניה
בתולה אחרי עשרים שנות נשואין, הרהר לעצמו
אפלו שאני מאוננת ארבע פעמים ביום אין הדבר דומה
לפרישה מהעולם לבדידות זמנית לה נזקק האמן
עשר שנות אשר אינן מכסות על הבדידות
בקש התהום שבין האפשריות הבלתי מגבלות וההתקמצות
שתי רבבות, הרהרה מרגושה, נוספות אחת לעצמת השניה
אני עוצמת עיני ואוטמת אזני וההתגשות מתרחשת
וירדבה עץ האוהבים משה את ענפיו על גדות הנחל
גב' שידלובסקה מהדהרת במעשה האהבה מתנהל לאטו
מר גרימסקי צולע על ידכו פושט ידיו מול פניו
מעשה רגיל ומנפה מפשפש באצבעות ארכות בבגדיה
ידיה עולות במעלה ירכיה בשעה שמרגושה לוגמת מן המשקה
הפרט מן הסתם החל וגבוריו המרכזיים מכברים להעביר
בעצלתים את הזמן והפקבוק כנוף עירוני קודר
רשומים ותבוסים מזעזעים את גופה של גב' שידלובסקה
צפרניה תקועות בבשרה וטפות דם מבכבכות על יריעת הלבן
זכרון חלום עצבון
מקרטע לתוך החשך האופרטור הראשי אור נוגה על הפסל נח.

דפדוף ראשון
ספרים חדשים
מאת אבי טנא

היסטוריה

שני פנחס ספיר

צמיחתו של מנהיג / מאת מרדכי נאור / ספירים / 294 עמ'.

המנהיג שמדובר בו הוא פנחס ספיר, מי שכיהן בעשרים השנים האחרונות לחייו (1955־1975) בשורה של תפקידי מפתח לאומיים ושהשפעתו חרגה „אל מעבר למתחייב ממילוי תפקידים אלה". והנה, כדברי המחבר, „בציבור הרחב לא היה פנחס ספיר מוכר כמעט, עד שהטיל עליו דוד בן־גוריון את תפקיד שר המסחר והתעשייה בסוף 1955... בראייה לאחור אפשר לקבוע בוודאות, שהופעתו במחצית השנייה לשנות החמישים משולה להופעת כוכב שביט". מכאן התבקש הצורך לבחון את תהליך צמיחתו מן הרמה המקומית לרמה הלאומית על רקע התפתחות הפוליטית והכלכלית של הישוב ולגלות אלו מעשים ותכונות „שאיפיינו את המנהיג הבשל והמוכר, נתגלו כבר אצל היזם, העסקן והפעיל הצעיר בראשית דרכו הכלכלית, החברתית והפוליטית". מרדכי נאור עושה זאת בהסתמך על עבודת הדוקטור שלו ועל עיון בארכיונים רבים ופורש את העלילה של השנים 1930—1949 על פני שמונה פרקים – מן השורשים בפולין והתפקיד הציבורי הראשון כגזבר „החלוץ" ועד לפעילותו כסגן־אלוף וכראש הרכש באירופה. סוף דבר בקביעה: „אפשר לומר שהיו שני פנחס ספיר שונים זה מזה: חיצוני ופנימי".

ארץ־ישראל

מיקשה היסטורית

מחקרי שומרון / עורכים שמעון דר וזאב ספראי / הקיבוץ המאוחד / 388 עמ'.

תשעה חוקרים כתבו עשרה מחקרים שנקבצו כאן יחדיו להאיר היבטים שונים של איזור התופס „מקום מרכזי בתולדות ארץ־ישראל בימי קדם ובעת החדשה". בכלל זה: חרבת ג'מעין – כפר מימי הבית הראשון במערב השומרון (מאת שמעון דר), תולדות היישוב בהר שומרון בתקופה הרומית־ביזנטית (מאת זאב ספראי), הכביש הרומי קיסריה־גיניי (מאת אדם זרטל), תולדות יהודי שכם בימי־הביניים ובעת החדשה (מאת נתן שור) ותהליכי התפתחות ונסיגה ביישוב הכפרי בשומרון וביהודה בתקופה העותומאנית. החוקרים שנאספו בספר אמורים להציג לא רק תוספת מידע אלא גם חידושים בשיטות מחקר וכן דיון המשלב את המימצא הארכיאולוגי והספרותי, על רקע תנאי האיזור, למיקשה היסטורית אחת. בראש הספר, סקירה של העוסקים על בחקרי שומרון בשנים 1967־1983.

פולקלור

היה היה מלך

קראינטוס / רשמה, ערכה ותרגמה לעברית מתילדה כהן־סראנו / כנה / 419 עמ'.

„אומרים שכל אחד קובר את אבא שלו כמו שבא לו. ג'וחה קבר אותו עם רגל אחת בחוץ: לשם מה? כדי לעשות טובה לכפריים: שיקשרו שם את הסוס או את החמור!" סיפור זה, שנרשם מפיו של נסים אביגדור ב־1984, הוא אחת הדוגמאות ל„קואינטוס" – מעשיות, אגדות, בדיחות, סיפורים בעלי מוסר־השכל ואפיזודות משפחתיות כפי שעברו מדור לדור בין יהודי תוגרמא ויוצאי־חלציהם לתפוצותיהם. מהם קצרים, מהם ארוכים, וכולם ערוכים בשבעה פרקים: היה היה מלך... האדם ועולמו, סיפור ג'וחה, האדם וגדולו, אגדות שלמה המלך, היהודי ושכנו, סיפורים מחיי משפחתי. בראש הספר דברי יצחק נבון, המגדירו כ„ספר חמודות", ומבואות משל יצחק בן־אבו ומשל המחברת. בספר עצמו, אחד מקרא בספרדית־יהודית (לאדינו) הכתובה באותיות לטיניות ואחד תרגום לעברית „שהשתדלה להיות נאמנה ככל האפשר ללשון המקורית ולרוחה". בעלת הספר, ילידת מילאנו, הביאה לתוכו הרבה מבית אבא. ייזכר לשבח העיצוב המהודר משל גדעון רז.

תעודה

ממשכנות לכפר סבא

זכרונות איש „השומר" יצחק נדב / רשם אברהם עובדיה / ערך והדיר יוסף מובי / משרד הביטחון – ההוצאה לאור / 115 עמ'.

נער צעיר היה יצחק נדב בשכונת משכנות בירושלים, כבן לאחד העולים הראשונים מתימן, בעת שהתוודע בראשית המאה הזאת לראשוני „פועלי ציון" בירושלים והתגלגל בעזרתם ליפו, למושבות, וגם למסדרים המצומצמים של „בר־גיורא" ו„השומר". מטבע הדברים הצטברו בלבו חוויות לרוב ורשמים היסטוריים מזווית ראייתו. את אלה העלה בשנות חייו האחרונות (הוא נפטר ב־1963) באוזני ידידו אברהם עובדיה, שדאג לפרסומם החלקי ועתה גם לפרסומם הכולל. יש כאן, בין השאר, על כיבוש מרחביה, על ההתיישבות בתל־עדשים ומאוחר יותר כנרת, על ניל"י ו„השומר". סוף דבר בגלות בכפר־סבא עד תום מלחמת העולם הראשונה. הספר כלול בסדרת „סנונית".

אלבומים

עיקרי דברים

דוד בן־גוריון האיש וצה"ל / בעריכת גרשון ריבלין ועמרם פרת / משרד הביטחון – ההוצאה לאור.

אלבום שיצא לכבוד מאה שנות הולדתו של בן־גוריון כדי להזכיר, כדברי שר הביטחון בראשו, ש„גם היום, שנים אחרי שהלך לעולמו, עדיין מחזיק צה"ל בעיקרי דברים שהם מורשת דוד בן־גוריון". בין התמונות כשזורות אמירות של בן־גוריון מבין העניין והתמונה. בכלל זה: „אל תבוזו לקטנות ואל תירתעו מגדולות".

רשמים

גלות כבית

אויב בארץ מובטחת/ מאת סאנה האבן/ תרגמה מאנגלית ריבה ליפשין/ עידנים/ 281 עמ'.

„באתי, ראיתי (ניסיתי/ביקרתי/השמצתי/חויתי – ישלים איש איש לפי טעמו), בתו של מי שהיה שגריר מצרים בארה"ב ומי שהיתה אשתו של דיפלומט מצרי בכיר החליטה במחצית שנות השבעים, כתום התעניינות ממושכת בצד השני של המטבע, לבקר בארץ הקודש ולראות הכצעקתה. באה וסיירה ושאלה והתעניינה – בכנסת ובעולם התחתון, בקיבוצים ובאולפנים, במטבח של מלון „המלך דוד", בהתנחלויות ובמאה שערים – וגם, למה נכחד, במיטה זו ואחרת. סוף דבר, לאחר ביקורו של סאדאת בירושלים ולאחר הסכמי „קמפ דיוויד" ולאחר כל מיני התלבטויות אישיות ולא מעט ביקורת על הצד הישראלי: „הבינותי כי הארץ היחידה שאוכל להתגורר בה עתה היא הגלות". בשער – מסגד מזה ומגדל שלום מזה – גם כ„סמל פאלי", כדבריה בהלוויה.

דב בר־ניר

מפריד בין כל הדבקים

ישעיהו ליבוביץ: „בין מדע לפילוסופיה"; הוצאת אקדמון, האוניברסיטה העברית, ירושלים, 1987; 366 עמ'.

פרופ' ישעיהו ליבוביץ הוא הוגה מבריק (אף כי הצרפתים אומרים שלא כל מה שמבריק הוא זהב). ספרו החדש מכיל, כשפת כותרת־המישנה: „מאמרים, הרצאות ושיחות", במרוצת תקופה ארוכה, שבהם הוא פונה לא־לשומעים דווקא, במקצועות בהם הוא בר־הכי, אלא לקהל המשכילים, במעין פופולאריזאטור, במובנו המעולה של הדבר, ובמסביר את דעותיו בסוגיית מדע, פילוסופיה, דת, מוסר וערכים. לשונו בהירה תמיד כתער, אך תורתו, לעניות דעתי, מביאתני לא למה שקרוי השקפה שהרגמטית (או „השקפת־עולם"), אלא להפרדת כל הרשויות, עד שמתקבל הרושם שאיש זה החליט ביודעים לעצום את עיניו, להסיר הצידה את כל הידע המדעי וההגותי שלו, כדי לדבוק, ויהי־מה, בדת משה וישראל. עוד מעט נראה כיצד, כהגדרתי, מפריד הוא בין כל הדבקים... כדי לדבוק באלוה, ובינתיים אטעים כיצד וכיצד ניתן גם ללכת בעקבותיו, אם רוצים להטיל ספק בשלל היפותיזות, על דעת המדע, או על תקפות המקצועות ההומאניסטיים, כה שנהוג לקרוא, „מדעי האדם".

כותב אני ללא שמץ אירוניה: אם תרצו (ואפילו־לא תרצו) הכל סביבנו ובתוכנו הוא חידה, ואפילו חידה שלא תפוענח לעולמים. כותב, למשל, ליבוביץ: „בעיית מוצא החיים לא נפתרה, והיא וכמוה כבעיית העולם הגשמי כולו, הן מסוג הבעיות שבין המדע ובין המיטאפיסיקה, וספק אם הן ניתנות לפיתרון" (ההדגשות שלי – ד.ב.). יכול אני לפקוח עיניים בבוקר ולהשתאות, עד כלי ד', על עצם קיום העולם החיצוני, ועולמי הפנימי, ולעולם לא תפוענח החידה, לא באמצעים מדעיים, לא באמצעים פילוסופיים, ולא באמצעים דתיים. ברם, ההבדל המשתייר אצלי הוא שליבוביץ – ביודעים או בלא יודעים – נאבק עם חידה אחרת: כיצד להעלות בקנה אחד את כל מטענו המדעי עם אמונתו (שאין הוא רוצה להרהר ולערער תחתיה) בדת משה ותרי"ג מצוותיה.

אביא דוגמה. בדברו, למשל, על האבולוציה, החל מן העולם הקוסמי ועד עולם החי, כותב הוא: „הכרת התהליך הזה מתייחסת להיסטוריה של החיים המורכבים כעובדה קיימת כבר מיליוני שנים (אפשר – כ־2 מיליארד), ואין הן תלויות בתיאוריות בדבר ראשיתו של תהליך זה (התהוות החיים מן הטבע הדומם), ובוודאי לא בתיאוריות בדבר ראשיתו של העולם (בריאת העולם)" – לכל אלה יכול ליבוביץ להוסיף מיליארדי שנים נוספות כהנה וכהנה, וגם אז לא יגיע לשום „ראשית" – ובכל זאת מסכם הוא את כל אלה, כי היא תיאוריה המתקבלת על דעתו של אדם החושב חשיבה מדעית". מעיד הוא כאן על עצמו כאדם המקבל, כאיש חשיבה מדעית, את כל מימצאי הקוסמולוגיה והפאליאונטולוגיה – אך כיצד עולים כל אלה בקנה אחד עם „בראשית ברא אלוהים את השמים ואת הארץ" בששת ימי המעשה? משיב על כך מחברנו תשובה, המשובה כולה כשערות: „פרשת בראשית ניתנת להתפרש בכל הכיוונים". והאמנם? ומדהימה היא פירכמה הערתו, הנראית לי מתגשאת: „המעולים" מסוגלים להאמין בה' מבחינת אלוהותו, אך „ההמון" לא יאמינו בו אלא בבחינת פונקציות המיוחסות לו". ספר „בראשית" הוא איפוא סיפור מעשיות ל„המון", או שמא אמת לאמיתה? עומד אני על נקודה זאת משום שהיא נראית לי קארדינאלית. חוטא, לדעתי, ליבוביץ עליה, באומרו: „ואם תאמרו: אבל התורה – שהיא נקודת־המוצא של דת ישראל – אומרת בפירוש כמה שהיא אומרת על דברים שהם אובייקטים לגיטימיים של מדעי־הטבע, למשל, פרשת ששת ימי בראשית... התורה – (ד.ב.) אומרת לאדם את מה שהיא רוצה להגיד לו... האדם המאמין... אינו דורש מן התורה מידע, אלא מכיר שהוא נדרש מן התורה „לדעת את ה'" – ולקבל עליו את עבודתו, ושזוהי הכוונה". לפתע שומעים אנו – בניגוד לכל ספרי־הקודש – כי „האמונה הדתית איננה ידע שיש לאדם על הטבע, ו/או על מה שלמעלה מן הטבע". התורה אינה באה לגלות לנו ידיעות בשטח המציאות הטבעית". מציע י. ליבוביץ לנו – ולעצמו לנתק מסתורמותנו, מלברוסלבנו, את כל מטעננו המדעי והפילוסופי – ולעבוד את ה', תוך הפרדה גמורה בין כל הרשויות. דומני שרק הוא מסוגל ללוליינות רוחנית והגותית כזאת, ולדרוש מאתנו את הקרבן הזה: להקים חומה סינית בין מדע, או מחשבה אנושית אוטונומית, לבין אמונה נבדלת, ואף עיוורת.

★

מכאן ואילך מתחילים עיוניו המדעיים, שנחלוק עליהם, לא במימצאיהם, אלא במסקנותיהם. טוען, למשל, בצדק, מחברנו כי בקביעת הגבול בין הדומם והחי „לא נמצאה תשובה מדעית". יתירה מזו: מדבריו על הכימיה של החיים, „לא גילינו את מוצאה מן הדומם". החיים הם איפוא חידה (לזאת יסכים כל אדם בר־דעת), אך זו חידה גם כחורה, בכמה מהיבטיה. מטעים ליבוביץ, כי „עיקר המחקר הביולוגי, בדור האחרון, מוסיף להתקדם בדרך הגישה המיכאניסטית לתופעות החיים", כלומר, בדרך פיסיקו־כימית. עמודים שלמים מוקדשים אצלו להבהרה מוצקית בין אורגניזם חי – המארגן את עצמו בדרך אוטונומית, שכל אבריו נראים „מתוזמרים" לתכלית כוללת אחת, מעבר לסיבתיות מיכאנית כאשר תאו הראשוני אחיד הוא, ובכל זאת מתחוללת בו דיפרנציאציה עצומה בין כל צאצאיו, מיליארדי תאים הפזורים בכל האברים התיפקודיים של הגוף – ואף־על־פי־כן, מאשר מחברנו כי „אין אנו מוצאים בפרטי ההתרחשות הביולוגית אלא אירועים פיסיקו־כימיים בלבד". נניח לרגע, כמוהו, כי „האנטיתיזה ,אורגניזם־מיכאניזם"... מוציאה את הביולוגיה לתחומי המיטאפיסיקה והופכת אותה למחלוקת בלתי־פורייה, שהביולוגיה העיונית מתחבטת בה, מאז ומעולם, ולא הכריעה בה עד היום, ולא תכריע בה עולמית". אינני מחבב את האימרה כי „לא נכריע בה עולמית": להפש צריכים – או לאור שנית – גם אם לא ניחלץ לעולמים מן הדילמה, או הדיכוטומיה „אורגאניזם־מיכאניזם" – מה המיתודה המקיפת אותנו במחקרנו משיב על כך ליבוביץ – כאשר אין הוא בורח לערפילי המיטאפיסיקה: „אין אנו מוצאים בפרטי ההתרחשות הביולוגית אלא אירועים פיסיקו־כימיים בלבד". ואם כי החידה בעינה עומדת, ואין אנו מבינים, „עד הסוף", לא את האונטוגנזה (כלומר, כיצד מן העובר קם גבר בוגר) ואת הפילוגנזה (משמע, כיצד מועבר האדם, או השרץ, מדור לדור), מסכם ליבוביץ (שוב, כאשר איננו מחפש לעצמו מיפלט, ללא הסבר, בחיק המיטאפיסיקה) כי „מבחינה מיתודית קשורה התפתחותם והתקדמותם של המקצועות הביולוגיים דווקא בהדגשת המחיצות שביניהם ובין מדע הטבע הכללי, בשימוש בשיטות החשיבה והחקירה של המאתימאטיקה, הפיסיקה והכימיה, ובניסוח הבעיות של הביולוגיה ופתרונן, במונחים של המדעים המדוייקים". לאור כל אלה נסכים רק לחצי הראשון של המשפט הבא: „הישגים הכבירים של מדעי הביולוגיה לא הביאו לידי מיצוי של תופעות החיים"... ובעיית ייחודה של הביולוגיה היא, עד היום, בעייה מיטאפיסית, כמו שהיתה בכל הדורות הקודמים". כל מי שאומר „לעולם לא נדע" חוסם, יותר משפותח, את מסילות המחקר.

אגב, אלמלא ידעתי כי ליבוביץ הוא איש דתי, ואולי בתור כזה יש לו תשובה מיטאפיסית לבעיית הבריאה – הקוסמית, הביולוגית והאנושית כאחד – הייתי מכתיר אותו, נגד רצונו, כ„וויטאליסט" בביולוגיה, וכ„דואליסט" בסוגיית התודעה והנפש. שכן כותב הוא (ואין כל יכולת להכחיש את דבריו) כי „בעיית החיים אינה בעיית התהליכים הכימיים המתרחשים בגוף". החיים אינם רק כפופים לחוקי הסיבתיות והפיסיקו־כימיים, הם גם מאורגנים אירגון פנימי וחותרים לתכלית. כדבריו, „התכליתיות של ההתפתחות אינה נגזרת מן הסיבתיות של הכימיה הגנטית". החיים או, אם שיש להם „בפעיל מן החוץ" (והקרוי אלוהים), או שיש בהם „כוח ויטאלי", שאיש לא עמד על טבעו. מכל מקום, כל בר־דעת יסכים ויודה כי יש כאן חידה, ובהתאם לכך אומר חוקר דגול, נילס בוהר, כי „החיים הם עובדה ראשונית של המציאות שלא ניתן לגזור אותה מן הפיסיקה, ולא משום דבר אחר שבמציאות". אך, למשל, ההנחה המפולה של החוקר הצרפתי המהולל, של המאה הקודמת, קלוד ברנאר: „בהכירנו שתופעות החיים הן תופעות פיסיקו־כימיות לא הבהרנו כלל את בעיית מהות החיים שהם מבצעים פרוגראמה, כלומר, מתארגנים לשם תכלית. עד כאן, בראשיתיות, בעיית החיים והביולוגיה.

★

דיכוטומיה שניה, דילמה שניה, מקדמת דנא, היא בעיית הגוף והנפש, המוח והמחשבה. כולנו יודעים כי אנו יצורים הקרויים „פסיכו־פיסיים". כאן עוסק ליבוביץ כי „עובדת המהות הפסיכופיסית האחידה של האדם היא עובדה מיטאפיסית ואי־ראציונאלית". ושוב, כפי שהוא העביר קו מבדיל בין מהות החיים לבין תפקודיהם הפיסיקו־כימיים, קובע הוא כי „העובדה ש„המוח הוא מנגנון הפעילות הפסיכית" אינה מוטלת בספק". והרי המוח הוא אורגאן פיסי־אורגאני לכל דבר. כיצד חושב איפוא מוח פיסי מחשבה פסיכית לכל דבר?, משיב מחברנו: „לומר על מיכאניזם שהוא חושב – זהו שימוש במונחים חסרי־משמעות". והוא מצטט אימרות כגון שגורות בימינו, כגון „המוח החושב", „המכונה החושבת", „המוח האלקטרוני" וכו'. כאן מודה ליבוביץ שהוא דואליסט לכל דבר: „אינני שואל על היחס בין הטבע ובין הנפש, אלא אני שואל על היחס בין הפיסיקה והפסיכולוגיה, ואינני מסוגל למצוא מכנה משותף ביניהן. זהו הדואליזם שלי". אין הוא מעלה דואליזם זה לרמה אובייקטיבית, אלא מטעים: „בכך אני מקבל דואליזם אפיסטמולוגי־מיתודולוגי, אך אינני יודע אם דואליזם קיים גם מחוץ לתחום תודעתנו".

אילו הסתפק ליבוביץ בעצם ציון החידה, שכן בכל זאת מדובר הדבר שכאשר פוגע אני במוח אני פוגע במחשבה, דרך תאונה, או מחלה, או הזרקות, ועוד – הינו מבינים זאת. אך איש־מדע זה איננו מוצא מנוח עד שלא הוריד שאולה את הפסיכולוגיה כאחד מענפי המדע – וזאת, משום ש„אי־אפשר להפעיל, לגבי המציאות הפסיכולוגית, את הגישה המדעית, כי נושאי הפסיכולוגיה הם איכויות ולא כמויות". אם תרצו, התודעה איננה חפץ, ה„אני", על ריגושיו, כאביו, כל עולמו הסובייקטיבי איננו ניצב „על גל אחד" עם העולם האובייקטיבי, שאכן „לא המוח חושב – בעל המוח חושב" – וכל זה לא ניתן למדידה כמותית, במדעי הטבע. מתווכח הוא עם מלומדים אחרים הסבורים אחרת: „יש סבורים שאפשר „להציל" את „מדעיותה" של הפסיכולוגיה ...והיא מגדירה את עצמה במחקר „התנהגותי". התנהגות האדם שייכת „לרשות הרבים" של ההסתכלות והתצפית...ולא זו בלבד, אלא היא מתגלית, בעובדות ובתופעות, הניתנות למדידה". והנה, איש־לא מסוגל לקלוט כי הפסיכולוגיה, על כל אסכולותיה והסתעפויותיה, היא מדע „מדוייק" כמדעי הטבע – אך משם ועד להנחה בזמה ש„מחקר ההתנהגות" הוא כמעט מלאכה בטלה, כדבריו, „אי־ראציונאלית", משום שאינני יכול לחוש במכאוב של שכני ויכול אני, אם אשים עצמי במצבו – רחוקה כאור הדרך. אך מה נעשה לאדם שסבור לא רק ש„אנו יכולים – ואף גואלים – להכיר במציאותם של שני עולמות" וכלומר, עולם הגוף ועולם הנפש שיש ביניהם „קורלאציות" בלתי מובנות ובלתי ניתנות לפיענוח, לדעתו, לעולמים; והוא גם פוסק „הנחת־יסוד של מאמר זה היא שקיימת אי־שייכות מוחלטת של המדע לערכים ולאי־רציונאליות". עולם המדע ועולם הערכים – תהום רובצת ביניהם. יתירה מזו: עולם הערכים הוא עולם סובייקטיבי, עד כדי כך שאיש־האמונה־הדת שלנו – האומר, מצד אחד, ש„השאלות העיקריות של האדם הן שאלות הערכים", הוא גם האומר, לכאורה, דברים כמעט ניהיליסטיים בממלכת הערכים, בהטעימו: „אין הכרע אובייקטיבי... בין מגמות, שאיפות, אינטרסים, צרכים: אין לאדם צרכים או אינטרסים שהם אובייקטיביים, זאת אומרת ניתנים להערכה חישובית... אין לאדם צרכים אלא אותם שהוא חש בהם כצרכיו, ואין לו אינטרסים אלא האינטרסים הסובייקטיביים שלו". וכאן באה גולת הכותרת: „איבכן הוא אנושי בייחוד במוקד".

כאן תגור הוא למדע – שהוא מעריצו – לעומת „ההומאניסטיקה" שהוא מזלזל בה. כדבריו: „אני אינני הומאניסט. בכל בוקר, בלכתי לבית־הכנסת, אני קורא שם על ארון־הקודש: „שויתי ה' לנגדי תמיד" – לא שויתי את האדם לנגדי תמיד".

אודה: אינני „מקבל" את היובש הזה, את הכניעה הזאת לאלוה, יחד עם כמעט הבוז שלו לאדם: אחד נבל ואחד ישר־דרך – וזהו זה. אך נשוב למדע, עליו הוא אומר: „המדע אומר מה שיש, איננו מורה מה צריך להיות... המדע יכול להבחין בין אמת לשקר, אבל איננו מכיר בטוב ורע". ליבוביץ מכיר ביוצא מן הכלל אחד, כמעין מדע ערכי – היא הרפואה. בכל השאר, הוא ניטראלי למהדרין – ואין הוא מבדיל אפילו בין מדע טהור לבין מדע מיושם. בלום לא שמע חוקרנו על האדם העומד מאויים מול כל איתני הטבע והמחפש דרך לדעת את חוקיו כדי לשלוט עליו, למנוע אסונות, להרבות יבולים, לשבור את הרעב והמחסור, לבנות שיכונים, להקל על עמלו המפרך, להרבות רווחה, לשפר את החיים, לגוונם ולבדרם, מתוך אותו עקרון שסן־ז'וסט, אחד מנהיגי המהפכה הצרפתית, טבע אותו, באומרו ש„עקרון חדש בא לאירופה – עקרון האושר" והאי שהמדע יכול (וגם עשה זאת) להיות הרעני ויחוד לחיי העמים – אך מימוש המדע הוא גם מימוש הפתיחה הטובה לערכים ולהומאניזם.

נסכם במלה אחת, בנוסח מדעי הקולנוע המודיעים לנו כי הדמיון בין התסריט לבין מאורעות שאירעו בפועל „הוא מקרי בהחלט". מכיר אני ישעיהו ליבוביץ אחר, שהוא גדי ממש במאבק על צדק ויושר ויחס הומאניסטי לעם אחר בארץ־ישראל – ויש ליבוביץ אחר, המפריד בין כל הדבקים, ובראש וראשונה בין מדע לערכים, והוא זר ומוזר בחשיבתו המיושנת, שכן כל מה שהוא רוצה הוא כנראה לכרוע ברך בפני „אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא". מבטיחים אנו שלא ללכת בדרכו המפוצלת הזאת.

רומן שלא היה

מאת מיכאל ששר

יצחק אלפסי, „החסידות ושיבת ציון"; ספריית „מעריב"; 1986; 201 עמ'.

לספר שלפנינו שתי־פנים, המגדירות זו את זו. לקורא הכתוב בו עולה התמונה הידועה שהרוב המכריע של תנועת החסידות התנגד לציונות ואפילו לשיבת ציון הארצית (בניגוד לגאולה השמימית), בהסתמך על דברי התלמוד „שלוש השבועות הללו למה – אחת, שלא יעלו ישראל בחומה ואחת שהשביע הקב"ה את ישראל שלא יתמרדו באומות העולם ואחת שהשביע הקב"ה את עכו"ם שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי" (כתובות, קי"א ע"א).

בעקבות הענקת מימד הלכתי לדברי אגדה אלה בתלמוד אין מנוס מן המסקנה האיומה שהרביים החסידיים – כחלק חשוב ביהדות החרדית – אשמים, ולו בעקיפין, לכך שחלק נכבד (תרתי משמע) מיהדות מזרח־אירופה לא עלה בזמן לארץ־ישראל ונספה בשואה. אלה הם דברים נוראים ואיומים, אבל עם עובדות, כידוע, אין ואי־אפשר להתווכח. עם זאת אין האשמה זו מועלית בספר שלפנינו והוא אף מעודד את הרושם שלא כך הם פני הדברים, מפני שנראה ש„מחקרו המדעי" של אלפסי – בתוכנו ובצורתו האלבומית – פונה לקהל מסויים מאוד, היושב בעיקר בירושלים ובבני־ברק, ושלא עשה עד עצם היום הזה את חשבון הנפש עם אדמו"ריו מה־זעם התנועה הציונית מה.

אלפסי הוא בקי גדול בתולדות החסידות. בכך אין ספק, אבל מכאן ועד להכתרת ספרו כ„מחקר מדעי (ראשון) המתאר את יחס החסידות להתעוררות הלאומית", רחוקה הדרך. המחבר כותב „תנועת החסידות היא, כידוע, התנועה הגדולה ביותר בתולדות היהדות והיא גם התנועה שהחזיקה מעמד יותר מכל תנועה אחרת בתולדות ישראל" (עמ' 45). הכרזה זו לא רק שאין לה מקום ב„מחקר מדעי", משום שלמשל תנועת הקבלה ותנועת ה„מתנגדות" – או אם תרצו היהדות הרבנית – דברי ימיהן ארוכים מאלה של החסידות (שלא יצאו לה עדיין 250 שנה), אלא שריח חריף של תעמולה ולא של מחקר מדעי נודף הימנה. מצטרפת לכך תעמולה פוליטית־מפלגתית המוצאת את ביטויה במשפט. נעיר גם על יחסם השלילי של זרמים חסידיים (מי, מה וכמה) הלאומית", רחוקה הדרך. המחבר כותב: „תנועת החסידות היא, כידוע, התנועה הגדולה ביותר בתולדות היהדות והיא גם התנועה שהחזיקה מעמד יותר מכל תנועה אחרת בתולדות ישראל" (עמ' 45). הכרזה זו לא רק שאין לה מקום ב„מחקר מדעי", משום שלמשל תנועת הקהילה ותנועת ה„מתנגדות" – או אם תרצו היהדות הרבנית – דברי ימיהן ארוכים מאלה של החסידות (שלא יצאו לה עדיין 250 שנה), אלא שריח חריף של תעמולה ולא של מחקר מדעי נודף הימנה. מצטרפת לכך תעמולה פוליטית־מפלגתית המוצאת את ביטויה במשפט. נעיר גם על יחסם השלילי של זרמים חסידיים (מי, מה וכמה) לאגודת ישראל... כאשר המניע הרעיוני העיקרי הוא הזיקה החיובית...„לציונות" (שם) כאילו במאבק בין־מפלגתי מדובר ולא בסוגיה בעלת שורשים הלכתיים־רעיוניים עמוקים. וכדי שאכן תצא החסידות באור יקרות ביחסה לעלייה לארץ־ישראל כותב אלפסי: „את ראשית המלחמה ב„ציונות" פתחו דווקא רבנים מתנגדים" (עמ' 139).

אם זוהי מגמת הספר – וזוהי אכן מגמתו – כי אז יש לקוראו מלכתחילה בהסתייגות, משום שה„תיזה" של המחבר, כאילו לא היו הציונות והחסידות אלא שני פנים של אותו מטבע, לאמור: העבודה למען שיבת ציון שעמדה, כביכול, גם ריאלית, בראש דאגותיה של החסידות – כפי שאכן עמדה במרכז פעילותה של הציונות הלאומית־חילונית – אין לה על מה שתסמוך. דברים אלה יש לאומרם בלא כחל ושרק, אף שמבחינה היסטורית אין עדיין – מחוסר פרספקטיבה – לקבוע בוודאות אם הצליחה התנועה הציונית, אם לאו, ולא מעט תופעות של מבוכה, אובדן דרך והרס עצמי, מונחים ביסוד קביעה זו.

דבר אחד ברור, על־כל־פנים: בזכותה של הציונות – ובפירוש לא בזכותה של שיבת ציון החסידית־חרדית – ובשל הקמת המדינה, גברו הסיכויים להמשך קיומו של עם ישראל, מה שאין לומר על כל האידיאולוגיות והתנועות האנטי־ציוניות – בעיקר החרדיות – שכמעט המיטו שואה סופית על עם ישראל.

כדי להימלט מרושם זה (אף שבפסקה עצמו מציין אלפסי שגדולי אדמו"רי החסידות ובהם לובביץ', גור, בעלז, בובוב, סטמר, ויז'ניץ, צאנז־קלויזנבורג ועוד ועוד, יצאו בחריפות נגד הציונות), מביא אלפסי בשולי עמודי ספרו את דיוקנאותיהם של כל מיני רביים, חשובים וחשובים פחות, היושבים כיום בישראל ואתה מקבל את הרושם, שלא היה רומן גדול יותר מאשר זה שבין הציונות והחסידות: הן מופיעים „צדיקי בית ריז'ין בישראל" ו„מורשה של חסידות אמשינוב בישראל" ו„האדמו"ר החמישי לבית גור, מבססה של חסידות גור בארץ" ו„מורשה של חסידות פשיסחא בארץ־ישראל" ומקום חסידות קרעטשניף ברחובות, ועוד ועוד אדמו"רים רביים וצדיקים וגדולי מועצת גדולי התורה ואפילו סתם חסידים. כולם ברואי יהודים יקרים, אבל בסופו של דבר אינם אלא אודים מוצלים מאש מתנועת החסידות שעלתה באש עם יהדות מזרח־אירופה בשואה, משום שהרביים – רובם ככולם – אסרו על חסידיהם לעלות לארץ־ישראל. זאת, לא רק משום שהציונות היתה תנועה חילונית (וזה אינו העיקר, כפי שנוטים לחשוב בדרך כלל), אלא מפני שאסור היה, על־פי פירוש ההלכה שלהם, להפר את השבועה „שלא לעלות בחומה ושלא למרוד באומות העולם". אילו אכן מונח היה לפנינו מחקר מדעי ראוי לשמו, היתה מסקנתו העיקרית צריכה להיות, שלמעשה נכשלה החסידות – מבחינת יחסה לציונות ולשיבת ציון – כשלון חרוץ. היא התנגדה לציונות ולכן החמיצה את שעת־הכושר להוציא את הזיקה לציון מן הכוח אל הפועל, „בתוך ניצול הכלים שיצרה התנועה הציונית". אבל מה שמכריע הוא, שבסופו של דבר לאחר השואה היא אימצה למעשה את דרכה הפרגמאטית של הציונות, בכך שהיא אכן מקימה ישובים וקריות במדינת ישראל, ובכך סטתה היא־עצמה מן הפירוש ההלכתי שנתנה לשלוש השבועות, שלפיהן אסור לעלות לארץ לפני בוא המשיח צדקנו.

חוויה

מאת טליה רפפורט

יחזקאל שטרייכמן, תערוכה רטרוספקטיבית, במוזיאון ישראל ירושלים.
יחזקאל שטרייכמן, אקוארלים, גלריה גבעון, רח' גורדון 35, ת"א.

דומה כי אין כמעט צורך להזכיר את העובדות ההיסטוריות – את חלקו של שטרייכמן בהקמת „אופקים חדשים" ב־1948 וכו' – שכן הדברים ידועים. גם הרקע שלו ושל חבריו על ציור אוניברסאלי ונקי מהקשרים לוקאליים, ציור נטו שעומד על ערכים ציוריים ומתנער מסרה עודף של מסרים חיצוניים – גם הרקע האידיאולוגי הזה מוכר למדי. אפשר לנתח בלשון מקצועית את השפעותיהם של סזאן, בראק, בונאר, פוטרייה ואחרים על שלבים מסויימים ביצירתו של שטרייכמן – אך יגאל צלמונה, אוצר התערוכה, עשה זאת היטב בקטלוג התערוכה. אפשר גם להשוות את מגמותו של שטרייכמן לזה של זריצקי, עמיתו המבוגר, אך גם זה נראה מיותר כשעומדים אל מול התמונות. לא נותר, אם כך, אלא לדבר על איכות טהורה ועל חוויה אמנותית מרגשת, אך את אלו לא ניתן להעביר במילים. וגם זו בעייה ידועה.

אנסה, איפוא, רק להביא קטעי רשמים מתערוכה יפהפיה זו בגירוי למי שעדיין לא ראה אותה, כי אין שום תחליף אפשרי, אפילו לא חלקי, לטיול החוויתי בין עשרות התמונות הגדולות שקובצו במוזיאון ישראל.

התערוכה נפתחת במספר תמונות קטנות וכהות יחסית למשטחי האור והצבע הנפרשים לעין בהמשך. ביניהן דיוקן עצמי אקספרסיבי ודרמאטי מ־1941 ותמונת אשתו צילה בגדיין מ־1942, שבה היא ניצבת לצד דלת, ודרכה נשקף מעקה של מרפסת. התמונה כולה משובצת מלבני צבע חמימים. כבר כאן ניכר כוחו הצבעוני של שטרייכמן והמבנויות שלו, המבוססת על כתמי צבע ולא על תשתית רישומית. את צילה נפגוש לאורך התערוכה בציורים רבים נוספים החל ב־1942 ועד 1986. היא מהווה ציר המשכי עקבי ויציב, המייצג קשר רגשי, סביבה קרובה ואינטימית, פנים הבית. תום מקשר שני שמקביל לה הוא החלון ומראה הגן מבעד לסורג הברזל, שמופיעים בצילום צבע גדול ומקשים על כריכת הקטלוג. זהו הקשר עם הנוף, אך שטרייכמן צופה בו בציוריו בפנים, מבעד למסגרת ההנדסית התוחמת והחותכת הזו, שמספקת לו שלד קומפוזיציוני מוצק. בתוכו ומסביבו יקרנו אינסוף התרחשויות ציוריות שיקפיו, יציפו וימיסו אותו בשיפעת גוונים, מריחות, שכבות, קוקטים, נקודות צבע ודרגות אור.

אחד השיאים בשורת הוואריאציות העשירות על נושא הנוף מבעד לחלון היא „ציפור דואה" מ־1964, השייכת לאוסף מוזיאון ישראל ומופיעה גם על כרזת התערוכה. מולה לבד אפשר לבלות שעה ארוכה של התפעלות מפלאי הניואנסים העדינים, התוססים בינות למערכות קווים אנכיים, אלכסוניים ומצטלבים. יש פה אזכור ברור של אותו סורג ברזל גדול בסטודיו של שטרייכמן, שמחלק את הנוף למתחמים קטנים. גם בתמונות הבאות, שיתרחקו עוד יותר ממראה־עיניים, אפשר לאתר את שרידי הרשת הזו בצורת X שחוזר שוב ושוב.

באופן כללי, אפשר לומר שהתערוכה מאורגנת בסדר כרונולוגי, אך פה ושם יש חריגות ממנו ונסיון לקבץ על קיר אחד מספר עבודות שיש ביניהן קירבה או המשכיות מסויימת, כמו, למשל, הקיר שעליו תלויות ארבע תמונות, המתאפיינות בפורמאט מוארך, מיתבר תמציתי ופשוט, לעתים דמוי מלבן צר וחצוי הממלא את רוב השטח ועשוי להזכיר חלון, בצבעוניות אחידה למדי, אך עילבורים, אופי כבד וכמיך, וחמריות מודגשת בעלת גבשושיות ובליטות. אחת מהן, בגוני חום־ארגמן, נעשתה ב־1960, שנייה בחולה כהה ב־1969 ושלישית מ־1980 בגוונים כחולים וארגמנים מתמזגים, שפה ושם מוטחות בהם מכות צבע בכתום עז. בציורים אלו וגם באחרים, בעיקר בין השנים 1960־1970, הוסיף שטרייכמן לצבעיו חול ודבק כדי לקבל טקסטורה גסה בהשפעת „ציירי־חומר" צרפתים כמו דובופה, פוטרייה או וולס.

בציורים אחרים לאורך עשור זה מופיעים גם נסיונות של מופשט אקספרסיוניסטי רחוש, גועש ואינטנסיבי, אך לטעמי, שטרייכמן מגיע למיטבו דווקא בעבודות היותר מתונות, מעודנות, אציליות ואטמוספריות, שעוצמתן כופנמת ומרוסנת יותר ודומני שהתקופה הטובה ביותר שלו היא לאורך שנות ה־70.

ציוריו של שטרייכמן משנות ה־80 מוכיחים כי כוחו עדיין רב במכחולו. גם בשנים אלו אנו פוגשים בציוריו את צילה, כשהיא עדיין מנגנת בפסנתר ועודנה מייצגת אינטריור ביתי רוגע, אף כי עוצמת משיחות המכחול, משיכות הצבעים ומידת ההפשטה משתנות מתמונה לתמונה. בציור מ־1980 היא אפופה בגוונים אפורים־ירקרקים־כחולים, בכתמיות אוורירית ובהלך־רוח פיוטי, ובשלוש תמונות מ־1983 היא מופיעה בוואריאציות צבעוניות שונות, כשלעתים מתמזגת דמותה ברקע ומוקפת מריחות רבות־תנופה, כך שמתקבל אופי מופשט, כמעט נא ומרשים כאחד.

תמונה יפהפיה נוספת מ־1983 היא זו שהושאלה ממוזיאון תל־אביב. לצד רשת הברזל המאוזכרת באחת מפינותיה, מרצדות בה נקודות צבע סמטניות על גבי כתמיות עשירה.

מ־1985 אפשר לראות כאן, למשל, דיוקן עצמי של שטרייכמן, המצוייר במריחות מוערות על־בד פשתן גס וחשוף בחלקו ומתבלטת בו יד ענקית שלוחה קדימה, כבראה אל בד הציור שלפניו. בתמונה זו וכן בדיוקן עצמי נוסף, שבו מרוהפת גם דמותה של צילה ברקע, שטרייכמן אינו מעצב דמויות מוגדרות וברורות, אלא רק מרומזות ונברחות. הן משקפות כבב נפש פנימי יותר מאשר מראה חיצוני.

גם ב־1986 ממשיך שטרייכמן לתאר את צילה מנגנת בפסנתר ואותו עצמו ניצב כשמכחולו בידו מול ציור גדול בלתי גמור, ולא נותר אלא לאחל לשניהם שימשיכו בכך עוד שנים רבות.

אם מתאמצים מאוד, ניתן למתוח ביקורת ולמצוא נקודות־תורפה אפילו בתערוכה כזו, שגדושה בתמונות נפלאות. אפשר, אולי, לטעון ששלבים או סוגים מסויימים של עבודות הוזנחו מעט, שפה ושם יש תמונות פחות מוצלחות מאחרות ושאפשר היה למצוא במקומן כמה יצירות מובחרות יותר. אך לאור מכלול החוויות שהתערוכה הזו מזמנת לצופים, קל להתעלם מפגמים כגון אלו וליהנות ממה שיש, ויש הרבה.

לסיום, כדאי לציין גם את המחווה התל־אביבית המקבילה של גלריה גבעון, שקנתה לעצמה הרגל יפה ללוות תערוכות מוזיאוניות של אמנים ותיקים בבחר מצומצם, אך לא פחות מהנה, מאוספה הפרטי. הפעם היא משלימה ברורה הצנועה מן שחסר במוזיאון ישראל ומציגה אקווארלים של שטרייכמן. גם כאן אפשר לראות את צילה באקווארל תמציתי עשוי בקומץ כתמי צבע מרוללים מ־1955 וגם דיוקן עצמי אוורירי של שטרייכמן מ־1986.

גלריה גבעון מערכת אותנו אפילו יותר מן המוזיאון וכללה בתערוכתה גם עבודה גדולה מ־1987, שלה מרקם גבשושי, הנוצר על ידי תוספת של חול. כרגיל, גם היא בנויה על העיקרון השטרייכמני החוזר מדי פעם לאורך הדרך: שלד הנדסי של צורות מרובעות ומשולשות, המלווה בכתמיות גולשת ואוורירית יותר.

מבצע כפול

אורי ליפשיץ, רטרוספקטיבה, ליטוגראפיות ותחריטים, גלריה גורדון, בן יהודה 95, ת"א.
אורי ליפשיץ, ספר, הוצאת גלריה גורדון.

המבצע המקיף של שעיה יריב, מגלריה גורדון – תערוכה נרחבת וספר עב־כרס המכילה עשרות הדפסים מסוגים שונים של אורי ליפשיץ – הוא אירוע תרבותי בקנה־מידה מוזיאוני. נעשתה כאן עבודה יסודית וקפדנית והתוצאה מהנה ביותר.

אף כי זהו רק פן אחד ביצירתו של אורי ליפשיץ ואין כאן ייצוג לציורי הצבע הגדולים והאינטנסיביים שלו, המבחר הזה מ־22 שנות יצירה (85־1963) מאפשר היכרות טובה הן עם מכלול נושאיו ותכניו של ליפשיץ והן עם הקו הרישומי המיוחד שלו.

שורה ארוכה של מחזות הדפסים מציגה שפע של נושאים מרתקים הנעים בין חוויות בחיי היומיום לבין מסעות על פני התרבות כולה: מטמורפוזות, מלכים, לידות, דיוקנים עצמיים, „מיסטר רבינוביץ", סיפורים נוצריים, הסעודה האחרונה, עקידת יצחק, דון קישוט, מתאגרפים, מלחמות שוורים, אופנועים, אירוטיקה בתלמוד, רופא השיניים, בית מטבחיים, ילדים ועוד – והכל עשוי ביד המיומנת והבוטה המרוכזת של אורי ליפשיץ.

כדאי לציין, שהספר כולל גם ראיון ארוך של שעיה יריב עם אורי ליפשיץ, המאויר ברפרודוקציות של עבודות (לא רק הדפסים) התואמות את הנושאים שעלו בשיחה. שעיה יריב שואל את כל השאלות הנכונות, גם החכמות וגם הפיקנטיות, ואורי ליפשיץ עונה כהרגלו: בדרך מפתיעה, לעיתים אפילו קיצונית, אך תמיד מרתקת, גם אם אינך מסכים עמו. הוא חושף בראיון זה אישיות בלתי־שיגרתית ועמדות תיאורטיות חריגות ומעניינות. גם התערוכה וגם הספר מומלצים בכל פה.

שליפות מן המגירה

רישומים של משוררים, גלריה קלישר, רח' קלישר 5, ת"א.

גלריה קלישר „עלתה" בתערוכתה הנוכחית על נושא פיקאנטי ומציגה רישומים של סופרים ומשוררים. הגם, אכן, שירבוטים סתמיים ולא התגלה כאן צייר־מופת מקורי בקנה־מידה כזה שכדאי להמליץ לו על הסבה מקצועית, אך פה ושם יש בתערוכה הפתעות סימפאטיות למדי.

ברוב המקרים ייתכן שלא היה ברישומים אלו עניין מיוחד אלמלא הכרנו את יצירתם הספרותית, אך דווקא לאורה נחמד לגלות פן נוסף שלהם.

אזכיר רק את היותר מעניינים: פנחס שדה מציג, כצפוי, דמות אפלולית של ישו, פרופיל נפי מסתורי ודמויות מיסטיות מרחפות באווירה סוריאליסטית, סיוטית ופיוטית ואילו ברוך קורצוויל מציג קריקטורות חביבות בסגנון פיקאסו ומאטיס. לא.צ. גרינברג רישומים הסכמיים בקו חופשי ופרוע, שיזרים פרצופים ויצורי־כלאיים מזורים נוסח הפסטטר ויש בהם תו הרענות מסויימת. חזי לסקלי הוא המעניין ביותר. בעבודות שלו מ־1983 צירף צילומים ורישומים קבנים על גבי מעטפות חומות ושירבט עליהם בעיפרון או פחם וב־1987 שילב קרעי קולאז' עם רישום אקספרסיוניסטי בוטה ברוח הזמן, שיש לו כוח הבעתי לא מבוטל.

לעומת זאת, הדפים המשרבטים של לאה גולדברג, ילדה, רינה שני, מאיה בז'ראנו, משה בן־שאול ואחרים – מוטב היה להם שיישארו בגניזה כקוריוז פרטי ושיגלו את עפרונם בתחום שבו הם מיטיבים יותר להתבטא.

מקבץ

„אילוף הקטן" בחוברת „במה"

חלק הארי של המאמרים והרשימות בחוברת האחרונה של „במה" (רבעון לדרמה), מוקדש להיבטים שונים של בימוי. פותח את החוברת מאמרה המקיף של עזה צבי המתאר את הביוגראפיה האמנותית של אביה, השחקן והבמאי רפאל צבי, מראשוני התיאטרון העברי. שמעון סינקל כותב על הבמאי יורי לובימוב ועבודתו ב„הבימה" במחזה השקיעה של י. באבל, ואילו הבמאי הצעיר דניאל לבזיני מקבוץ אפיק, מספר על נסיונו בתיאטרון אחר בפסטיבל עכו בשנה זו. אוריאל זוהר חוקר את דרך בימויו של פיטר ברוק ואת עבודתו החדשנית על האופרה „כרמן". עוזרת במאי שירית קפמן וחוקרים מן האוניברסיטה העברית, מתארים ומתעדים את עבודת הבימוי של יוסי יזרעאלי על „אילוף הקטן" מאת ה. איבסן, הצגה המועלית עתה בתיאטרון החאן הירושלמי. הטכסט המלא של המחזה בתרגום חדש שנעשה במיוחד להצגה זו מנורבגית על ידי גד קינר מתפרסם בחוברת זו. גד קינר מאוניברסיטת תל־אביב פירט את המניעים שהביאוהו לתרגם מחזה זה שנית, הפעם משפת המקור.

עוד בחוברת מאמרה של החוקרת דליה קאופמן על עיבוד משכילי של המחזה „טארטיף" מאת מולייר: ראיון שערכה דוד ויראל מחיפה עם חוקר התיאטרון מאמורים מאבים; ודברים שאמר בנימין צמח בעת הטקס שנערך שעה שהעביר את האוסף הגדול החשוב של אחיו נחום דוד צמח, מייסד „הבימה", לארכיון ולמוזיאון לתיאטרון ע"ש ישראל גור במשכנו החדש. כמו כן יש תיאור קצר של אוסף השחקן בצלאל לונדון שנתרם לארכיון ע"י בנו יודן לונדון.

חותמים את החוברת שני מדורים קבועים: ביקורת ספרים ורשימת הצגות בכורה.

„מחצית האומה"

אסופת עיונים בתרבות ובמעמד של יוצאי המזרח בישראל ראתה אור בעריכתו של שלמה דשן ובהוצאת המכון ליהדות ולמחשבה בת־זמננו ע"ש דוד ובתיה קוטלר, באוניברסיטת בר־אילן.

הספר מבוסס על סמינר שהוקדש לנושא „מזרח ומערב בישראל" ומשתתפים בו אנשי מדע ודת, תלמידי חכמים ומחנכים. ארבעה עשר המאמרים בקובץ עוסקים „במורשה בעבר ובהווה", „בפתיחות ומגבלותיה" וב„כאב והמחאה העתיד". המשתתפים: שלמה דשן, צבי מ. זוהר, דניאל בוארין, הרב רצון ערוסי, משה שוקד, אורי שרביט, הלל ויס, אריה סימון, יוסף שוורצולד, מוריס רומני, אליהו באורי, לב חקק, דניאלי, אלעזר, סמי סמוחה.

„חשיבה היסטורית"

שני כרכים המוקדשים לחשיבה היסטורית מאת אלעזר וינריב ראו אור בהוצאת „האוניברסיטה הפתוחה". הכרך הראשון – „פרקים בפילוסופיה של היסטוריה" דן בהיבטים השונים של עבודת ההיסטוריון ומבקש לחשוף את הנחות היסוד של חשיבתו באמצעות כליה של הפילוסופיה. הספר מציג את המאבק בין שתי שאיפות יסוד במתודולוגיה של ההיסטוריה: השאיפה להידמות למדע, מצד אחד, והשאיפה להתגדר בתחום חקירה הומניסטי, מן הצד השני. כדי שלא להישאר בתחום המופשט, מרבה הספר בניתוח דוגמאות מכתבי ההיסטוריונים.

בכרך השני שמונה־עשר מאמרים ופרקי ספרים מפרי עטם של פילוסופים בני זמננו, המציגים קשת רחבה של דעות על אופי פעילותו של ההיסטוריון. המאמרים מדגימים את הדעות הנדונות בכרך א', ואף מרחיבים את היריעה ומפנים את הקורא לכיווני מחשבה אחרים. כל המאמרים, פרט לאחד, רואים אור לראשונה בעברית.

„האומה"

מאמרו של ח"כ אליהו בן־אלישר נגד נסיעת הנשיא הרצוג לגרמניה פותח את חוברת „האומה" (חורף תשמ"ז), הרבעון למחשבה לאומית. נושאים אחרים: „עתונות, דמוקרטיה ומדינה" (צמח צמריון), „חכמת אברהם לינקולן במדינת ישראל" (שמואל כץ), הלובי האנטי־ישראלי בארה"ב (מיכאל יוהר), ראיון עם משה ברזיסת, „גורלו היהודי של סופר רוסי" (שמעון מרקיש), „40 שנה לפתרון בעיית המיעוט הגרמני במזרח־אירופה" (פנחס גילת), „התביעה הפלשתינית" (ם. גורמן), „במה שפות ידע ז'בוטינסקי" (יוסף נדבה), „שיחות קמפ־דייוויד בחסות רוסית במאה ה־18" (אריה ויינשל), „רפורמה שלטונית בישראל" (שאול קבלרה).

בחוברת גם שירים מאת שדה רפופורט והרצל חקק וכן סיפורים מאת יהודית שמקלר ומיכאל גורן – ומדור ביקורת ספרים ותגובות.

ז'בוטינסקי ב„ראזסוויט"

שני ספרים חדשים: „הרוויזיוניזם הציוני במאבקיו" ו„הרוויזיוניזם הציוני לקראת מיפנה" – קובץ מאמרי זאב ז'בוטינסקי ב„ראזסוויט" לשנים: 1930־1934, ראו אור בהוצאת מכון ז'בוטינסקי, בסיוע הקרן ע"ש עליזה בגין ז"ל, ובעריכת פרופ' יוסף נדבה שהקדים מבוא לשני הספרים.

שני הספרים החדשים הם סיום מפעל הוצאתם לאור של מאמרי ז'בוטינסקי בעיתון „ראזסוויט" („השחר"), שהופיע בלשון הרוסית בפאריס בין השנים 1923־1934. בסידרה זו פירסם המכון ארבעה ספרים.

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל־אביב
בן־יהודה 12, א׳-ה׳ 08:00-14:00
טל: 284128, 03-298877

למחלקה המשרדית

* **קלדנית (מסוף)** — מנוסה בהזרמת חומר, לעבודה מגוונת. שכר גבוה ותנאים סוציאליים — כחוק.
* **כלכלן מנוסה** — עם נסיון בהכנת תקציבים, בתפעון ובקרה. שליטה בשפה האנגלית ברמה של שפת אם. העבודה לתקופה ממושכת.
* **חשב שכר** — מנוסה לעבודה עם מחשב, לתקופה ממושכת באזור חולון.

למחלקה הטכנית ת״א

* **רתכי אלומיניום** — מנוסים, לעבודות באיזורי חולון ובת־ים, לתקופה ממושכת.
* **מכונאי רכב** — מוסמך למנועי בנזין, מאיזור נתניה־חדרה.
* **חרטים - כרסמים** — קונבנציונאליים ו־C.N.C, בעלי פרופיל גבוה, נסיון מוכח בתעשיה, לעבודות באזור ת״א.
* **הנדסאי מכונות** — בעל נסיון רב בזיווד ובעיבוד שבבי.
* **שרטט בנין** — בעל נסיון בקונסטרוקציות.
* **שרטט מיזוג אויר**
* **עבודות הרכבה למעגלים מודפסים** — בעלות השכלה תיכונית, ליום עבודה מלא. אזור פ״ת.
* **מבקר איכות מיכני** — לביקורת קבלה של חלקים מעיבוד שבבי, קריאת שרטוט — חובה. לעבודה זמנית באיזור פ״ת.

* * *

למועמדים מתאימים יינתנו תנאי שכר חוגגים ומלוא התנאים הסוציאליים — כחוק

מנפאואר MANPOWER

ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

מלונות דן
למלון דן תל־אביב
דרושים/ות
— אחראי משמרת קבלה עם נסיון בבתי מלון.
— צ׳קרים
— טבחים
— פקיד קבלה — לילה
— בל־בוי
— חדרניות
— מלצרים
— מזכירת ערב — למשק בית (בין השעות 15:00—21:00)
— מרכזנית
— מלצריות ללובי (אפשרות ל־4 פעמים בשבוע)
המעוניינים יפנו לפנה״צ במלון דן בתל אביב מיום א׳ בין השעות 11.00—16.00

קופת חולים מאוחדת
קופת חולים מאוחד לסניפנו בכפר־סבא
דרוש/ה
לבורנט/ית רפואי/ת
[illegible]

לאחזקת מטוסים דרושים
עובדים בלתי מקצועיים
לעבודה במרכז הארץ
בעלי רשיון נהיגה לאחר שרות צבאי
לקביעת ראיון נא להתקשר מיום א׳ 29.3.87 03-425556

עורך־דין
למשרד עורכי־דין בשטח האזרחי דרוש/ה עורך/ת דין בעל/ת נסיון בהופעות בבתי משפט.
טל. 03-662010

למשרד עו״ד ברעננה
דרושים
1) עו״ד
2) מתמחה
3) סטודנט למשפטים
052-31192

לסוכנות ביטוח גדולה לסניפנו בגוש־דן
איש/ת ביטוח
מנוסה — לעבודה מעניינת
03-200242

דרושה
פקידה
עם ניסיון בהדפסה במעבד תמלילים לעבודה בחצי משרה במזכירות אילי״א
להתקשר לטל: 03-715772

לעבודה בטחונית בארץ ובחו״ל
דרושים
יוצאי יחידות קרביות

הנתונים הדרושים:
★ גילאי 21—28
★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הבוגרי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

אנו מציעים:
★ עבודה רבת אתגר בארץ ובחו״ל.
★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
★ חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

העבודה מתאימה גם לסטודנטים המתכוונים ללמוד בארץ או בחו״ל בשנת הלימודים הבאה

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת״א מיקוד 61392 עבור מ.ב. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס׳ ת.ז. וטלפון.
— פונים מתאימים ייענו —

ל״קרדיומיקס״ דרושים
רופאים
בכל הארץ – לביצוע בדיקות רפואיות
יתרון לבעלי מכשירי א.ק.ג.
אחיות
לעבודה בתל אביב – דרוש רקע בקרדיולוגיה וידע בהפרעות קצב.
לראיון – 03-204451

דרוש
משקיע
למפעל מתפתח בענף הטכסטיל
בערב לא בשבת
טל׳ 02-712273

חסם תעשיות בע״מ
דרושים
מתקינים / אנשי שירות
בעלי רכב, אשר יועסקו בהתקנות דלתות „שריונית״
למועמדים המתאימים אנו מציעים:
* הכשרה במסגרת החברה.
* עבודה מעניינת המאפשרת הכנסה נכבדה
לקביעת ראיון נא להתקשר אלחל מיום א׳ [illegible]

כצט תעשיות כימיות בע״מ
דרושים
תועמלנים רפואיים
לעבודה במרכז הארץ
הכישורים הדרושים:
* רקע פארא רפואי
* שליטה בעברית וידיעה טובה של השפה האנגלית
* יוזמה ועקביות
* רשיון נהיגה
נא לפנות בכתב יד בלבד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לכצט בע״מ ת.ד. 10 תל־אביב 61000 ולציין עבור תועמלנים רפואיים.
— סודיות מובטחת —

דלתא גליל תעשיות בע״מ DELTA
דרוש/ה
פקיד/ה למחלקת יבוא
הכישורים הדרושים:
* יוצא צבא
* 12 שנות לימוד
* ידיעת השפה האנגלית
שעות העבודה: 8.00—16.00
נא לפנות טלפונית לאברהם [illegible]

למשרד ליחסי ציבור
דרושה:
עוזרת מנוסה
אנגלית טובה
טל. 03-371239 לאריה

למפעל לוחות חשמל
דרוש
הנדסאי/ שרטט
לתכנון לוחות
03-707346 למאירי

לחברה פרטית
דרוש
חקלאי - אגרונום
לעבודה
דרישות המשרה:
— ידיעת השפה האנגלית. שפות נוספות — יתרון.
— בעל רשיון נהיגה
מקום מגורים — בין באר־שבע לאשקלון.
נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם לת.ד. 28 ת״א 61007

ירון — שמעוני — שחם
מהנדסים יועצים בע״מ
רח׳ אפשטיין 14 ת״א
דרושים:
1) מהנדס בניין — עד 3 שנים ניסיון
2) מהנדס בניין — בתחום תכנון קונסטרוקציות לבניינים גבוהים
[illegible]

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ״א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם או מעמדם האישי או היותם הורים, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

עץ לבוד בע״מ ETZ-LAVUD LTD
דרושים
1. **פקידה למזכירות החברה**
הכישורים: שליטה בשפות אנגלית ועברית על בורין, כולל הדפסה מושלמת בשתי השפות • נסיון בניהול יבוא ויצוא ובהפעלת טלקס־יתרון • המשרה מלאה — 5 ימים בשבוע
2. **צור תעשייתי**
הכישורים: ידע במערכות אויר, שמן ומים • נסיון מעשי בתעשייה • המשרה מלאה
3. **איש אחזקה**
הכישורים: ידע בשיפוץ ובטיפול שוטף בציוד תעשייתי • נסיון מעשי בתעשיה • המשרה מלאה
המעוניינים המתאימים מתבקשים להתקשר לאנשי מנגנון, טל׳ 03-914931 או לפנות בכתב, בצירוף פרטים ונסיון קודם לת.ד. 38 פתח־תקוה 49100

רוקח/ת
לבית מרקחת בצפון תל־אביב.
03-455198, 03-412934

בחיפה דרוש
מנהל עבודה מנוסה
לעבודות גמר בוילות.
נא לפנות טלפונית 04-670067

לחברה תעשייתית גדולה, המשווקת מוצרי צריכה דרוש
סדרן
לאזור הרצליה
שעות העבודה: 18.00-14.00.
העבודה מתאימה גם לסטודנטים.
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית למשה: 03/497956 החל משעה 15.00

לחברת תכנון
דרוש/ה
מהנדס הספקת מים
בעל נסיון של כ־10 שנים בתכנון מערכות הספקת מים.
ידיעה טובה של השפה העברית.
ידיעת ערבית - יתרון.
לפנות לטל. 03-434686

שירי נסיעות ותיירות בע״מ
רחוב חירקון 126 תל־אביב
דרושים:
* **פקידים מורשים** — בעלי נסיון של שנתיים לפחות
* **מומחים** — בעלי נסיון של 5 שנים לפחות
* **מזכירה** — עברית/אנגלית וטלקס
* **מקדמי מכירות** — בתיירות פנים וחוץ FREE-LANCER
להתקשר לקביעת ראיון 03-228191, 234785

ז׳נס קוסמטיקס בע״מ Jeunesse
יצרני פלצנטה מונטאוויטון
קריירה למצליחנית
את צריכה להיות: אשה עצמאית, עם סגנון הופעה מטופחת ובטחון, בגיל 25 ומעלה, כושר ביטוי ושכנוע מעולים, חוש נכון לטיפוח (נסיון רצוי) ולעסקים. ובעיקר — אוהבת את התחום היופי והקוסמטיקה ובעלת מוטיבציה אדירה להצליח!
ניתן לך: יופי של קריירה, במדריכה ויועצת יופי עצמאית, בחברה צעירה, דינמית ומצליחה. המשווקת — בשיטה אמריקאית — סדרות יופי טיפוליות יחודיות, המדובבות ביותר היום בתחום הקוסמטיקה.
מבטיחים לך: הדרכה, הרבה כסף וקידום מהיר!
התקשרי כבר עכשיו לתיאום פגישה:
ז׳נס, משרד ראשי: תל־אביב, רח׳ מאפו 15, טל. 233263, 248357 לדורית.

לפארמא בע״מ
חברה לשווק תכשירים וטרינריים
דרושים
מדריכי־ שדה־ מקדמי־ מכירות
לאזור המרכז והצפון
הכישורים: בוגרי רקע ונסיון בעבודה וטרינרית [illegible]

לחברה ליבוא ותפצה של מוצרי קוסמטיקה וחומרי ניקוי
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2
למשרה מלאה באזור.
דרוש נסיון בהנהלת חשבונות ונסיון ביבוא - יתרון.
לקביעת ראיון נא לטלפן: 03-609123 לבלה

לבורסה לאבני־חן ברמת־גן
דרושה
מזכירה בכירה
הכישורים: שליטה מוחלטת בעברית ובאנגלית, [illegible]
שעות העבודה: 16.30-08.30
נא לפנות בכתב עם פרוט נסיון קודם לבורסה לאבני־חן ת.ד. 3525 רמת־גן 52520
סודיות מובטחת.

לקבוצת השמירה
דרושים
* **מאבטחים** — יוצאי יחידות קרביות 1,000 ש.ח. נטו + נסיעות עבודה במשמרות
* **ראשי משמרות אבטחה;** — למתקן בטחוני, לקציני — יתרון
* **אחראי שער;** — יוצאי צבא, גיל עד 50 בריאות תקינה, תושבי הרצליה, רעננה, כפר־סבא והסביבה
* **מסגדלים;** — יוצאי צבא עד גיל 35 בעלי רשיון נהיגה
נא לפנות בימים א׳-ב׳ 29-30/3/87 בשעות 10 - 17, למשרדי חברת "השמירה" בע״מ רחוב שפ״ר 16 ת״א
2 מגורים — 3 מגורים

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ״א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם או מעמדם האישי או היותם הורים, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

רשת עמל
[illegible]
דרושים
מורים למקצועות:
[illegible]
מורה לאנגלית – מ״מ
[illegible]
08-225205

לחברה גדולה בתל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
עם נסיון של 5 שנים בעבודה מעשית.
נא לפנות בכתב־יד, בצרוף קורות חיים, לת.ד. 33333 תל־אביב 84733 עבור מנהל/ת חשבונות.

דרוש
מקדם מכירות מעולה
בעל הופעה נאה וניסיון מוכח במכירות
רצוי + רכב
לראיון 03-245191

אנשי מכירות גברים ונשים בכל הארץ
רצוי נסיון בתחומי האופנה
בתנאי עמלות מועדפים.
טלפון/י מיר 02-231627

בן־יקר גת
חברה להנדסה ולבניין בע״מ
דרושים
* **מנהלי עבודה עצמאיים** — בעלי יוזמה ונסיון בניהול אתרים גדולים בעבודות ציבוריות, שכונות, קוטג׳ים ועבודות שלד וגמר.
* **פקידה — עם ידע בהדפסה.**
לקבועת ראיון נא לפנות טלפונית
03-332614 03-332901

חיפה כימיקלים
דרוש/ה
מהנדס/ת מכונות
למחלקת אחזקה
כישורים נדרשים:
* נסיון של שנתיים לפחות בפקוח על עבודות תחזוקה במפעל כימי או דומה.
* בעל תואר ראשון ממוסד אקדמי מוכר.
* נכונות לעבודה בשטח ופקוח על מערכות הפועלות כל היממה.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 1809 חיפה למחלקת המנגנון.

ב.נ. שרותי ניהול
מידע על משרות ועובדים בכירים
להנהלת חברה גדולה בגוש דן
דרוש
אחראי יבוא
אחראי מקצועי על תהליכי היבוא והיצוא של חברת האם והבנות. דרוש ניסיון קודם בעמילות מכס, קשר עם בנקים ותכתובת באנגלית.
שכר הולם ורכב חברה למועמד מתאים
נא לשלוח קורות חיים
סודיות מובטחת.
ת״ד 2297 נתניה 42122, 053-34615
ת״א, ארלוזורוב 198, 03-257970

למקורות חברת מים בע״מ חבל הצפון
דרוש
מהנדס מכונות
בכיר
בעל נסיון של 10 שנים בתיכנון, פיקוח ותחזוקה של מערכות מכניות בציוד שאיבה
ידיעת השפה העברית והאנגלית
מגורים: חיפה וסביבתה.
לפנות בכתב־יד בסירוט קורות חיים, השכלה ונסיון ל״מקורות״ חבל הצפון ת.ד. 766 חיפה 31007, או טלפונית 04-867701

לחברה תעשייתית גדולה
דרושה
אחראית יחסי ציבור ופרסום
הכישורים הדרושים:
נסיון קודם של 5 שנים לפחות בעבודה בתפקיד דומה או בקבוצה ביחסי ציבור ובמגע עם קהל או כתקציבאי במשרד פרסום. העבודה בתל־אביב.
נא לפנות בכתב יד ובצרוף פרטים אישיים ונסיון קודם לת.ד. 20127 תל־אביב.
— סודיות מובטחת —

המגן חברה לביטוח בע״מ
דרושים:
1. **פקידת תביעות**
* נסיון של 4 שנים בסילוק תביעות אלמנטרי.
2. **פקיד/ת מודיעין וקבלת קהל.**
* בוגר/ת י״ב כתות.
* אחרי שרות צבאי.
3. **מפעיל/ת טלקס ופקסימיליה**
* שליטה מלאה בעברית ואנגלית.
4. **קלדנית פוליסות רכב**
* נסיון קודם
לקביעת ראיון
נא לפנות החל מיום א׳
בטלפון 03-658771

תגבור
חברה ארצית לשרותי כח־אדם

דרושים/ות

1. **מסגרים/רתכים** מאזור חיפה ועפולה למפעל מסודר, הסעות + ארוחות
2. **מכונאי אחזקה** מאזור עפולה נסיון תעשייתי, ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה לעבודה קבועה.
3. **טכנאי קירור** בוגר ב"ס מקצועי לבדיקת מוצרי מעבדה, הסעות + ארוחות.
4. **טכנאי אלקטרוניקה / אלקטרונאי** נסיון באחזקת מערכות בקרה אלקטרוניות בתעשיה. עבודה קבועה. הסעות + ארוחות.
5. **מחסנאי מנוסה** (עדיף אפסנאי צה"ל לשעבר) מאזור עפולה לארגון משלוחים. עבודה קבועה הסעות + ארוחות.

תנאים מצוינים לכל המשרות

הסעות + ארוחות, תנאים סוציאליים מלאים.

חיפה רח' פבנזר 18
04-641282, 670352

הדרך הטובה לעבודה!

למפעל מזון גדול באזור המרכז
דרוש/ה
מנהל/ת ביקורת איכות

דרישות התפקיד:
* מהנדס/ת מזון – נסיון מוכח של 3 שנים בתעשיה.
* יכולת ניהול צוות עובדים.
* נכונות לעבודה מאומצת.

נא לפנות בכתב לת.ד. 885 ת"א.

דרושה
מנהלת
לחנות החברה בגוש דן

דרישות התפקיד:
* נסיון במכירות – רצוי בניהול חנות
* ידע בסיסי בהנהלת חשבונות
* הופעה נאה
* גיל עד 45.

המעוניינות תפנינה טלפונית לטלפון 03-7520801/2.

תיגבור – חברה ארצית לשירותי כ"א
דרושות
* **כתבניות**
* **קלדניות**
* **תמליליות**

ת"א, רחוב הלל 7/8, 03-282257
חיפה, פבנזר 18, 04-670352
ירושלים, שמאי 12, 02-240438/9

לחברה יצרנית המובילה בכימיקלים המשווקת מוצרים בכל הארץ
דרוש **איש מכירות**
לאזור הדרום. הכישורים הנדרשים:
השכלה מעל תיכונית. רצוי מקצועי נסיון בשיווק מינימום שנתיים + רכב. נכונות לעבודה קשה משתלמת למתאים. לפנות בכתב יד לת.ד. 1767 חולון מיקוד 68117

TMR
תמר אלקטרוניקה בע"מ

לחברתנו העוסקת במערכות שליטה אלקטרונית ממוחשבות לבתי כל־בו וסופרמרקטים דרוש:

מנהל שיווק ארצי

* אחראי בדרג בכיר לכל תחומי השיווק והמכירות, כולל קביעת מדיניות שיווק וקשר עם לקוחות.
* נדרש נסיון קודם בשיווק ובמכירות של מערכות בתחום המיחשוב המתקדם.
* נדרש נסיון פעיל וידע במערכות מיחשוב. נסיון במערכות P.O.S. יהווה עדיפות בבחירת המועמד.

מועמדים העונים לדרישות יפנו בכתב יד, עם פרוט מלא של השכלה ונסיון קודם לת.ד. 2324 חיפה (31022).
– סודיות מובטחת –

למוסד פיננסי ציבורי בירושלים
דרוש **חשב**

כישורים דרושים:
רואה חשבון בעל נסיון של 5 שנים לפחות בניהול פיננסי וחשבונאות.

נא לפנות לת.ד. 7285 ירושלים, ולצרף קורות חיים, המלצות, דרישות שכר ומועד אפשרי להתחלת עבודה.

לאגף המחשב בחברה גדולה
דרושים

1) **תוכניתן**
דרישות התפקיד
* נסיון של שנתיים במערכות י.ב.מ. 38
* שליטה מלאה בשפת R.P.G-3
* השכלה תיכונית לפחות
* ידיעת שפת COBOL – יתרון
* תושב גוש דן

2) **עובד/ת לחדר מחשב**
דרישות התפקיד:
* השכלה תיכונית
* לאחר שרות צבאי
* תושב גוש דן
* נכונות לעבודה במשמרות
* בוגר/ת קורס הפעלת מחשב – יתרון.

המעוניינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וטלפון להתקשרות לת.ד. 885 ת"א עבור "מחשבי".
סודיות מובטחת

לרשת דינמית בענף המזון העוסקת במגוון פעילויות
מנכ"ל
* השכלה אקדמאית (מנהל עסקים – יתרון)
* נסיון מוכח בניהול בתחומי יצוא שיווק ומכירות.
* יכולת פיתוח תחומי עסקים חדשים

נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 48134 תל־אביב (לציין: עבור מנכ"ל)

עבור הוצאה לאור דרושים
סוכנים
להפצת ספרים בענף. עובדים ומכונת לבית. טלפון: 03-298848 בין השעות: 08:00-14:00

לרשת ארצית דרושות
נשות ואנשי מכירה
שכר 1500 + 1001 אחזקת רכב לכל חלקי הארץ
[illegible]

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
[illegible]

בי"ח נאות מרגלית ראשון־לציון למחלקה פסיכוגריאטרית דרושים
1. **אחים/ות**
2. **כח עזר**
3. **עובדות ריפוי בעיסוק**

* רק עם נסיון טלפון 03-942863 מ־08:00-13:00

לחברה העוסקת בשילוח סטעינים דרוש
שליח
למשרה מלאה
לפנות לטלפון 03-225843, 03-200840

בי"פ BIP
יעוצים פסיכולוגיים INSTITUTE OF PSYCHOLOGY

לאחד מלקוחותינו, חברה ציבורית בת"א דרוש

מהנדס תעשיה וניהול
לעבודה במחלקת ארגון ושיטות

תחומי אחריות:
* תיכנון ושיפור תהליכי עבודה
* תיכנון מערך
* ניתוח מערכות מחשב
* קביעת תיקני כח־אדם
– בעלי נסיון מוכח של 2-5 שנים

נא לפנות בכתב־יד לבי"פ יעוצים פסיכולוגיים, ת.ד. 26004 ת"א 63902
סודיות מובטחת

דרוש
מנהל עבודה
עם נסיון רב בעבודות ציבוריות. תנאים טובים למועמד.
יום חול 08.00-14.00
יום ו' 08.00-12.00
טלפון 08-413505 לפנות למשרד.

דרושים
בני משקים בחופשה
לעבודה במפעל לתקופה של מס' חודשים.
לפנות להבה 06-680762

אנוש מערכות פרוייקטים וניהול
דרושים
* **מהנדסי תעשייה וניהול**
* **הנדסאים**

מנוסים ומיומנים.
1. לנושאי ניתוח מערכות תעשייתיות ומינהליות.
2. לתיכנון פונקציונאלי ומערכי מפעלים.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 45289 ת"א 61452.

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
איש מכירות
לצמיגי איכות

כישורים:
ניסיון מוכח וקשרים בענף
גיל עד 35
רישיון נהיגה
ידיעה בסיסית באנגלית
טלפון: 03-336115 לשמחה

לבית־חולים אסותא
דרוש/ה
לבורנט/ית
מנוסה
למעבדה פתולוגית
תנאים מועדפים למתאימה
נא לפנות 03-240185 לרחל.

לחברה העוסקת במוצרי צריכה
דרושים
אנשי מכירות
בחיפה והצפון, ירושלים, בארשבע והדרום

בעלי נסיון קודם במכירות לקמעונאים ובעלי רכב פרטי.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 245 ת"א, עבור "אנשי מכירות".

למושב חצבה בערבה
דרוש/ה
מדריך/ה
לריכוז פעילות הנוער

הכרחי: ניסיון קודם בעבודה עם נוער. עדיף בתנועת נוער.
נא לפנות לטלפונים: 057-81513, 057-81511, 057-81475

למפעל מזון באזור המרכז
מנהל ייצור
אחריות על כל פעילות הייצור במפעל.

הכישורים הדרושים:
* מהנדס/הנדסאי ייצור
* נסיון מוכח בניהול צוות עובדים
* ידע ונסיון במגוון שטחי הנדסת ייצור.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 48134 תל־אביב (עבור מנהל ייצור)

למשרד נסיעות גדול
למחלקת תיירות נכנסת
דרושים
מפעילי תיירות
בעלי נסיון הדוברים שפות אנגלית, גרמנית וצרפתית
להתקשר מיום א' לטל. 220172 / 248248

דחפון 03-611001
24 שעות שרות מודעות טלפוני של דחף לבעלי כרטיסי אשראי ויזה, ישראכרט, דיינרס

בי"פ BIP
יעוצים פסיכולוגיים INSTITUTE OF PSYCHOLOGY

לחברת נסיעות גדולה בת"א דרושים/ות:

* **מפעיל תיירות מנוסה** למחלקת תיירות נכנסת. הכרחי ידיעת השפה האנגלית והגרמנית. שליטה בשפות אירופאיות נוספות – יתרון. משרה מלאה.
* **מפעיל תיירות מנוסה** למחלקת F.I.T. הכרחי ידיעת השפה האנגלית והגרמנית. שליטה בשפות אירופאיות נוספות – יתרון. משרה מלאה.
* **פקיד/ת הזמנות מנוסה** לתיירות יוצאת. משרה מלאה.
* **מזכירה – מדפיסה מנוסה** לעבודת משרד כללית. הדפסה באנגלית הכרחית. יתרון לידיעת שפות נוספות ועברית.
* **שליח** יוצא צבא. למשרה מלאה.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בציון שם המישרה אל: בי"פ יישומים פסיכולוגיים ת.ד. 26004 ת"א 63902
– סודיות מובטחת –

לחברה מובילה בענף המזון
דרוש
הנדסאי/טכנאי קרור ראשי
לסניף ת"א והמרכז

כשורים דרושים:
1. ידע ונסיון של 3 שנים לפחות בתחום מערכות קרור מסחרי.
2. נסיון בנהול צוות עובדים.
3. רצוי בעל רשיון בחשמל.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 555 בני ברק / אגף חשוון.

עירית תל־אביב־יפו
מכרז פומבי

בהתאם לסעיף 3 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים) תשל"ט–1979 מכריזה בזה עירית תל־אביב־יפו על משרה פנויה במינהל כללי.
מכרז מס': מח'/87/44
תואר המשרה: **סמנכ"ל העיריה**
דרגת המשרה: דרגת מנכ"ל
שעור המשרה: משרה אחת
דרישות המשרה:
[illegible]

למשרד פרסום דרושים
רוכשי מודעות מעולים!
כישורים: יוזמה, מרץ, התמדה, נסיון במכירות, הופעה נאה, עבודה בכל רחבי הארץ.
אנו מציעים לכם אתגר, עניין, עמלות גבוהות ותמריצים.
לקביעת ראיון נא לפנות: 03-290326

RS שרותי כח אדם
1987 השרות המומלץ

רכז/ת פרוייקטים
בעל/ת כושר ארגון, הדרכה, פיקוח ורקע טכני להרכבת מוצרים ע"י אוכלוסיות מוגבלים, רצוי בעל רכב מסחרי.
א.ו.אר.אס אבן ישראל 5 (מול קולנוע עדן) 02-242162/3

לת.ג.מ. כרמיאל (בע"מ)
מפעל לייצור תבניות ומוצרי פלסטיק
דרושים
כרסם C.N.C
עם רקע בעיבוד שבבי, וידע בתיכנות בעל נסיון של 5 שנים.
תבניתן לתבניות פלסטיק
בעל נסיון של 5 שנים לפחות.
תנאים טובים מובטחים למתאימים – שבוע עבודה של 5 ימים –
על המעוניינים לפנות טלפונית 04-983785, 04-987068

דרושים
מועמדים
בעלי רקע באבטחת תעופה
לתפקיד ניהולי למגוון תפקידים בחו"ל.
מועד תחילת העבודה - גמיש.
נא לשלוח קורות חיים בכתב יד לת.ד. 346 הרצליה 46586

לחברה גדולה באזור צפון ת"א
דרושים/ות:
1. **תוכניתן/ית קובול COBOL**
– בעל/ת נסיון של 3-4 שנים.
2. **פקיד/ה למחלקת יצוא**
– בעל/ת נסיון ודוקומנטציה ליצוא, בנקים, עמילי מכס. ידיעה באנגלית הכרחית.
3. **כתבנית אנגלית ועברית**
במשרה מלאה כולל ימי שישי.
לפנות בכתב יד עם קורות חיים לת.ד. 24238 מיקוד: 61241
סודיות מובטחת

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
איש מכירות
לצמיגי איכות

כישורים:
ניסיון מוכח וקשרים בענף
גיל עד 35
רישיון נהיגה
ידיעה בסיסית באנגלית
טלפון: 03-336115 לשמחה

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
[illegible]

ICE
CRYOGENIC ENGINEERING LTD

לפרויקט פיתוח חדשני
דרוש:
מהנדס מכונות, אוירונאוטיקה
* נסיון של 3 שנים בתכנון, רצוי מדחסים, משאבות, מערכות מבנות עדינות.
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 452 נס־ציונה 70400
סודיות מובטחת

MOC בע"מ
דרושים לנו:
1. **מזכירה בעלת ניסיון** - רצוי נסיון בפרסום.
2. **מנהל מכירות** - בעל נסיון מוכח במכירות, רצוי ניסיון בניהול ומו"מ עם ספקים, רצוי נסיון בפרסום + רכב.
3. **אנשי מכירות** - למחלקת מוצרי פרסום, רכב חובה.
* לתאום ראיון נא לפנות לורד, פרישמן 25 ת"א 03-249712

לבית החולים אסותא
ברחוב קורדובה 10 ת"א
דרושים / ות
כוח עזר
לפרטים נוספים 03-240185 משרד אחות ראשית

לחברת בניה ארצית
דרוש
אחראי על משרד מכירות בת"א
בעל נסיון מוכח של 5 שנים לפחות במכירות בענף הבניה.
המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 33263 ת"א עבור "אחראי על המכירות"

לחברה צעירה בתחום השמת כח־אדם זמני
מנהל/ת מחלקה
* נסיון קודם בתחום כח־אדם – רצוי בנושא גיוס עובדים.
* השכלה אקדמאית – יתרון.
* דינמיות ויכולת בניהול משא־ומתן.
* נסיון קודם בהשמת כח אדם זמני – יתרון.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 48134 תל־אביב (לציין: עבור מנהל מחלקה).

למכון לבריאות העובד ושקומו רעננה
למחקר חברתי שימושי
דרוש
בעל תואר שני
(או לקראת סיומו)
בלימודי עבודה, סוציולוגיה או מנהל־עסקים.
רצויה הבנה וגישה מערכתית. משך המחקר כשנה.
לפנות לד"ר ש. מלמד טל: 052-912212, 052-445103
ת.ד. 3 רעננה 43100

באזור תל־אביב
דרוש
מנהל חשבונות ראשי (משרה 1450)
לניהול צוות עובדים
יתאים מועמד בעל נסיון מוכח בתעשיה.
מועמדים יפנו בכתב־יד בלבד בצרוף קורות חיים, אל ת.ד. 11024 תל אביב 61110, ויציינו את משרה.
סודיות מובטחת
המודעות לשני המינים
תיל – תחנות ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

נפתלי – גרפולוגיה תעסוקתית
מיון, הכוונה והתאמת עובדים, יעוץ אישי. גרפולוגיה משפטית ורפואית.

מכון נפתלי מחפש עבור חברה מסחרית, בסדר גודל בינוני, העוסקת בהצטיידות לבתי־מלון:

* **סגן מנהל מחלקת מכירות**
הדרישות:
* נסיון מוכח של לפחות 3 שנים במכירות
* ידיעת השפה האנגלית
* השכלה אקדמאית בתחום ניהול עסקים – רצויה.

* **אחראי על מכירת ציוד מטבחים לבתי־מלון**
הדרישות:
* נסיון מוכח בנושא זה
* ידיעת השפה האנגלית

נא לפנות למשרדינו בכתב־יד, בצירוף קורות־חיים, בשפה אם ובציון היד המוכתבת.
ת"א, רח' הירקון 124, 63573, טל. 240996, 03-229781

"טלגרפיקס" שרותי גרפיקה במחשב
דרושה
מזכירה
לחצי משרה
[illegible]

דרוש/ה
רוקח/ת אחראי/ת
[illegible]

תגבור
חברה ארצית לשרותי כח־אדם

* מעבדות תמלילים עברית + נסיון.
* מעבדות תמלילים אנגלית + נסיון.
* קלדניות מנוסות.
* חרט/כרסם בעל נסיון, של שנתיים לפחות לעבודה קבועה.
* דפסי אופסט מנוסים לעבודה קבועה
* מנהל ייצור בתחום הטכסטיל דובר ערבית, גיל כ־50 + נסיון רב בתפירה, ידע בעיבוד שבבי ורתוך, 5 ימים בשבוע, לעבודה קבועה.
* מכונאים לאחר שרות צבאי.
* צורפים + משבצים בעלי נסיון בלבד לעבודה קבועה תנאי שכר טובים.
* מסגר/רתך בעל נסיון בלבד, לעבודה קבועה.
* כימאי בעל תואר ראשון או שני ל־5 ימים בשבוע לעבודה קבועה.
* חשמלאי ראשי בעל נסיון, בתעשיה ל־5 ימים בשבוע.
* מסגרים לאחזקה בתיקון מכונות + נסיון בתעשיה + רקע במכניקה.
* מסגרים עד גיל 50 + נסיון במכניקה.

** הסעות + ארוחות, תנאים סוציאליים מלאים
** המשרות המוצעות הן לגברים ונשים כאחד.

הסעות + ארוחות, תנאים סוציאליים מלאים.
ירושלים רח' שמאי 12 כניסה א' קומה ד' 02-240438/9

הדרך הטובה לעבודה!

ת"א דחף מרכז | ת"א דחף דיזנגוף 118, 239952 | ת"א דחף בן יהודה, 656120 | ת"א דחף אלנבי 123, 614433 | למפרסם מודעה! דחף ברחוב תקבל יותר ובמחירי העיתון | חיפה דחף רח' הרצל 5, 6483334 | ירושלים דחף רח' יפו 43, 226335 | דחפון טלפון 03-611001 | ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

יותר טוב מנפאואר

כתבניות!
מעבדות תמלילים!
עברית / אנגלית

יש לנו הצעות עבודה מיידיות,
מעניינות מאוד ובתנאים מצויינים.
כמו כן ניתן קורס עיבוד תמלילים למתאימות.

פני למנפאואר בהקדם – זה משתלם!

המחלקה המשרדית
בן־יהודה 31, א׳־ה׳, 08:00 — 14:00
טל: 03־298877, 284128

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

קריירה
שרותי כח אדם
בע״מ

הכוח שלנו — הוא כוח אדם.
דרושים/ות

כתבים טכניים
התמחות באלקטרוניקה או בתעשיה.

תוכניתן
ידע ב־I.B.M־38 ובשפת RPGIII. שנתיים נסיון.

מהנדס/ת חשמל
ידע במיקוד ובקרה. נסיון במערכות שונות.

הנדסאי/ת מיזוג אויר
לתכנון ושרטוט מתקנים למיזוג אויר מרכזי
ולעבודת פיתוח במעבדה למיזוג אויר.

המשרות שפורסמו הינן לעבודה קבועה,
5 ימים בשבוע, תנאים מצויינים
ושכר בהתאם לכישורים.

נא לפנות ל״קריירה״ בע״מ
דיזנגוף 165 ת״א, טל. 03־240281/2

הזדמנות לעובדים סוציאליים

מרכז שקום אשקלון
מציע משרות של
עובדי שקום
לעובדים סוציאליים מוסמכים

לפנות לטלפון: 051־26818
051־22402

צעיר בוגר צבא
מוזמן לעבוד שנה ב״פולירד״ בקיבוץ ״מעוז חיים״ במסגרת מיוחדת (בת זוג אפשרי)
צלצל בשעות העבודה בין השעות: 06־889522 7:30–14:00

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

עיריית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך הנוער והתרבות

מכרז לניהול בי״ס מקיף שש שנתי

הוועד המנהל לבי״ס מקיף י״ט עמל לידי דיוויס ת״א
מבקש הצעות **מועמדים לניהול ביה״ס.**

תיאור תפקידי המנהל:
1. ייזום, תכנון, ביצוע ופיקוח על כל הפעולות החינוכיות והמינהליות של המוסד.
2. אחריות לכח אדם וניהולו.
3. אחריות לביצוע תקציב המוסד בהתאם לחוקים ולנוהלים.
4. אחריות למבנה המוסד לציוד המקצועי והמשקי ולתקינות תחזוקתם.

דרישות המשרה:
1. השכלה גבוהה ומושלמת ברמה של B.Sc. B.A רצוי M.A או Msc.
2. רשיון הוראה קבוע לכל כיתות בי״ס על־יסודי.
3. נסיון של 5 שנים לפחות בהוראה ובניהול בי״ס על־יסודי, רצוי בי״ס מקיף שש שנתי.
4. כושר הדרכה בעבודה פדגוגית.
5. כושר ניהול צוות עובדים וקיום יחסי עבודה תקינים.
6. נסיון בפעולות של חינוך משלים.
7. ידיעת עקרונות המינהל החינוכי, ידיעה של חוקי ותקנות החינוך.
8. כושר מינהלי ונסיון בניהול משרד ומשק של מוסד חינוכי.
9. נסיון וידע בניהול מעבדות וסדנאות מקצועיות.
10. כושר לקיים מגעים בכתב ובע״פ עם גורמים ממשלתיים מוניציפליים ומוסדיים אחרים.

[fine print illegible]

״עמל״ רשת מכללות לטכנאים והנדסאים
בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים
בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים
נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות
ומרכזי הכשרה למבוגרים.

עתיד

עובדים/ות
בלתי מקצועיים
לעבודות מגוונות, שכר גבוה, לאזור התעשיה בחולון

* **עובדים לעבודות כלליות**
שעות גמישות, העבודה בישיבה. אפשרי סטודנטים ופנסיונרים
* **מחסנאים**
לעבודה ממושכת. שכר גבוה. תנאים טובים.
* **מסגר – רתך.**
לעבודה בשכר גבוה. נסיון בעבודה דייקנית – הכרחי.
* **שרטט/ת חשמל**
עם נסיון בשרטוט בעזרת מחשב לעבודה באזור התעשייה בחולון
* **חרט – כרסם**
עם נסיון במכניקה עדינה או חלקים גדולים לעבודה באזור ת״א וחולון
* **תופרות זיגזג**
לעבודות אוברלוק וזיגזג שעות גמישות. שכר גבוה.
* **פקידה – כתבנית**
עם נסיון לעבודה בתל־אביב וחולון.
* **מקדמי מכירות**
בתחומים של: פרסום, תיירות ומוצרי קידום.

[fine print illegible]

דרושים במכתשים
למשלוחים במפעלנו בבאר־שבע

הנדסאים
או
טכנאי חשמל

בעלי רשיון ״חשמלאי מוסמך״
• רצוי נסיון של שנה אחת לפחות בעבודה במפעל תעשייתי.
• שליטה במערכות פיקוד (רצוי PLC)

כרכום
תעשית חומרים מרוכבים כרמיאל בע״מ
דרושים

1. מחסנאי
כישורים:
• נסיון לפחות 3 שנים במפעל תעשייתי
• רצויה ידיעת השפה האנגלית

2. מהנדס מכונות – אווירונאוטיקה – כימיה
• ידיעת השפה כשפה על בוריה

3. מזכירה
כישורים:
• שליטה מלאה באנגלית עברית וספרדית
• שליטה מלאה בהדפסה אנגלית ועברית

מפעלנו עובד 5 ימים בשבוע ומקיים הסעות מאורגנות למפעל (הנמצא בין עכו לכרמיאל) לתושבי חיפה, הקריות, עכו ונהריה.
מועמדים יפנו טלפונית לרייכר ניסן 04־981686 או בכתב יד לת.ד. 114 כרמיאל בצירוף קורות חיים ונסיון קודם.

סודיות מלאה מובטחת

למפעל גדול בבני ברק
למשרד הייצור
דרושה
פקידה (למשרה מלאה)
אינטליגנטית, רצינית וזריזה, בעלת הגיון, כושר ריכוז וידע טוב בחשבון, השכלה תיכונית מלאה. רצוי מעל גיל 30.
לפנות ת.ד. 8.30–11.30, 03־711873, למיכל או אביבה.

RS
שרותי כח אדם
השרות המומלץ 1987

לאחד מלקוחותינו דרוש:
* **מפעיל:**
— M־38 שנתיים נסיון מוכח.
* **תוכניתן:**
— 3 שנות נסיון על M־38 + 3 שנות נסיון בקובול ורק ממלאי 2 התנאים יפנו.
* **מבקר פנים:**
— רואה חשבון עו״ד, נסיון מוכח של 5 + כמבקר פנים בחברות גדולות.
* **מהנדס אלקטרוניקה:**
— לכתב טכני. בעל נסיון מוכח.
— סיווג בטחוני גבוה חובה!
— ידע בתוכנה וחומרה.
— חוזה ל־1 שנה אפשרות לקליטת קבע.
* **טכנולוג:**
— מהנדס מזון/כימיה (תהליכים) או הפקולטה לחקלאות
— אחריות ופקוח על הייצור
— 5 שנות נסיון לפחות בניהול בתעשיה תהליכית.
— אנגלית, גרמנית (יתרון) מקום עבודה צפון הארץ
* **מהנדס חשמל / אלקטרוניקה:**
— נסיון בתכנון או בהעמדת דרישות לייצור לשנאים עבור מעגלי אלקטרוניקה
— ידע בזווד ספקי כח, ובאלקטרוניקה הספק
* **מהנדס מכונות בכיר:**
— פרוייקט ל־3 חודשים
— נסיון רב בהכנסת מכונות למפעל. אוטומציה, פנאומטיקה, אקסטרוזיה
* **מהנדס מכונות:**
— למנהל אחזקה 5 שנות נסיון במפעל מתכת
— עבודה בצפון הארץ
* **כלכלן:**
— 3 שנות נסיון תקציבים / או תכנון ובקרה אנגלית ברמת שפת אם (רצוי בתעשיה)

נא לפנות – 2 העתקים של קורות חיים
או.אר.אס כבר אתרים 134, ת״א.
טל. 03־202460 לאסתר.

מנהל כח אדם
מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03־622233־4 עוי סאמט
ירושלים: 02־226335־6 יאיר צוברי
חיפה: 04־645333־4 אריה טל

לחברת אלקטרוניקה
בהרצליה
דרוש
מנהל חשבונות
צעיר ונמרץ לעבודה מעניינת בכל תחומי הנהלת החשבונות.
נא לפנות בכתב לת.ד. 2093 הרצליה 46766

לאולמי הנשיא
בית שמש
דרושים:
★ **טבח ראשי – מתמחה** בבישולים ומאכלים מרוקאים
★ **מלצר ראשי**
תנאים טובים למתאימים
לפרטים לפנות 02־228919

לחברה כלכלית גדולה בתל־אביב
דרושה
פקידה כתבנית
למשרה מלאה ל־5 ימים בשבוע
שליטה מלאה והדפסה בשפה האנגלית, רצוי גם בעברית.
נא לפנות לטל. 268747 5432272 (03),
בין השעות 08.00 – 18.00

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3
עם ניסיון של 4 שנים לפחות
ידע בהנה״ח ממוחשבת
והתאמות.
מעוניינים מתבקשים לפנות בכתב
יד אל: ת.ד. 20238 ת״א (מיקוד 61200) עבור מנה״ח
סודיות מובטחת

לחברה קבלנית צבורית לבניה
באזור המרכז
דרושים
מהנדסי ביצוע עצמאיים
ובעלי יוזמה
עם נסיון של 10 שנות עבודה בעבודות ציבוריות, שכונות וקוטגים. נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של קורות חיים ונסיון קודם אל:
ת.ד. 39808 ת״א 61397
עבור ״מהנדס – ביצוע״

כימוביל בע״מ
דרושים
נהגי
סמיטריילר
העונים לדרישות הבאות:
1. מגורים באזור חיפה/קריות
2. גיל 28 ומעלה
3. 5 שנות נסיון בנהיגת גורר/תומך.
מועמדים העונים על הדרישות הנ״ל בלבד מתבקשים לפנות בטלפון 04־722237 לשאול.

דרוש/ה
הנדסאי/ת אדריכלות
ונושא למשרד
יורם רז
טלפון: 03־460311.

לפי.סי.סופט.
דרוש
מהנדס/הנדסאי תוכנה
בעל נסיון של שנתיים באסמבלר
על מחשבי י.ב.מ. פי. סי.
וידע בשפות עיליות (פסקל)
עבור תוכנה גרפית.
המשלבת תקשורת בזמן אמת.
עם בקרים תעשייתיים
03־282376
03־281146

בעלי נסיון מוכח בענף הבטוח למשרות הבאות:
* **מנהל חשבונות סוג 2–3**
להתאמות בין חברות בטוח
משכורת עד 1500 ש״ח ברוטו
* **מנהל חשבונות ראשי**
לסוכנות בטוח
משכורת בין 1300$ ל־1500$
* **קלדניות**
לעבודה קבועה
להתקשר לתאום פגישה ללא התחייבות.
תל־אביב 03־204711.

רוברט הלף ROBERT HALF
החברה המובילה בעולם ההתמחות בהשמת כח אדם במחשבים ובחשבונאות
סודיות מובטחת

דרושים
מודדים
למשרד למדידות
1) ראש קבוצה – אפשרות לסטאז׳
2) מודדים
טלפון: 03־418926,
03־412128.

למפעל תעשייתי בראשון לציון
דרושים
1) **מלגזנים** (העבודה בשלוש משמרות)
2) **עובדי ייצור** (העבודה בשלוש משמרות).
לפנות 03־9612919 בין 6:30–15:00 לאירים

לחברה גדולה בענף המזון
סניף תל־אביב והמרכז
דרוש
מקדם מכירות
★ נסיון מעשי מוכח בתחום המזון
★ כושר התבטאות בכתב ובע״פ
★ הכרת הענף באזור המרכז
★ רשיון נהיגה הכרחי
להתקשר מיום א׳ בין 14.00 – 18.00
טלפון: 03־218283

לחברה
יבוא ושיווק
דרושים
סוכנים/ות
מדלת לדלת
בכל חלקי
הארץ
03־995449,
053־340663

דרוש/ה
עורך/ת־דין
משרד מסחרי אורחי
באזור עמק יזרעאל
טלפון 06־548995

אדריכל/ית
דרוש למשרה מלאה
למשרד אדריכלים
נסיון 5 שנים
טלפון: 03־484126.

״לתבל״
ייבוא וייצוא
ועמילות מכס
דרושים:
עוזר למסווג
עם ניסיון
פקיד/ת רישוי
03־335071 אלי.

ל׳. הרץ א. בוגל
אדריכלות ותכנון
ערים בע״מ
דרוש/ה
אדריכל
5 שנות נסיון
טל. 03־445982 08.00–16.00

דרושים/ות
לבית״ס לאופנה בת״א
מעצבי אופנה
חדמניות
מורות לתפירה
לחוראה חלקית
בשעות בוקר/ערב
לפי בחירה
לפנות 03־243428
03־228545

תגבור
חברה ארצית לשרותי כח־אדם

כתבניות עברית
מעולות ומנוסות + נסיון
על מכונות .I.B.M

הסעות • ארוחות, תנאים סוציאליים מלאים
ירושלים רח׳ שמאי 12 כניסה א׳
קומה ד׳ 02־240438/9

הדרך הטובה לעבודה!

ארדט
חברה לביטוח בע״מ

דרושים:
1. מקבל/ת עסקים
מנוסה, בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בענף הרכב והאלמנטרי.
2. קלדניות
בעלות נסיון בהקשת פוליסות רכב
להתקשר לטלפון: 03־640841
לדורית או ליוסי

לחברה בענף הבניה
באזור המרכז
דרוש
מפעיל
משאבה
לבעלי נסיון עדיפות
נא לתקשר: 052־540429

איש מכירות
למערכות אל־פסק (UPS)
(מקום העבודה באיזור המרכז)
לפנות ת.ד. 983 אריאל.
ד.נ. אפרים מיקוד 44805

לחברה מסחרית גדולה
דרוש:
כלכלן
★ צעיר בעל תואר בכלכלה או במינהל עסקים.
★ נסיון מעשי של לפחות 3 שנים בחברה מסחרית.
★ ידע בהנה״ח, מס הכנסה ומע״מ.

על המעוניינים לפנות לת.ד. 1049 ת״א 61009, עבור ״כלכלן״
– סודיות מובטחת –

מידע
לחברה צעירה ודינמית
דרושים:
מתכנן/ת קובול
יישומים מסחריים
אקדמאי, נסיון של שנתיים לפחות
אחראי SYSTEM
V.M.S VAX
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, נסיון וטלפון לת.ד. 1214 61012
– סודיות מובטחת –

לרימון טיולים בע״מ
דרוש/ה
1. פקיד/ת הזמנות
עם נסיון.
לטיולים מאורגנים ו־F.I.T.
2. פקידה
לעבודות משרד כלליות
ידע בהדפסה חובה.
(נסיון במעבד תמלילים יתרון)
לפנות לטלפון: 03־5102333.

עיריית תל־אביב־יפו
ד ר ו ש י ם

מורים לשנה״ל תשמ״ח
לחטיבות הביניים ולחטיבות העליונות במקצועות: פיזיקה, מתמטיקה, כימיה, תנ״ך, ערבית, צרפתית, חינוך גופני בנים, תושב״ע, גיאוגרפיה.

מורים למילוי מקום עד סוף שנת הלימודים הנוכחית
במקצועות: מתמטיקה, פיזיקה, חינוך מיוחד והיסטוריה.
בעלי כישורים מתאימים להוראה יפנו למינהל החינוך, הנוער והתרבות, בנין העיריה, חדר 227, טל׳ 438042 (קבלת מועמדים בימי ב׳ או ד׳ 08.30–13.00 או לפי תיאום טלפוני).

מהנדסים או הנדסאים להוראה במקצועות:
תורת החשמל, מכונות חשמל, פיקוד ובקרה, אלקטרוניקה, ביעבדות אלקטרוניקה, מעבדות חשמל, מדריכים לנגרות.
המועמדים יפנו למינהל החינוך, הנוער והתרבות האגף לחינוך על־יסודי, בנין העיריה, חדר 223, טל׳ 438044 438712.

מפקחים לנעילת גלגלי רכב.
תנאי קבלה: לאחר שרות צבאי, 10 שנות לימוד, גיל עד 35.
לפנות לאגף הפקוח, רחוב אידלסון 30, טל׳ 3־2־1 653841, בימים א׳־ה׳ בין השעות 09–12.00 לפקידת כח־אדם.

לאגף לשרותי רווחה:
1) עובדים סוציאליים בתחומי התמחות שונים.
2) עובדי מינהל ומזכירות.
לקבלת פרטים נא לפנות לטל׳ 438331.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ״א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

האוניברסיטה הפתוחה

ד ר ו ש / ה
רכז/ת קורסים והשתלמויות
בתחום הניהול

התפקיד כולל:
• ייזום וארגון קורסים והשתלמויות.
• ניהול מו״מ עם מרצים, מוסדות וארגונים.
• מעקב שוטף ופיקוח.
• פרסום וגיוס משתתפים.
• ארגון אדמיניסטרטיבי רב.

על המועמדים להיות בעלי:
• נסיון מוכח בארגון קורסים והשתלמויות ורצוי בתחום הניהול.
• נסיון בארגון אדמיניסטרטיבי.
• מעוף, יוזמה ודינמיות.
• השכלה אקדמית (רצוי בתחום מדעי החברה).
• יכולת ניהול מו״מ עם אנשי אקדמיה, מוסדות וארגונים.

העבודה כרוכה בעומס ומצריכה מידי פעם שעות עבודה מעבר למקובל.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למח׳ כח אדם עבור ״חטיבת – לימודי התמחות והעשרה״, האוניברסיטה הפתוחה, ת.ד. 39328 רמת־אביב, תל־אביב 61392.

ל״ויטלגו״ מפעלי טקסטיל בע״מ
ת״א רחוב עשר טחנות 24
דרושים
1. נהג משאית מנוסה
בעל רשיון על 15 טון, לחלוקת סחורה ללקוחות.
2. מסגר מכונות תעשיה
נסיון 3–5 שנים רצוי בענף הטקסטיל.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
לפנות טלפונית בשעות 7:00–15:00 למר יהודה גיל 03־479121.

---

* **חרטים קונבנציונלים**
נסיון 3 שנים לפחות, ידע בקריאת שרטוט־תוכנית.
* **מסגרים ורתכים**
ארגון (.T.I.G) חשמל, בעלי נסיון וידע בקריאת שרטוט־תוכנית.
* **מסגרי פח**
נסיון בערגול כיפוף וגליוטינה.
* **כרסם – C.N.C**
קידוח, כירסום וידע בקריאת תוכניות־שרטוט.
* **מכונאי אחזקה.**
* **חשמלאי/עוזר חשמלאי**
לתעשייה־בנין.
תיגבור, רח׳ חלחי 7, 03־282257/8.

למשרד הבטחון
דרוש **רופא**
במרפאת רחובות
על המועמד להיות בעל רשיון ישראלי עם ותק של לפחות 6 שנים במקצוע.
לאחר שרות צבאי (סדיר ומילואים).
לפנות – טלפונית 03־206068
או בכתב לרופא ראשי – אגף השיקום, משרד הבטחון רח׳ דוד אלעזר 18 הקריה, תל־אביב.

مكان الأصل

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

דבר ראשון בבוקר

דירות

וילות ובתים

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המודעים מצווים לנהוג על-פי החוק.

בפתח-תקוה דירות ל' אכלוס מיידי 4 חדרים ברח' רוטשילד 18 20 לפרטים: חברת "אביב" (20138) 7512203

במעוז-אביב 2½ ברחוב מבצע-קדש 47000 052-554595 03-330555 למשה (19429)

באזורית בבניים מדור... גים 2 דירות אחרונות 4 חדרים +חצר אחורית "דלתא" 03-9362051 03-9362155 משרד מ' כירות ביישוב 9.00 16.00 10.00 בשבת 14.00 (18536)

קבלנים ויזמים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 2-2½ חדרים

שרון

חולון-בת-ים

ת"א-יפו

בשיכון "ל' דירות לאיכלוס מיידי 5 חדרים, רח' לוראשבול 40, לפרטים: חברת "אביב" (20132) 03-7512203

למשפחה מסודרת דרוש בית בשכ"ת ברמת-השרון/ אפקה/ רמת-חן/ צהלה והסביבה, 4 חדרי שינה לתקופה ממושכת החל מיוני 03-749660 (10489)

דירות למכירה 1½-1 חדרים

ביקוש דירות

דירות למכירה 2½-1 חדרים

דירות

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות בשכ"ח

דירות להשכרה

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות בחוץ לארץ

הצעות שונות

עסקים

להשכרה בית מרקחות מבוסס באזור פיתוח בדרום ,03-776929 (18696) 057-957439

"מכרזים" ארציים ובינלאומיים לכל הענינים. הזהר! "מכרזים" 20 שנה בדרך פ"ת 7 (17863) .03-612192

משרדים

להשכרה בבית-מגדלור, בן-יהודה - אלנבי, שטחים בגודל החל מ-100 - 365 מטר, טלפונים, מיזוג אויר, שטיחים, ארונות קיר, חניון צמוד, חלוקה להזדים לפי דרישה 03-630440-1-2 (19900)

מחסנים

אולמות

קניון הרצל 101 חנויות ואולמות מסחריים החל מ-150 דולר 03-663993 (19711)

חנויות

קניון הרצל 101 חנויות ואולמות מסחריים החל מ-150 דולר 03-663993 (19714)

כל הזכויות שמורות בגליונות תשמ"א 1981. בכל היק זה אסור לכתוב לקבל אדם לעבודה בהתייחס מינו...

בעדן יוצאים למשימת שיווק כלל ארצית בנושא מקררים טלויזיות וכו' בסיס גבוה ועמלות +טיסה לחו"ל לפנות מיום א' ל"עדן" דרך פ"ת 40 פינת השפלה 2 (מהדרכזית) ת"א (20072)

52 ש"ח לשעה!! "ניילי" רקאנטי 9 רמת אביב ג' מ-9.00 - 14.00 (20043)

עובדות יצור למפעל תעשייתי באזור תל-אביב, חולון, מתח"תקוה תנאים טובים למתאימות "חבר" 03-221214 (19400) משה

מכונאי אחזקה/ מלגזות 3 שנות ניסיון לפחות במפעל תעשייתי שכר "חבר" הולם (19389) 03-221214

ל"דפוסים": 1. מפעיל מכונת שטנץ היידלברג 2. כורכים מקצועיים ולא מקצועיים לעבודות ידניות. טלפון 03-824562 03-835362 (19315)

מנהל למחלקת יבוא ויצוא ניסיון בעמילות מכס ניסוח ותכתובת באנגלית "א.ו.ת" (19998) 03-203052-3

דרוש/ה עובד/ת למעבדת צילום בפ"ת עם נסיון 03-905593 (19244)

מלחימות מחוורות מנוסות לעבודה מיידית תנאים טובים! "א.ו.ת" (19997) 03-203052-3

פועלים/ות סטודנטים פנסיונרים ונערים לעבודה זמנית "א.ו.ת" (19994) 03-203052-3

מרכזניות מעולות, השכלה תיכונית רצוי אנגלית "א.ו.ת" 03-203052-3 (19990)

מפעילת טלקס עברית אנגלית ניסיון בפקסימיליה "א.ו.ת" (19988) 03-203052-3

לבריכות ספרים מנהל עבודה/ מקפל לשטאל/ מפעיל תפירת בשטן אוטומטית/ מפעיל איסוף והדבקת קונטרסים אוטומטית. תנאים מצויינים. 03-472030 (19187)

ל"א.ו.ת" דרושים צעירים: 1. מנהלי משמרת 2. עוזר למנהל השכלה תיכונית, רקע טכני (19985) 03-203052-3

קלדניות מנוסות, רצוי רקע בבטוח, תנאים טובים "א.ו.ת" (29964) 03-203052-3

טבח/ית מזון מנוסה למפעל מזון. תנאים מעולים למתאים/ה "חבר" 03-221214 (19150)

את/ה מפתח-תקוה אם הנך שאפתן/ית אורב/ת כסף ומבין אכפת לך להנות מסיפוק במקום עבודה מסודר, התקשר/י לאבי טלפון (19061) 03-914258

ל"סופרזייל" דרושה עובדת בעלת גישה לעבודות יד, לעבודה ברמת-השרון או בתל-אביב. 03-248178, בימים א'-ה (19885)

ל"מיוימי" דרושות: מקבלות קהל, קופאיות, מלצרים/יות לפנות (19815) 03-496115

דפס שמיניות עם נסיון ל-5 ימים בשבוע. 03-383018 (18891) 03-335538

למפעל ליציקות תכשיטים דרושות עובדות למחלקת השעווה הכשרה במקום. 03-823953 (18713)

מעוניין/ת בהשלמת הכנסה!! אנו מציעים עיסוק ועניין באזור מגוריך, בשעות הפנאי. מותאים לתושבי כל הערים בארץ. להתקשר מיום א'. צפון 04-525636, מרכז 04-660575, דרום 812181, ירושלים 057-72039 (19446) 02-246044

מלגזן (רצוי רשיון רכב) +נסיון בעבודה לתקופה ממושכת. הסעות+ ארוחות, שכר גבוה. "תיגבור". 03-297840 (14335)

ל"קולוסיאום" דרושים אנשי בטחון דוברי אנגלית מעל 1.80 בעלי עבר קרבי ויודע בקרב מגע. 03-285636, (14286) 03-285801

100 ש"ח ליום! הכנסה קבועה! לפתח לצעירים/ות ל.ר.ג. דיזנגוף (18493) 117

עובדים/ות בלתי מקצועיים/ות שעות גמישות שכר גבוהה, תנאים סוציאליים, "עתיד" סוקולוב 25 חולון. 03-840539 (14254)

מוכר ראשי/ מנהל לחנות רהיטים אקסלוסיבית נסיון בענף (18466) 03-5102014

20 ש"ח לשעה דחוף לפסח! לצעירים/ות סטודנטים/ות "החברה הבלאומית" אלנבי 128 תל-אביב (14204)

בחורים בוגרי תיכון לעבודות אריזה, מחסן, שיווק לגיוס, לעבודה זמנית לפי שעות "תיגבור". (14175) 03-297013

דרושים קבלני שלד לוילות באזור המרכז 03-9367225 03-911297 מיום ראשון (18375)

לא גומרים את החודש? אצלנו בשעות הפנאי, שכר גבוה! ואתגר. 03-731160, 04-709096 (14138) 052-542333

מלחיבות/ מחוורות נסיון בעגולים מודפסים וחיווט אלקטרוני ידע בקריאת שרטוט (סכמת) +עבודה במיקור קום תנאים ושכר טובים "תיגבור". 03-297840 (14077)

מכונאי רכב בנזין/ דיזל בעלי נסיון לעבודה מיידית תנאים טובים "תיגבור" 03-297840 (14007)

מכונאי תעשייתי, אחזקה ותיפעול +נסיון לעבודה מיידית. הסעות +ארוחות. שכר גבוהה. עבודה במשמרות. "תיגבור" 03-296846 (10524)

בצנאל למתאימים שכר גבוה בביטוח ותנאים סוציאליים הכוללים: חופש, הבראה, ימי חג, מתנות, ביגוד, ביטוח מנהלים ועוד. בדבר פרטים נוספים לפנות לסניפים: תל-אביב גורדון 88 03-245541 רחובות הרצל 187 בפסג' 08-455904, ירושלים בן-יהודה 7 02-242801, אשדוד רוגוזין 8 (10535) 055-33644

דרוש קונדיטור מעולה באור-יהודה על. 03-716170, סמי משיח. (10459)

דיילות נאות למכירות במחלקת הקוסמטיקה לאזורים: פתח-תקוה ונתניה. 03-240207-8 (10445)

מסיק ציודים מוסמך לעבודה מיידית. תנאים מעולים למתאים "חבר" בן-יהודה 100 ת"א (18029) .03-221214

90 ש"ח לשעה צעירים/ות הכנסה קבועה אלנבי 94 ת"א "אמריקה-ישראל". (17973)

לחברת "המלונאי" דרושים מלצרים מקצועיים לעבודות אקסטרה (17961) 03-237457

1200 ש"ח לחודש!! משכורת קבועה!! לצעירים/ות "עידנים" הדב 4 ת"א (17948)

למפעל אריגה בחולון דרוש אורג, תנאים טובים למתאים. 03-663059 9.00 - 16.00 לפנות לשוקי (10389)

צעירים בוגרי צבא, רקע במסגרות, לעבודה קבועה בתל-אביב ופתח-תקוה 03-240207-8 (9190)

קופאים/ות לרשתות שיווק לאזורים: רמת-השרון, רמת-אביב, תל-אביב ופתח-תקוה (9036) 03-231958

מאבטחים לאירועים בחג הפסח לעבודת יום/ לילה 03-231958 (9023)

עובדי ייצור ידע בעיבוד שבבי (מסגרות/ רתכות) בוגרי בי"ס מקצועי תנאים טובים "תיגבור" (9024) 03-296846

קופאים/ות לסופרמרקטים לאזורים: קריאון, חולון, ופתח-תקוה (8997) 23-240207-8

עובדים כלליים לסופרמרקטים לאזורים: תל-אביב רמת-אביב ובת-ים. 03-240207-8 (8999)

מלחימות/ מחוורות (נסיון ב-WIRE-UP יתרון) לעבודה קבועה באיזור חולון (שכר גבוה) (9006) 03-240207-6

רווחים גבוהים במיוחד: לסוכנים/ות (יתנו רכב למתאימים/ות) (8990) 03-734221

בוגרי מכניקה עדיפה לאחזקת מכונות למפעל בתל-אביב ופתח-תקוה (תנאים טובים) (8975) 03-240207-8

פקידים/ות

למדו מקצוע נדרש! קורסים בעיבוד תמלילים וכתבנות מתחילים והיבוע. שיטה אורקולית בלעדית שיעור לדוגמא חינם. "סייט-אנד סאונד" 03-658454 (20046) 03-656022

מעבדות תמלילים עברית/ אנגלית מנוסות תנאים טובים "א.ו.ת" (19996) .03-203052-3

פקידה בללית השכלה תיכונית הדפסה עברית מעולה רצוי טלקס ועיבוד תמלילים "א.ו.ת" (19991) 03-203052-3

פקידת תביעות ניסיון בענף אלמנטרי וסילוק תביעות "א.ו.ת" (19987) 03-203052-3

פקידת גביה, הנהח"ש 2 שורות צ'קים, "א.ו.ת" (19986) 03-203052-3

לקרוסל קניון איילון דרושה פקידה להנהלת חשבונות+ ידע במחשב 03-790977, (19884) 03-791990

מ... בנות מנוסה ש... אנגלית ליום עבודה ... 6 ימים בשבוע 03-29... (19736)

דרושים פקידי רשוי לעבודה בת"א. אגיש ריב"ל 18 03-371282 (19682)

מזכירה אינטליגנטית לחברת מחשבים. חצי יום (19642) 03-240001

לחברת אלקטרוניקה בגבעת-שמואל דרושה מזכירה עברית/ אנגלית לשעות אחה"צ. ידיעת השפה האנגלית על בוריה חובה, כולל הדפסה 5 ימים בשבוע שעות 16.00 - 19.00, תנאים מצויינים למתאימה, לפנות בימים א' ג' ה' ליעל 03-9231654 (19343)

פקידה+ הדפסה עברית אנגלית על הדמיל לחברת משרה "אס.אם. פרסונל" דיזנגוף 203 (19179) 03-234440

פקידה +הדפסה עברית אנגלית לעבודות משרד שונות אס.אם. פרסונל" דיזנגוף 203 03-234440 (19159)

מזכירה עברית- אנגלית כולל הדפסה וניסוח בשתי השפות למשרה מלאה "אס.אם. פרסונל" דיזנגוף 203 03-234440 (19169)

1. כתבנית עברית אנגלית מעולה למשרה מלאה. 2. מראיינת נעימה לעבודה מעניינת עם קהל +ידע טוב באנגלית (כולל הבנה שיחה) "אס.אם פרסונל" דיזנגוף 203 03-234440 (19155)

כתבניות/ קלדניות מנוסות לעבודות מיידיות "א.כ.א." 03-287817 (19027) 03-282487

מזכירה סבלנית לחברת מחשבים בר"ג 6 ימים. (18987) 03-769079

דרושה פקידה כתבנית חרוצה, אחראית וזריזה. שליטה והדפסה בעברית ובאנגלית. משרה מלאה א'-ה, 03-324521 לטולה. (18681)

קלדנית מנוסה בעלת ידע בהנהח"ש לעבודה מעניינת בחברת אלקטרוניקה גדולה בתל-אביב, 5 ימי עבודה ושכר הולם למתאימה. לידה. 03-295694 משרה 180. (14082)

כתבניות מנוסות לעבודה מיידית לפי שעות. תנאים טובים "תיגבור" (14032) .03-282257-8

תמלילניות מנוסות פי.סי. הנכנה א' ב +וואנג שכר גבוהה "תיגבור" (14019) .03-282257-8

לחברת ייבוא דרושה פקידה עברית אנגלית+ הדפסה. 03-238237 (14003)

מזכירה לניהול משרד לחברה גדולה בראשון-לציון הדפסה עברית -אנגלית 03-240207-8 (10485)

לעו"ד המלילנית מעולה וודמיל לאחה"צ תנאים טובים! (10461) 03-253016

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

מזכירות

דרושה מזכירה צעירה! לקונצרן גדול! לתפקיד מזכירה שניה! 5 ימים שכר 1,200.- ש"ח. (9010) 03-242012

מחשבים

מורים וגננות

עוזרות ומטפלות

לבית אופנה! מוצע מעולה תנאים מצויינים +מתפרת לעבודה קבועה 03-5465155 (10409)

טבחים — קונדיטורים

לניהול מסעדה באילת דרוש שף אחראי מטבח בעל נסיון קודם בניהול מסעדה 059-74293 (18650)

גזירה/תפירה

ל"גוטקס" בפרבק דרושות תופרות מקצועיות, 5 ימי עבודה בשבוע, כל התנאים הסוציאליים, הסעה מאורגנת, 03-706158 706342 (20135)

ל"רונן" בפ"ת ובת"א דרושות תופרות אוברלוק וזיגזג מנוסות, לחצאיות ושמלות, משכורת ותנאים טובים 905652 ,03-661554 (19895)

דרושות: 1. מעצבת אופנה לסריגה. 2. מעצבת טקסטיל לסריגה. בוגרות שנקר +נסיון. "גבי מודל" 03-376392 (18912)

ל"בורג-אופנה" דרושה מעצבת אופנה להכנת קולקציות בקו צעיר נסיון מוכח של 5 שנים, ידע בכל הליכי הייצור, משרה מלאה, 5 ימי עבודה 03-660427 לעוליה. (18867)

ל"גוטקס" דרוש גזרן בעל נסיון, תופרת מקצועית, כל התנאים הסוציאליים 03-337725 (18736)

לגדעון אוברזון דמת-גן דרושים תדמנית מנוסה לבגדי נשים, תופרת דוגמאות לבגדי נשים, מחסנאי למחסן בדים. 5 ימי עבודה בשבוע, להתקשר ביום א'. (18730) 03-7511627-9

למפעל סריגים נדרשים/ות עובדים/ות קטל אוברלוק, זיגזג תנאי שכר טובים מאוד המתאימים יעבדו עם צוות ותנאים מעולים 03-778730 (18093)

דרושות תופרות בית עם זיגזג ואוברלוק בעלות מקצוע בשטח הטריקו אנו מביאים ולוקחים, עבודה כל השנה, אזור יפו, בת-ים וחולון (18010) 03-837724

ל"אופנת בוס" דרושות תופרות אוברלוק, זיגזג, עובדות יד. שכר גבוה 03-823679 למתאימות (10430)

תופרות+ נסיון במכונת תפירה זיגזג לתקופה ממושכת. שכר ותנאים טובים "תיגבור" (9193) 03-282257-8

הנהלת חשבונות

מנהל חשבונות מנוסה אנחנו מחפשים אותך, באם אתה בוני ל-7 שעות ביום לפחות, בוא לעבוד איתנו. אנו מציעים לך עבודה ממושכת ומגוונת, שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים. בי-חוק. מה אלים בהקדם? כדאי לך. "מנמאואר" בן-יהודה 12 ת"א, א'-ה', 08.00 - 14.00 (18778) 03-298877

דרוש גזבר הנה"ח ב' סיסית לקונצרן רציני בת"א שכר 1000 דולר (8983) 03-242012

טכנאים הנדסאים

דרוש/ה מעצב/ת פנים לחנות והיטים אקסלוסיביות עם נסיון ותנאים טובים 03-823589, (14228) 03-837014

טכנאי/ הנדסאי בנין להברה גדולה בתל-אביב (נסיון 4 שנים לפחות) 03-240207-8 (10490)

הנדסאי מכונות וקרור (נסיון במיזוג אויר) לאיזור ראשון-לציון (10477) 03-240207-8

טכנאי קירור: חמום בעל רשיון של חשמלאי מוסמך לעבודה ממושכת בגוש דן. רוברט-הלף (10455) 03-204711

טכנאי הנדסאי מכונות, נסיון בזיווד ותעשיה אלקטרונית ידע בקריאת שרטוט וסכמות אלקטרוניות תנאים ארוחות והסעות "תיגבור" (9012) 03-297840

שרטוט וגרפיקה

חשמל ואלקטרוניקה

חשמלאי תעשייתי (מוסמך- עוזר) לעבודה מיידית במשמרות. תנאי שכר טובים. "תיגבור" (14217) 03-297840

עובדי יהלומים

ספרים/ות

נגרים

נהגים

מחסנאים

מחסנאים צעירים, השכלה תיכונית, רקע טכני /אלקטרוניקה נסיון צבאי "א.ו.ת." (19992) 03-203052-3

מוכרים/ות

ל"גוטקס" דרושה מוכרת לבוטיק הילטון, כל התנאים הסוציאליים (18753) 03-337725

סוכנים — מקדמי מכירות

דרוש/ה סוכן/ת מנוסה למפעל לאירוסולים וחומרי ניקוי ברעננה. (19148) 052-441189

סוכן עמצאי! הכנסה גבוהה בביחד" להיות רכב +נסיון חובה (18414) 03-625928

אנשי מכירות מנוסים, בעלי מרץ ויוזמה לעבודה מעניינת ובעלת אתגר בחברת פרסום בת"א. הדרכה, תנאים טובים ואפשרות לשכר גבוהה במיוחד למתאימים. לפנות ליהודה 03-295694, משרה 822. (17959)

סוכן מנוסה לתכשיטי אופנה לירושלים ולדרום 771550 ,03-625603 (17914)

פועלים/ות

פועלים/ות חרוצים/ות לעבודה כדאית תנאים טובים "א.ו.ת." (20001) 03-203052-3

עובדי נקיון

עובדי/ות נקיון לעבודה קבועה שעות גמישות יום ולילה "א.ו.ת" (19993) 03-203052-3

פועלים/ות נקיון לשעות אחה"צ בבתים בתל-אביב תנאים טובים. (14303) 03-280456

עובדי מתכת

למפעל ותיק המתמחה בבנית מכונות לתעשיה מסגרים מבניים בעלי נסיון וידע בריתוך ארגון (18917) .03-9222150

מסגר קורא שרטוט+ תוכניות נסיון בתעשיה, הסעות+ ארוחות שכר גבוה. "תיגבור" (14209) 03-297840

מסגר זיווד אלקטרוני ידע בהרכבות והחלמות אלקטרוניים +קריאת שרטוט נסיון תעשייתי קודם הכרחי הסעות ושכר גבוה "תיגבור" (14194) 03-297840

כרסמים קונבנציונלים, דיוק תעופתי לעבודה מיידית +ידע בהפעלת סי.אן.סי תנאים טובים 03-297840 "תיגבור" (10530)

מנהל רכש בענף המתכת (קניין) לתקופה ממושכת נסיון מוכח בעבודה מעשית תנאים ושכר טובים 03-297840 "תגבור" (10464)

מכנאי מטוסים ידע במסגרות פח נסיון בכיפוף גליוטינה ועידגול לעבודה לתקופה ממושכת שכר גבוה. תנאים טובים 03-297840 "תגבור" (10437)

מסגרים קוראי שרטוט לעבודה קבועה באזור ראשון-לציון ופתח-תקוה 03-240207-8 (8986)

עובדי מוסך

דרוש מתקן רדיאטורים ואגזוזים ,03-775295 בערב 03-747785 03-348755 ליואל. (18813)

למוסך דנו "המכונן" דרושים מכונאים טלפון. 259808 ,267554 (17996)

שומרים

פנסיונרים

שרותי אחיות

שליחים

ל"המדביק" חידוש חלקי רכב נהג +רשיון לוסף פה 03-377744. (18805)

ביקוש עבודה

ירושלים

דירות

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

חיפה

דירות למכירה

הצעות עבודה

נתניה

דירות

אשדוד

באר שבע והדרום

עסקים

הצעות עבודה

אילת

דירות

מכוניות

"אילן" בע"מ מציע לאספקה מיידית!! כל סוגי מכוניות דגמי 1987!! אשראי בריבית 10% שנתית!! תנאים מיוחדים לפטורי מס, אפשרות להחלפה בגרשוב 70 ת"א 03-293005 (20039) 03-283984

אאודי

80, 1987, יפהפיה דגם חדש +תוספות לרגל נסיעה 5463883 (19041)

100, סי.די. 1984, 2200 סמ"ק 5 צילנדר, אוטומטית +מזגן מקורי +חלונות ונעילה +הגה כח אפשרות להחלפה. 03-203984-5, בשבת. (17064) 03-455197

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

בהזדמנות נדירה! אסקונה 1300 אוטומטית סוף 1983 ראשונה חדשה 03-877530 לחלוטין (14370) 03-858916

אינוצנטי

אלפא רומיאו

אמריקאיות

שברולט 1986 סלבריטי 6 צילנדר +כל התוספות 5,000 ק"מ אפשרות החלפה 03-203984-5, 03-348737 בשבת. (14368)

במחיר הזדמנותי-שברולט סאיטישן (4 צילינדר 2500) סוף 1980 אוטומטית +מזגן והגה כח פול חשמלי חדשה לחלוטין ($9,800) (14349) 03-858102

סאיטישן 1981 2500 4 צילינדר השכרה 33,000.- ש"ח אפשרות החלפה 03-5566836 (14178)

ב.מ.וו.

ג'יפים

דייהטסו

הילמן

וולבו

טלבוט

טנדרים

לנציה

מיני-מינור

מסחריות

סובארו

המרכז לשיפוץ מנועי סובארו "בשובארו חוי לון" מורשה יבואנים (20040) 03-805050

סובארו 79 1600 במצב טוב. בית 08-492296, עבודה 08-455052 (19897)

מרצדס

סימקה 1100 +ארגז 1979 מחוברת 5,000 ש"ח 06-388611 (10492)

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

סימקה-קרייזלר

פולקסווגן

מנועים משופצים באחריות לכל סוגי פולקסווגן כולל הרכבה מכבדים כרטיסי אשראי (20048) 08-467856

דיאן 1977 עסק משתלם 1,600 דולר (10519) 06-388833

חיפושית 1972 במצב מעולה 5,000 ש"ח (10513) 052-29794

פורד

מועצה אזורית "חוף עזה" מוכרת במכרז: טנדר 1983 פרטי 1300 באזן 051-47233 רכז התחבורה (18562)

חייבת להימכר! חיפושית 1981 ראשונה בית 03-913377 (14029) 03-901323

פיאט

פיג'ו

רנו

מועצה אזורית "חוף עזה" מוכרת במכרז: רנו 18 סטיישן 1983 ט.אס 051-47233 רכז התחבורה (18540)

פיאט סוף 1982 אוטומטית +תוספות 59,000 ק"מ חדשה להלוטין (18282) 03-886993

רוצים לקנות

רהיטים

אופנועים וקטנועים

ביקוש רכב

השכרת רכב

בתי"ס לנהיגה

חילוף רכב משומשים

מקרדים

מקרדים משוחזרים! מקרר ויטרינה למעדניה +מקפיאים 03-380796 (20041) 03-382198

חלקי חילוף לכל סוגי הרכב במחירים מפתיעים +קניית כל סוגי הרכב. "שוק החלפים בע"מ" צומת מסובים (19223) 03-744380

"יהושוע" חלפים משומשים קניית רכב לתיקון ולפרוק. (14225) 03-370249

עציצים לחכות

ב"גרוני-הענקית" מבצע לפסחו! פריטים מיוחדים במחירים נוחים! פתוח במוצ"ש! בגרמנים הרצליה 15 (20112) 052-546701

וידאו טייפ

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

כלי נגינה

הלוואות

בהזדמנות דוד קיטור חדש ששה 60 מ"ל להיץ עבודה 6 בר (8883) 824827

חקלאות

טרקטורים

קורס נהיגה בטרקטור בהזנות ב-1.7.87 מגיל 17 (18231) 055-92779

טלוויזיות

טיולים

סירות

מכונות ?מי מצא

מזגני אוויר

מכונות תפירה

מכונות גלידה

מלגזות ושינוע

מי מצא?

ריפוי והרדיה

תנורי אפיה

פוליש וניקיון

אסטרולוגיה

מחשבים

ציוד תקשורת

ציוד כבדי

ציוד אלקטרוני

צילום

קיטנופים

ציוד הבד איום

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

מקוריותו מזכירה את צ'רצ'יל. ספר חדש/„אקונומיסט"

היזלטיין לוקח אחריות

„אקונומיסט", המאופק בדרך־כלל, יוצא מגדרו כדי לשבח את מייקל היזלטיין – שר ההגנה לשעבר בממשלתה של תאצ'ר, שהתפטר בעטייה של פרשת „וסטלנד" – עם צאת ספרו „במקום בו יש רצון". סקרי דעת־הקהל מורים כי היזלטיין עשוי להיות המנהיג הבא של המפלגה השמרנית

היזלטיין. מזכיר את צ'רצ'יל

אלמלא התפטר מייקל היזלטיין, שר ההגנה הבריטי לשעבר, ב־1986, ממשלתה של תאצ'ר, בעטיה של פרשת „וסטלנד", קשה להניח שהיה מוצא את הזמן או את החופש הפוליטי לכתוב ספר זה. פוליטיקאים קשישים מנפקים מעשה שגרה זכרונות לעת פרישה ואלה נקראים על־ידי חוקרים המבקשים למצוא בהם הארות היסטוריות ועל־ידי הציבור הרחב הצמא לרכילות פוליטית. אך ספר זה אינו ספר זכרונות והוא חף מכל רכילות, פוליטית או אחרת. ספרו של היזלטיין עוסק באמונתו הפוליטית וברעיונותיו באשר לפתרון בעיותיה של גרמניה. שתי סיבות נכבדות לקרוא את הספר. ראשית, מכיוון שהיזלטיין עשוי להיות המנהיג הבא של המפלגה השמרנית – סקרי דעת־הקהל האחרונים מציבים אותו בראש רשימת המועמדים השמרנים לרשת את מרגרט תאצ'ר; הספר אכן משרטט את דמות ראש הממשלה שהיזלטיין עשוי להיות. שנית, מכיוון שזוהי סקירה מקיפה על חולייה של בריטניה. היזלטיין נודע בזכות נאומיו המתלהמים, המעמידים את צירי ועידות המפלגה השמרנית על רגליהם.

עתה מתברר שהוא יודע גם לכתוב.

כותרת הספר חושפת דמיון מפתיע בינו לבין הגברת אתה הסתכסך בפרשת מסוקי „וסטלנד". היזלטיין, כמרגרט תאצ'ר, אינו מוכן לסגת מפני המכשולים בדרכו לשינויים רדיקאליים, במיוחד אם השירות הציבורי מעכב אותם. חיצי ביקורתו מופנים אל ה„ווייטהול" (משרד החוץ הבריטי): „יכולתו של השירות הציבורי אינה דומה ליכולתם של אנשיו המוכשרים ביותר... בסולמות ה„ווייטהול" מטפסים אנשים בעלי אינטליגנציה חריפה, אך משוללים חוש יוצר ומעשי. המטרה העיקרית לביקורתו היא האוצר, אותו הוא מגנה על שהציב, חמש שנים מאוחר מדי, מגבלות על ההוצאות הציבוריות; על שקיצץ בהון במקום בהוצאות השוטפות ועל שהכשיל כמה רפורמות שהוא – היזלטיין – הציע, למשל, למנות ועדת ביקורת אשר תפקח על הוצאות הממשל המקומי.

השיטות שנקט, כשכיהן בממשלה, מזכירות את מקוריותו של צ'רצ'יל. כך, כשהתכונן לקראת הצעת חוק שהעלה, העמיד מולו היזלטיין משפטן, אשר „שיחק" את תפקידם של אנשי השמאל בממשל המקומי. ב־1981 הוביל היזלטיין קבוצה של אילי הון לסיור מודרך באוטובוס ברחובי ליוורפול. הסיור הביא להקמתו של כוח משימה שתוצאות פעולתו היו: מענקי פיתוח עירוניים, פסטיבל ליוורפול, פארקים תעשייתיים ומכירת נכסים רבים של המועצה שעד אז איש לא רצה לקנות. היזלטיין מספר שהתקופה שעשה בליוורפול גיבשה את עיקרי אמונתו הפוליטית. בנאום שנשא בוועידת 1981 הצליח לשכנע את המפלגה השמרנית החשדנית כל־כך, כי יש הכרח להעניק סיוע מיוחד למיעוטים העירוניים.

שאיפתו שלא התממשה היא לעמוד בראש משרד התעשיה אשר יתחרה באוצר בכוחו ובהשפעתו. היזלטיין היה רוצה לרתום את התעשיה הבריטית בעולה של אסטרטגיית ייצור מקיפה. מדיניות התכנון המרכזית נכשלה אמנם בעבר בבריטניה, אלא שהיזלטיין מבקש להכניס בה חידושים. הוא מבקש לעודד את התעשיה באמצעות הרשות הלאומית לפיתוח כלכלי ובאמצעות קיצוץ במיסים. הוא מציע לעודד השקעות בתעשיה על־ידי לוח זמנים להפחתת מסים, לפיו יוכלו התעשיינים לנכות את המס ששילמו, במשך חמש שנים.

אף על פי שמייקל היזלטיין שונה לגמרי ממרגרט תאצ'ר, הוא מצדד במאמציה לעשות את בריטניה לאמינה ולבוטחת יותר בעצמה. כישוריו כנואם פילסו לו את תחילת דרכו הפוליטית. אך המשימה שעומדת עכשיו בפניו היא לכבוש את הדור הבא של חברי הפרלמנט השמרנים שיאכלסו את מושבי „הטורים" בפרלמנט הבא. ספר זה פונה אליהם.

"WHERE THERE'S A WILL"
מאת מייקל היזלטיין, הוצאת האצ'ינסון.

הבולגרים. מחווה לבולגריה / מיכאל בר־זהר

„מולדת אהובה, גן־עדן עלי אדמות"

הם לא נמלטו ולא ברחו מארץ של רדיפות ושנאה, כי אם בחרו באופן חופשי לעזוב ארץ אהובה ולבנות להם מולדת חדשה. ואחר־כך, בארץ, כשמישהו היה אומר לי, „גם אתה פליט מאירופה?" הייתי נתקף חימה, נעלב וקופץ אגרופים. „אני עולה", הייתי צועק, „אני לא פליט"

אנחנו מדברים ב„למד" קשה וב„ריש" מתגלגלת. אנחנו אוהבים לעבוד, ואוהבים לחלום, ואוהבים להאמין – ברעיונות, בערכים ובבני אדם; ובצדק אומרים עלינו שאנחנו סתם אידיאליסטים נאיביים וחסרי תקנה. אנחנו אוהבים לשיר והמצאנו את מקהלת צדיקוב; מתים על כדורגל והקמנו את מכבי יפו (איפה את, מכבי יפו של ימי נעורי?). גדלנו על יוגורט וגבינה בולגרית, בורקס, חמינדוס, עלי גפן ומרק קיבה. בדרך מסתורית הגיע אלינו גם ה„קוסקוס" והיה לחלק מההווי שלנו. אנחנו יהודים גאים, אך לא בדיוק מדקדקים במצוות. ספק אם היה בבולגריה יהודי עם זקן וכיפה (חוץ מהרב), ודאי לא נראה שם יהודי עם פיאות. תפילין לא הנחנו, בשבת עבדנו כמו כולם, גם הבשר הלבן ההוא ערב לחיכנו, ובפסח שמו על השולחן לחם ומצות. אבל עם כל זאת היינו יהודים בכל רמ"ח אברינו, ואם העז איזה בולגרי לומר מלה רעה על היהודים, היינו מרביצים בלי חשבון. לנו יש כבוד.

עם הסבתות שלנו דברנו ספניולית עסיסית, והן זמרו ליד ערשנו שירי אהבה רכים ומתגנגים בשפתו של סרוונטס. אשכנזים היו בתוכנו רק מעטים, ואנו התייחסנו אליהם בחשדנות וכינינו אותם „חלדיאוס" או „טדסקוס" (שני שמות עתיקים לבני גרמניה). וכשהיינו אנו, הילדים, שואלים את אמא שלנו האם ה„חלדיאוס" הם יהודים, היתה חוככת בדעתה ובסוף פוסקת בהיסוס: „הם... כמו יהודים". נו, תארו לכם את ההרגשה לבוא אחר כך לארץ ולגלות שיש בה רוב של „כמו יהודים" חלקם משונים באלה, עם זקנים ופיאות, הדוברים אידיש במקום ספרדית ואנחנו היהודים האמיתיים נמצאים במיעוט.

גם בבולגריה *היינו מיעוט קטן. 50.000* בסך הכל. חלקנו – בעלי מקצועות חפשיים, רופאים, מהנדסים, אמנים. רובנו – פועלים פשוטים, סבלים, גבנים ששופים בשמש הבלקן, עובדים שכם אל שכם עם הבולגרים ומעורים בתוכם. אהבה עזה אהבנו את בולגריה, והיא (חוץ מכמה יוצאים מן הכלל) החזירה לנו אהבה. במאה השמינית היתה לבולגריה גם מלכה יהודיה, המלכה שרה. ובמאה שלנו, כשהיתה בולגריה למדינה פאשיסטית ולבעלת בריתו של היטלר, סרבה לפגוע ביהודיה. אמת, בלחצם של הנאצים סילקה אותנו *מהערים הגדולות לעדי השדה.* אבל את רכושנו החרימה רק למראית עין, ולא הפילה שערה משערות ראשנו. וכשבאו מגרמניה הממונים על הפתרון הסופי, בראש צי רכבות שנועד להביאנו למחנות ההשמדה, אמרה בולגריה „לא". כולם התקוממו נגד הצו מברלין – הפרלמנט הבולגרי הפאשיסטי, והממשלה הבולגרית הפאשיסטית, והכנסיה, ומלך בולגריה, ואמרו להם, לנאצים: „אתם לא נוגעים ביהודים שלנו". והרכבות שבו מבולגריה ריקות.

וכששחרר הצבא האדום את בולגריה, שבנו אל הבתים שלנו ואל החברים הבולגרים שלנו ששמרו לנו אמונים וחיכו. אבל כבוד זה כבוד. גם בלי אדיקות דתית, ובלי כיסופים משיחיים, ובלי פוגרומים ושואה ורדיפות, היינו לאחת הקהילות הציוניות ביותר בפזורות ישראל.

כולנו היינו חברים בשומר הצעיר ומכבי הצעיר והחלוץ הצעיר ופועלי ציון וציונים כלליים (וגם קצת בית"ר, מה לעשות). וכשבא בן־גוריון והסעיר את נפשנו באמרו „בקום מדינה יהודית", קמו 48.500 מתוך ה־50.000 ועלו לארץ. ואני זוכר, ערב הנסיעה, את החברים הבולגרים של אבא שהיו באים הביתה, נבוכים, עגומים, ושואלים אותו: „תגיד, אתם השתגעתם? מה רע לכם פה? מה עשינו לכם? למה אתם עוזבים?" משוגעים אמיתיים, אני אומר לכם, אוהבי יהודים. עד היום, כשנוסעת אמא שלי לבקר בבולגריה, באות אליה חברותיה ושכנותיה מאז ונוזפות בה ברכות: „נו, באמת, בשביל מה הייתם צריכים לעזוב?"

ואני רואה שוב ושוב את אותה רכבת עמוסה באלפי יהודים שעזבה את סופיה בנובמבר 1948 בדרכה ליוגוסלביה, משם עמדנו להפליג לארץ. הרכבת עצרה לשעה קלה במעבר הגבול היוגוסלבי, וכולם ירדו מן הקרונות, לחלץ עצמות. חנינו בתוך עמק מוזהב, ירוק, בין *שיפולי הרים מיוערים, תחת שמים כחולים.* היהודים נקהלו ליד פסי הברזל, גבם אל הגבול, פניהם אל אותה בולגריה שכה אהבו. ולפתע בקעה ועלתה מתוכם שירה עזה. שירי עם ושירי מולדת בולגריים שרו הגברים והנשים, ודוק מוזר ציעף את עיניהם כשזימרו „מולדת אהובה, את גן־עדן עלי אדמות" במקהלה של אלפי גרונות. ואני הילד הרמתי עיני אל אבי ואמי וראיתי דמעות זולגות על פניהם, ואתם התייפחו כל אלה שסביבם. הם לא נמלטו ולא ברחו מארץ של רדיפות ושנאה, כי אם בחרו באופן חפשי לעזוב ארץ אהובה ולבנות להם מולדת חדשה. ואחר כך, בארץ, כשמישהו היה אומר לי: „גם אתה פליט מאירופה?" – הייתי נתקף חימה, נעלב, וקופץ אגרופים. „אני עולה", הייתי צועק, „אני לא פליט!"

ובארץ איש לא פרש לרגלינו שטיח אדום, וגם לא ציפינו לכך. ריססו אותנו בדי.די.טי ולא נעלבנו ולא זעקנו שמשפילים אותנו. זרקו אותנו לבתי־עולים ומעברות ולא צרחנו שמקפחים את הספרדים. הקמנו מושבים וקיבוצים לתפארת, אך רובנו התקבצנו בכמה מוקדים, בעיקר ביפו. שדיבורה, ושלטיה, ועתוניה והתרגום לסרטיה היו על טהרת השפה הבולגרית. הצטופפנו בדירות ערביות נטושות, שתיים־שלוש משפחות בדירה, בתנאים קשים מנשוא, ולא זעקנו שדופקים את הפרנקים. אנו, הנערים, עבדנו בכל המלאכות כדי להרוויח כסף לגלידה ולכרטיס קולנוע ולנעלי כדורגל ואחר כך לספרי לימוד: בבנין ובנגרות ובמסגרות, ומכרנו בקבוקים וסוליות קרפ, נייר וסמרטוטים לפי משקל. לעתים הלכנו ברגל להתבונן בתל־אביב. אך כולנו שיחקנו במכבי יפו. ובשבתות ובחגים, כאשר היתה יוצאת מכבי יפו למשחקיה, היו שדרות ירושלים רועמות משאגת האופנוע של הרב אברמיקו בכר, „הרב האדום", דוהר בראש כולנו בעקבות קבוצת הכדורגל האהובה, זקנו האדום מתבדר ברוח. ולא *חשבנו שאנחנו שייכים לישראל השניה* ולא ביקשנו מישראל הראשונה לגאול אותנו.

את עצמנו גאלנו לבד. והצמחנו מתוכנו את מוריס לוי ואת אלברט ברטל, את אלברט חזקיה ואת ויקטור שמטוב, את יצחק גרציאני ואת אלכס אנסקי, את נסים אלוני ואת מוצי ליאון, את נתן אלמוזלינו ואת רחמים קמפורטי ועוד *כהנה וכהנה. עם הגאווה המטופשת שלנו* לא בקשנו טובות, ולא חסדים, ולא תיקון עיוותים; לא הקמנו תנועות פנתרים ונמרים, לא צעדנו עם דגלים טבולים בדם; לא יללנו שהאשכנזים שברו לנו את המסגרות, וכרתו לנו את השרשים; ופגעו בתרבותנו ומנעו את התקדמותנו. ולא איימנו שנעזוב את הארץ המתורבנת הזאת. והארץ המתורבנת הזאת אכן היטיבה עמנו וקלטה את שרשינו באהבה.

בולגריה היא עדיין מקום שאנו מבקרים בו בחדווה. שנה אחר שנה אורזים מאות בולגרים את הילדים ויוצאים לבולגריה, פוגשים בידידי נפש משכבר הימים, מתענגים על נופים מרהיבים, מתמוגגים מהיוגורט שחותכים בסכין, מהכבש בתנור ומעלי הגפן הממולאים, לוגמים בהנאה את הערק והסליבוביץ (ומנסים להתעלם מכבלי השתיקה ומרירות ההשלמה שהמשטר כפה על מארחיהם). ואחר כך חוזרים התיירים שלנו הביתה, לארץ־ישראל. ובמסיבותיהם העליזות מספרים נסים ונפלאות על מסעם. אך כאשר בשעת לילה מאוחרת הם פוצחים ב„מולדת אהובה, את גן־עדן עלי אדמות", הם כבר לא מתכוונים לבולגריה.

שדרות ירושלים, יפו. בולגרים

עם הגאווה המטופשת שלנו לא בקשנו טובות ולא חסדים ולא תיקון עיוותים. לא הקמנו תנועות פנתרים ונמרים, לא צעדנו עם דגלים טבולים בדם. לא יללנו שהאשכנזים שברו לנו את המסגרות

שישי־אישי / אהוד מנור

שש עשרה, שבע עשרה, שמונה עשרה

א.
כשהייתי בן שש עשרה
הייתי מתיאש־עשרה
כל רגע, כל הזמן.
כשהייתי בן שש עשרה
הייתי מתרגש־עשרה
מכל דבר קטן.

בלב חושש־עשרה
הייתי אז לוחש־עשרה
בקול שלא נשמע;
ומתבייש־עשרה
לומר לה אז שיש־עשרה
אחר בלי נשימה.

אבל אמרו לי: אל תדאג,
הזמן יברח,
זה רק עניין של גיל,
אתה תפרח.
חכה, בגיל שמונה עשרה
אתה תשכח;
הכל יהיה שונה־עשרה
פתאם כל כך.
ואז הייתי רק מונה־עשרה
את הימים ונאנח.

ב.
כשהייתי בן שבע עשרה
הרגשתי אז כבר שבע־עשרה
ימים ואכזבות.
כשהייתי בן שבע עשרה
הרגשתי כמו ים גבה־עשרה
גלי, למוד קרבות.

בלי שום תשובה־עשרה,
הכל נראה זועה־עשרה,
רחוק מן החלום.
אמי חשבה־עשרה
שאין עוד שום תקוה־עשרה
לילד האיום.

אבל אמרו לי: אל תדאג,
הזמן יברח.
זה רק עניין של גיל,
אתה תפרח.
חכה, בגיל שמונה־עשרה,
אתה תשכח,
הכל יהיה שונה־עשרה
פתאם כל כך.
ואז הייתי רק מונה־עשרה
את הימים ונאנח.

ג.
ואני כבר בן תשע עשרה
ואין לי שום תחושה־עשרה
שיש פתרון קרוב.
ואני כבר בן תשע עשרה,
נפשי כבר נואשה־עשרה
מלחכות לטוב.

בלי שום בשורה־עשרה
אומרים: זאת רק חולשה־עשרה,
חשוב על העתיד.
שנה קשה־עשרה
אך יש לי הרגשה־עשרה
שככה זה תמיד.

אך עוד אומרים לי: אל תדאג,
הזמן יברח.
זה רק עניין של גיל,
אתה תפרח.
חכה, תראה, בגיל עשרים
אתה תשמח;
יקרו כל הדברים
שחסרים כל כך –
ואני עוד מחכה כאן
לימים האחרים ונאנח.

השיר נכתב לתוכניתה החדשה של להקת הנח"ל, והלחן בידי רמי קליינשטיין.